

COUNCIL   CONSEIL
OF EUROPE   DE L'EUROPE

Strasbourg, 4 March 2008

ACFC/SR/II(2008)001
/Serbian version/

**SECOND REPORT SUBMITTED BY SERBIA
PURSUANT TO ARTICLE 25, PARAGRAPH 2
OF THE FRAMEWORK CONVENTION
FOR THE PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES**

(received on 4 March 2008)

ОКВИРНА КОНВЕНЦИЈА ЗА ЗАШТИТУ НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА

**Други периодични извештај
достављен Генералном секретару Савета Европе
у складу са чланом 25. Оквирне конвенције**

Република Србија

Београд, јануар 2008.

САДРЖАЈ

Део први

I. Опште информације	2
1.1. Географски положај	2
1.2. Историјски развој	2
1.3. Демографски подаци	3
1.4. Основни економски подаци	5
1.5. Подаци о друштвеном животу	8
1.5.1. образовање	8
1.5.2. Култура	10
1.5.3. Медији	11
1.5.4. Периодичне публикације	12
2. Уставна и управна структура	14
2.1. Уставно одређење Републике Србије	14
2.2. Људска и мањинска права – основна начела	14
2.3. Однос међународног и унутрашњег права и положај међународних уговора у хијерархији унутрашњег права	15
2.4. Надлежности и уставни органи Републике Србије	15
2.5. Надлежност аутономних покрајина	17
2.6. Надлежности локалних самоуправа	19
2.7. Разграничење надлежности у области заштите мањина и регулисања употребе и заштите мањинских језика	22
2.8. Послови и организација државне управе	23
2.9. Послови и организација управе Аутономне Покрајине Војводине	24
2.10. Организација и рад општинске, односно градске управе	24
2.11. Организација судова	25
3. Информације у вези са Оквирном конвенцијом	30
3.1. Опште информације у вези са Оквирном конвенцијом	30
3.2. Правни акти којима се спроводи Оквирна конвенција и који се наводе у Извештају	30
3.3. Консултације са релевантним телима	32
Део други	
II. Примена појединих чланова Конвенције	36
Члан 1.	36
1.1. Република Србија и међународноправна заштита људских права	36
1.2. Сарадња са међународним организацијама	37
Члан 2.	40
2.1. Начела примене Оквирне конвенције	40
Члан 3.	41
Став 1.	
3.1. Појам националне мањине	41
3.1.1. Слобода изражавања националне припадности	42
3.1.2. Утврђивање постојања националне мањине, спорови о националној самобитности и припадност националној мањини	42
3.1.3. Прикупљање статистичких података и заштита података о личности	45
Став 2.	
3.2. Начин вршења права и уживања слобода	46
3.2.1. Индивидуална права	46

3.2.2. Колективна права	46
Члан 4.	47
Став 1.	
4.1. Равноправност, законска заштита и забрана дискриминације	47
4.1.1. Равноправност	47
4.1.2. Једнака законска заштита	47
4.1.3. Забрана дискриминације на основу припадности националној мањини	48
4.1.3.1. Опште мере	48
4.1.3.2. Кривично санкционисање дискриминације	48
4.1.3.3. Забрана дискриминације у области образовања	49
4.1.3.4. Забрана дискриминације у области радних односа	49
4.1.3.5. Забрана дискриминације у области информисања	49
4.1.3.6. Забрана дискриминације у здравственој заштити	50
Став 2.	
4.2. Мере за унапређивање пуне и ефективне равноправности	50
4.2.1. Опште уставноправне и законске основе за предузимање мера за унапређење пуне и ефективне равноправности	50
4.2.2. Мере за унапређивање пуне и ефективне равноправности у области економско - социјалног живота и запошљавања	51
4.2.2.1. Опште мере	51
4.2.2.2. Мере за унапређивање пуне и ефективне равноправности Рома у области економско - социјалног живота и запошљавања	52
4.2.3. Мере за унапређење пуне и ефективне равноправности у области образовног и културног живота	54
4.2.3.1. Опште мере	54
4.2.3.2. Мере за унапређење пуне и ефективне равноправности Рома у области образовног и културног живота	54
4.2.4. Мере за унапређење пуне и ефективне равноправности у области политичког живота	55
Став 3.	
4.3.1. Недискриминаторски карактер мера за унапређивање пуне и ефективне равноправности	56
4.3.2. Спорови о мерама за унапређивање пуне и ефективне равноправности	56
Члан 5.	58
Став 1.	
5.1. Услови за очување и развијање културе и очување неопходних елемената идентитета	58
5.1.1. Правне основе за стварање услова за очување и развијање културе националних мањина	58
5.1.2. Очување неопходних елемената идентитета	61
5.1.2.1. Очување и развијање језика	61
5.1.2.1.1. Издавачка делатност	61
5.1.2.1.2. Библиотечка делатност	73
5.1.2.1.3. Позоришно и филмско стваралаштво	78
5.1.2.2. Очување и развијање културе	87
5.1.2.2.1. Ликовно стваралаштво и манифестације	87
5.1.2.2.2. Делатност удружења и културно-уметничких друштава припадника националних мањина	90
5.1.2.2.3. Културне манифестације	99
5.1.2.2.4. Домови културе и културни центри	104
5.1.2.3. Очување и развијање културе и традиције	105

5.1.2.3.1. Галерије и музеји	105
5.1.2.3.2. Архиви	108
5.1.2.3.3. Споменици културе	109
5.1.2.3.4. Национални симболи, знамења и празници	112
Став 2.	
5.2. Уздржавање од асимилације и заштита припадника мањина од асимилације	114
Члан 6.	116
Став 1.	
6.1. Толеранција и унапређење узајамног поштовања и разумевања	116
6.1.1. Подстицање и неговање духа толеранције и међукултурног дијалога	116
6.1.2. Мере за унапређење узајамног поштовања и разумевања	116
6.1.2.1. Опште и регионалне	116
6.1.2.2. Мере предузете у појединим областима друштвеног живота	120
6.1.2.2.1. Образовање	120
6.1.2.2.2. Култура	121
6.1.2.2.3. Јавно обавештавање	122
Став 2.	
6.2. Забрана неравноправности, мржње и нетрпељивости	123
6.2.1. Посебна заштита рањивих група	127
6.2.1.1. Роми	127
6.2.1.2. Припадници националних мањина као избеглице и интерно расељена лица	127
6.2.1.3. Повратници	128
Члан 7.	130
7.1. Слобода мирног окупљања	130
7.2. Слобода удруживања	130
7.3. Слобода изражавања	131
7.4. Слобода мисли, савести и вероисповести	131
7.5. Остваривање слободе удруживања у пракси	131
Члан 8.	134
8.1. Слобода изражавања религије	134
8.2. Цркве, верске заједнице и верске организације	135
8.2.1. Цркве, верске заједнице и верске организације припадника националних мањина	136
8.3. Помоћ државе црквама и верским заједницама	141
Члан 9.	144
Став 1.	
9.1. Слобода изражавања	144
9.1.1. Слобода мишљења и изражавања	144
9.1.2. Примање и преношење информација и идеја на језицима мањина без мешања јавних органа и без обзира на границе	145
9.1.3. Забрана дискриминације у приступу средствима јавног информисања	147
Став 2.	
9.2. Одобрења за емитовање радио и ТВ програма	148
Став 3.	
9.3. Стварање и коришћење средстава информисања	148

9.3.1. Стварање и коришћење штампаних средстава информисања	148
9.3.2. Стварање и коришћење електронских средстава информисања	173
9.3.2.1. Емитери радио и ТВ програма	173
9.3.3. Јавни сервис	201
Став 4.	
9.4. Мере за олакшање приступа медијима у циљу повећања толеранције и културног плурализма	203
Члан 10.	205
Став 1.	
10.1. Слобода коришћења мањинских језика	205
Став 2.	
10.2. Службена употреба језика националних мањина	206
10.2.1. Појам службене употребе језика националних мањина	206
10.2.2. Видови службене употребе језика националних мањина	207
10.2.3. Територија и језици у службеној употреби	209
10.2.4. Употреба мањинских језика у односима припадника националних мањина и органа власти	213
10.2.4.1. Подношење представки и предлога	213
10.2.4.2. Употреба мањинских језика у односима између припадника националних мањина и управних органа	213
10.2.4.2.1. Употреба мањинских језика у поднесцима упућеним управним органима	214
10.2.4.2.2. Употреба мањинских језика при решавању управних ствари у управном поступку	215
10.2.4.2.3. Издавање јавних исправа и вођење службене евиденције	215
10.2.4.2.4. Пракса употребе мањинских језика у односима између припадника националних мањина и управних органа	217
10.2.4.3. Службена употреба мањинских језика у раду судова	219
10.2.4.3.1. Службена употреба мањинских језика у судским поступцима	219
10.2.4.3.2. Судови у којима се остварује службена употреба мањинских језика	221
10.2.4.3.3. Пракса употребе мањинских језика у раду судова	222
Став 3.	
10.3. Посебни видови употребе мањинских језика у кривичном поступку	229
10.3.1. Обавештавање на мањинском језику о разлозима хапшења и узроку оптужбе	229
10.3.2. Одбрана на мањинском језику	229
10.4. Правна заштита приватне и јавне употребе мањинских језика и права на употребу мањинских језика у поступцима пред државним органима	230
Члан 11.	232
Став 1.	
11.1. Коришћење имена и презимена на језику мањине	232
11.1.1. Право на коришћење имена и презимена на језику мањина	232
11.1.2. Примена права припадника националних мањина на употребу свог имена и презимена на мањинском језику	234
Став 2.	
11.2. Истицање ознака, натписа и информација приватне природе	234
Став 3.	

11.3. Истицање традиционалних локалних назива, имена улица и топографских ознака	235
Члан 12.	252
Став 1.	
12.1. Неговање културе, језика и вере у образовању и истраживању	252
12.1.1. Мере у области образовања	252
12.1.2. Неговање културе и језика у пракси образовања	253
12.1.2.1. Основне школе	253
12.1.2.2. Средње школе	256
12.1.2.3. Интеркултуралност неговања културе и језика у пракси образовања	257
12.1.2.4. Универзитетско образовање и научно истраживање	260
12.1.3. Други видови научног истраживања	263
Став 2.	
12.2. Обука наставника и доступност наставних учила	264
12.2.1. Оспособљавање наставника	264
12.2.2. Доступност наставних учила	267
Став 3.	
12.3. Једнака могућност образовања	317
12.3.1. Једнака могућност образовања на нивоу основних и средњих школа	317
12.3.2. Једнака могућност образовања на нивоу високог школства	321
Члан 13.	326
Став 1.	
13.1. Право припадника националних мањина да оснивају приватне образовне институције	326
Став 2.	
13.2. Финансирање приватних образовних институција	326
Члан 14.	327
Став 1.	
14.1. Право на учење матерњег језика	327
Став 2.	
14.2. Могућност школовања на мањинским језицима	328
Став 3.	
14.3. Учење српског језика	341
Члан 15.	342
15.1. Уставне одредбе	342
15.2. Стварање услова за учешће припадника националних мањина у представничким телима	342
15.3. Културна аутономија националних мањина	343
15.4. Стварање услова за учешће представника националних мањина у заштити и унапређењу положаја мањина и међународној билатералној сарадњи	345
15.5. Учешће припадника националних мањина у извршној власти и управним органима	347
15.6. Учешће припадника националних мањина у судској власти	348
15.7. Учешће припадника националних мањина у јавним пословима у пракси	349
15.7.1. Учешће припадника националних мањина у представничким телима	349
15.7.2. Учешће припадника националних мањина у извршној власти и управним органима	350
15.7.3. Учешће припадника националних мањина у судској власти	361
Члан 16.	366
16.1. Спречавање мера које мењају однос становништва	366

Члан 17	368
Став 1.	
17.1. Право на одржавање слободних и мирољубивих прекограничних контаката	368
Став 2.	
17.2. Право на оснивање и учествовање у раду невладиних организација	369
Члан 18.	370
18.1. Билатерални споразуми	370
Члан 19.	371
19.1. Ограничења права	371
Члан 20.	372
20.1. Поштовање националног законодавства и права других	372
Члан 21.	373
Члан 22.	373
Члан 23.	373
Члан 30.	374
30.1 Територијална примена	374
Део трећи	
III. Одговори на питања Саветодавног комитета Оквирне конвенције	377
Прилог	
Националне мањине у Републици Србији – општи подаци	

ДЕО ПРВИ

I. ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

1.1. Географски положај

Република Србија се налази у централном делу Балканског полуострва на најважнијим путним правцима који повезују Европу и Азију и заузима површину од 88.361 км². Северни део Републике Србије претежно је равничарски, док су централни и јужни делови брдовити и планински. Равнице су у Панонској низији и њеним ободним деловима (Мачва, Посавина, Поморавље, Стиг и Неготинска крајина). Република Србија има 55% обрадиве површине, док је 27% под шумама. Дужина границе Републике Србије је 2.619,2 км. На истоку, Република Србија се граничи са Републиком Бугарском, на североистоку са Румунијом, на северу са Републиком Мађарском, на западу са Републиком Хрватском и Босном и Херцеговином, на југозападу са Црном Гором и на југу са Албанијом и Републиком Македонијом.

1.2. Историјски развој

Србија је стара европска држава. Као посебна држава настаје у средњем веку, у борби српског народа против превласти Византије која се окончава крајем 12. века. Србија постаје краљевина 1217, а царевина 1346. Након продора Турака на Балканско полуострво, Србија губи самосталност и пада под турску власт 1459.

Развој модерне Србије започиње 1804. Првим српским устанком који је избио у централној Србији. Први српски устанак био је националноослободилачка борба против Турака и социјална револуција. Након Другог српског устанка 1815, Србија постаје аутономна кнежевина у саставу Турске империје, што се потврђује хатишерифима 1830. и 1833. Независност у односу на Турску империју Србија стиче након српско – турских ратова 1876-1878. што је потврђено на Берлинском конгресу 1878.

Након првог светског рата, Краљевини Србији приступају Црна Гора и Војводина. Уједињењем Краљевине Србије са новоствореном државом Словенаца, Хрвата и Срба, 1. 12. 1918. створена је Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца која је касније названа Краљевина Југославија.

Након Другог светског рата и социјалистичке револуције створена је Демократска Федеративна Република Југославија, касније Социјалистичка Федеративна Република Југославија у чијем је саставу Социјалистичка Република Србија била једна од федералних јединица.

Распад Социјалистичке Федеративне Републике Југославије започиње отцепљењем Републике Словеније и Републике Хрватске 1991. У априлу 1992. створена је Савезна Република Југославија коју су чиниле две федералне јединице – Република Србија и Република Црна Гора. Након уставног преуређења односа између чланица Федерације, 2003. створена је државна заједница Србија и Црна Гора. На референдуму одржаном у мају 2006. житељи Црне Горе одлучили су да Република Црна Гора постане самостална држава, тако да је престала да постоји државна заједница Србија и Црна Гора. На референдуму одржаном у октобру 2006.

грађани Републике Србије усвојили су нови Устав. Република Србија је правни следбеник свих наведених држава које су јој претходиле.

1.3. Демографски подаци

Према резултатима пописа становништва из 2002. у Републици Срби живи 7.498.001 становника. Доња табела пружа податке о полу и старосним групама становништва.

Становништво по полу и великим старосним групама

	Пол	Укупно	0-19	20-39	40-59	60 и више	80 и више	Непознато	Просечна старост	Индекс старења (60+/ 0-19)
Република Србија	С	7498001	1672421	1979451	2113919	1684289	145477	47921	40.25	1.01
	М	3645930	857616	992973	1040717	732306	53320	22318	38.97	0.85
	Ж	3852071	814805	986478	1073202	951983	92157	25603	41.46	1.17
Централна Србија	С	5466009	1212430	1433543	1532085	1248592	106303	39359	40.41	1.03
	М	2660988	621914	716743	752898	551167	40528	18266	39.23	0.89
	Ж	2805021	590516	716800	779187	697425	65775	21093	41.52	1.18
Војводина	С	2031992	459991	545908	581834	435697	39174	8562	39.82	0.95
	М	984942	235702	276230	287819	181139	12792	4052	38.27	0.77
	Ж	1047050	224289	269678	294015	254558	26382	4510	41.27	1.13

Природно кретање становништва показује доња табела.

Природно кретање становништва Републике Србије у периоду 1998 - 2005.

Година	Становништво средином године	Живо- рођени	Умрли		Природни прираштај	Живо- рођени на 1000 становника	Умрли	Природни прираштај	Умрла одојчад на 1000 живо- рођених
			укупно	одојчад					
2000	7661365	73764	104042	785	-30278	9.6	13.6	-4	10.6
2001	7736362	78435	99008	799	-20573	10.1	12.8	-2.7	10.2
2002	7500031	78101	102785	790	-24684	10.4	13.7	-3.3	10.1
2003	7480591	79025	103946	711	-24921	10.6	13.9	-3.3	9
2004	7463157	78186	104320	633	-26134	10.5	14	-3.5	8.1

2005	7440769	72180	106771	579	-34591	9.7	14.3	-4.6	8
------	---------	-------	--------	-----	--------	-----	------	------	---

Просечну старост становништва и индекс старења показује доња табела.

Просечна старост становништва, индекс старења у Републици Србији

Година	Просечна старост становништва			Индекс старења становништва		
	укупно	мушко	женско	укупно	мушко	женско
2000	39.8	38.7	40.8	95.6	83.0	108.2
2001	39.9	38.8	41.0	97.1	84.1	109.1
2002	40.2	39.0	41.5	99.1	84.2	114.8
2003	40.3	39.0	41.5	99.5	84.4	115.3
2004	40.4	39.1	41.7	100.4	84.9	116.6
2005	40.6	39.3	41.8	100.6	84.9	117.2

Национални састав становништва према резултатима пописа становништва из 2002. приказује доња табела.

	Република Србија		Централна Србија	АП Војводина
	Број	%		
Срби	6212838	82,86	4891031	1321807
Црногорци	69049	0,9	33536	35513
Албанци	61647	0,8	59952	1695
Ашкалије	584	0,01	413	171
Бошњаци	136087	1,8	135670	417
Бугари	20497	0,3	18839	1658
Буњевци	20012	0,3	246	19766
Власи	40054	0,5	39953	101
Горанци	4581	0,1	3975	606
Грци	572	0,01	352	220
Египћани	814	0,01	685	129
Јевреји	1158	0,02	706	452
Југословени	80721	1,1	30840	49881
Мађари	293299	3,9	3092	290207
Македонци	25847	0,3	14062	11785
Муслимани	19503	0,3	15869	3634
Немци	3901	0,05	747	3154
Роми	108193	1,44	79136	29057
Румуни	34576	0,5	4157	30419
Руси	2588	0,03	1648	940
Русини	15905	0,21	279	15626
Словаци	59021	0,8	2384	56637
Словенци	5104	0,07	3099	2005
Турци	522	0,01	385	137
Украјинци	5354	0,1	719	4635
Хрвати	70602	0,9	14056	56546
Цинцари	293	0,004	248	45

Чеси	2211	0,03	563	1648
Шокци	717	0,01	38	679
Укупан број становника	7498001		5466009	2031992

Податке о школској спреми и писмености садрже доње табеле.

Становништво старо 15 и више година према школској спреми и писмености (основно образовање)

	Без школске спреме		1-3 разреда основне школе		4-7 разреда основне школе	Основно образовање
	свега	неписмени	свега	неписмени		
Република Србија	357552	227039	126127	2863	896847	1509462
Централна Србија	282175	184810	91401	2023	651184	1083898
Војводина	75377	42229	34726	840	245663	425564

Становништво старо 15 и више година према школској спреми и писмености (средње, више и високо образовање)

	Средње образовање						Више образовање	Високо образовање	Непоз.
	свега	Стручне школе у трајању од 2. и 3. год	гимназија	Средње Стручне школе	Средње Усмерено образовање	Школе За специјализацију			
Република Србија	2596348	787028	292204	1408272	72919	35925	285056	411944	137895
Централна Србија	1845166	502797	218484	1032654	60921	30310	211571	323348	122710
Војводина	751182	284231	73720	375618	11998	5615	73485	88596	151851

1.4. Основни економски подаци

Ниво привредног развоја земље показују следећи подаци. У првој табели дати су подаци о бруто домаћем производу.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
БДП, у текућим ценама	397655.6	783896.7	1020116.5	1171563.8	1431313.1	1750000.0

- укупно, мил. дин.						
БДП, у текућим ценама - по становнику, дин.	52905	104472	136015	156614	191784	235191
БДП, у сталним ценама, 2002. - укупно, мил. дин	933533.9	978749.8	1020116.5	1045570.4	1133650.6	1204065.3
Стопе раста (%)	4.5	4.8	4.2	2.5	8.4	6.2
БДП - укупно, мил. USD ³⁾	9013.0	10431.1	12171.8	16123.9	20965.5	...
БДП - по становнику, USD ³⁾	1199.1	1390.2	1622.9	2155.4	2809.2	...
Фактор конверзије	44.12	75.15	83.81	72.66	68.27	...
БДП - укупно, мил. EUR ⁴⁾	26431.3	13186.2	16811.8	18008.7	19723.5	21107.9
БДП - по становнику, EUR ⁴⁾	3516.5	1757.4	2241.6	2407.4	2642.8	2836.8
Просечан курс, EUR ⁴⁾	15.0449	59.4482	60.6785	65.0553	72.5689	82.9074

Податке о запослености, односно незапослености садржи доња табела.

Запослени и стопе регистроване незапослености

Стање	Година	ЗАПОСЛЕНИ УКУПНО	Запослени у предузећима установама и организацијама, у свим секторима својине ¹⁾	Приватни предузетници, лица која самостално обављају делатност и код њих запослени ²⁾	Пољо- привредници (извор података Анкета о радној снази)	Лица која траже запослење ³⁾ по подацима Националне службе запошљавања	Незапослена лица ⁴⁾ по подацима Националне службе запошљавања	Стопа регистроване незапослености
март	2001	2798953	1766266	340958	691729	764965	...	21.5
септембар	2001	2787858	1738196	357933	691729	777356	...	21.8

септембар	2002	2736087	1646857	401395	687835	885742	...	24.5
март	2003	2720363	1628067	418425	673871	945960	...	25.8
септембар	2003	2710161	1595198	441092	673871	954794	...	26.1
март	2004	2706624	1600696	464208	641720	948837	...	26.0
септембар	2004	2678509	1559578	477211	641720	946512	842775	23.9 ⁵⁾
март	2005	2657205	1556871	513626	586708	992147	884111	25.0
септембар	2005	2654137	1536070	531359	586708	1000652	897724	25.3
март	2006	2533723	1496202	535584	501937	1012245	920031	26.6
септембар	2006	2521405	1447298	572170	501937	1007657	914564	26.6

Податке о зарадама и о кретањима зарада садрже доње табеле.

Година 2006.	Просечна зарада ¹	Просечна зарада без пореза и доприноса
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	31745	21707
Централна Србија	31509	21560
Војводина	32392	22110

Година 2005.	Укупна просечна зарада		Просечна зарада у привреди		Просечна зарада у ванпривреди	
	брuto	нето	брuto	нето	брuto	нето
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	25514	17443	24072	16472	28754	19623
Централна Србија	25178	17213	23654	16195	28570	19478
Војводина	26440	18076	25212	17229	29275	20033

Година 2004.	Укупна просечна зарада		Просечна зарада у привреди		Просечна зарада у ванпривреди	
	брuto	нето	брuto	нето	брuto	нето
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	20555	14108	19126	13128	23990	16464
Централна Србија	20235	13877	18755	12868	23766	16286

¹ Изражено у динарима. 1 еуро= 80 дин; У свим табелама у Извештају подаци су дати у динарским износима

Војводина	21432	14740	20135	13836	24619	16962
-----------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

1.5. Подаци о друштвеном животу

1.5.1. образовање

Образовање у Републици Србији одвија се на више нивоа. Подаци о одвијању предшколског образовања и васпитања садржани су у доњој табели.

Предшколско образовање

Број васпитно-образовних установа, и број деце - по полу и узрасту

Година	Број установа	Број деце								
		укупно	девојчице	према узрасту						
				до 18 мес.	18 мес. до 2 год.	2-3 год.	3-4 год.	4-5 год.	5-7 год.	3-7 год. мешовите групе
Република Србија										
2004	1840	162256	78957	4211	7202	13079	20145	22812	78426	16381
2005	1873	167441	81287	4313	6844	13758	20582	25464	79515	16965
Централна Србија										
2004	1220	115560	56338	3488	5780	9834	14611	16084	55471	10292
2005	1243	119648	58242	3457	5523	10685	15011	18085	56898	9989
Војводина										
2004	620	46696	22619	723	1422	3245	5534	6728	22955	6089
2005	630	47793	23045	856	1321	3073	5571	7379	22617	6976

Одвијање редовног основног школовања показује доња табела.

Редовно основно образовање

Број школа, одељења и број ученика - по полу и по разредима - Почетак школске године -

Година	Број школа	Број одељења	Број ученика									
			укупно	ученице	по разредима							
					I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Република Србија												
2004	3579	31032	659543	321119	80219	80286	82416	81992	83813	82473	84840	83504
2005	3572	30669	641612	312612	71633	79556	79421	81904	82665	82079	81323	83031

Централна Србија												
2004	3043	22609	481763	234628	58578	58557	59897	60072	61331	60370	61964	60994
2005	3036	22331	469213	228754	52385	58218	57963	59610	60545	60024	59626	60842
Војводина												
2004	536	8423	177780	86491	21641	21729	22519	21920	22482	22103	22876	22510
2005	536	8338	172399	83858	19248	21338	21458	22294	22120	22055	21697	22189

Одвијање редовног средњошколског образовања приказује доња табела.

Редовно средње образовање

Број школа, одељења, и број ученика - по полу и разредима - Почетак школске године -

Година	Број школа	Број одељења	Број ученика						
			укупно	ученице	по разредима				
					I	II	III	IV	
Република Србија									
2004	480	10891	297708	150508	84894	82385	79246	51183	
2005	482	10916	101477	148220	81279	80848	78437	50913	
Централна Србија									
2004	357	7946	220162	110747	62592	60709	58281	38580	
2005	359	7963	215509	109065	59895	59563	57678	38373	
Војводина									
2004	123	2945	77546	39761	22302	21676	20965	12603	
2005	123	2953	75968	39155	21384	21285	20759	12540	

Одвијање вишег и високог образовања приказује доња табела.

Више и високо образовање

Број уписаних студената, по полу, начину финансирања и годинама студија

Година	Број студената		Начин финансирања		Студенти по годинама студија - укупно				
	укупно	женски	на буџету	самофинансирајући и суфинансирајући	I	II	III	IV	V+VI
Република Србија									
2004	218508	121760	108220	110288	72846	66657	47648	23459	7898
2005	229355	127034	110520	118835	76231	66763	52887	25538	7936

Централна Србија									
2004	172235	96303	83426	88809	57588	52884	38220	17525	6018
2005	179691	100002	84279	95412	59836	52988	41654	19475	5738
Војводина									
2004	46273	25457	24794	21479	15258	13773	9428	5934	1880
2005	49664	27032	26241	23423	16395	13775	11233	6063	2198

1.5.2. Култура

Стање у области културе у Републици Србији приказују подаци о библиотекама, позориштима, биоскопима, архивима, музејима и издатим књигама и брошурама.²

Библиотеке у Републици Србији у 2004. години

Врста библиотеке	Број библиотека	Корисници у хиљадама
Научне и стручне библиотеке	328	2670
Школске библиотеке	2038	-
Народне библиотеке	536	3703

Професионална, аматерска и дечја позоришта у Републици Србији и представе

Година	Врста позоришта					
	професионална позоришта		аматерска позоришта		дечија позоришта	
	број позоришта	број представа	број позоришта	број представа	број позоришта	број представа
2002/03.	40	3756	44	814	12	1682
2003/04.	39	4437	38	754	10	1645
2004/05.	40	4473	35	880	9	1562

У табели су наведени подаци само за формално регистрована позоришта. Број аматерских позоришта која изводе представе, а делују при домовима културе, културно-уметничким друштвима, културним центрима, итд је далеко већи, тако да на територији АП Војводине, уз 14 професионалних, укупно делује 196 аматерских позоришта.

² Подаци се односе на различите године јер се статистички различито прате. Изостанак података за 2005. и 2006. у појединим областима последица је периодичног праћења или су подаци још увек у обради.

Број биоскопа у Републици Србији

Година	Број биоскопа
2002	156
2003	156
2004	152
2005	138

Архиви (трогодишња периодика)

Година	Број	Посетиоци у хиљадама
2002	36	34
2005	38	35

Музеји (трогодишња периодика)

Година	Број	Посетиоци у хиљадама
2003	124	1515

Књиге и брошуре по областима у Републици Србији у 2006. години

Области	Укупан број књига
Општа група	1618
Филозофија, психологија	330
Религија, теологија	411
Друштвене науке (опште)	3396
Природне науке	507
Примењене науке, медицина, техника	1799
Уметност	1147
Лингвистика, филологија, књижевност	4546
Археологија, географија, биографија, историја	1031
Укупно	14785

1.5.3. Медији

Емисије радио програма у Републици Србији у часовима приказује доња табела.

Година	2002	2003	2004	2005
Република Србија	1030810	1344885	1321611	1384989
Централна Србија	884927	1146303	1123606	1239650
Војводина	145883	198582	198005	145339

Емисије ТВ програма у часовима приказује доња табела.

Година	2002	2003	2004	2005
Република Србија	395139	428322	425604	550281
Централна Србија	370497	394205	388602	494041
Војводина	24642	34117	37002	56240

1.5.4. Периодичне публикације

Периодичне публикације у Републици Србији у 2006. години приказују доње табеле.

Периодичне публикације

укупно	1425
часописи	842
листови	421
остале периодичне публикације	162

Периодичне публикације по типу публикације и периодици излагања

периодика публикација	укупно	часописи	листови	остале периодичне публикације
	1425	842	421	162
дневна	23		23	
два пута недељно	6	1	5	
недељно	92	21	69	2
двонедељно	37	11	24	2
месечно	354	205	133	16
двомесечно	109	80	22	7
тримесечно	178	146	26	6
два пута годишње	93	86	5	2
годишње	166	81	2	83
није познато	246	145	73	28
повремено	113	66	39	16

Периодичне публикации према областима

тип публикације	укупно
укупно периодичних публикација	1425
часописи	842
општа група	87
филозофија, психологија	14
религија, теологија	22
друштвене науке (опште)	215
природне науке	36
примењене науке, медицина, техника	235
уметност	114
лингвистика, филологија и књижевност	90
археологија, географија, биографија, историја	29
новине	421
општа група	23
филозофија, психологија	2
религија, теологија	9
друштвене науке (опште)	191
природне науке	1
примењене науке, медицина, техника	105
уметност	65
лингвистика, филологија и књижевност	25
остале периодичне публикације	162
општа група	33
религија, теологија	4
друштвене науке (опште)	46
природне науке	3
примењене науке, медицина, техника	29
уметност	21
лингвистика, филологија и књижевност	8
археологија, географија, биографија, историја	18

2. Уставна и управна структура

2.1. Уставно одређење Републике Србије

Устав Републике Србије усвојен је на референдуму одржаном у октобру 2006. године.

У Преамбули Устава истиче се да грађани Србије доносе Устав полазећи од *државне традиције српског народа и равноправности свих грађана и етничких заједница у Србији и чињенице да је Косово и Метохија саставни део Републике Србије који има положај суштинске аутономије у оквиру суверене државе Србије.*

Устав одређује у члану 1. да је Република Србија *држава српског народа и свих грађана који у њој живе, заснована на владавини права и социјалној правди, начелима грађанске демократије, људским и мањинским правима и слободама и припадности европским принципима и вредностима.*

2.2. Људска и мањинска права – основна начела

Људским и мањинским правима која према члану 1. Устава спадају у вредности на којима је заснована држава, посвећен је читав Други део Устава. У основна начела људских и мањинских права спада непосредна примена зајемчених права, уставно регулисање сврхе уставних јемстава, регулисање ограничења људских и мањинских права, забрана дискриминације и њихова заштита.

Чланом 18. Устава предвиђена је *непосредна примена зајемчених права.* У ставу 2. истог члана, прописује се да се људска и мањинска права *зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима јемче Уставом и као таква непосредно примењују. Законом се може прописати начин остваривања људских права само ако је то Уставом изричито предвиђено или ако је то неопходно за остваривање појединог права због његове природе, при чему закон не сме да утиче на суштину зајемченог права.* Према ставу 3. истог члана Устава, *одредбе о људским и мањинским правима тумаче се у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење.*

У члану 19. Устав прописује да јемства људских и мањинских права *служе очувању људског достојанства и остварењу пуне слободе и једнакости сваког појединца у праведном, отвореном и демократском друштву, заснованом на начелу владавине права.*

Људска и мањинска права зајемчена Уставом могу, према члану 20. Устава *бити ограничена, ако ограничење допушта Устав, у сврхе ради којих га Устав допушта, у обиму неопходном да се уставна сврха ограничења задовољи у демократском друштву и без задирања у суштину зајемченог права.*

Пред Уставом и законом су сви једнаки, а члан 21. став 3. Устава *изричито забрањује сваку, непосредну или посредну дискриминацију, по било ком основу.*

У уставноправном систему Републике Србије, према члану 22. Устава, *свако има право на судску заштиту ако му је повређено или ускраћено неко људско или мањинско право зајемчено Уставом, а грађани имају право и да се обратe*

међународним институцијама ради заштите својих слобода и права зајемчених Уставом.

2.3. Однос међународног и унутрашњег права и положај међународних уговора у хијерархији унутрашњег права

У члану 16. став 2. Устав Републике Србије предвиђа да су *општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни део правног поретка Републике Србије*. Истоветно решење садржано је у члану 194. став 4. Према истом члану и ставу Устава, *потврђени међународни уговори не смеју бити у супротности са Уставом*. Према члану 194. став 5. *закони и други општи акти донесени у Републици Србији не смеју бити у супротности са потврђеним међународним уговорима*. У складу са изложеним одредбама је и надлежност Уставног суда Републике Србије да према члану 167. Устава одлучује о сагласности закона и других општих аката са потврђеним међународним уговорима, као и о сагласности потврђених међународних уговора са Уставом. Изложене уставне одредбе заправо значе да су *потврђени међународни уговори на хијерархијској лествици правног поретка Републике Србије изнад закона и других општих аката, али испод Устава*.

Ипак, нису сви међународни уговори слабије правне снаге од Устава. Члан 18. став 2. Устава предвиђа да се *Уставом јемче и као таква, непосредно се примењују људска и мањинска права зајамчена, између осталог, и потврђеним међународним уговорима*. Изложена одредба заправо значи да су *одредбе међународних уговора којима се гарантују људска и мањинска права у правном поретку Републике Србије исте правне снаге као и одредбе Устава*.

2.4. Надлежности и уставни органи Републике Србије

Устав Републике Србије у члану 4. став 1. прописује да је *правни поредак Републике Србије јединствен*, док у члану 8. став 1. предвиђа да је *територија Републике Србије јединствена и недељива*.

Јединство правног поретка и територије Републике Србије није нарушено постојањем покрајинских аутономија и локалних самоуправа. Имајући у виду постојање покрајинских аутономија и локалних самоуправа, може се истаћи да је *Република Србија децентрализована држава*. Устав предвиђа у члану 176. да *грађани имају право на покрајинску аутономију и локалну самоуправу, које остварују непосредно или преко својих слободно изабраних представника*. Према члану 177. Устава, *јединице локалне самоуправе надлежне су у питањима која се, на сврсисходан начин, могу остваривати унутар јединице локалне самоуправе, а аутономне покрајине у питањима која се, на сврсисходан начин, могу остваривати унутар аутономне покрајине, у којима није надлежна Република Србија*.

Надлежност Републике Србије Устав утврђује у члану 97. Према том члану Устава, Република Србија уређује и обезбеђује:

1. *сувереност, независност, територијалну целовитост и безбедност Републике Србије, њен међународни положај и односе са другим државама и међународним организацијама;*
2. *остваривање и заштиту слобода и права грађана; уставност и законитост; поступак пред судовима и другим државним органима; одговорност и санкције за повреду слобода и права грађана утврђених Уставом и за повреду закона, других прописа и општих аката; амнестије и помиловања за кривична дела;*
3. *територијалну организацију Републике Србије; систем локалне самоуправе;*
4. *одбрану и безбедност Републике Србије и њених грађана; мере за случај ванредног стања;*
5. *систем преласка границе и контроле промета роба, услуга и путничког саобраћаја преко границе; положај станаца и страних правних лица;*
6. *јединствено тржиште; правни положај привредних субјеката; систем обављања појединих привредних и других делатности; робне резерве; монетарни, банкарски, девизни и царински систем; економске односе са иностранством; систем кредитних односа са иностранством; порески систем;*
7. *својинске и облигационе односе и заштиту свих облика својине;*
8. *систем у области радних односа, заштите на раду, запошљавања, социјалног осигурања и других облика социјалне сигурности; друге економске и социјалне односе од општег интереса;*
9. *одрживи развој; систем заштите и унапређења животне средине; заштиту и унапређивање биљног и животињског света; производњу, промет и превоз оружја, отровних, запаљивих, експлозивних, радиоактивних и других опасних материја;*
10. *систем у областима здравства, социјалне заштите, борачке и инвалидске заштите, бриге о деци, образовања, културе и заштите културних добара, спорта, јавног информисања; систем јавних служби;*
11. *контролу законитости располагања средствима правних лица; финансијску ревизију јавних средстава; прикупљање статистичких и других података од општег интереса;*
12. *развој Републике Србије, политику и мере за подстицање равномерног развоја појединих делова Републике Србије, укључујући и развој недовољно развијених подручја; организацију и коришћење простора; научно-технолошки развој;*
13. *режим и безбедност у свим врстама саобраћаја;*

14. *празнике и одликовања Републике Србије;*
15. *финансирање остваривања права и дужности Републике Србије, утврђених Уставом и законом;*
16. *организацију, надлежност и рад републичких органа;*
17. *друге односе од интереса за Републику Србију, у складу с Уставом.*

Носилац законодавне власти у Републици Србији је Народна скупштина. Према члану 100. став 1. Устава Републике Србије, Народну скупштину чини 250 народних посланика који се бирају на непосредним изборима, тајним гласањем у складу са законом. *Устав прописује правни основ за учешће представника говорника мањинских језика у законодавној власти Републике Србије. Према ставу 2. истог члана Устава, у Народној скупштини обезбеђује се равноправност и заступљеност представника националних мањина, у складу са законом, а тиме и говорника тих мањинских језика.* Законом о избору народних посланика чланом 81. став 2. и 3. предвиђено је да *политичке странке националних мањина и коалиције политичких странака националних мањина учествују у расподели мандата и кад су добиле мање од Законом предвиђеног цензуса од 5% гласова од укупног броја бирача који су гласали* и да су политичке странке националних мањина све оне странке чији је основни циљ представљање и заступање интереса националне мањине и заштита и побољшање права припадника националних мањина, у складу с међународноправним стандардима.

Носилац извршне власти у Републици Србији је Влада Републике Србије. Према члану 123. Устава, Влада: 1. утврђује и води политику, 2. извршава законе и друге опште акте Народне скупштине, 3. доноси уредбе и друге опште акте ради извршавања закона, 4. предлаже Народној скупштини законе и друге опште акте и даје о њима мишљење кад их поднесе други предлагач, 5. усмерава и усклађује рад органа државне управе и врши надзор над њиховим радом, 6. врши и друге послове одређене Уставом и законом.

Државно јединство Републике Србије изражава председник Републике. Према члану 112. Устава Републике Србије, председник Републике: 1. представља Републику Србију у земљи и иностранству, 2. указом проглашава законе, у складу с Уставом, 3. предлаже Народној скупштини кандидата за председника Владе, пошто саслуша мишљење представника изабраних изборних листа, 4. предлаже Народној скупштини носиоце функција, у складу са Уставом и законом, 5. поставља и опозива указом амбасадоре Републике Србије на основу предлога Владе, 6. прима акредитивна и опозивна писма страних дипломатских представника, 7. даје помиловања и одликовања, 8. у складу са законом, командује Војском и поставља, унапређује и разрешава официре Војске Србије, 9. врши и друге послове одређене Уставом.

2.5. Надлежност аутономних покрајина

Аутономне покрајине су према члану 182. став 1. Устава, *аутономне територијалне заједнице основане Уставом, у којима грађани остварују право на покрајинску аутономију.*

Република Србија у свом саставу има две аутономне покрајине – *Аутономну Покрајину Косово и Метохију* и *Аутономну Покрајину Војводину*. Према члану 182. став 3. Устава, *нове аутономне покрајине могу се оснивати, а већ основане укидати или спајати по поступку предвиђеном за промену Устава.*

Резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација бр. 1244 из 1999. на подручју АП Косово и Метохија успостављена је привремене управа УН (УНМИК) која ће остати до обезбеђивања суштинске аутономије Косова и Метохије у саставу Републике Србије. Чланом 182. став 2. Устава Републике Србије предвиђено је да ће се суштинска аутономија Кососва и Метохије уредити посебним законом који се доноси по поступку предвиђеном за промену устава. Имајући у виду да је Аутономна Покрајина Кососво и Метохија под привременом међународном управом, Извештај о спровођењу Европске повеље о регионалним или мањинским језицима у Републици Србији се не односи на то подручје територије Републике Србије.

Надлежност аутономних покрајина уређена је чл. 177. и 183. Устава. Према члану 177. *аутономне покрајине су надлежне у питањима која се на сврсисходан начин могу остварити унутар аутономне покрајине, у којима није надлежна Република Србија, док према члану 183. Устава, аутономне покрајине, у складу са Уставом и својим статутим, уређују надлежност, избор, организацију и рад органа и служби које оснивају, а у складу са законом, уређују питања од покрајинског значаја у области:*

- 1. просторног планирања и развоја,*
- 2. пољопривреде, водопривреде, шумарства, лова, риболова, туризма, угоститељства, бања и лечилишта, заштите животне средине, индустрије и занатства, друмског, речног и железничког саобраћаја и уређивања путева, приређивања сајмова и других привредних манифестација,*
- 3. просвете, спорта, културе, здравствене и социјалне заштите и јавног информисања на покрајинском нивоу.*

Према ставу 3. истог члана Устава, *аутономне покрајине се старају о остваривању људских и мањинских права, у складу са законом, док према ставу 4. аутономне покрајине утврђују симболе покрајине и начин њиховог коришћења.*

Аутономне покрајине могу имати шире надлежности од оних које су изричито наведене Уставом. Према члану 178. став 1. Устава, *аутономним покрајинама, Република Србија може законом поверити поједина питања из своје надлежности.*

Законом о утврђивању одређених надлежности Аутономне Покрајине Војводине из 2002. конкретно и прецизно су утврђене изворне и пренесене надлежности те аутономне покрајине.

Аутономне покрајине управљају покрајинском имовином на начин предвиђен законом.

Аутономне покрајине, према члану 183. став 6. Устава у складу са Уставом и законом, имају изворне приходе, обезбеђују средства јединицама локалне самоуправе за обављање поверених послова, доносе свој буџет и завршни рачун.

Према члану 185. Устава, највиши правни акт аутономне покрајине је статут.

Статут аутономне покрајине доноси њена скупштина, уз претходну сагласност Народне скупштине Републике Србије.

О питањима из своје надлежности аутономна покрајина доноси одлуке и друга општа акта.

Органи Аутономне Покрајине Војводине су Скупштина, Извршно веће и органи управе.

Устав Републике Србије предвиђа правни основ за учешће представника говорника мањинских језика у скупштини аутономне покрајине. Члан 180. став 4. предвиђа да се у аутономним покрајинама у којима живи становништво мешовитог националног састава, омогућује сразмерна заступљеност националних мањина у скупштинама, у складу са законом.

2.6. Надлежности локалних самоуправа

Надлежности јединица локалне самоуправе на уопштени начин су одређене чланом 177. Устава. У том члану, Устав Републике Србије предвиђа да су *јединице локалне самоуправе надлежне у питањима која се на сврсисходан начин могу остварити унутар јединица локалне самоуправе.*

Јединице локалне самоуправе у Републици Србији су *општине, градови и град Београд.* У погледу надлежности наведених јединица локалне самоуправе, Устав Републике Србије не чини велико разликовање предевиђајући да *градови обављају надлежности које су поверене општини, уз остављање могућности да се законом градовима могу поверити и друге надлежности.*

Члан 190. Устава садржи прецизније одређење надлежности општине. Према том члану, општина, преко својих органа, у складу са законом:

- 1. уређује и обезбеђује обављање и развој комуналних делатности;*
- 2. уређује и обезбеђује коришћење грађевинског земљишта и пословног простора;*
- 3. стара се о изградњи, реконструкцији, одржавању и коришћењу локалних путева и улица и других јавних објеката од општинског значаја; уређује и обезбеђује локални превоз;*
- 4. стара се о задовољавању потреба грађана у области просвете, културе, здравствене и социјалне заштите, дечије заштите, спорта и физичке културе;*
- 5. стара се о развоју и унапређењу туризма, занатства, угоститељства и трговине;*
- 6. стара се о заштити животне средине, заштити од елементарних и других непогода; заштити културних добара од значаја за општину;*
- 7. заштити, унапређењу и коришћењу пољопривредног земљишта;*
- 8. обавља и друге послове одређене законом.*

Општина самостално, у складу са законом, *доноси свој буџет и завршни рачун, урбанистички план и програм развоја општине, утврђује симболе општине и њихову употребу.*

Општина се *стара о остваривању, заштити и унапређењу људских и мањинских права, као и о јавном информисању у општини.*

Закон о локалној самоуправи Републике Србије предвиђа да је општина одговорна да, преко својих органа, у складу са Уставом и законом обавља следеће послове из изворног делокруга: 1) доноси програме развоја; 2) доноси урбанистичке планове; 3) доноси буџет и завршни рачун; 4) уређује и обезбеђује обављање и развој комуналних делатности (пречишћавање и дистрибуција воде, производња и снабдевање паром и топлом водом, линијски градски и приградски превоз путника у друмском саобраћају, одржавање чистоће у градовима и насељима, одржавање депонија, уређивање, одржавање и коришћење пијаца, паркова, зелених, рекреационих и других јавних површина, јавних паркиралишта, јавна расвета, уређивање и одржавање гробаља и сахрањивање и др.), као и организационе, материјалне и друге услове за њихово обављање; 5) стара се о одржавању стамбених зграда и безбедности њиховог коришћења и утврђује висину накнаде за одржавање стамбених зграда; 6) спроводи поступак иселења бесправно усељених лица у станове и заједничке просторије у стамбеним зградама; 7) доноси програме уређења грађевинског земљишта, уређује и обезбеђује вршење послова уређења и коришћења грађевинског земљишта и утврђује висину накнаде за уређивање и коришћење грађевинског земљишта; 8) уређује и обезбеђује коришћење пословног простора којим управља, утврђује висину накнаде за коришћење пословног простора и врши надзор над коришћењем пословног простора; 9) стара се о заштити животне средине, доноси програме коришћења и заштите природних вредности и програме заштите животне средине, односно локалне акционе и санационе планове, у складу са стратешким документима и својим интересима и специфичностима и утврђује посебну накнаду за заштиту и унапређење животне средине; 10) уређује и обезбеђује обављање послова који се односе на изградњу, рехабилитацију и реконструкцију, одржавање, заштиту, коришћење, развој и управљање локалним и некатегорисаним путевима, као и улицама у насељу; 11) уређује и обезбеђује посебне услове и организацију аутоксипревоза путника; 12) уређује и обезбеђује организацију превоза у линијској пловидби који се врши на територији општине, као и одређује делове обале и воденог простора на којима се могу градити хидрограђевински објекти и постављати пловни објекти; 13) оснива робне резерве и утврђује њихов обим и структуру, уз сагласност надлежног министарства, ради задовољавања потреба локалног становништва; 14) оснива установе и организације у области основног образовања, културе, примарне здравствене заштите, физичке културе, спорта, дечје и социјалне заштите и туризма, прати и обезбеђује њихово функционисање; 15) организује вршење послова у вези са заштитом културних добара од значаја за општину, подстиче развој културно-уметничког аматеризма и ствара услове за рад музеја и библиотека и других установа културе чији је оснивач; 16) организује заштиту од елементарних и других већих непогода и заштиту од пожара и ствара услове за њихово отклањање, односно ублажавање њихових последица; 17) доноси основе заштите, коришћења и уређења пољопривредног земљишта и стара се о

њиховом спровођењу, одређује ерозивна подручја, стара се о коришћењу пашњака и одлучује о привођењу пашњака другој култури; 18) уређује и утврђује начин коришћења и управљања изворима, јавним бунарима и чесмама, утврђује водопривредне услове, издаје водопривредне сагласности и водопривредне дозволе за објекте локалног значаја; 19) стара се и обезбеђује услове за очување, коришћење и унапређење подручја са природним лековитим својствима; 20) подстиче и стара се о развоју туризма на својој територији и утврђује висину боравишне таксе; 21) стара се о развоју и унапређењу угоститељства, занатства и трговине, уређује радно време, места на којима се могу обављати одређене делатности и друге услове за њихов рад; 22) користи средства у државној својини и стара се о њиховом очувању и увећању; 23) уређује и организује вршење послова у вези са држањем и заштитом домаћих и егзотичних животиња; 24) организује вршење послова правне заштите својих права и интереса; 25) образује органе, организације и службе за потребе општине и уређује њихову организацију и рад; 26) подстиче и помаже развој задругарства; 27) организује, по потреби, службу правне помоћи грађанима; 28) стара се о заштити и остваривању личних и колективних права националних мањина и етничких група; 29) утврђује језике и писма националних мањина који су у службеној употреби на територији општине; 30) обезбеђује јавно информисање од локалног значаја; 31) прописује прекршаје за повреде општинских прописа; 32) образује инспекцијске службе и врши инспекцијски надзор над извршењем прописа и других општих аката из надлежности општине; 33) уређује организацију и рад мировних већа; 34) уређује и обезбеђује употребу имена, грба и другог обележја општине; 35) обавља и друге послове од непосредног интереса за грађане, у складу с Уставом, законом и статутом.

Општина може да има шире надлежности од оних које су утврђене Уставом и Законом о локалној самоуправи. У појединим областима законом су утврђене посебне надлежности локалне самоуправе. Тако је према члану 2. Закона о матичним књигама утврђено да вођење матичних књига обезбеђује општински орган управе надлежан за послове управе. Као што Република може да поједине послове из свог делокруга повери покрајини, тако и аутономна покрајина, према члану 178. став 2. Устава, може одлуком да повери јединицама локалне самоуправе поједина питања из своје надлежности.

Општина самостално управља општинском имовином, у складу са законом.

Општина, у складу са законом, прописује прекршаје за повреде општинских прописа.

Највиши правни акт општине је *статут*. Статут доноси скупштина општине.

Скупштина општине *донosi опште акте из своје надлежности, усваја буџет и завршни рачун општине, доноси план развоја и просторни план општине, расписује општински референдум и врши друге послове одређене законом и статутом.*

Органи општине су скупштина општине и други органи одређени статутом, у складу са законом. Према важећем Закону о локалној самоуправи који тек треба да се усклади са новим Уставом Републике Србије, у општини, као извршни органи, постоје председник општине и општинско веће. Општине имају и своју општинску управу која је у Закону означена као служба општине. Осим наведених органа, у национално мешовитим општинама оснивају се савети за међунационалне односе. Општине могу да установе и грађанског браниоца и савет за развој и заштиту локалне самоуправе.

Устав Републике Србије предвиђа правни основ за учешће представника говорника мањинских језика у скупштини јединице локалне самоуправе. Члан 180. став 4. предвиђа да се јединицама локалне самоуправе у којима живи становништво мешовитог националног састава, омогућује сразмерна заступљеност националних мањина у скупштинама, у складу са законом.

2.7. Разграничење надлежности у области заштите мањина и регулисања употребе и заштите мањинских језика

Имајући у виду изложене уставне и законске одредбе може се истаћи да је надлежност у области регулисања употребе и заштите регионалних или мањинских језика подељена између различитих нивоа организовања јавне власти.

Полазећи од уставне одредбе да Република Србија уређује и обезбеђује односе са другим државама и међународним организацијама, Република Србија је надлежна да закључује међународне мултилатералне и билатералне уговоре који су у целини или делимично посвећени заштити националних мањина и употреби и заштити мањинских језика.

Имајући у виду да Устав Републике Србије прописује да се службена употреба других језика и писама, уређује законом, јасно је да Република Србија законом уређује службену употребу језика и писма националних мањина.

Република Србија је надлежна и да уређује питање употребе језика у поступцима пред судовима и другим државним органима.

Полазећи од уставне одредбе да је Република надлежна да уређује остваривање и заштиту слобода и права грађана, јасно је да је Република надлежна да регулише начин остваривања мањинских права.

Надлежност Републике је и да уређује одговорност и санкције за повреду слобода и права грађана утврђених Уставом и за повреду закона, других прописа и општих аката, тако да Република својим законом уређује одговорност и санкције за повреду слобода и права припадника националних мањина.

Статутом аутономне покрајине одређују се језици и писма који су у службеној употреби на територији аутономне покрајине. Законом о утврђивању одређених надлежности Аутономне Покрајине Војводине поједина питања од значаја за заштиту националних мањина и регулисања употребе и заштите мањинских језика поверена су Аутономној Покрајини Војводини. Према члану 12. став 1. тач. 4. 5. 6. 7. 8. тог закона, Аутономна Покрајина, преко својих органа у складу са законом којим се уређује основно образовање и васпитање, доноси програм за језике националних мањина, одобрава уџбенике за језике националних мањина, споразумно са министром надлежним за послове просвете доноси наставне планове и програме из појединих предмета од интереса за националне мањине, утврђује услове и начине организовања наставе на језицима националних мањина, споразумно са министром надлежним за послове просвете одобрава уџбенике и наставна средства за поједине предмете од интереса за националне мањине и даје сагласност на остваривање наставног плана и програма на језицима националних мањина за мање од 15 ученика. Истоветне надлежности предвиђене су и за средњошколско образовање. Према члану 18. тог закона, Аутономна Покрајина, преко својих органа, у складу са законом којим се уређује службена

употреба језика и писма, ближе уређује службену употребу језика и писма националних мањина на територији Аутономне Покрајине. Истим законом, чланом 55. предвиђено је да Аутономна Покрајина, преко својих органа, у складу са законом којим се уређује печат државних и других органа, ближе уређује садржину и изглед печата покрајинских органа, органа јединица локлане самоуправе и правних лица која врше управна овлашћења, а имају седиште на територији Аутономне Покрајине.

Статутом јединица локалне самоуправе утврђују се језици и писма националних мањина који су у службеној употреби на територији јединице локалне самоуправе. Статутом јединица локалне самоуправе на подручју АП Војводине утврђује се и који су мањински језици у службеној употреби и на територији појединих насељених места, или месних заједница. Према Закону о локалној самоуправи, јединице локалне самоуправе у складу са својим статутом, својом одлуком уређују делокруг, састав и начин рада савета за међунационалне односе.

2.8. Послови и организација државне управе

Устав Републике Србије у члану 136. став 1. прописује да је *државна управа самостална, везана Уставом и законом, а да за свој рад одговара Влади.*

Послове државне управе обављају министарства и други органи државне управе одређени законом.

Послови државне управе и број министарстава одређују се законом.

Закон о државној управи Републике Србије одређује да у послове државне управе спадају: *учествовање у обликовању политике Владе, праћење стања у областима из делокруга органа управе, извршавање закона, других прописа и општих аката, инспекцијски надзор, старање о јавним службама, развојни послови и остали стручни послови.*

Државну управу у Републици Србији чине министарстава, органи управе у саставу министарстава (који су образовани у форми управа, инспектората и дирекција) и посебне организације (постоје у форми секретаријата и завода, а законом се могу образовати и посебне организације с другачијим називом). Према Закону о министарствима из маја 2007. у оквиру државне управе Републике Србије постоје следећа министарства: Министарство спољних послова, Министарство одбране, Министарство унутрашњих послова, Министарство финансија, Министарство правде, Министарство за државну управу и локалну самоуправу, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарство економије и регионалног развоја, Министарство рударства и енергетике, Министарство за инфраструктуру, Министарство за телекомуникације и информатичко друштво, Министарство трговине и услуга, Министарство рада и социјалне политике, Министарство науке, Министарство заштите животне средине, Министарство просвете, Министарство омладине и спорта, Министарство културе, Министарство здравља, Министарство вера, Министарство за дијаспору, Министарство за Косово и Метохију. Ради вршења послова државне управе изван седишта органа државне управе образују се управни окрузи.

Према Закону о Влади, *Влада уредбом оснива службе за стручне или техничке послове заједничке за све или више органа државне управе и прописује*

њихово уређење и делокруг. Влада Републике Србије образовала је неколико служби које обављају стручне послове, или послове за све или више органа државне управе (нпр. Служба за људска и мањинска права, итд).

2.9. Послови и организација управе Аутономне Покрајине Војводине

Послове покрајинске управе чине: *извршавање закона, других прописа и општих аката Републике Србије које је поверено покрајини, решавање у управним стварима и вршење управног надзора када је то законом поверено покрајини, извршавање одлука и других општих аката које доносе покрајинска Скупштина и Извршно веће, припремање одлука и других општих аката које доносе покрајинска Скупштина и Извршно веће, вршење других Уставом, законом и покрајинским статутом утврђених послова и других стручних послова за потребе Скупштине АП Војводине и Извршног већа АП Војводине.*

Једини постојећи облик покрајинских органа управе су покрајински секретаријати. Осим секретаријата, могу се образовати и покрајинске управне организације, службе и дирекције. Секретаријати у АП Војводини су образовани за поједине управне области – привреда, образовање и култура, информисање, здравство, рад и социјална политика, финансије, управа, прописи и националне мањине, итд. На челу покрајинских секретаријата су секретари који су истовремено чланови Извршног већа АП Војводине.

2.10. Организација и рад општинске, односно градске управе

У правном систему Републике Србије, послови општинске, односно градске управе, као основног облика организовања локалне самоуправе, су: *извршавање одлука и других општих аката скупштине општине и председника општине, решавање у управном поступку у првом степену о правима и дужностима грађана, предузећа, установа и других организација из изворног делокруга општине, обављање управног надзора над извршавањем прописа и других општих аката скупштине општине, извршавање закона Републике Србије и других прописа Републике Србије и аутономне покрајине чије је извршавање поверено општини, припремање нацрта прописа и других аката које доноси скупштина општине и председник општине и обављање стручних и других послова које утврди скупштина општине и председник општине.*

Одлуку о образовању и организацији општинске управе доноси скупштина општине. Унутрашње уређење и систематизација радних места у општинској управи регулишу се правилником који доноси начелник општинске управе уз сагласност председника општине. Општинска управа може да има, и најчешће има, унутрашње организационе јединице, као целине за обављање сродних послова. Ради задовољавања потреба и интереса локалног становништва у селима се оснивају месне заједнице и други облици месне самоуправе, који се могу образовати и у градским насељима (кварт, четврт, рејон и сл). Месна заједница може се оснивати и за два или више села. У њима се обављају одређени управни послови, као што су: вођење матичних књига и матична служба, издавање потврда и уверења о чињеницама о којима општинска управа води евиденције, пријем и

достављање поднесака, давање обавештења о поступцима за остваривање права и обавеза грађана, итд. Месне канцеларије треба разликовати од месних заједница, које су по Закону о локалној самоуправи облик месне самоуправе који се оснива одлуком скупштине јединице локалне самоуправе за једно, два или више села, или делове градских насеља за самоуправно обављање послова и вршење права и дужности предвиђених одлуком о оснивању и статутом месне заједнице. У пракси, територијална јурисдикција месне канцеларије се у сеоским подручјима најчешће поклапа са територијом месне заједнице.

2.11. Организација судова

Судска власт је јединствена на територији Републике Србије.

Устав Републике Србије предвиђа у члану 143. став 1. да *судска власт припада судовима опште и посебне надлежности*, док у ставу 2. истог члана прописује да се *оснивање, организација, надлежност, уређење и састав судова уређују законом*.

Према важећим законским решењима која до 31. 12. 2008. морају да се ускладе са новим Уставом, у Републици Србији судови опште надлежности су општински и окружни судови, док су судови посебне надлежности привредни судови и Виши привредни суд. Највиши суд у Републици Србији је Врховни суд Републике Србије.

Општински судови према месној надлежности су: 1) Општински суд у Ади, за територију општине Ада; 2) Општински суд у Александровцу, за територију општине Александровац; 3) Општински суд у Алексинцу, за територију општине Алексинац и Ражањ, са одељењем суда у Ражњу; 4) Општински суд у Алибунару, за територију општине Алибунар; 5) Општински суд у Апатину, за територију општине Апатин; 6) Општински суд у Аранђеловцу за територију општине Аранђеловац; 7) Општински суд у Ариљу, за територију општине Ариље; 8) Општински суд у Бабушници, за територију општине Бабушница; 9) Општински суд у Бајиној Башти, за територију општине Бајина Башта; 10) Општински суд у Баточини, за територију општине Баточина и Лапово; 11) Општински суд у Бачкој Паланци, за територију општине Бачка Паланка и Бач, са одељењем суда у Бачу; 12) Општински суд у Бачкој Тополи, за територију општине Бачка Топола и Мали Иђош; 13) Општински суд у Белој Цркви, за територију општине Бела Црква; 14) Први општински суд у Београду, за територију општина Палилула и Стари град; 15) Други општински суд у Београду, за територију општина Савски венац, Чукарица и Раковица; 16) Трећи општински суд у Београду, за територију општина Врачар и Звездара; 17) Четврти општински суд у Београду, за територију општина Земун и Нови Београд; 18) Пети општински суд у Београду, за територију општина Барајево, Вождовац и Гроцка; 19) Општински суд у Бечеју, за територију општине Бечеј; 20) Општински суд у Богатићу, за територију општине Богатић; 21) Општински суд у Бољевцу, за територију општине Бољевац; 22) Општински суд у Бору, за територију општине Бор; 23) Општински суд у Босилеграду, за територију општине Босилеград; 24) Општински суд у Брусу, за територију општине Брус; 25) Општински суд у Бујановцу, за територију општине Бујановац; 26) Општински суд у Ваљевоу, за територију општине Ваљево; 27) Општински суд у Варварину, за

територију општина Варварин и Ћићевац; 28) Општински суд у Великом Градишту, за територију општина Велико Градиште и Голубац; 29) Општински суд у Великој Плани, за територију општине Велика Плана; 30) Општински суд у Владимирцима, за територију општине Владимирци; 31) Општински суд у Витини, за територију општине Витина; 32) Општински суд у Владичином Хану, за територију општине Владичин Хан; 33) Општински суд у Власотинцу, за територију општина Власотинце и Црна Трава; 34) Општински суд у Врању, за територију општина Врање и Трговиште; 35) Општински суд у Врбасу, за територију општина Врбас и Србобран, са одељењем суда у Србобрану; 36) Општински суд у Вршцу, за територију општина Вршац и Пландиште са одељењем суда у Пландишту; 37) Општински суд у Врњачкој Бањи, за територију општине Врњачка Бања; 38) Општински суд у Вучитрну, за територију општине Вучитрн; 39) Општински суд у Гњилану, за територију општине Гњилане; 40) Општински суд у Горњем Милановцу, за територију општине Горњи Милановац; 41) Општински суд у Гучи, за територију општине Лучани; 42) Општински суд у Деспотовцу, за територију општине Деспотовац; 43) Општински суд у Димитровграду, за територију општине Димитровград; 44) Општински суд у Драгашу, за територију општина Гора и Опоље; 45) Општински суд у Ђаковици, за територију општине Ђаковица; 46) Општински суд у Жабарима, за територију општине Жабари; 47) Општински суд у Жагубици, за територију општине Жагубица; 48) Општински суд у Зајечару, за територију општине Зајечар; 49) Општински суд у Зрењанину, за територију општина Зрењанин, Житиште и Сечањ, са одељењем суда у Сечњу; 50) Општински суд у Ивањици, за територију општине Ивањица; 51) Општински суд у Инђији, за територију општине Инђија; 52) Општински суд у Истоку, за територију општине Исток; 53) Општински суд у Кањижи, за територију општине Кањижа; 54) Општински суд у Кладову, за територију општине Кладово; 55) Општински суд у Кикинди, за територију општина Кикинда и Нова Црња, са одељењем суда у Новој Црњи; 56) Општински суд у Књажевцу, за територију општине Књажевац; 57) Општински суд у Ковину, за територију општине Ковин; 58) Општински суд у Ковачици, за територију општине Ковачица; 59) Општински суд у Косјерићу, за територију општине Косјерић; 60) Општински суд у Косовској Каменици, за територију општине Косовска Каменица; 61) Општински суд у Косовској Митровици, за територију општина Косовска Митровица, Зубин Поток, Звечан и Србица, са одељењем суда у Зубином Поток; 62) Општински суд у Коцељеви, за територију општине Коцељева; 63) Општински суд у Крагујевцу, за територију општина Крагујевац и Кнић; 64) Општински суд у Краљеву, за територију општине Краљево; 65) Општински суд у Крупњу, за територију општине Крупањ; 66) Општински суд у Крушевцу, за територију општине Крушевац; 67) Општински суд у Кули, за територију општине Кула; 68) Општински суд у Куршумлији, за територију општина Куршумлија и Подујево са одељењем суда у Подујеву; 69) Општински суд у Кучеву, за територију општине Кучево; 70) Општински суд у Клини, за територију општине Клина; 71) Општински суд у Лазаревцу, за територију општине Лазаревац; 72) Општински суд у Лајковцу, за територију општине Лајковац; 73) Општински суд у Лебану, за територију општина Бојник, Лебане и Медвеђа; 74) Општински суд у Лесковцу, за територију општине Лесковац; 75)

Општински суд у Липљану, за територију општине Липљан; 76) Општински суд у Лозници, за територију општина Лозница и Мали Зворник; 77) Општински суд у Лепосавићу, за територију општине Лепосавић; 78) Општински суд у Љигу, за територију општине Љиг; 79) Општински суд у Љубовији, за територију општине Љубовија; 80) Општински суд у Мајданпеку, за територију општине Мајданпек; 81) Општински суд у Мионици, за територију општине Мионица; 82) Општински суд у Младеновцу, за територију општине Младеновац; 83) Општински суд у Неготину, за територију општине Неготин; 84) Општински суд у Нишу, за територију општина Гацин Хан, Дољевац, Ниш и Бела Паланка, са одељењем суда у Белој Паланци; 85) Општински суд у Новој Вароши, за територију општине Нова Варош; 86) Општински суд у Новом Бечеју, за територију општине Нови Бечеј; 87) Општински суд у Новом Кнежевцу, за територију општина Нови Кнежевац и Чока; 88) Општински суд у Новом Саду, за територију општина Бачки Петровац, Беочин, Жабал, Нови Сад и Сремски Карловци, са одељењима суда у Бачком Петровцу, Беочину и Жабљу; 89) Општински суд у Новом Пазару, за територију општине Нови Пазар; 90) Општински суд у Обреновцу, за територију општине Обреновац; 91) Општински суд у Ораховцу, за територију општине Ораховац; 92) Општински суд у Осечини, за територију општине Осечина; 93) Општински суд у Оџацима, за територију општине Оџаци; 94) Општински суд у Панчеву, за територију општина Панчево и Опово; 95) Општински суд у Параћину, за територију општине Параћин; 96) Општински суд у Петровцу, за територију општине Петровац; 97) Општински суд у Пећи, за територију општина Пећ и Дечане; 98) Општински суд у Пироту, за територију општине Пирот; 99) Општински суд у Пожаревцу, за територију општина Мало Црниће и Пожаревац; 100) Општински суд у Пожеги, за територију општине Пожега; 101) Општински суд у Прешеву, за територију општине Прешево; 102) Општински суд у Прибоју, за територију општине Прибој; 103) Општински суд у Призрену, за територију општине Призрен; 104) Општински суд у Пријеполу, за територију општине Пријеполје; 105) Општински суд у Прокупљу, за територију општина Блаце, Житорађа, Меровина и Прокупље, са одељењем суда у Блацу; 106) Општински суд у Приштини, за територију општина Глоговац, Приштина, Обилић, Косово Поље и Ново Брдо; 107) Општински суд у Рачи, за територију општине Рача; 108) Општински суд у Рековцу, за територију општине Рековац; 109) Општински суд у Рашки, за територију општине Рашка; 110) Општински суд у Руми, за територију општина Ириг, Пећинци и Рума, са одељењима суда у Иригу и Пећинцима; 111) Општински суд у Светозареву, за територију општине Светозарево; 112) Општински суд у Свилајнцу, за територију општине Свилајнац; 113) Општински суд у Сврљигу, за територију општине Сврљиг; 114) Општински суд у Сенти, за територију општине Сента; 115) Општински суд у Сјеници, за територију општине Сјеница; 116) Општински суд у Смедереву, за територију општине Смедерево; 117) Општински суд у Смедеревској Паланци, за територију општине Смедеревска Паланка; 118) Општински суд у Сомбору, за територију општине Сомбор; 119) Општински суд у Сопоту, за територију општине Сопот; 120) Општински суд у Сокобањи, за територију општине Сокобања; 121) Општински суд у Сремској Митровици, за територију општине Сремска Митровица; 122) Општински суд у Старој Пазови, за територију општине Стара Пазова; 123) Општински суд у

Суботици, за територију општине Суботица; 124) Општински суд у Сувој Реци, за територију општине Сува Река; 125) Општински суд у Сурдулици, за територију општине Сурдулица; 126) Општински суд у Темерину, за територију општине Темерин; 127) Општински суд у Тителу, за територију општине Тител; 128) Општински суд у Ужицу, за територију општине Ужице; 129) Општински суд у Тополи, за територију општине Топола; 130) Општински суд у Трстенику, за територију општине Трстеник; 131) Општински суд у Тутину, за територију општине Тутин; 132) Општински суд у Ћуприји, за територију општине Ћуприја; 133) Општински суд у Убу, за територију општине Уб; 134) Општински суд у Урошевцу, за територију општине Урошевац, Качаник, Штимље и Штрпце, са одељењем суда у Штрпцима; 135) Општински суд у Чачку, за територију општине Чачак; 136) Општински суд у Чајетини, за територију општине Чајетина; 137) Општински суд у Шапцу, за територију општине Шабац; 138) Општински суд у Шиду, за територију општине Шид.

Окружни судови према месној надлежности су: 1) Окружни суд у Београду, за подручја Првог општинског суда, Другог општинског суда, Трећег општинског суда, Четвртог општинског суда и Петог општинског суда у Београду и општинских судова у Обреновцу, Лазаревцу, Сопоту и Младеновцу; 2) Окружни суд у Ваљеву, за подручја општинских судова у Ваљеву, Лајковцу, Љигу, Мионици, Осечини и Убу; 3) Окружни суд у Врању, за подручја општинских судова у Босилеграду, Бујановцу, Владичином Хану, Врању, Прешеву и Сурдулици; 4) Окружни суд у Зајечару, за подручја општинских судова у Бољевцу, Бору, Зајечару, Књажевцу и Сокобању; 5) Окружни суд у Зрењанину, за подручја општинских судова у Зрењанину, Кикинди, Новом Бечеју и Новом Кнежевцу; 6) Окружни суд у Крагујевцу, за подручја општинских судова у Аранђеловцу, Баточини, Крагујевцу, Рачи и Тополи; 7) Окружни суд у Краљеву, за подручја општинских судова у Краљеву, Рашки и Врњачкој Бањи; 8) Окружни суд у Крушевцу, за подручја општинских судова у Александровцу, Брусу, Варварину, Крушевцу и Трстенику; 9) Окружни суд у Лесковцу, за подручја општинских судова у Власотинцу, Лебану и Лесковцу; 10) Окружни суд у Неготину, за подручја општинских судова у Кладову, Мајданпеку и Неготину; 11) Окружни суд у Нишу, за подручја општинских судова у Алексинцу, Нишу и Сврљигу; 12) Окружни суд у Новом Саду, за подручја општинских судова у Новом Саду, Бачкој Паланци, Бечеју, Врбасу, Тителу и Темерину; 13) Окружни суд у Новом Пазару, за подручја општинских судова у Новом Пазару, Сјеници и Тутину; 14) Окружни суд у Панчеву, за подручја општинских судова у Алибунару, Белој Цркви, Ковачици, Ковину, Вршцу и Панчеву; 15) Окружни суд у Пећи, за подручја општинских судова у Пећи, Истоку, Клини и Ђаковици; 16) Окружни суд у Пироту, за подручја општинских судова у Бабушници, Димитровграду и Пироту; 17) Окружни суд у Пожаревцу, за подручја општинских судова у Великом Градишту, Жагубици, Жабарима, Кучеву, Петровцу и Пожаревцу; 18) Окружни суд у Призрену, за подручја општинских судова у Драгашу, Ораховцу, Призрену и Сувој Реци; 19) Окружни суд у Приштини, за подручја општинских судова у Липљану, Приштини и Урошевцу; 20) Окружни суд у Прокупљу, за подручја општинских судова у Куршумлији и Прокупљу; 21) Окружни суд у Светозареву, за подручја општинских судова у Деспотовцу, Параћину, Светозареву, Свилајнцу, Рековцу и Ћуприји; 22) Окружни суд у

Смедереву, за подручја општинских судова у Великој Плани, Смедереву и Смедеревској Паланци; 23) Окружни суд у Сомбору, за подручја општинских судова у Апатину, Кули, Оџацима и Сомбору; 24) Окружни суд у Сремској Митровици, за подручја општинских судова у Инђији, Руми, Сремској Митровици, Старој Пазови и Шиду; 25) Окружни суд у Суботици, за подручја општинских судова у Ади, Бачкој Тополи, Кањижи, Сенти и Суботици; 26) Окружни суд у Ужицу, за подручја општинских судова у Ариљу, Бајиној Башти, Ивањици, Косјерићу, Новој Вароши, Пожеги, Прибоју, Пријепољу, Ужицу и Чајетини; 27) Окружни суд у Чачку, за подручја општинских судова у Горњем Милановцу, Гучи и Чачку; 28) Окружни суд у Шапцу, за подручја општинских судова у Богатићу, Владимирцима, Коцељеви, Крупњу, Лозници, Љубовији и Шапцу; 29) Окружни суд у Гњилану, за подручја општинских судова у Витини, Гњилану и Косовској Каменици; 30) Окружни суд у Косовској Митровици, за подручја општинских судова у Вучитрну, Косовској Митровици и Лепосавићу.

3. Информације у вези са Оквирном конвенцијом

3.1. Опште информације у вези са Оквирном конвенцијом

Оквирна конвенција за заштиту националних мањина Савета Европе ратификована је у Савезној скупштини СР Југославије 1998. године. На позив Комитета министара Савета Европе, СР Југославија је приступила Оквирној конвенцији 11. 5. 2001. године и она је за њу, у складу са одредбом члана 29. став 2. тог документа, ступила на снагу 1. 9. 2001. године. Први извештај о спровођењу Оквирне конвенције СР Југославија је доставила 16. 10. 2002. године. Саветодавни комитет је посетио СР Југославију у периоду од 27. септембра до 3. октобра 2003. године. Своје Мишљење о спровођењу Конвенције Саветодавни комитет је усвојио 27. 11. 2003. године. Држава је своје коментаре на Мишљење Саветодавног комитета доставила 29. 4. 2004. године. Резолуцију о спровођењу Оквирне конвенције у Србији и Црној Гори, Комитет министара Савета Европе је усвојио 17. 11. 2004. године. Пратећи семинар о примени Конвенције одржан је 10. 10. 2005. године.

3.2. Правни акти којима се спроводи Оквирна конвенција и који се наводе у Извештају

Имајући у виду разграничење надлежности у области регулисања и заштите положаја националних мањина, правни акти којима се спроводи Конвенција, могу да се поделе према доносиоцу и области друштвеног живота у којима се употребљавају мањински језици.

Национални правни прописи којима се спроводи Оквирна конвенција могу да се групишу у следеће категорије:

Уставно право, кривично право, судство, државна и јавна управа

- Устав Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 83/2006 и 98/2006)
- Статут Аутономне Покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, бр. 17/91)
- Статути јединица локалне самоуправе у којима су мањински језици у службеној употреби – видети табелу
- Закон о службеној употреби језика и писма („Службени гласник РС“, бр. 45/91)
- Закон о избору народних посланика („Службени гласник РС“, бр. 35/2000 и 18/2004)
- Закон о утврђивању одређених надлежности АП Војводине („Службени гласник РС“, бр. 6/2002)
- Закон о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, бр. 9/2002, 33/2004 и 105/2004)
- Кривични законик („Службени гласник РС“, бр. 85/2005, 88/2005 и 107/2005)
- Законик о кривичном поступку („Службени гласник РС“, бр. 46/2006)
- Закон о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 125/2004)

- Закон о ванпарничном поступку („Службени гласник СРС“, бр. 25/82, 48/88 и „Службени гласник РС“, бр. 46/95 и 18/05)
- Закон о управним споровима („Службени лист СРЈ“, бр. 46/96)
- Закон о општем управном поступку („Службени лист СРЈ“, бр. 33/97 и 31/2001)
- Закон о државној управи („Службени гласник РС“, бр. 79/2005)
- Закон о Влади Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 55/2005 и 71/2005)
- Закон о заштитнику грађана („Службени гласник РС“, бр. 79/2005 и 54/2007)
- Закон о заштити права и слобода националних мањина („Службени лист СРЈ“, бр. 11/2002, 57/2002)
- Закон о печату државних и других органа („Службени гласник РС“, бр. 11/91)
- Закон о личној карти („Службени гласник РС“ бр. 62/2006)
- Закон о основним подацима из матичне књиге („Службени лист СФРЈ“, бр. 6/73)
- Закон о матичним књигама („Службени гласник СРС“ бр. 15/90, „Службени гласник РС“, бр. 57/03 и 101/05)
- Закон о уређењу судова („Службени гласник РС“, бр. 63/2001, 42/2002, 27/03, 29/04, 101/05, 46/06)
- Пословник Народне скупштине Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 56/05)
- Закон о објављивању закона и других прописа и општих аката и о издавању „Службеног гласника Републике Србије“ („Службени гласник РС“, бр. 72/91)
- Пословник Скупштине Аутономне Покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, бр. 23/2002 и 30/2004)
- Уредба о образовању Савета Републике Србије за националне мањине („Службени гласник РС“, бр. 61/2006)
- Закључак о мерама за повећање учешћа припадника националних мањина у органима државне управе („Службени гласник РС“, бр. 40/2006)
- Одлука о ближем уређењу појединих питања службене употребе језика и писма националних мањина на територији Аутономне Покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, бр. 8/2003 и 9/2003)
- Упутство о вођењу матичних књига и обрасцима матичних књига („Службени гласник СРС“, бр. 48/90 и „Службени гласник РС“, бр. 22/91)
- Одлука о вишејезичким обрасцима извода из матичних књига и о начину уписа у исте („Службени лист АПВ“, бр. 1/2001)
- Одлука о испиту из страног језика и језика националне мањине за рад у органима управе („Службени лист АПВ“, бр. 14/2003 и 2/2006)

Образовање

- Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 62/2003, 62/2003, 58/2004 и 62/2004)
- Закон о основној школи („Службени гласник РС“, бр. 50/92 и 22/2002)
- Закон о средњој школи („Службени гласник РС“, бр.50/92, 24/96, 23/2002 и 25/2002)
- Закон о високом образовању („Службени гласник РС“, бр. 76/2005)

Култура

- Закон о делатностима од општег интереса у области културе („Службени гласник РС“, бр. 49/92)
- Закон о библиотечкој делатности („Службени гласник РС“, бр. 34/94, 101/2005)

Медији

- Закон о јавном информисању („Службени гласник РС“, бр. 43/2003 и 61/2005)
- Закон о радиодифузији („Службени гласник РС“, бр. 42/02, 97/04, 76/05, 62/06, 85/06 и 86/06)

3.3. Консултације са релевантним телима

У изради Извештаја о примени Оквирне конвенције учешће је понуђено: Националном савету бошњачке националне мањине, Националном савету бугарске националне мањине, Националном савету буњевачке националне мањине, Националном савету влашке националне мањине, Националном савету грчке националне мањине, Националном савету египатске националне мањине, Националном савету мађарске националне мањине, Националном савету македонске националне мањине, Националном савету ромске националне мањине, Националном савету румунске националне мањине, Националном савету русинске националне мањине, Националном савету словачке националне мањине, Националном савету украјинске националне мањине, Националном савету хрватске националне мањине и Савезу јеврејских општина Србије.

Учешће је понуђено и следећим невладиним организацијама: Београдском центру за људска права, Београд; Грађанским иницијативама, Београд; Форуму за етничке односе, Београд; Младим правницима Србије, Београд; Иницијативи младих за људска права, Београд; Центру за мултикултуралност, Нови Сад; Центру за регионализам, Нови Сад; Војвођанском центру за људска права, Нови Сад; Хелсиншком одбору за људска права, Нови Сад; Фонду за отворено друштво, Нови Сад; Одбору за људска права, Бујановац; Центру за мултикултурално образовање, Прешево; Центру за грађанске иницијативе и акције «Vision», Прешево; Бошњачкој заједници културе Санцака «Препород», Нови Пазар; Центру за мултиетнички дијалог, Нови Пазар; Центру за мир и помирење, Нови Пазар; Грађанском форуму,

Нови Пазар; Културном центру «Дамад», Нови Пазар; Матици бошњачкој Санцака – Друштву за културу, знаност и умјетност Нови Пазар; Санџачком интелектуални круг-СИК, Нови Пазар; Санџачком одбору за заштиту људских права, Нови Пазар; Урбан-ин, Нови Пазар; Европском покрету, локалном већу Нови Пазар; Центру за људска права, Прибој; Грађанској акцији за људска права, Прибој; Женским иницијативама, Прибој; Одбору за заштиту људских права и хуманитарну дјелатност, Прибој; «Новој визији», Пријепоље; Центру за грађанску акцију «Интегра» Пријепоље; Удружењу грађана «Центар за истраживања у политици – Аргумент», Пријепоље; Удружењу грађана «Флорес», Сјеница; «Импулсу», Тутин; Културно-информативном центру бугарске мањине «Цариброд», Димитровград; Бугарском културном друштву «Трандафер», Бело Блато; Савезу мађарских ученика Војводине, Суботица; Друштву за мађарски језик у Војводини, Нови Сад; Друштву за мађарску културу у Србији, Нови Сад; Центру за методику, Нови Сад; Удружењу грађана македонске националне мањине Јужнобанатског округа «Вардар», Јабука; Удружењу Македонаца Средњобанатског округа «Свети Климент Охридски», Зрењанин; Немачком народном савезу, Суботица; Немачком удружењу «Донау», Нови Сад; Немачком удружењу Бела Црква, Бела Црква; Ромском демократском центру, Бујановац; Омладинском форуму за едукацију Рома, Бујановац; Ромском хуманитарном центру, Бујановац; Мултикултурном центру «Нарајан», Прешево; Савезу друштава Рома Пчињско-јабланичког округа, Сурдулица; Заједници Румуна из Србије, Вршац; Друштву за румунски језик из Војводине, Нови Сад; Румунском друштву (фондација) за етнографију и фолклор из Војводине, Панчево; Књижевно-уметничком друштву «Тибискус», Уздин; Матици русинској, Руски Крстур; Друштву за русински језик, књижевност и културу, Нови Сад; Савезу Русина и Украјинаца Србије, Нови Сад; Матици словачкој, Бачки Петровац; Друштву словакиста Војводине, Нови Сад; Друштву за украјински језик, књижевност и културу «Просвита», Нови Сад; Удружењу грађана «Кров», Суботица; Хрватско-академском друштву, Суботица; Матици чешкој, Бела Црква; КПУ «Чеси јужног Баната», Бела Црква.

Своје прилоге за израду Извештаја послали су: Национални савет бошњачке националне мањине (у истоветном тексту прилог је упућен и Мрежи одбора за људска права у Србији CHRIS, која је сачинила Алтернативни извештај о примени Оквирне конвенције за заштиту националних мањина), Одбор за људска права, Бујановац и Матица чешка, Бела Црква.

Релевантни органи државне управе који су узели учешће у припреми Извештаја о примени Оквирне конвенције су: Министарство спољних послова, Министарство унутрашњих послова, Министарство просвете, Министарство културе, Министарство вера, Координационо тело Србије за општине Прешево, Бујановац и Медвеђа и Завод за статистику Републике Србије.

У изради Извештаја учествовали су, односно консултовани су: Покрајински секретаријат за образовање и културу, Покрајински секретаријат за информације и Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине.

Део документационог материјала прикупљеног за израду Извештаја о спровођењу Европске повеље о регионалним или мањинским језицима коришћен је и у изради овог извештаја.

Представници Службе за људска и мањинска права Владе Републике Србије учествовали су на конференцији посвећеној алтернативним извештајима о примени Европске повеље о регионалним или мањинским језицима и Оквирне конвенције за заштиту националних мањина, коју су организовали Војвођански центар за људска права и Мрежа одбора за људска права у Србији (CHRIS), као аутори поменутих алтернативних извештаја.

ДЕО ДРУГИ

II. ПРИМЕНА ПОЈЕДИНИХ ЧЛАНОВА КОНВЕНЦИЈЕ

Члан 1.

Заштита националних мањина и права и слобода припадника тих мањина саставни је део међународне заштите људских права и као таква спада у домен међународне сарадње.

1.1. Република Србија и међународноправна заштита људских права

Република Србија, као правна следбеница претходних држава на простору бивше Југославије, чланица је следећих међународноправних инструмената у области заштите људских права:

- Међународног пакта о грађанским и политичким правима³ и оба факултативна протокола⁴
- Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима⁵
- Међународне конвенције о елиминисању свих облика расне дискриминације⁶
- Конвенције против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака⁷
- Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена⁸ и опционог протокола⁹
- Конвенције о правима детета¹⁰ и оба факултативна протокола¹¹
- Међународне конвенције о сузбијању и кажњавању злочина апартхејда¹²

У периоду од разматрања Првог периодичног извештаја о спровођењу Оквирне конвенције за заштиту националних мањина Република Србија је приступила Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода¹³ и Европској повељи о регионалним или мањинским језицима¹⁴

³ "Службени лист СФРЈ-Међународни уговори", бр. 7/1971

⁴ "Службени лист СФРЈ-Међународни уговори", бр. 4/2001

⁵ "Службени лист СФРЈ-Међународни уговори", бр.7/1971

⁶ "Службени лист СФРЈ- Додатак" бр. 6/67

⁷ "Службени лист СФРЈ-Међународни уговори", бр. 9/1991

⁸ "Службени лист СФРЈ-Међународни уговори", бр. 11/1981

⁹ "Службени лист СФРЈ-Међународни уговори", бр. 13/2002

¹⁰ "Службени лист СФРЈ-Међународни уговори", бр. 15/1990

¹¹ "Службени лист СФРЈ-Међународни уговори", бр. 4/2001

¹² "Службени лист СФРЈ", бр. 14/1975

¹³ "Службени лист СЦГ- Међународни уговори", бр. 9/2003- ратификациони инструменти депоновани ГС СЕ 3.03.2004. године

¹⁴ "Службени лист СЦГ- Међународни уговори", бр 18/2005. У Републици Србији су према у складу са Повељом, заштитени мањински језици, албански, босански, бугарски, мађарски, ромски, румунски, русински, словачки, украјински и хрватски језик

Република Србија је сукцесор следећих билатералних споразума о заштити националних мањина:

- Споразум између Србије и Црне Горе и републике Македоније о заштити српске и црногорске националне мањине у Републици Македонији и македонске националне мањине у Србији и Црној Гори ("*Службени лист СЦГ*" - *Међународни уговори*, бр. 6/2005)
- Споразум између Србије и Црне Горе и Републике Мађарске о заштити права мађарске националне мањине која живи у Србији и Црној Гори и српске националне мањине која живи у Републици Мађарској ("*Службени лист СЦГ*" - *Међународни уговори*, бр. 14/2004)
- Споразум између Савезне владе Савезне Републике Југославије и Владе Румуније о сарадњи у области заштите националних мањина ("*Службени лист СЦГ*" - *Међународни уговори*, бр. 14/2004)
- Споразум између Србије и Црне Горе и Републике Хрватске о заштити права српске и црногорске мањине у републици Хрватској и хрватске мањине у Србији и Црној Гори ("*Службени лист СЦГ - Међународни уговори*", број 3/2005)

Република Србија је сукцесор билатералних споразума о културној и просветној сарадњи који су од значаја за националне мањине, или службену употребу мањинских језика:

- Споразум о сарадњи у области образовања, културе и спорта између Савезне владе СР Југославије и Владе Украјине ("*Службени лист СРЈ – Међународни уговори*" бр. 4/96)
- Споразум о сарадњи у области образовања, културе и спорта између Савезне владе СР Југославије и Владе Словачке Републике ("*Службени лист СРЈ – Међународни уговори*" бр. 4/96)
- Споразум између Савезне владе СР Југославије и Владе Републике Македоније о сарадњи у области образовања, културе и спорта ("*Службени лист СРЈ – Међународни уговори*" бр. 1/98)
- Споразум између Савезне владе СР Југославије и Владе Републике Хрватске о сарадњи у области културе и просвете ("*Службени лист СРЈ – Међународни уговори*" бр. 12/02)

1.2. Сарадња са међународним организацијама

Република Србија је најзначајнији вид међународне сарадње у областима заштите људских и мањинских права остварила са релевантним међународним организацијама – ОЕБС-ом и Саветом Европе (СЕ). У овире својих мандата Мисија ОЕБС-а у Републици Србији и Канцеларија СЕ у Београду тесно сарађују са Владом Републике Србије пружајући стручну помоћ надлежним органима на свим нивоима на пољу демократизације друштва и заштите људских и мањинских права.

ОЕБС

Сарадња органа Републике Србије са ОЕБС-ом обухватила је:

- пружање подршке надлежним државним органима и цивилном сектору у примени прописа у области заштите људских и мањинских права;
- подршка усвајању Закона о заштитнику грађана;
- промовисање толеранције и подршка активностима које су усмерене на међуетничку толеранцију и узајамну веру у дијалог међу младим људима. Пројекат укључује израду национално етничко-историјског водича и организовање школских посета широм Србије у циљу подршке ученицима да преиспитају постојећа схватања везана за културу различитих националних мањина;
- у оквиру пројекта "Упознајте боље своју земљу" за ученике, директоре и наставнике средњих школа из шеснаест мултиетничких градова Србије организоване су посете Београду у циљу бољег међусобног упознавања;
- организовање обуке припадника националних мањина за полагање правосудног испита на мањинском језику у Санцаку и јужној Србији;
- израда Водича кроз рад општинских савета за међунационалне односе;
- подршка развоју Секретаријата за Ромску националну стратегију при Служби Владе РС за људска и мањинска права која ће водити и координирати питања везана за Роме, нарочито што се тиче усвајања и спровођења додатних планова и стратегија;
- подршка оснивању Центра за реинтеграцију повратника који ће развити механизме правне помоћи и успоставити локалне изворе информација за повратнике;
- учешће у обезбеђивању средстава за спровођење Акционих планова на нивоу локалних самоуправа, укључујући додатне ромске координаторе и донације за пројекте;
- учешће у развоју правног оквира и водича за мере афирмативне акције на којима ће радити Центар за реинтеграцију повратника и Секретаријат за ромску националну стратегију при Служби Владе РС за људска и мањинска права;
- помоћ у институционализацији ромских асистената у настави;
- организација округлих столова поводом имплементације Европске повеље о регионланим или мањинским језицима;
- сарадња са МУП-ом на реализацији пројеката: полиција у локалној заједници на југу Србије; мањине у полицији; Роми у полицији.

СЕ

Сарадња надлежних органа Републике Србије са Саветом Европе обухватила је:

- организовање кампање "Сви различити - сви равноправни" која се ангажује у борби против дискриминације и поставља позитивне вредности друштва кроз три основна концепта: богатство различитости, људска права и активно учешће младих;
- Пројекат "Подршка унапређењу слободе изражавања и информација у Србији";
- Пројекат "Унапређење једнакости, толеранције и мира: једнака права и третман за Рома у југоисточној Европи 2006-2007";
- сарадња у спровођењу кампање "ДОСТА" против дискриминације Рома;
- Семинар "Имплементација резултата мониторинга Оквирне конвенције за заштиту националних мањина";
- организовање округлих столова о Нацрту закону о избору и овлашћењима националних савета;
- стручна експертиза Нацрта закона о избору и овлашћењима националних савета од стране експерта СЕ.

Члан 2.

Одредбе ове Оквирне конвенције примењиваће се у доброј вери, у духу разумевања и толеранције и у складу с принципима добросуседства, пријатељских односа и сарадње међу државама.

2.1. Начела примене Оквирне конвенције

Спољна политика Републике Србије почива на општеприхваћеним принципима и правилима међународног права. Општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни су део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују. Потврђени међународни уговори према члану 16. Устава морају да буду у складу с Уставом Републике Србије. Људска и мањинска права зајемчена Уставом непосредно се примењују. Уставом се јемче, и као таква непосредно примењују, људска и мањинска права зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима. Према члану 18. Устава, одредбе о људским и мањинским правима тумаче се у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење.

Република Србија је искрено привржена принципима садржаним у Декларацији УН о правима припадника националних или етничких, верских и језичких мањина, Декларацији УН о принципима међународног права, документима ОЕБС-а са састанака о људској димензији итд.

Поспешивање духа разумевања и толеранције и развијање међународних односа у складу са начелима добросуседства, пријатељских односа и сарадње међу државама је посебно дошло до изражаја на састанцима највиших државних представника Републике Србије са представницима држава у региону. Сусрети које су председник Републике Србије и председник Владе Републике Србије имали са шефовима држава или влада земаља у региону су од великог значаја за унапређење сарадње на пољу националних мањина и успостављање културних веза без обзира у којој држави припадници појединих нација живе.

У циљу примене одредаба Оквирне конвенције у духу разумевања и толеранције и у складу са начелом добросуседства, Влада Републике Србије позива председнике националних савета националних мањина да буду чланови државне делегације која остварује посете матичним државама припадника релевантних националних мањина.

Добросуседство, пријатељски односи и сарадња Републике Србије са неком од суседних држава су уговорно регулисани. Уговор о пријатељству, добросуседству и сарадњи са Румунијом садржи и начелне одредбе о националним мањинама. Чланом 20. Уговора предвиђено је да ће свака уговорна страна на својој територији обезбедити заштиту и поштовање права припадника националних мањина у складу са документима УН и ОЕБС-а.

Република Србија је у доброј вери приступила спровођењу билатералних споразума о заштити националних мањина што се нарочито огледа у конституисању билатералних комисија са Мађарском и Хрватском.

Члан 3.

1. Сваки припадник националне мањине имаће право да слободно бира да буде третиран као такав или не и неће доћи у неповољан положај због таквог одређења или вршења права везаних за то одређење.

2. Припадници националних мањина могу да врше она права и уживају слободе које произлазе из принципа уграђених у садашњу Оквирну конвенцију, појединачно или у заједници с другима.

Став 1.

3.1. Појам националне мањине

У Републици Србији, одређење националне мањине садржано је у члану 2. став 1. Закона о заштити права и слобода националних мањина, и у смислу овог закона национална мањина је свака група држављана која је по бројности довољно репрезентативна, иако представља мањину на територији Републике Србије, припада некој од група становништва које су у дуготрајној и чврстој вези са територијом државе и поседује обележја као што су језик, култура, национална или етничка припадност, порекло или одржавају свој заједнички идентитет, укључујући културу, традицију, језик или религију.

Изложено одређење националне мањине представља прво правно обавезујуће одређење националне мањине у Републици Србији. Имајући у виду да су правни акти који су усвојени до доношења Закона о заштити права и слобода националних мањина садржали различите и неуједначене појмове и да се саме мањинске заједнице различито одређују, Закон о заштити права и слобода националних мањина је чланом 2. ставом 2. прецизирао да се националним мањинама сматрају и све групе држављана које се називају или одређују као народи, националне или етничке заједнице, националне и етничке групе, националности и народности, а испуњавају услове који су изложени у члану 2. ставу 1. Закона. Такво решење је у складу са новим Уставом Републике Србије који начелно гарантује посебну заштиту *националним мањинама* и не користи друге појмове којима би се означиле групе становништва које се од већине разликују по својој култури, језику, вери, пореклу итд. Изложено решење Закона о заштити права и слобода националних мањина дозвољава и да се као националне мањине одреде, а тиме и уживају Законом зајамчена права, практично све заинтересоване заједнице, односно њихови припадници. Изложеним одређењем је уједначена и терминологија која је до доношења Закона о заштити права и слобода националних мањина била неуједначена (правни акти су заједнице које су заштићене Оквирном конвенцијом одређивали као народности, националне заједнице, националне и етничке групе, етничке мањине, народносне групе, мањинске заједнице итд). На одговарајућим местима у Извештају увек је коришћен термин националне мањине који је у духу Оквирне конвенције и Закона о заштити права и слобода националних мањина .

3.1.1. Слобода изражавања националне припадности

Устав Републике Србије у члану 47. став 1. предвидео је да је изражавање националне припадности слободно, док је у ставу 2. истог члана прописао да нико није дужан да се изјашњава о својој националној припадности. Такође, Устав Републике Србије у члану 79. за припаднике националних мањина предвидео је, поред других права за очување њихове посебности, и право на изражавање, чување неговање, развијање, и јавно изражавање националне, етничке, културне и верске посебности. У духу Оквирне конвенције, Закон о заштити права и слобода националних мањина, у члану 5. став 1. изричито утврђује да, у складу са Уставом прокламованом слободом националног опредељивања и изражавања националне припадности, нико не може да претрпи штету због свог опредељења или изражавања своје националне припадности или због уздржавања од таквог чињења. Штавише, одредбом става 2. истог члана Закона, забрањена је свака регистрација припадника националних мањина која их противно њиховој вољи обавезује да се изјасне о својој националној припадности.

3.1.2. Утврђивање постојања националне мањине, спорови о националној самобитности и припадност националној мањини

У изложеном законском одређењу националне мањине посебну пажњу завређује субјективни критеријум одређења, односно део који предвиђа да је национална мањина група држављана *чији се припадници одликују бригом да заједно одржавају свој заједнички идентитет, укључујући културу, традицију, језик или религију*. Изложено законско одређење треба тумачити тако да се нека група држављана, иако поседује обележја по којима се разликује од већине становништва, не може сматрати националном мањином уколико се њени припадници не одликују бригом да заједно одржавају свој заједнички идентитет, укључујући културу, традицију, језик или религију. Такво схватање проистиче и из уставне слободе изражавања националног идентитета (члан 47. Устава Републике Србије), односно из права сваког припадника националне мањине да слободно бира да се према њему опходе или не опходе као таквом (члан 3. Оквирне конвенције). Самоодређењу националне мањине законодавац придаје посебан значај, што је уочљиво и из законског одређења према коме припадници мањине треба *заједно* да одржавају свој *заједнички идентитет*, тако да се у субјективном критеријуму за одређивање националне мањине из законске дефиниције заправо могу открити два субјективна елемента – најпре *заједничка свест о сопственом идентитету* који може да почива на култури, традицији, језику или вери (који су алтернативно постављени), а затим и *заједничка брига за очување, односно одржавање тог идентитета*. У ставу 2. истог члана Закона, доследно се развија концепт самоодређења посредством одредбе према којој ће се националном мањином у смислу закона сматрати све групе које *се називају* или одређују као народи, националне и етничке заједнице, националне и етничке групе, националности и народности, а испуњавају услове из става 1. овог члана.

Брига припадника националне мањине да заједно одржавају свој заједнички идентитет може да буде испољена на различите начине и у различитим областима друштвеног живота. У сфери културе, образовања, информисања и службене употребе језика и писма, брига припадника мањина да заједно одржавају свој заједнички идентитет изражава се кроз процес избора националних савета националних мањина који су према одредбама Устава Републике Србије и Закона о заштити права и слобода националних мањина, тела која представљају националне мањине као колективитете у тим областима друштвеног живота, односно која су носиоци културне аутономије у тим областима друштвеног живота. На основу одредби Закона о заштити права и слобода националних мањина, до сада су своје националне савете изабрали припадници бошњачке, бугарске, буњевачке, влашке, грчке, египатске, мађарске, македонске, ромске, румунске, русинске, словачке, укарјинске и хрватске националне мањине. Председници националних савета националних мањина су чланови Савета Републике Србије за националне мањине. Имајући у виду да су припадници јеврејске заједнице традиционално организовани у форми Савеза јеврејских општина који се формира на истим начелима као и национални савети националних мањина, изменама Уредбе о образовању Савета Републике Србије за националне мањине, председник Савеза јеврејских општина уврштен је у чланство Савета и сматра се пуноправним чланом Савета. Брига припадника националних мањина да заједно одржавају свој заједнички идентитет у другим областима друштвеног живота испољава се на другачији начин и делимично је регулисана и одредбама посебних закона. Имајући у виду изложено, за статус националне мањине није нужно да су припадници националне мањине изабрали своје националне савете, већ бригу да заједнички одржавају свој идентитет могу да испоље и на другачији начин и у другим областима друштвеног живота (нпр. формирањем политичке странке), али чињеница да су припадници једне националне мањине изабрали свој национални савет, несумњиво, на основу одредби Устава и Закона о заштити права и слобода националних мањина, значи да се та група држављана мора сматрати националном мањином. Одредбама Закона о избору народних посланика предвиђено је да политичке странке *националних мањина* и коалиције политичких странака *националних мањина* учествују у расподели мандата и када су добиле мање од 5% од укупног броја бирача који су гласали на изборима, тако да се питање постојања националне мањине појављује као претходно питање у примени одредби Закона о избору народних посланика. Имајући у виду да је одредбама Закона предвиђено да одлуку о томе да ли подносилац изборне листе има положај политичке странке, односно коалиције политичких странака националних мањина доноси Републичка изборна комисија, јасно је да Републичка изборна комисија своју одлуку темељи на одредбама Закона о заштити права и слобода националних мањина и да, у том смислу, национална мањина није група држављана који су недавно досељени и који нису у дуготрајној и чврстој вези са Републиком Србијом и да је политичка странка, односно коалиција политичких странака националних мањина свака таква организација која окупља припаднике једне или више националних мањина које су изабрале своје националне савете. Ипак, политичка странка, односно коалиција политичких странака националних мањина може да буде и свака таква организација која окупља припаднике заједница чији припадници нису изабрали национални савет, а

чије је постојање идентификовано на попису становништва Републике Србије 2002, *јер такав вид органозовања, кроз политичку странку, такође означава њихову спремност да заједнички одржавају свој идентитет, будући да политички живот заправо чине све области друштвеног живота од значаја за идентитет националне мањине.* Идентичан закључак важи и за удружења грађана која окупљају припаднике заједница чији припадници нису изабрали национални савет, а чије је постојање идентификовано на попису становништва 2002, јер Устав Републике Србије у члану 80. став 2. предвиђа да Република Србија признаје просветним и културним удружењима националних мањина посебну улогу у остваривању права припадника националних мањина.

Посебно питање у вези са одређењем националне мањине у Закону о заштити права и слобода националних мањина јесте да ли је такво одређење у складу са међународним стандардима, иако у међународном праву нема обавезујуће дефиниције националне мањине. Саветодавни комитет у одељку 23. свог Мишљења о спровођењу Оквирне конвенције у СЦГ *сматра позитивним чињеницу да ова дефиниција покрива велики број група које живе у СЦГ укључујући и оне које су бројчано мале.*¹⁵

Зачудо, и поред законског регулисања одређења националне мањине, резултата пописа становништва и свеопште демократизације друштва, још увек су у Републици Србији снажни покушаји оспоравања појединих националних идентитета и наметања идентитета припадницима заједница чије је постојање идентификовано на попису становништва 2002. У многим оспоравањима појединих националних идентитета истиче се да држава подстиче тобожњу поделу других заједница и мањина стварајући нове националне мањине, чиме се имплицитно захтева да држава и органи јавне власти на другим нивоима њеног организовања припадницима регистрованих националних мањина намећу други идентитет. Надлежни државни органи нису у свом досадашњем деловању улазили у такве дебате стојећи на становишту да власти Републике Србије не могу и не смеју да улазе у расправе о националном идентитету, да не смеју да арбитражују у спорењима о националном идентитету појединих заједница, нити да било којој националној заједници намећу национални идентитет. Уосталом, имајући у виду да из Закона о заштити права и слобода националних мањина проистиче да припадници једне националне мањине могу да изаберу један национални савет, јасно је да између мањина чији су припадници до сада изабрали своје националне савете нема истоветности и да конституисање националног савета једне националне мањине обавезује државне органе да тој групи признају статус националне мањине, а органе јавне власти на другим нивоима њеног организовања да то признање поштују. *Дакле власти Републике Србије не смеју да намећу припадницима мањина национални идентитет који нису исказали на попису становништва јер би то било у супротности са Уставом загарантованом слободом националног изјашњавања и Оквирном конвенцијом.* Важно је да се укаже да управо покушаји оспоравања појединог националног идентитета почивају на полазној претпоставци да су лица која су своју припадност заједници исказала на попису становништва другачијег националног идентитета и супротне су не само Уставу Републике Србије, већ и Оквирној конвенцији и другим међународним

¹⁵ ACFC/OP/I(2003)08 од 27.11.2003.

документима који предвиђају слободу националног изјашњавања и опредељивања. Имајући управо у виду члан 3. Оквирне конвенције за заштиту националних мањина, Саветодавни комитет је у свом Мишљењу о спровођењу Оквирне конвенције у СЦГ у одељку 26. констатовао *да је у СЦГ било расправа везаних за међусобни однос између румунске и влашке самобитности, као и између хрватске и буњевачке самобитности, као и између бошњачке и муслиманске самобитности и подвукао да овом питању треба прићи са пуно поштовања принципа садржаних у члану 3. Оквирне конвенције и да не би требало да буде покушаја да се одређена самобитност наметне било којем лицу којег се ово питање тиче. У том смислу, Саветодавни комитет поздравља чињеницу да попис становништва у Србији из 2002. признаје поменуте самобитности на равноправним основама.*¹⁶

3.1.3. Прикупљање статистичких података и заштита података о личности

Републички завод за статистику је установа која је у Републици Србији задужена за званичну обраду статистичких података. Устав гарантује слободу изражавања националне припадности, па нема обавезе да се приликом сакупљања статистичких података изражава национална припадност. Ипак, већина припадника националних мањина изражава своју националну припадност приликом пописа становништва. Закон о попису становништва, домаћинстава и станова у 2001. години прописивао је да лице које је обухваћено пописом није дужно да се изјашњава о националној припадности и да пописни образац мора да садржи поуку о томе (члан 8. став 3). Методолошким упутствима за припрему, организовање и спровођење пописа које је сачинио бивши Савезни завод за статистику предвиђен је изглед пописнице за спровођење пописа становништва. У пописници су остављена празна поља за унос података о националној припадности, матерњем језику и вероисповести. Према Методолошким упутствима, пописивач је био дужан да на питање националне припадности «упише тачно онакав одговор како се пописивано лице изјаснило», односно да упише да се лице није изјаснило о својој националној припадности уколико је грађанин ускратио одговор о својој националној припадности. Одговор о националној припадности за децу до 15 година старости даје један од родитеља, усвојитељ или старатељ. Такође, код питања матерњег језика, «пописивач не сме да утиче, ни да врши било какав притисак на лице које даје одговор, односно које се пописује».

Лични подаци су у Републици Србији законом заштићени. Законом о заштити података о личности предвиђено је да се збирка личних података, део збирке или поједини подаци могу користити за научне, образовне или сличне сврхе у облику који не омогућава идентификацију грађана (члан 6. став 2). На основу члана 11. Закона о заштити података о личности, грађани имају право да сазнају у којим збиркама личних података се налазе подаци који се на њих односе, да сазнају који се подаци о њима обрађују, ко их обрађује, у које сврхе и по ком основу, ко су корисници личних података који се на њих односе и по ком основу. Посебно је значајна одредба члана 18. Закона о заштити података о личности којом је предвиђено да се подаци о расном пореклу, националној припадности и релгиозним и другим уверењима могу прикупљати, обрађивати и давати на коришћење само уз писмену сагласност грађанина.

¹⁶ ACFC/OP/I(2003)08 од 27.11.2003.

Став 2.

3.2. Начин вршења права и уживање слобода

Устав Републике Србије у члану 75. став 1. предвиђа да се припадницима националних мањина, поред права која су Уставом зајемчена свим грађанима, јемче *додатна, индивидуална или колективна права*.

Закон о заштити права и слобода националних мањина признаје, поред индивидуалних, и колективна права мањина. Одредбом члана 1. став 1. Закон о заштити права и слобода националних мањина јасно утврђује да се њиме «регулише начин остваривања *индивидуалних и колективних права*, која су Уставом или међународним уговорима гарантована припадницима националних мањина». Закон у члану 1. став 2. прецизира колективна права одређујући да се његовим одредбама уређује заштита *националних мањина* од сваког облика дискриминације у остваривању права и слобода и успостављају инструменти којима се обезбеђују и штите посебна права *националних мањина* на самоуправу у области образовања, употребе језика, информисања и културе, и образују установе ради олакшавања учешћа *мањина* у власти и у управљању пословима.

3.2.1. Индивидуална права

Уставом Републике Србије у члану 75. став 1. утврђено је да се индивидуална додатна мањинска права остварују појединачно, у складу са Уставом, законом и међународним уговорима. У индивидуална права која Устав, осим осталих грађанских права додатно јемчи припадницима националних мањина, спадају право на забрану асимилације, изражавање националне посебности, коришћење језика и писма, коришћење свог имена и презимена, итд.

3.2.2. Колективна права

Припадници националних мањина према члану 75. став 1. Устава Републике Србије остварују колективна права у заједници са другима, у складу са Уставом, законом, и међународним уговорима. У члану 75. став 2. Устав предвиђа да путем колективних права припадници националних мањина, непосредно или преко својих представника, учествују у одлучивању или сами одлучују о појединим питањима везаним за своју културу, образовање, обавештавање и службену употребу језика и писма, у складу са законом. Устав колективна права јамчи као право на самоуправу у култури, образовању, обавештавању и службеној употреби језика и писма ради чијег остваривања националне мањине, према члану 75. став 3. Устава, могу да изаберу своје националне савете. У уставна права која се остварују у заједници и која зависе од бројности заједнице могу да се сврстају и уставна решења према којима, у срединама где мањине чине значајну популацију, државни органи, организације којима су поверена јавна овлашћења, органи аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе, воде поступак и на њиховом језику, као и Уставом Републике Србије загарантовано право да у срединама где националне мањине чине значајну популацију, традиционални локални називи, имена улица, насеља и топографске ознаке буду исписане и на њиховом језику.

Члан 4.

1. Стране уговорнице се обавезују да ће припадницима националних мањина гарантовати равноправност пред законом и једнаку законску заштиту. У том смислу забрањена је било каква дискриминација на основу припадности националној мањини.

2. Стране уговорнице се обавезују да усвоје, где је потребно, одговарајуће мере како би у свим областима економског, друштвеног, политичког и културног живота обезбедиле пуну и стварну једнакост припадника националне мањине и припадника већине. У том погледу ће водити рачуна о специфичним условима припадника националних мањина.

3. Мере усвојене сходно ставу 2. неће се сматрати актом дискриминације.

Став 1.

4.1. Равноправност, законска заштита и забрана дискриминације

4.1.1. Равноправност

У правном систему Републике Србије у преамбули Устава Републике Србије предвиђена је равноправност свих грађана и етничких заједница у Србији. Штавише, у члану 14. Устава утврђено је да Република Србија штити права националних мањина, као и да држава јемчи посебну заштиту националним мањинама ради остваривања потпуне равноправности и очувања њиховог идентитета. Равноправност пред Уставом и законом уређена је у члану 21. став 1. Устава тако што је прописано да су пред Уставом и законом сви једнаки. Поред ове опште одредбе, Устав је припадницима националних мањина у члану 76. став 1. изричито зајемчио равноправност пред законом и једнаку законску заштиту.

4.1.2. Једнака законска заштита

Устав Републике Србије у члану 21. став 2. предвиђа да свако има право на једнаку законску заштиту, без дискриминације. Право на судску заштиту утврђено је у члану 22. став 1. Устава којим је предвиђено да свако има право на судску заштиту ако му је повређено или ускраћено неко људско или мањинско право зајемчено Уставом, као и право на уклањање последица које су повредом настале. Поред права на судску заштиту, Устав у ставу 2. истог члана, даје право грађанима да могу да се обрате међународним институцијама ради заштите својих слобода и права зајемчених Уставом. Право на једнаку судску заштиту у Уставу је посебно уређено за припаднике националних мањина којима се према члану 76. став 1. гарантује равноправност пред законом и једнака законска заштита. У Уставу Републике Србије предвиђена је делотворнија уставносудска заштита у односу на

устав из 1990. јер је у правни систем уведен институт уставне жалбе. Према члану 170, уставна жалба може се изјавити против појединачних аката или радњи државних органа или организација којима су поверена јавна овлашћења, а којима се повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободе зајемчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства за њихову заштиту. Примена овог института у поступку пред Уставним судом Србије треба да буде уређена Законом о Уставном суду Републике Србије који је у доба писања овог извештаја био у скупштинској процедури.

Од подношења првог извештаја о спровођењу оквирне конвенције, установљен је Заштитник грађана (омбудсман). Према члану 1. Закона о Заштитнику грађана, Заштитник грађана је независан државни орган који штити права грађана и контролише рад органа државне управе, органа надлежног за правну заштиту имовинских права и интереса Републике Србије, као и других органа и организација, предузећа и установа којима су поверена јавна овлашћења. Заштитита права припадника националних мањина се у Закону о Заштитнику грађана придаје посебна важност посредством одредбе члана 6. став 1. и 2. којима се предвиђа да Заштитник грађана има четири заменика који му помажу у обављању послова утврђених овим законом, у оквиру овлашћења која им он пренесе и да приликом преношења овлашћења заменицима, Заштитник грађана посебно води рачуна о томе да се обезбеди одређена специјализација за обављање послова из надлежности Заштитника грађана, нарочито у погледу заштите права припадника националних мањина.

4.1.3. Забрана дискриминације на основу припадности националној мањини

4.1.3.1. Опште мере

У члану 21. став 3. Устава Републике Србије предвиђена је забрана сваке дискриминације, непосредне или посредне, по било ком основу, између осталог, нарочито по основу расе, националне припадности, вероисповести, уверења, културе, језика, итд. За припаднике националне мањине забрана дискриминације посебно је предвиђена у одредби члана 76. став 2. Устава, којим је забрањена било каква дискриминација због припадности националној мањини. Закон о заштити права и слобода националних мањина у члану 3. став 1. изричито утврђује да је забрањен сваки облик дискриминације, на националној, етничкој, расној и језичкој основи, према лицима која припадају националним мањинама. Оредбом става 2. истог члана прецизирано је да органи федерације, републике, аутономне покрајине, града и општине не могу да доносе правне акте, нити да предузимају мере које су супротне ставу 1. тог члана.

4.1.3.2. Кривично санкционисање дискриминације

Дискриминација је у правном систему Републике Србије санкционисана у Кривичном законнику. У члану 128. предвиђено је изрицање казне лишења слободе у трајању од 3 месеца до 5 година за лица која, између осталог, због националне или етничке припадности, расе или вероисповести или због одсуства те припадности или

због разлика у погледу убеђења, језика, образовања, друштвеног положаја, итд, другоме ускрате или ограниче права човека или грађанина утврђена Уставом законима, или другим прописима, или општим актима, или потврђеним међународним уговорима, или му на основу тих разлика дају погодности или повластице.

4.1.3.3. Забрана дискриминације у области образовања

У Закону о основама система образовања и васпитања (члан 46.) забрањене су активности којима се угрожавају, омаловажавају групе или појединци по основу расне, националне, језичке, верске припадности, као и подстицање таквих активности. Тим законом су предвиђене новчане казне за лица која угрожавају или омаловажавају групе и појединце на основу расне, националне, језичке, верске или полне припадности.

4.1.3.4. Забрана дискриминације у области радних односа

Дискриминација је забрањена у области радних односа. Закон о раду у члану 18. прописује забрану дискриминације, прописујући да се лице које тражи запослење, као и запослени, не може стављати у неповољнији положај у односу на друге на основу рођења, језика, расе, националне припадности, вероисповести итд.

4.1.3.5. Забрана дискриминације у области информисања

Дискриминација је забрањена у сфери јавног информисања. Закон о радиодифузији Републике Србије предвиђа чланом 3. тачка 6. да се регулисање односа у области радиодифузије заснива, између осталог, и на начелима објективности, забране дискриминације и јавности поступка за издавање дозволе за емитовање. Забрана дискриминације је у том Закону подробније регулисана низом других одредаба. Члан 38. став 2. Закона о радиодифузији предвиђа да се дозвола за емитовање радио и ТВ програма даје под једнаким условима. Члан 77. став 3. тог закона прописује да се остваривање општег интереса у области јавног радиодифузног сервиса остварује тако што програмима који се производе и емитују у оквиру јавног радиодифузног сервиса мора да се обезбеди разноврсност и међусобна усаглашеност садржаја којима се подржавају демократске вредности савременог друштва, а нарочито поштовање људских права и културног, националног, етничког и политичког плурализма. У циљу остваривања општег интереса у области јавног радиодифузног сервиса, члан 78. Закона о радиодифузији Републике Србије, предвиђа да су носиоци јавног радиодифузног сервиса, између осталог, дужни да производе и емитују програме намењене свим сегментима друштва, без дискриминације, водећи при том рачуна нарочито о специфичним друштвеним групама као што су деца и омладина, мањинске и етничке групе, хедикепирани, социјално и здравствено угрожени итд.

Закон о јавном информисању у члану 2. став 3. предвиђа да нико не сме, ни на посредан начин, да ограничава слободу јавног информисања, нарочито злоупотребом државних или приватних овлашћења, злоупотребом права, утицаја или контроле над средствима за штампање и дистрибуцију јавних гласила или над

уређајима за емитовање и радиофреквенцијама, као ни било којим другим начином подесним да ограничи слободан проток идеја, информација и мишљења. У члану 16. Закон предвиђа забрану дискриминације у дистрибуцији јавних гласила, односно прописује да лице које се бави дистрибуцијом јавних гласила не сме да одбије да дистрибуира нечије јавно гласило без оправданог комерцијалног разлога, као ни да за дистрибуцију јавног гласила поставља услове који су супротни тржишним принципима. Подстицање дискриминације у идејама, информацијама и мишљењима је према члану 38. Закона о јавном информисању забрањено.

4.1.3.6. Забрана дискриминације у здравственој заштити

Једно од основних начела Закона о здравственој заштити садржано у члану 20. тог закона је начело правичности здравствене заштите које се остварује забраном дискриминације приликом пружања здравствене заштите, између осталог, по основу расе, националне припадности, вероисповести, културе и језика.

Став 2.

4.2. Мере за унапређивање пуне и ефективне равноправности

4.2.1. Опште уставноправне и законске основе за предузимање мера за унапређење пуне и ефективне равноправности

Устав Републике Србије у члану 21. став 4. прописује да се дискриминацијом не сматрају посебне мере које Република Србија може увести ради постизања пуне равноправности лица или групе лица која су суштински у неједнаком положају са осталим грађанима. Слично решење, када су у питању припадници националних мањина, садржано је у одредби члана 76. став 3. Наиме, у тој одредби Устава предвиђено је да се под дискриминацијом не сматрају посебни прописи и привремене мере које Република Србија може увести у економском, социјалном, културном и политичком животу, ради постизања пуне равноправности између припадника националне мањине и грађана који припадају већини, ако су усмерени на уклањање изразито неповољних услова живота који их посебно погађају.

Мере за обезбеђење равноправности предвиђене су и у Закону о заштити права и слобода националних мањина. У члану 4. Закона предвиђено је да органи власти могу да, у складу са Уставом и законом, додосе прописе, појединачне правне акте и да предузимају мере у циљу обезбеђења пуне и ефективне равноправности између припадника националних мањина и припадника већинске нације. Према ставу 2. истог члана Закона, органи власти морају да доносе правне акте и предузимају наведене мере у циљу поправљања положаја лица која припадају ромској националној мањини. Прописи, појединачни правни акти и предузете мере не могу се, према ставу 3. истог члана Закона, сматрати актом дискриминације.

4.2.2. Мере за унапређивање пуне и ефективне равноправности у области економско - социјалног живота и запошљавања

4.2.2.1. Опште мере

У Уставу Републике Србије у члану 77. став 2. предвиђено је да се при запошљавању у државним органима, јавним службама, органима аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе води рачуна о националном саставу становништва и одговарајућој заступљености припадника националних мањина.

Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености у члану 31. предвиђа да Влада, односно надлежни орган територијалне аутономије и локалне самоуправе, може да донесе програм активне политике запошљавања којим се уређују приоритети, мере, средства и надлежност за њихово остваривање, а нарочито запошљавање одређених категорија незапослених, запошљавање избеглица и расељених лица, запошљавање припадника националних мањина код којих је израженија стопа незапослености, итд. Чланом 34. истог закона предвиђено је да послодавац који заснује радни однос са лицима која траже прво запослење, са лицима која дуже чекају на запослење, са лицима која су старија од 50 година, са избеглим и расељеним лицима, са припадницима националних мањина код којих је израженија стопа незапослености, са инвалидима и лицима са смањеном радном способношћу итд, може да оствари субвенцију доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, здравствено осигурање и осигурање за случај незапослености која се остварује преко Националне службе за запошљавање.

У вези са мерама афирмативне акције треба истаћи да су поједине мере предвиђене подзаконским актима који су донети на различитим нивоима организовања јавне власти. Закључком о мерама за повећање учешћа припадника националних мањина у органима државне управе који је усвојила Влада Републике Србије предвиђено је у тачки 9. да ће органи државне управе код којих је предвиђено да више од 1/3 укупног броја систематизованих извршилаца ради у подручним јединицама које су образоване за територију на којој је, у складу са одлукама надлежних органа јединица локалне самоуправе у службеној употреби и језик једне или више националних мањина, предузети мере да се у Правилнику о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места предвиди одређени број радних места код којих је као услов за обављање послова радног места за поједине извршиоце потребно и знање бар неког од језика и писма националне мањине који су у службеној употреби на територији за коју је образована јединица локалне самоуправе са те територије. Тачком 10. Закључка предвиђено је да, када је у току спровођење изборног поступка по јавном конкурс за попуну слободног радног места у подручним јединицама из тачке 9. тог закључка предвиђена писмена провера стручне оспособљености знања и вештина кандидата, кандидатима ће се тестови или други видови писмене провере учинити доступним и на одговарајућем језику националне мањине. Најзначајнији вид мера афирмативне акције које предвиђа Закључак садржан је у тачки 11, којом се предвиђа да су приликом сачињавања листе за избор и избора кандидата по спроведеном јавном конкурс, конкурсна комисија, односно руководилац органа државне управе, дужни да се у оквиру примене принципа професионализације, који подразумева стручну

оспособљеност, знање и вештине кандидата за обављање послова органа државне управе, као основни критеријум за избор међу једнаким кандидатима, посебно води рачуна о заступљености припадника националних мањина у укупној структури запослених у органу.

Служба за људска и мањинска права и Служба за управљање кадровима Владе Републике Србије предузеле су конкретне мере за имплементацију изложених решења која су садржана у Закључку. У том смислу, договорено је да се сви јавни конкурси за попуњавање слободних радних места упућују националним саветима националних мањина на превођење, као и да ће о трошку буџета бити објављени на мањинским језицима у медијима које одреде национални савети националних мањина.

При утрђивању састава Координационог тела Србије за Прешево, Бујановац и Медвеђу водило се рачуна о заступљености припадника националних мањина у том телу. У складу с тим, ужи састав Координационог тела чине и председници општина Прешево, Бујановац и Медвеђа, а у шири састав ушли су заменици председника скупштина општина Прешево, Бујановац и Медвеђа, као и заменици председника општина Прешево и Бујановац.

Реализацијом пројекта између Министарства унутрашњих послова и ОЕБС-а омогућено је запошљавање припадника националних мањине у полицији, чиме се остварује концепт о мултиетничком деловању у јавним службама. Посебно су важне активности Министарства унутрашњих послова на реализацији пројекта „Полиција у локалној заједници“ и активности оличене у досадашњем објављивању конкурса за слободна радна места у полицији у гласилима на мањинским језицима.

Подзаконске акте који садрже мере афирмативне акције усвојили су и локални органи. У појединим јединицама локалне самоуправе усвојени су статuti који садрже одредбе које прописују да су општинска управа и јавна предузећа чији је оснивач општина, дужне да воде рачуна о националном саставу, односно обавезне да у својим актима о систематизацији одреде минималан број радника из реда националних мањина (нпр. Стара Пазова).

4.2.2.2. Мере за унапређивање пуне и ефективне равноправности Рома у области економско - социјалног живота и запошљавања

На основу Стратегије за интеграцију и давање нових овлашћења Ромима, Стратегије за смањење сиромаштва и других релевантих домаћих и међународних докумената, у Републици Србији су израђени акциони планови (АП) у областима образовања, запошљавања, становања, здравства, као услов приступања „Декади укључења Рома 2005-2015“, а затим и у областима социјалне заштите, медија и информисања, културе, антидискриминације, као и акциони планови који се односе на лична документа и специфичан положај жена, повратника по основу споразума о реадмисији и интерно расељених лица са Косова и Метохије. У 2006. години Секретаријат за ромску националну стратегију Службе за људска и мањинска права иницирао је формирање радних група за АП-ове у оквиру ресорних министарстава, чији су основни задаци: планирање приоритета, буџета и програма, и праћење реализације. Радним групама руководе помоћници министара, а чланови су представници Секретаријата за ромску националну стратегију, представници међународних организација, ромске НВО, стручни сарадници из министарстава и

други стручњаци. Секретаријат учествује у иницирању, дефинисању и координацији свих наведених активности ресорних министарстава.

Министарству рада, запошљавања и социјалне политике је у 2006. години из буџета Републике Србије одобрено 120 милиона динара за имплементацију АП за запошљавање Рома, које се троше кроз примену мере афирмативне акције приликом спровођења приоритетних мера опште политике запошљавања. Преко Националне службе за запошљавање реализован је Конкурс за доделу субвенција за samozapošljavanje незапослених лица и уговори су закључени са 90 лица ромске националности. Поред овога, започето је и са укључивањем неквалификоване радне снаге у обуке за активно тражење посла. Један од приоритета Конкурса за спровођење јавних радова било је уређење ромских насеља што је била добра прилика за повезивање имплементације АП-ова за унапређивање становања и запошљавања. Нажалост, врло мали број пројеката задовољио је постављене критеријуме, због чега је Секретаријат за ромску националну стратегију Службе за људска и мањинска права, у сарадњи са ресорним институцијама за запошљавање, организовао обуку за израду предлога пројеката и информативни састанак у вези са Конкурсом за 2007. годину, чије су циљне групе били ромске НВО-е и координатори из локалних самоуправа. У току је разматрање Конкурса из 2007. године.

Министарство за капиталне инвестиције дефинише унапређивање становања Рома у оквиру Националне стамбене политике која је у изради као посебан сегмент неформалног и социјалног становања. У 2006. години Министарство за капиталне инвестиције није располагало буџетским средствима за реализацију Акционог плана у области становања, али је донело Смернице за унапређивање и легализацију ромских насеља. На основу средстава из буџета за 2007. годину, у току је реализација Циља 3 Акционог плана за становање Рома – регулисање имовинско-правног статуса стамбених објеката у ромским насељима. Планирано је спровођење наведене мере - израда одговарајуће планске документације за око 20 ромских насеља.

Служба за људска и мањинска права, у сарадњи са Мисијом ОЕБС-а и уз подршку Европске агенције за реконструкцију, у 2006. години спроводила је пројекат «Интеграција Рома у локалну самоуправу» у 19 општина у Србији. Основни елементи пројекта су ангажовање ромског координатора у оквиру локалне самоуправе, израда локалних акционих планова и обезбеђивање средстава за њихову имплементацију из буџетских и других средстава. Ова иницијатива наставља се и у 2007. години, у сарадњи са Програмом за развој УН, у 10 нових општина.

При утрђивању састава Координационог тела Србије за Прешево, Бујановац и Медвеђу водило се рачуна о заступљености припадника ромске националне мањине. Тако је члан ширег састава тог тела по положају и представник ромске националне мањине кога именује Национални савет ромске националне мањине.

4.2.3. Мере за унапређење пуне и ефективне равноправности у области образовног и културног живота

4.2.3.1. Опште мере

У области образовног и културног живота предвиђен је највећи број мера за унапређивање пуне и ефективне равноправности. Законом о заштити права и слобода националних мањина предвиђено је да се за остваривање права на васпитање и образовање на језицима мањина може прописати минималан број ученика, али да тај број може да буде мањи од минималног броја ученика који је законом прописан за обезбеђивање одговарајућих облика наставе и образовања. Школским законима Републике Србије предвиђено је да основне и средње школе остварују наставни план и програм за припаднике националних мањина уколико се пријави најмање 15 ученика, што је мање од броја који је потребан за извођење наставе на српском језику (до 30 ученика). Наставни план и програм на језику националне мањине се може изводити и за мањи број ученика ако се са тим сложи министар просвете. Изложени пример није једини случај законски уређеног основа за предузимање мера за унапређење равноправности у области културе и образовања. Чланом 14. став 4. Закона о заштити права и слобода националних мањина предвиђено је да ће држава поспешивати међународну сарадњу, са циљем да се омогући да припадници националних мањина студирају у иностранству на матерњем језику и да се тако стечене дипломе признају у складу са законом. Чланом 5. став 3. Закона, предвиђено је да ће држава, у случају финансијске или друге донације од стране домаће или стране организације за потребе образовања на језицима мањина, обезбедити одређене олакшице или ослобађање од дажбина. Чланом 17. став 2. Закона о заштити права и слобода националних мањина је утврђено да ће држава у програмима радија и телевизијског јавног сервиса обезбедити садржаје из области културе на језику националних мањина.

4.2.3.2. Мере за унапређење пуне и ефективне равноправности Рома у области образовног и културног живота

Акциони план за унапређење образовања Рома, међу мерама које предвиђа, садржи и израду прописа којима се регулишу критеријуми и процедуре мера афирмативне акције. На основу Акционог плана, Стратегије за интеграцију Рома, Стратегије за смањење сиромаштва, која такође предвиђа мере афирмативне акције у корист Рома, и члана 4. Закона о заштити права и слобода националних мањина, Министарство просвете Републике Србије усвојило је школске 2005/2006. године критеријуме за упис ученика ромске националности у средње школе. Према усвојеним критеријумима, ученици ромске националности су распоређени у одговарајући образовни профил, ако укупан збир поена који су остварили по свим основама није мањи за 30 поена од средње вредности бодова потребних за образовни профил у жељеној школи. Критеријуми предвиђају да у један образовни профил у једној школи може да буде распоређен један ученик ромске националности који се уписао ради спровођења афирмативне акције. У случају да има више ученика ромске националности који конкуришу за исти образовни

профил у једној школи, првенство има онај ученик који има већи укупан број бодова. Изложене мере афирмативне акције Министарство је примењивало када је ученик ромске националности положио квалификациони испит, а није се уписао у средњу школу. Сличан приступ, оличен у испуњавању минималних услова, примењивао се и примењује се приликом уписа на жељене факултете и више школе: кандидати ромске националности уписивани су на жељене факултете и више школе чији је оснивач Република, као студенти чије се школовање финансира из буџета Републике Србије, уколико су на класификационом испиту остварили минималан број бодова, односно уколико су положили пријемни испит.

У школској 2006/2007. години Министарство просвете је, у сарадњи са Службом за људска и мањинска права и Националним саветом ромске националне мањине, реализовало мере афирмативне акције уписа ученика у средње школе и студената на више школе и факултете. На основу ових мера, у школској 2006/2007. на терет буџета Републике Србије уписано је 104 студента на више школе и факултете, док је у средње школе уписано 138 ученика.

Министарство просвете, у сарадњи са Националним саветом ромске националне мањине реализује пројекат «Проширење приступа предшколском образовању ромској деци» у чијој реализацији учествује 25 образовних установа и посредством кога је ангажовано 30 локалних ромских координатора у циљу успостављања боље сарадње између ромских родитеља и институција. Министарство и Институт за педагогију и андрагогију реализују пројекат «Функционално основно образовање» на коме је ангажовано 11 локалних ромских координатора. Оба пројекта подржава Ромски образовни фонд.

У сарадњи са Мисијом ОЕБС-а у Србији, и уз подршку Европске агенције за реконструкцију, Министарство просвете реализује пројекат за увођење асистената за подршку у образовању Рома у предшколским установама и основним школама.

Све наведене мере и пројекти реализују се и у школској 2007/2008. години. Применом мере афирмативне акције у школској 2007/2008. години уписано је 188 ученика у средње школе и 98 студената на више школе и факултете чији је оснивач Република Србија.

4.2.4. Мере за унапређење пуне и ефективне равноправности у области политичког живота

Устав Републике Србије предвидео је у члану 100. став 2. да се у Народној скупштини обезбеђује равноправност и заступљеност полова и представника националних мањина, у складу са законом. Штавише, заступљеност представника националних мањина у представничким телима предвиђена је и на покрајинском нивоу, јер је према члану 180. став 4. Устава предвиђено да се у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе у којима живи становништво мешовитог националног састава, омогућује сразмерна заступљеност националних мањина, у складу са законом.

Закон о избору народних посланика предвидео је меру афирмативне акције у члану 81. став 2. Закон предвиђа да у расподели посланичких мандата законски цензус од 5% не важи за странке и коалиције политичких странака националних мањина, односно да мањинске политичке странке и коалиције политичких странака

националних мањина учествују у расподели мандата и кад су добиле мање од 5% гласова од укупног броја бирача који су гласали. Закон у ставу 3. истог члана предвиђа да се политичким странкама националних мањина сматрају све странке чији је основни циљ представљање и заступање интереса националне мањине и заштита и побољшање права припадника националних мањина, у складу са међународним стандардима, док се у ставу 4. истог члана предвиђа да одлуку о томе да ли подносилац изборне листе има положај политичке странке националне мањине односно коалиције странака националних мањина одлучује Републичка изборна комисија при проглашењу изборне листе, а на предлог подносиоца листе.

Одлука о избору посланика у Скупштину АП Војводине предвиђа у члану 74. став 4. да политичке странке националних мањина и коалиције политичких странака националних мањина учествују у расподели мандата на изборима у оном делу у којем се избори спроводе по пропорционалном систему и када су добиле мање од 5% гласова од укупног броја бирача који су гласали. Према ставу 5. истог члана Одлуке, политичке странке националних мањина су све оне политичке странке чији је основни циљ представљање и заступање интереса националне мањине и заштита и промовисање права припадника националних мањина у складу са домаћим и међународним стандардима. Одлука предвиђа у ставу 6. истог члана да Покрајинска изборна комисија одлучује о томе да ли подносилац листе има положај политичке странке, односно коалиције политичких странака националних мањина, при проглашењу изборне листе, а на предлог подносиоца листе.

Став 3

4.3.1. Недискриминаторски карактер мера за унапређивање пуне и ефективне равноправности

Закон о заштити права и слобода националних мањина у члану 4. став 3. изричито утврђује да се прописи, појединачни правни акти и мере донети, односно, предузети у циљу обезбеђења пуне и ефективне равноправности између припадника националних мањина и припадника већинске нације, не могу сматрати актом дискриминације.

4.3.2. Спорови о мерама за унапређивање пуне и ефективне равноправности

У пракси, пред Уставним судом Србије било је случајева покретања спорова који су се односили на примену наведених мера. У једном случају пред Уставним судом из 2003. године, иницијативом је оспорена уставност члана 13. Статута општине Стара Пазова који прописује да су општинска управа, јавне установе и јавна предузећа чији је оснивач општина Стара Пазова, приликом запошљавања, дужне да воде рачуна о националном саставу и одговарајућој заступљености из реда националних мањина и о познавању језика који се говори на подручју општине, као и да су те установе обавезне да у својим актима о систематизацији одреде минималан број радника из реда националних мањина који не може да буде мањи од утврђеног процента припадника одређене националне мањине у односу на укупан број становника и истог тог процента у односу на укупан број запослених,

уз обавезу приоритетног запошљавања припадника националних мањина док се не постигне наведени проценат, под условом да кандидат испуњава прописане услове приликом запошљавања. Иницијатор оцене уставности је сматрао да изложене мере афирмативне акције, које се заправо свде на преференцијални третман у запошљавању док се не постигне квота учешћа кандидата припадника националних мањина која одговара процентуалном учешћу мањине у укупном броју становника, нису сагласне са чланом 35. тада важећег Устава Републике Србије који је, између осталог, у ставу 2. предвиђао да је свакоме, под једнаким условима доступно радно место и функција. Истоветну одредбу садржи и нови Устав Републике Србије из 2006, који у члану 60. став 3. предвиђа да су свима, под једнаким условима, доступна сва радна места. Иницијатор је стајао на становишту и да мере афирмативне акције садржане у Статуту општине Стара Пазова не одражавају заштиту националних мањина која је прописана чланом 21. Закона о заштити права и слобода националних мањина, који предвиђа да се приликом запошљавања у јавним службама, укључујући и полицију, води рачуна о националним саставу становништва, одговарајућој заступљености и познавању језика који се говори на подручју органа или службе. Уставни суд је у својој одлуци поводом наведене иницијативе стао на становиште да је изложена одредба члана 13. Статута општине у складу са одредбом члана 21. Закона о заштити права и слобода националних мањина. По мишљењу Суда «не стоји навод иницијатора да је уређивањем питања запошљавања припадника националних мањина чланом 13. оспореног Статута извршена таква нормативна прецизност која не одражава заштиту националних мањина предвиђену чланом 21. Закона, јер је утврђивање минималног броја радника из реда националних мањина у односу на укупан број становника општине и истог тог процента у односу на укупан број запослених питање одговарајуће политике коју води општина и процене целисходности и опредељења доносиоца оспореног Статута, односно Скупштине општине.» Суд је, штавише, стао на становиште да «нису основани ни наводи иницијатора да је оспорена одредба Статута несагласна са одредбом члана 35. став 2. Устава из разлога шта се оспореном одредбом Статута само разрађује одредба члана 21. Закона и она се односи на грађане који испуњавају законом прописане услове за одређено радно место.» Изложеним ставом Уставни суд Републике Србије је заправо допустио преференцијални третман у запошљавању као разраду законске одредбе према којој се приликом запошљавања у јавним службама, укључујући и полицију, води рачуна о националном саставу становништва, одговарајућој заступљености и о познавању језика који се говори на подручју органа или службе.

Члан 5.

1. Стране уговорнице се обавезују да стварају потребне услове како би припадници националних мањина очували и развијали своју културу и сачували неопходне елементе свог идентитета, наиме религију, језик, традиције и културно наслеђе.

2. Без штете по мере предузете у складу са њиховом општом политиком интеграције, стране уговорнице ће се уздржати од политике или праксе које имају за циљ асимилацију припадника националних мањина против њихове воље и штитиће та лица од сваке акције усмерене ка таквој асимилацији.

Став 1.

5.1. Услови за очување и развијање културе и очување неопходних елемената идентитета

5.1.1. Правне основе за стварање услова за очување и развијање културе националних мањина

Правне основе за стварање услова који су потребни за одржавање и развијање културе припадника националних мањина и очување неопходних елемената њиховог идентитета у Републици Србији, обезбеђене су Уставом и одредбама одређених закона.

Устав Републике Србије у члану 48. предвиђа да држава мерама у области културе подстиче разумевање, уважавање и поштовање разлика које постоје због посебности етничког, културног, језичког или верског идентитета њених грађана, док у члану 75. прописује да Република Србија припадницима националних мањина, поред права која су Уставом зајемчена свим грађанима, јемчи додатна, индивидуална и колективна права. Индивидуална права остварују се појединачно, а колективна у заједници са другима, у складу са Уставом, законом и међународним уговорима. У ставу 2. тог члана утврђено је да путем колективних права припадници националних мањина, непосредно или преко својих представника, учествују у одлучивању или сами одлучују о питањима везаним, између осталог, и за своју културу, а у ставу 3. да ради остваривања права на самоуправу и у области културе, припадници националних мањина могу изабрати своје националне савете. У члану 79. Устав прописује да припадници националних мањина имају право на изражавање, чување, неговање, развијање и јавно изражавање националне, етничке, културне и верске посебности.

Услови који су потребни за одржавање и развијање културе припадника националних мањина и очување неопходних елемената њиховог идентитета ближе су уређени низом релевантних прописа. Највећи значај свакако има Закон о заштити права и слобода националних мањина, који у члану 12. став 1. изричито утврђује да је изражавање, чување, неговање, развијање, преношење и јавно испољавање националне и етничке, културне, верске и језичке посебности као дела

традиције грађана, националних мањина и њихових припадника, неotuђиво индивидуално и колективно право. Одредбом става 2. истог члана прецизирано је да, у циљу очувања и развоја националне и етничке посебности, припадници националних мањина имају право да оснивају посебне културне, уметничке и научне установе, друштва и удружења у свим областима културног и уметничког живота. Одредбом става 3. наведеног члана утврђено је да су те установе, друштва и удружења, самостални у раду, те да ће држава учествовати у њиховом финансирању у складу са својим могућностима. За подстицање и подршку тим установама, друштвима и удружењима, могу се оснивати посебне фондације, што је предвиђено чланом 12. став 4. Закона о заштити права и слобода националних мањина.

Закон о заштити права и слобода националних мањина у члану 12. став 5. изричито утврђује да ће музеји, архиви и институције за заштиту споменика културе чији је оснивач држава, обезбедити представљање и заштиту културно-историјског наслеђа националних мањина са своје територије, као и то да ће представници националних савета учествовати у одлучивању о начину представљања културно-историјског наслеђа своје заједнице. Осим Закона о заштити права и слобода националних мањина, одржавање и развијање културе припадника националних мањина и очување традиције и културног наслеђа, регулисано је низом закона. Законом Републике Србије о делатностима од општег интереса у области културе утврђено је да су општи интереси у области културе програми из области културе националних мањина и старање о заштити њихове културне баштине (члан 2. тачка 20). Вреди, илустрације ради, навести и одредбу члана 10. тачка 2. Закона о библиотечкој делатности Републике Србије којом је утврђено да је општи интерес у овој области израда текуће ретроспективне и друге библиографије српског народа и националних мањина које живе у Републици Србији.

Министарство културе Републике Србије брине, између осталог, и о остваривању права на језичку и културну посебност националних мањина на територији Републике, у складу са Законом о делатностима од општег интереса у области културе и обезбеђује средства за те потребе из републичког буџета. Од 2003. године, Министарство културе додељује средства на основу годишњег конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју културе и уметности националних мањина. Национални савети националних мањина су, утврђивањем своје листе приоритета, активни учесници у доношењу коначне одлуке о субвенционирању у свакој конкурсној процедури.

У Републици Србији, о интересима мањинског становништва у области стваралаштва и културе, бригу воде и њихове народносне матице,¹⁷ заједнице¹⁸ и друштва,¹⁹ који припремају програме и спроводе активности за очување и

---

¹⁷ Народносне матице су друштвене организације чију су превасходни задаци изражавање, неговање и чување националног идентитета и колективних интереса припадника одређене мањине.

¹⁸ Друштвено-културне организације у које могу да се укључе сви грађани без обзира на националну, верску или социјалну припадност, али које своју активност, пре свега, усмеравају на неговање и очување националног идентитета одређене националне мањине на територији Републике Србије.

¹⁹ Друштва за језик, књижевност и културу припадника националних мањина у Републици Србији су нестраначке, неполитичке друштвене организације, које на основама пуне слободе и грађанских

унапређење језика, књижевности, уметности и фолклора мањина. Заштита културне баштине и унапређивање културног идентитета мањинских заједница најразвијенији су у Војводини, у којој је богата традиција културног стваралаштва мањина институционализована или се одвија кроз рад аматерских удружења.

Доношењем Закона о утврђивању одређених надлежности Аутономне Покрајине Војводине (2002. године), одређени део надлежности из области културе, у вези са програмима националних мањина које живе на тој територији, пренесен је на покрајинске структуре власти. Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине путем редовних конкурса подстиче све области културног и уметничког стваралаштва националних мањина у Војводини и суфинансира програме, пројекте, фестивале и смотре професионалних и аматерских установа, невладиних организација, удружења, неформалних група и самосталних уметника који су од значаја за очување националног идентитета, за развој народног културно-уметничког и врхунског савременог стваралаштва у области књижевне, позоришне, музичке, музичко-сценске и ликовне уметности националних мањина у АП Војводини. Од 2003. године, национални савети националних мањина основани на територији Војводине, у складу са сопствено одређеном културном политиком, предлажу пројекте и програме које Покрајински секретаријат за образовање и културу, у складу са висином буџетских средстава, суфинансира у текућој години.

Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине пружа финансијску подршку организацијама и другим асоцијацијама припадника националних мањина и њиховим пројектима. Путем конкурса који се расписује два пута годишње, Секретаријат, између осталог, суфинансира трошкове редовне делатности и набавке опреме организација и асоцијација припадника националних мањина, као програме и пројекте који имају за циљ: стварање услова за развој културе, науке и уметности; неговање и подстицање народног стваралаштва; представљање културних добара од изузетног значаја; очување и неговање језика, народних обичаја и старих заната; заштиту и презентацију фолклорног наслеђа и неговање и развој аматеризма.

Припадници националних мањина у Републици Србији уживају слободу свих видова културног и уметничког изражавања. Они остварују сарадњу са државом у погледу културних активности којима се унапређују услови који су потребни за одржавање и развијање њихове културе и идентитета.

Доњи коментари имплементације овог члана Оквирне конвенције односе се на напоре државних, покрајинских и органа локалне самоуправе у стварању услова за очување и развијање културе припадника националних мањина.

Очување вере као неопходног елемента идентитета припадника националних мањина је описано у коментару имплементације члана 8. Оквирне конвенције.

права омогућују неговање и афирмисање националних вредности у области језика, културе, уметности, информисања и образовања.

5.1.2. Очување неопходних елемената идентитета

5.1.2.1. Очување и развијање језика

Очување и развијање језика као елемента идентитета припадника националних мањина делимично је објашњено у делу извештаја који је посвећен испуњавању чл. 9. и 10. Конвенције.

5.1.2.1.1. Издавачка делатност

Податке о издавачкој делатности, књигама и брошурама по језику издања садржи доња табела.

Књиге и брошуре по језику издања, у Републици Србији у 2006. години

Језик	Укупан број књига
српски	13886
српски ћирилица	7084
српски латиница	6802
албански	11
мађарски	187
бугарски	6
бошњачки/босански	18
грчки	2
енглески	364
италијански	12
македонски	14
немачки	29
ромски	13
румунски	52
руски	16
словачки	48
хрватски	37
словеначки	2
турски	1
русински	34
француски	24
холандски	1
чешки	2
на више језика	5
остали језици	21

Укупно	14785
--------	-------

Периодичне публикације према типу публикације и језику излагања²⁰

Тип публикације	Језик	укупно
	укупно периодичних публикација	1425
часописи		842
	албански	1
	бошњачки/босански	3
	бугарски	1
	енглески	62
	француски	1
	мађарски	10
	на више језика	59
	ромски	1
	румунски	5
	русински	3
	руски	1
	словачки	8
	српски	685
	турски	1
	хрватски	1
новине		421
	албански	1
	бошњачки/босански	1
	бугарски	2
	енглески	2
	мађарски	9
	на више језика	7
	ромски	1
	румунски	6
	русински	3
	словачки	3
	српски	384
	украјински	1
	хрватски	1
остале периодичне публикације		162
	енглески	4
	мађарски	4
	на више језика	13
	румунски	1
	словачки	2
	српски	138

²⁰ Без локалних периодичних публикација

Периодичне публикације по писму и језику излажења

језик	тип публикације						укупно
	часописи		Новине		остале периодичне публикације		
	ћирилица	латиница	ћирилица	Латиница	ћирилица	латиница	
албански		1		1			2
бошњачки/босански		3		1			4
бугарски	1		2				3
енглески		62		2		4	70
француски		1					1
мађарски		10		9		4	23
ромски		1		1			2
румунски		5		6		1	12
русински	2	1	3				6
руски	1						1
словачки		8		3		2	13
српски	299	386	232	152	81	57	1207
турски		1					1
украјински			1				1
хрватски		1		1			2
на више језика	15	44	4	3	8	5	79
укупно	318	524	242	179	89	73	
	842		421		162		1425

Издавачком делатношћу за потребе припадника **ашкалијске** националне мањине бави се Матица Ашкалија, као најзначајнија организација те мањине, која негује националну културу и афирмише културне вредности и културну баштину Ашкалија. Иако је оскудан обим издавачке делатности ашкалијске националне мањине, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансира и тај вид издаваштва. Тако је 2005. и 2006. години суфинансирао прва издања књига са 90.000,00 динара, а у 2007. учествује у финансирању објављивања књиге „Народне приповетке Ашкалија“, у издању Матице Ашкалија, са 30.000,00 динара. Министарство културе је, по основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе, у 2007. доделило 50.000,00 динара за манифестацију у области књижевног стваралаштва – Сусрети књижевника Ашкалија, Рома и припадника других народности.

На подручју Санџака, припадници **бошњачке** националне мањине организовани у неколико уметничких и научних удружења, попут Културног друштва „Препород“, Санџачког интелектуалног круга, Матице Бошњака, делују на ревитализацији аутохтоних вредности и идентитета Бошњака. У области уметничког стваралашта организују се манифестације које афирмишу старалаштво Бошњака. Једна од таквих јесу и Санџачки књижевни сусрети, чије одржавање у 2007. години суфинансира Министарство културе са 350.000,00 динара.

Књиге на бошњачком/босанском језику издаје Центар за бошњачке студије из Тутина. Шест едиција овог издавача су: „Босански језик са елементима

националне културе“, „Културна баштина Бошњака“, „Посебна издања“, „Лектира“, „ДВД издања“ и „Бошњачка књижевност“.

Поједине библиотеке баве се и издавачком делатношћу. Тако је, на пример, Народна библиотека „Др Ејуп Мушовић“, Тужин, издала 2 збирке песама.

Новинско-издавачка установа „Братство“, чији је оснивач Национални савет **бугарске** националне мањине, објављује издања на бугарском језику. У 2002. години објављена је 1 књига; 2003. - 1; 2004. - 2; 2005. - 3 и 2006. - 4, међу којима су изабрана дела познатог ствараоца Детка Петрова у 3 тома.

Поједине библиотеке баве се и издавачком делатношћу. Тако је, на пример, Народна библиотека „Христо Ботев“, Босилеград, издала зборник поезије бугарских аутора, а Народна библиотека „Детко Петров“, Димитровград - 3 публикације и 2 двојезичне (на бугарском и српском језику). Тој библиотеци 2007. године, Министарство културе доделило је 120.000,00 динара за издавање књиге „Музејска збирка у Димитровграду“ по основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина.

Буњевачка матица је, уз Национални савет буњевачке националне мањине, организација која изражава, негује и чува национални идентитет **буњевачке** националне мањине.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансира буњевачко издаваштво. У 2005. години суфинансирао је прва издања књига са 80.000,00 динара, а у 2007. учествује у финансирању објављивања књига „Истину тражим“, у издању Буњевачке матице, са 40.000,00 динара.

У Србији, осим Националног савета, делује више организација које доприносе афирмацији културе **мађарске** националне мањине. Једна од њих је Друштво за мађарску културу, које као асоцијација књижевника, научника, публициста, стручњака друштвених и природно-математичких наука, преводилаца и других интелектуалаца доприносе развоју мађарске културе. Значајни пројекти Друштва су: истраживачки рад у области књижевног наслеђа и изворне народне музике војвођанских Мађара, неговање културе матерњег језика, организовање ликовних изложби, музичких вечери и лингвистичких и фолклористичких семинара, итд.

Најзначајније манифестације културног стваралаштва мађарске националне мањине у области књижевности су: Дани Михаља Мајтењија, Сентелекијеви дани, меморијали „Ференц Фехер“, „Карољ Сирмаи“, „Сабо Б. Ђерђ“ и „Золтан Чука“ и Дани поезије, које држава помаже кроз различите видове суфинансирања.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансира прва издања књига на мађарском језику. У периоду 2003-2007. суфинансирана су прва издања књига са 2.380.000,00 динара. У 2007. години Министарство културе, по основу конкурса за суфинансирања пројеката/програма који доприносе развоју и презентацији уметности и културе, доделило је Етнолошком друштву „Киш Лајош“, Суботица, 100.000,00 динара за издавање књиге на мађарском језику поводом обележавања 80. годишњице смрти истакнутог географа и етнографа Јована Цвијића – „Балканско полуострво и јужнословенске земље“.

Издавачком делатношћу на мађарском језику баве се следеће специјализоване издавачке куће:

■ ЈП „Форум - Издавачка делатност“, Нови Сад, објавило је у периоду 2002-2006. године 110 наслова на мађарском језику у укупном тиражу од 53.850 примерака и то: 15 књига песама, 15 романа, 11 књига публицистике, 38 студија и есеја, 8 дечјих књига, 1 уметничку монографију, 6 књига из области етнографије и фолклористике, док су преостале књиге монографије, библиографије и лексикони.

Издања издавачке куће „Форум“ освојила су следеће награде:

- 2002. године - књижевне награде „Хид“, „Сирмаи Карољ“ и „Лепа књига 2002“, као и преводилачку награду „Божур“;
- 2003. године - књижевне награде „Шинко Ервин“ и „Мараи Шандор“, као и награду Друштва књижевника Војводине „Конц Иштван“;
- 2004. године - књижевну награду „Хид“, награду фондације „Палладиум“ и награду „Лепа књига Војводине“;
- 2005. године - књижевне награде „Хид“ и „Лепа књига“, као и награду Друштва књижевника Војводине „Конц Иштван“;
- 2006. године - књижевну награду „Сирмаи Карољ“.

■ Д.о.о. за новинско-издавачку делатност Magyar Szó, Нови Сад, чији је оснивач Национални савет мађарске националне мањине, издао је у 2002. - 3 књиге; у 2004. - 3 издања, од којих је једно правописни приручник; у 2005. - 2, једна је српско-мађарски речник о коришћењу стручних израза из области права; у 2006. - 3 књиге.

■ Издавачка кућа „Агапе“, Нови Сад, као приватно предузеће, објављује књиге на мађарском језику (мањи део на хрватском, словачком и русинском). Укупан број објављених публикација у: 2002. - 20 наслова; 2003. - 18; 2004. - 16; 2005. - 12 и 2006. - 15 наслова.

Издавачка делатност на мађарском језику одвија се и при културним центрима, па је тако, на пример, Културно-образовни центар „Турзо Лајош“ у Сенти у периоду 2002-2006. објавио 14 књига на мађарском језику и 2 двојезична ЦД-а. На конкурс „Лепа војвођанска мађарска књига“ награђена су 4 издања.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансира издавачку делатност и набавку опреме за рад професионалних издавачких кућа на мађарском језику. У периоду 2005-2007. додељена су средства приказана у доњој табели.

Издавачка кућа	Намена	Износ
ЈП „Форум - Издавачка делатност“	Суфинансирање издавачке делатности на мађарском језику	18.147.078,00
Magyar Szó	Набавка и инсталирање штампарских машина	3.500.000,00

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине финансирао је 2005. и 2006. године и пројекте у области издаваштва на мађарском језику других издавача садржане у доњој табели.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Нови Сад	Научно друштво војвођанских Мађара	Издавање публикација	200.000,00
Нови Сад	Научно друштво војвођанских Мађара	Издавање књиге др Гуљаш Гизеле	80.000,00
Нови Сад	Друштво за мађарску културу у Југославији	Објављивање 4 појединачне књиге	160.000,00
Сента	Удружење грађана Зетна	Објављивање књиге Иштвана Конца	40.000,00
Суботица	Научно друштво за хунгаролошка истраживања	Суфинансирање издавања књиге Слојеви и употреба мађарског језика	40.000,00
Суботица	Етнолошко друштво „Киш Лајош“	Припрема издања Војвођанска етнолошка библиографија	60.000,00
Суботица	Етнолошко друштво „Киш Лајош“	Објављивање Војвођанске етнолошке библиографије	90.000,00
Суботица	Етнолошко друштво „Киш Лајош“	Припрема издања Војвођанске мађарске бајке	60.000,00
Суботица	Етнолошко друштво „Киш Лајош“	Бежично прикључење на интернет	20.000,00
Суботица	Војвођанска хришћанска омладина	Објављивање књиге Њеис Рудолфа	20.000,00
Суботица	Отворени универзитет	Објављивање књиге Дневник Гезе Чата од 1903-1905.	20.000,00
Темерин	МКУД „Сирмаи Карољ“	Објављивање збирке дечјих песама	40.000,00
Торда	Клуб Торђана	Издавање монографије сликара Фејеш Иштвана	80.000,00
Фекетић	Културно-уметничко друштво Фекетић	Издавање књиге „Породица у вртлогу дроге“	248.000,00

Поједине библиотеке баве се издавачком делатношћу коју држава суфинансира. Примери таквог финансирања у периоду 2005-2007. садржани су у доњој табели.

Институција	Библиотека	Намена	Износ
Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине	Градска библиотека, Суботица	Објављивање књиге Костолање Дежеа	40.000,00
Министарство културе Републике Србије	Градска библиотека, Суботица	Издавање зборника радова са стручног скупа Дани „Дежеа Костолање“	50.000,00

Дела из области издавачке делатности постају доступна широј читалачкој публици и превођењем које држава подстиче. Такав пример представља финансирање Покрајинског секретаријата за образовање и културу АП Војводине у 2005. и 2006. години, приказан у доњој табели.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Зрењанин	Издавачка кућа „Агора“	Превођење са мађарског на српски језик књиге „Црвени лав“.	40.000,00
Сента	Удружење грађана Зетна	Превођење са српског на мађарски језик књиге Бошка Крстића „Потрага за улицом дивљих кестенова“	40.000,00
Суботица	Етнолошко друштво „Киш Лајош“	Превођење са српског на мађарски језик књиге Јована Цвијића „Балканско полуострво и јужнословенске земље“	200.000,00

Захваљујући помоћи Покрајинског извршног већа АП Војводине и Министарства културе, Национални савет **македонске** националне мањине је основао 2006. године Новинско-издавачку установу „Македонски информативни и издавачки центар“.

У 2006. години објављено је 14 књига на македонском језику. Прва издања књига на македонском језику у 2007. години суфинансира Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине са 85.000,00 динара.

Међу десетак удружења која окупљају припаднике **немачке** националне мањине, јесте и Друштво за немачки језик, књижевност и културу које негује језик и стваралаштво на немачком језику.

У Републици Србији објављено је 29 књига на немачком језику у 2006. години. Покрајински секретаријат за културу и образовање АП Војводине суфинансирао је прва издања књига на немачком језику, и то: 2002. године са 120.000,00 динара и 2007. године са 30.000,00 динара.

Ромски језик и културу **ромске** националне мањине, поред Националног савета, негује више удружења и организација, међу којима су и Друштво Војводине за књижевност, културу и језик Рома и Матица ромска, које се баве и издавачкоком делатношћу.

■ Издавачка кућа „Откровење“ у Београду објавила је 2005. године књигу „Граматику ромског језика“ др Рајка Ђурића на ромском и српском језику. У књигу су укључене фонетика, морфологија, синтакса и граматика ромског језика, а намењена је свима који желе озбиљније да изучавају ромски језик, као и ученицима основних и средњих школа, наставницима и лингвистима.

■ У издању „Политике“ објављена је, 2006. године, књига др Рајка Ђурића „Историја Рома, пре и после Аушвица“ која је исте године представљена и на Сајму књига у Београду и изазвала толико интересовање да је на овој манифестацији први

тираж скоро распродат. Ова социолошко-историјска студија резултат је тридесетогодишњег истраживачког рада аутора.

У 2007. години, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансира издавање књига на ромском језику са 200.000,00 динара у сарадњи са Удружењем наставника ромског језика и Друштвом за књижевност, културу и језик Рома, Дериње; прва издања књига на ромском језику са 120.000,00 динара, као и 3 двојезичне књиге (на ромском и српском језику) са 80.000,00 динара.

Тај покрајински секретаријат је финансирао у 2005. и 2006. години и пројекте у области издаваштва на ромском језику, садржане у доњој табели.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Вршац	Ромско удружење „Romane jakha“	Објављивање књиге Драгице Калдараш „Песме за децу“	30.000,00
Дериње	Асоцијација ромских наставника	Објављивање књиге Рајка - Ранка Јовановића „Хтео бих да будем“	30.000,00
Нови Сад	Издавачка кућа „THEM“	Финансирање издавачке делатности	125.000,00

Дела из области издавачке делатности постају доступна широј читалачкој публици и превођењем које држава подстиче. Такав пример представља финансирање Покрајинског секретаријата за образовање и културу АП Војводине у 2005. и 2006. години, приказан у доњој табели.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Дериње	Асоцијација ромских наставника	Превођење са српског на ромски језик дела Мирослава Антића „Изабране песме“	30.000,00
Дериње	Културно- просветно друштво „Romano suno“	Превођење са српског на ромски језик „Житија свете Петке“	15.000,00

Друштво за румунски језик и Књижевно-уметничко друштво „Тибискус“, уз Национални савет, најзначајније су струковне организације које негују и афирмишу румунски језик и књижевост **румунске** националне мањине.

У периоду 2003-2007, Покрајински секретаријат за образовање културу АП Војводине суфинансирао је прва издања књига на румунском језику са 1.830.000,00 динара.

Новинско-издавачка установа „Либертатеа“, Панчево, чији је оснивач Национални савет румунске националне мањине, специјализована је за издавање књига на румунском језику. У 2002. години објављено је 17 књига, од којих је један превод са српског; у 2003. - 22 књиге, међу којима и антологија румунске поезије аутора из Србије; у 2004. - 18 књига; у 2005. - 11 књига и у 2006. - 16 књига.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансира издавачку делатност професионалних издавачких кућа на румунском језику. У периоду 2005-2007. додељена су средства приказана у доњој табели.

Издавачка кућа	Намена	Износ
Новинско-издавачка установа „Либертатеа“	Издавање књига на румунском језику	1.590.000,00
Новинско-издавачка установа „Либертатеа“	Пројекат Једна издавачка година у једном дану (2005. и 2006)	55.000,00
Новинско-издавачка установа „Либертатеа“	Објављивање 9 појединачних књига	390.000,00

Покрајински секретаријат финансирао је 2005. и 2006. године и пројекте у области издаваштва на румунском језику других издавача, садржане у доњој табели.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Вршац	Књижевна општина Вршац	Објављивање књиге Еуђеана Чинча - „Румунски музички опуси 20. века“	80.000,00
Нови Сад	Румунско друштво за етнографију и фолклор	Суфинансирање књиге Енциклопедија Румуна у Војводини	183.000,00
Нови Сад	Издавачка кућа „Прометеј“	Објављивање књиге Хармонија Цаелестис	100.000,00
Нови Сад	Матица српска	Уздин монографија насеља	50.000,00
Панчево	Књижевно- уметничко друштво Румуна „Андреј Шагуна“	Објављивање 3 књиге: „Румуни на тлу Панчева“, „Видици венецијанских боја“ и Монографија о културном животу Румуна у Панчеву	90.000,00
Уздин	Књижевно-уметничко друштво „Тибискус“	Објављивање 7 појединачних књига	265.000,00

Дела из области издавачке делатности постају доступна широј читалачкој публици и превођењем које држава подстиче. Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине финансирао је преводе у области издавачке делатности и, на пример, за превођење са српског на румунски језик књиге „Родољупци“, доделио је 60.000,00 динара Књижевној општини Вршац.

Најзначајније организације припадника **русинске** националне мањине чији је циљ неговање језика, традиције, културе и уметности су Друштво за русински језик, Матица русинска и Национални савет русинске националне мањине.

Најзначајније традиционалне манифестације у области књижевности Русина у Србији су „Костељникова јесен“ (која се одржава у више градова Војводине и обухвата сусрете са писцима у школама, научне трибине из области језика и књижевности, промоције нових књига, представљање књижевног стваралаштва, концерте хорске и класичне музике, изложбе ликовних радова, књига, итд) и „Дани

Миколи М. Кочиша“ - лингвистички дани (сусрети посвећени књижевнику, лингвисти и педагогу Миколи М. Кочишу, који се одржавају у Новом Саду, а сваке пете године одржава се научна конференција са које се радови објављују у зборнику „Студија Рутхеника“).

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансирао је у периоду 2002-2007. прва издања књига на русинском језику са 1.540.600,00 динара.

Новинско-издавачка установа „Руске слово“, Нови Сад, чији је оснивач Национални савет русинске националне мањине, објављује књиге на русинском језику. Та кућа годишње издаје 10-12 наслова из области белетристике, историографије и публицистике. На Салону књига у Новом Саду 2003. године, овај издавач је добио награду за пројекат изабраних дела академика Јулијана Тамаша.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансира издавачку делатност професионалних издавачких кућа на русинском језику. У периоду 2005-2007. додељена су средства приказана у доњој табели.

Издавачка кућа	Намена	Износ
Новинско-издавачка установа „Руске слово“	Објављивање књига на русинском језику	1.750.000,00
Новинско-издавачка установа „Руске слово“	Објављивање 3 појединачне књиге	80.000,00

Покрајински секретаријат финансирао је 2005. и 2006. године и пројекте у области издаваштва на русинском језику других издавача садржане у доњој табели.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Нови Сад	Библиотека Матице српске	Објављивање књиге Монографија Русина у Југославији 1918 - 1980.	200.000,00
Нови Сад	Друштво за русински језик, књижевност и културу	Издавање публикације Русини у Новом Орахову	15.000,00
Нови Сад	Друштво за русински језик, књижевност и културу	Зборник радова Studia Ruthenika, бр.10 и 11	60.000,00
Нови Сад	Друштво за русински језик, књижевност и културу	Зборник текстова за предшколску децу „Ластавице“, бр. 2	15.000,00
Руски Крстур	Матица русинска	Објављивање књиге 12 монодрама	40.000,00

Дела из области издавачке делатности постају доступна широј читалачкој публици и превођењем које држава подстиче. Такав пример представља финансирање Покрајинског секретаријата за образовање и културу АП Војводине приказан у доњој табели.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Нови Сад	Издавачка кућа „Прометеј“	превођење са русинског на српски језик књиге Михајла Фејеса „Русини“.	160.000,00
Руски Крстур	Апостолски егзархат за гркокатолике	суфинансирано превођења Новог завета	24.500,00

Поред Националног савета, најзначајније организације **словачке** националне мањине које се баве језиком, књижевношћу и културно-просветном и научном делатношћу су Матица словачка и Друштво словакиста, као струковна организација, која обухвата све области словакистике (језик, књижевност, школство културну историју и етнологију).

Прва издања књига на словачком језику у периоду 2003-2007. суфинансирао је Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине са 1.545.500,00 динара.

Акционарско друштво Штампарија „Култура“ у Бачком Петровцу објављује издања на словачком језику. У периоду 2002-2006. објављено је 75 књига на словачком, 8 књига словачких аутора преведено је на српски језик и 1 књига словачког аутора је објављена на енглеском језику.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансира издавачку делатност професионалних издавачких кућа на словачком језику. У периоду 2005-2007. додељена су средства која садржи доња табела.

Издавачка кућа	Намена	Износ
Акционарско друштво Штампарија „Култура“	Издавање књига на словачком језику	1.750.000,00
Акционарско друштво Штампарија „Култура“	Објављивање 5 појединачних књига	160.000,00

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине финансирао је 2005. и 2006. године и пројекте у области издаваштва на словачком језику других издавача приказане у доњој табели.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Бачки Петровац	Матица словачка	Објављивање књиге Атлас народне културе Словака	40.000,00
Бачки Петровац	Матица словачка	Објављивање књиге Пала Бакоша	
Гложан	Месни одбор Матице Словачке	Објављивање књиге Гложан 1756-2006.	100.000,00
Падина	Дом културе Михал Бабинка	Објављивање књиге Павлеа Поволнија	10.000,00

Дела из области издавачке делатности постају доступна широј читалачкој публици и превођењем које држава подстиче. Такав пример представља финансирање Покрајинскг секретаријата за образовање и културу АП Војводине приказан у доњој табели.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Зрењанин	Издавачка кући „Агора“	Превођење са словачког на српски језик књиге Јана Хрушковског „Човек са протезом“	50.000,00
Нови Сад	Форум Словака ФОРС	Превођење са српског на словачки језик књиге „Мала српска есхатолигија“.	50.000,00

Друштво за украјински језик, књижевност и културу „Просвита“ је, уз Национални савет украјинске националне мањине, најзначајнија организација **украјинске** националне мањине, која је основана са циљем обнављања, очувања и неговања националног идентитета Украјинаца и презентације националног и културног наслеђа. „Просвита“ се појављује и као издавач на украјинском језику.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине је у периоду 2002-2007. суфинансирао прва издања књига на украјинском језику са 329.700,00 динара. У 2007. години финансира објављивање 2 књиге (на украјинском и српском језику), са 65.000,00 динара.

Поред Националног савета, Матица хрватска је једна од организација која брине о очувању културног идентитета **хрватске** националне мањине. Делује на свим подручјима уметничког, научног, просветног и духовног стваралаштва Хрвата у Србији а појављује се и као издвач.

Издавачком делатношћу на хрватском језику бави се Новинско-издавачка установа „Хрватска ријеч“, Суботица, чији је оснивач Национални савет хрватске националне мањине. Годишње објављује око 10 књига хрватских аутора са подручја Републике Србије, и то романе, приповетке, збирке песама и монографије.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансира издавачку делатност професионалних издавачких кућа на хрватском језику. У периоду 2005-2007. додељена су средства приказана у доњој табели.

Издавачка кућа	Намена	Износ
Новинско-издавачка установа „Хрватска ријеч“	Суфинансирање издавачке делатности	1.125.000,00
Новинско-издавачка установа „Хрватска ријеч“	Објављивање монографије	30.000,00

Министарства за људска и мањинска права СЦГ доделило је у 2005. године Новинско-издавачкој установи „Хрватска ријеч“ средства у износу од 200.000,00 динара.

Поједине библиотеке се баве издавачком делатношћу. У периоду 2002-2006. Хрватска читаоница у Суботици издала је више књига са тематиком из историје, теорије књижевности, поезије и књиге за децу у Едицији „Сликовнице“.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине финансирао је 2005. и 2006. године и пројекте у области издаваштва на хрватском језику других издавача садржане у доњој табели.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Суботица	Матица хрватска	Суфинансирање издања „Криллати момак“	50.000,00
Суботица	Хрватска читаоница	Објављивање књиге о културној историји Хрвата	100.000,00

Две најзначајније организације **чешке** националне мањине, који се баве и издаваштвом, су: Матица чешка, основана да ради на очувању и унапређењу културе Чеха у Србији и негује чешки језик и писмо, и КПУ „Чеси јужног Баната“, основана да ради на чувању и афирмацији чешке културе.

Матица чешка издала је монографију „Колонизација Чеха у Банату“, чију презентацију у 2007. суфинансира Министарство културе са 50.000,00 динара.

У 2002. години, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансирао је прва издања књига на чешком језику са 50.000,00 динара.

5.1.2.1.2. Библиотечка делатност

За неговање језика и културе уопште, веома је важно постојање библиотека са књижном фондом доступним припадницима националних мањина. У Републици Србији углавном делују јавне библиотеке, а омогућено је и оснивање приватних у складу са законом.

Према члану 2. став 2. Закона о библиотечкој делатности, библиотечка делатност обухвата: прикупљање, обраду, чување и коришћење књига, часописа и новина, списа, музичких дела, репродукција уметничких слика и цртежа, картографских публикација планова насеља, фонодокумената, репрографске грађе, плаката, огласа, видео и филмских записа и других дела која се умножавају штампањем или на други начин, те рукописа и меморисане грађе, као и прикупљање, обраду и пружање информација и података који се односе на библиотечку грађу. Према члану 10. тач. 2. Закона о библиотечкој делатности, општи интерес у области библиотечке делатности јесте, између осталог, и израда текуће, ретроспективне и друге библиографије српског народа и националних мањина које живе у Републици Србији.

Према одредби члана 10. став 1. тачка 2. Закона о делатностима од општег интереса у области културе, а у вези са чланом 18. став 1. тачка 14. и 15. Закона о локалној самоуправи, средства за рад библиотека чији је оснивач општина обезбеђују се из општинског буџета. Министарство културе и Покрајински

секретаријат за културу и образовање АП Војводине суфинасирају откуп књига на језицима националних мањина за библиотеке у вишејезичним срединама.

Наредни коментари садрже податке о библиотечком фонду на језицима националних мањина библиотека у Републици Србији.

Општине финансирају рад следећих библиотека у чијем библиотечком фонду се налазе књиге на **албанском језику** и у којима раде припадници албанске националне заједнице:

- Библиотека „14. новембар“, Бујановац: 20.000 књига (од укупно 57.000), од 12 запослених 7 је албанске националности;
- Општинска библиотека „Петар Петровић Његош“, Медвеђа: 2.895 књига (од укупно 35.684);
- Градска библиотека, Прешево: 6.000 књига (од укупно 19.000), 7 запослених су припадници албанске националне мањине.

Министарство културе суфинансирало је у 2005. и 2006. години откуп књига на албанском језику за библиотеке које садржи доња табела.

Место	Библиотека	Намена	Износ
Бујановац	Библиотека „14. новембар“	Набавка књига на албанском језику	239.000,00
Медвеђа	Општинска библиотека „Петар Петровић Његош“	Набавка књига на албанском језику	50.000,00

Општине финансирају рад следећих библиотека у чијем библиотечком фонду се налазе књиге на **бошњачком/босанском језику**:

- Библиотека „Доситеј Обрадовић“, Нови Пазар: 705 књига;
- Библиотека „Мухамед Абдагић“, Сјеница: 100 књига;
- Народна библиотека „Др Ејуп Мушовић“, Тутин: 320 књига.

Министарство за људска и мањинска права СЦГ је у 2005. финансијски помогло рад Библиотеке „Доситеј Обрадовић“, Нови Пазар, у износу од 200.000,00 динара.

Општине финансирају рад следећих библиотека у чијем библиотечком фонду се налазе књиге на **бугарском језику** и у којима раде припадници бугарске националне заједнице:

- Народна библиотека „Христо Ботев“, Босилеград: 9.777 књига;
- Народна библиотека „Детко Петров“, Димитровград: 8.240 књига, од 6 запослених 5 говори бугарски као матерњи језик;
- Библиотека „Глигорије Возаревић“, Сремска Митровица: 9 књига.

У 28 општина Војводине, библиотеке располажу са фондом од преко пола милиона књига на **мађарском језику**, што чини 15,65% од укупног броја књига у

библиотечкој мрежи Војводине. Општине финансирају рад следећих библиотека у чијем библиотечком фонду се налазе књиге на мађарском језику чији је број исказан:

- Библиотека „Сарваш Габор“, Ада: 27.015 књига;
- Народна библиотека, Апатин: 10.298 књига (15% на мађарском језику од укупног библиотечког фонда);
- Народна библиотека „Вук Караџић“, Бач: 220 књига;
- Народна библиотека „Вељко Петровић“, Бачка Паланка: 6.072 књиге;
- Народна библиотека, Бачка Топола: набављене нове књиге - 6.216, од укупно 13 запослених радника 9 су припадници мађарске националне мањине;
- Народна библиотека, Бечеј: 39.887 књига (од укупно 98.010), од укупно 3.298 чланова библиотеке 1.466 су припадници мађарске националне мањине, од 18 запослених 11 су припадници мађарске националне мањине;
- Народна библиотека „Данило Киш“, Врбас: 8.061 књига (7,61%);
- Градска библиотека, Вршац: 5.338 књига;
- Библиотека „Бранко Радичевић“, Житиште: 9.709 књига, у периоду 2002-2006. набављено је 1.838 нових књига;
- Градска народна библиотека, Зрењанин: 15.320 књига;
- Народна библиотека „Др Ђорђе Натошевић“, Инђија: 1.138 књига;
- Српска читаоница, Ириг: 179 књига;
- Библиотека „Јожеф Атила“, Кањижа: 37.326 књига (од 56.265 укупног књижног фонда);
- Народна библиотека „Јован Поповић“, Кикинда: 33.212 књига (18,1%), од 18 стручних радника библиотеке 4 су припадници мађарске националне мањине;
- Општинска библиотека, Ковачица: 3.331 књига;
- Библиотека „Вук Караџић“, Ковин: 7.624 књиге;
- Народна библиотека, Кула: 5.558 књига на мађарском језику, запослена су 2 књижничара којима је матерњи језик мађарски;
- Народна библиотека, Мали Иђош: 18.667 књига (од укупно 29.396);
- Народна библиотека, Нови Бечеј: 12.405 књига (21% од укупног књижног фонда);
- Народна библиотека „Бранислав Нушић“, Нови Кнежевац: 13.072 књиге;
- Градска библиотека, Нови Сад: 17.600 књига, у периоду 2002-2006, набављено је 2.146 књиге;
- Народна библиотека „Бранко Радичевић“, Оџаци: 1.200 књига;
- Народна библиотека, Пландиште: 41 књига;
- Градска библиотека, Сента: 40.734 књиге (85% укупног књижног фонда);

- Градска библиотека „Карло Бијелички“, Сомбор: 62.774 књига (18,7%), 2004. набављено је 200, 2005. - 371, 2006. - 504 нове књиге;
- Библиотека „Глигорије Возаревић“, Сремска Митровица: 8 књига;
- Народна библиотека, Србобран: 8.267 књига и 62 књиге у Завичајној збирци;
- Градска библиотека, Суботица: 93.516 књига (од укупно 271.332);
- Библиотека „Сирмаи Карољ“, Темерин: 17.000 књига;
- Народна библиотека „Стојан Трумић“, Тител: 219 књига;
- Културно образовни центар „Чока“ - Библиотека, Чока: 7.187 књига (од укупно 20.245).

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансира откуп књига на мађарском језику за библиотеке у вишејезичним срединама. Тако је у 2005. и 2006. години суфинансирана набавка књига и на мађарском језику за Општинску библиотеку, Ковачица, у износу од 252.000,00 динара.

Покрајински секретаријат суфинансира и организацију манифестација библиотека. Тако је, на пример, у 2005. години Градској библиотеци, Суботица, доделио 40.000,000 динара а у 2007. години 65.000,00 динара за организацију манифестације Дани Костолањи Дежеа.

У седишту Немачког народног савеза у Суботици, организације која окупља припаднике немачке националне мањине, делује библиотека са 4.000 књига, часописа и новина на **немачком језику**.

Општине финансирају рад следећих библиотека у чијем библиотечком фонду се налазе књиге на **ромском језику**:

- Библиотека „14. новембар“, Бујановац: 10 књига (од укупно 57.000);
- Градска библиотека, Нови Сад: 42 књиге, у периоду 2002-2006, набављене су 42 књиге;
- Народна библиотека „Бранко Радичевић“, Оџаци: 10 књига;
- Библиотека „Глигорије Возаревић“, Сремска Митровица: 3 књиге.

Мали број књига на ромском језику у библиотекама које су основале локалне самоуправе последица је малог броја издатих дела на ромском језику.

Општине финансирају рад следећих библиотека у чијем библиотечком фонду се налазе књиге на **румунском језику**:

- Општинска библиотека „Вук Караџић“, Алибунар: 9.640 књига;
- Градска библиотека, Вршац: 3.085 књига;
- Библиотека „Бранко Радичевић“, Житиште: 4.792 књиге, у периоду 2002-2006. набављена је 151 нова књига;
- Градска народна библиотека, Зрењанин: 78 књига;
- Општинска библиотека, Ковачица: 2.893 књиге;

- Библиотека „Вук Караџић“, Ковин: 3.168 књига;
- Градска библиотека, Нови Сад: 3.357 књига, у периоду 2002-2006, набављене су 3.099 књига;
- Народна библиотека, Пландиште: 114 књига.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансирао је у 2005. и 2006. години, откуп књига и на румунском језику за Општинску библиотеку, Ковачица у износу од 252.000,00 динара.

Општине финансирају рад следећих библиотека у чијем библиотечком фонду се налазе књиге на **русинском језику** и у којима раде припадници русинске националне заједнице:

- Народна библиотека, Бачка Топола: набављено нових 75 књига;
- Народна библиотека „Данило Киш“, Врбас: 2.847 књига (2,68%);
- Народна библиотека, Кула: 4.489 књига, запослен је 1 књижник коме је матерњи језик русински;
- Градска библиотека, Нови Сад: 340 књига, у периоду 2002-2006, набављено је 9 књига;
- Библиотека „Глигорије Возаревић“, Сремска Митровица: 62 књиге;
- Народна библиотека „Симеон Пишчевић“, Шид: 392 књиге.

Општине финансирају рад следећих библиотека у чијем библиотечком фонду се налазе књиге на **словачком језику**:

- Општинска библиотека „Вук Караџић“, Алибунар: 1.152 књиге;
- Народна библиотека „Вук Караџић“, Бач: 800 књига;
- Библиотека „Штефан Хомола“, Бачки Петровац: 60% укупног библиотечког фонда, набављене нове књиге на словачком: 2002. - 901, 2003. - 559, 2004. - 500, 2005. - 1.031, 2006. - 584;
- Народна библиотека „Вељко Петровић“, Бачка Паланка: 4.912 књига;
- Библиотека „Јован Грчић Миленко“, Беочин: 1.660 књига;
- Народна библиотека „Данило Киш“, Врбас: 49 књига (0,04%);
- Градска народна библиотека, Зрењанин: 41 књига;
- Општинска библиотека, Ковачица: 11.361 књига;
- Градска библиотека, Нови Сад: 7.642 књиге, у периоду 2002-2006, набављено је 578 књига;
- Народна библиотека „Бранко Радичевић“, Оџаци: 2.200 књига;
- Народна библиотека „Доситеј Обрадовић“, Стара Пазова: 7.016 књига;
- Народна библиотека „Симеон Пишчевић“, Шид: 431 књига.

Библиотека „Штефан Хомола“ у Бачком Петровацу, прва јавна библиотека војвођанских Словака и једна од најстаријих у Војводини (основана 1842. године), има фонд од преко 40.000 књига, Завичајну збирку војвођанских Словака која садржи преко 5.000 књига и периодичних публикација на словачком језику и Збирку старе и ретке књиге која садржи преко 2.000 књига (најстарија књига датира из 1690. године).

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансирао је у 2005. и 2006. години, откуп књига на словачком језику за библиотеке у вишејезичним срединама, приказан у доњој табели.

Место	Библиотека	Намена	Износ
Ковачица	Општинска библиотека	Набавка књига и на словачком језику	252.000,00
Бачки Петровац	Библиотека „Штефан Хомола“	Набавка књига	38.300,00

Општина финансира рад следеће библиотеке у чијем библиотечком фонду се налазе књиге на **хрватском језику**:

- Градска библиотека, Суботица: 242 књиге, од укупно 271.332 књига.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине у 2005. и 2006. години, суфинансирао је откуп књига на хрватском језику за Хрватску читаоницу у Суботици у износу од 32.000,00 динара.

Општина финансира рад следеће библиотеке у чијем библиотечком фонду се налазе књиге на **чешком језику**:

- Библиотека, Бела Црква: неколико стотина књига.

5.1.2.1.3. Позоришно и филмско стваралаштво

Од посебног значаја за унапређење и развијање културе националних мањина су професионално и аматерско позоришно и филмско стваралаштво које се подржава финансирањем из буџета Републике Србије, буџета АП Војводине, из општинских буџета (за позоришта чији је оснивач општина), као и конкурсима за доделу средстава за поједине активности и позоришне представе и филмска остварења на језицима националних мањина. Редовну делатност аматерских позоришта финансирају општине.

Доње табеле садрже податке о професионалним и аматерским позориштима која су изводила представе на језицима националних мањина.

Професионална позоришта која имају представе на језицима националних мањина у Републици Србији

2003/04. година		2004/05. година	
Језик	Број позоришта	Језик	Број позоришта
Српски/мађарски	1	Српски/мађарски	1
Српски/румунски	1	Српски/румунски	1
Српски/ромски	1	Српски/ромски	1
Српски/остали језици	1	Мађарски	3
Мађарски	3		

Аматерска позоришта²¹ која имају представе на језицима националних мањина у Републици Србији

2003/04. година		2004/05. година	
Језик	Број позоришта	Језик	Број позоришта
Српски/бугарски	1	Српски/бугарски	1
Српски/мађарски	1	Српски/мађарски	1
Српски/русински	1	Мађарски	1
Српски/словачки	1	Русински	1
Румунски	1	Словачки	4

Доњи коментари садрже примере позоришног и филмског стваралаштава националних мањина, као и помоћи државних и покрајинских органа у развијању тог стваралаштва, укључујући и помоћ позоришној делатности аматерских културно-уметничких друштава (КУД).

Представе на **албанском језику** изводи аматерско позориште које ради у оквиру Културно-уметничког друштва „Абдула Крашница“ из Прешева. Годишње се изведе 5 представа за одрасле и за децу. У Прешеву се одржава позоришни фестивал „Дани албанске комедије“, на албанском језику.

Министарство културе Републике Србије је, на основу конкурса за пројекте/програме који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе за 2006. годину, доделило средства КУД „Абдула Крашница“, Прешево, за набавку опреме и кореографије, у износу од 200.000,00 динара и за 2007. годину КУД „Јехона“, Бујановац за драмски програм, у износу од 80.000,00 динара.

Држава даје подршку и одржавању фестивала, смотри и сусрета позоришта са представама на албанском језику. Тако је финансијска подршка републичких државних органа за манифестацију „Дани албанске комедије“ у 2006. години износила 300.000,00 динара а у 2007. - 200.000,00 динара.

²¹ Само регистована аматерска позоришта, њихов стварни број је далеко већи

У Новом Пазару ради аматерско позориште у оквиру Дома културе „Ослобођење“ - Регионално позориште. До сада је имало две премијере на **бошњачком/босанском језику**.

Министарство културе је у 2007. години, по основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, доделило Регионалном позоришту, Нови Пазар, 240.000,00 динара за позоришни пројекат „Жуте дуње и лимуни“ и Аматерском позоришту, Сјеница 150.000,00 динара за позоришну представу „Рамиза“, по тексту Мухамеда Абдагића.

Позориште „Христо Ботев“ из Димитровграда изводи представе на **бугарском језику**. Сваке године позориште има једну премијеру на бугарском (2002. године „Балкански синдром“, 2003. „Старо село на крају света“, 2004. „Нишан“ и 2005. године „Хамлет у село Доња Паскашија“). Омладинска сцена је 2005. имала премијеру „Кафић заврзлама“ на бугарском језику. На димитровградској сцени је гостовало 6 позоришта са представама на бугарском језику. У Димитровграду је 2005. и 2006. године одржан међународни позоришни фестивал „Балкан театар фест“. На фестивалу је изведено укупно 25 представа, од тога 13 на бугарском језику.

Министарство културе је у 2007. години, по основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, доделило Центру за културу, Димитровград, 70.000,00 динара за позоришну представу „Доживљаји Причалице Брбљиковић“.

Позоришне представе **на мађарском језику** на територији АП Војводине изводе 4 професионална и 30 аматерских позоришта.

Професионална позоришта су:

- Новосадско позориште - Ujvidéki színház у Новом Саду, које развија позоришну уметност, негује чистоту мађарског језика и књижевог израза; остварило је бројне представе у земљи и иностранству.
- У Народном позоришту - Népszínház у Суботици ради и драма на мађарском језику, која годишње изведе четири премијерне представе.
- Позориште за децу - Gyermekszínház у Суботици има ансамбл и на мађарском језику који изводи две премијере годишње.
- Луткарска сцена Народног позоришта „Тоша Јовановић“ у Зрењанину чији ансамбл изводи представе и на мађарском језику, има две премијере годишње.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине финансира драму на мађарском језику Народног позоришта - Népszínház у Суботици. У 2007. години за ове намене додељено је 12.712.433,00 динара. Тај покрајински секретаријат у 2007. години суфинансира и Салашарско позориште у Бачкој Тополи за извођење представа на мађарском језику са 800.000,00 динара.

Осим тога, додељују се и средства по појединачним захтевима по конкурсима за извођење представ на мађарском језику. Доња табела садржи додељена средства по конкурсима Покрајинског секретаријата за образовање и културу АП Војводине у периоду 2005-2007.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Бачка Топола	Аматерско позориште „Мара“	Извођење 2 позоришне представе и припрема 2 позоришна комада	65.000,00
Зрењанин	Аматерско позориште Madach	Оперетска сцена „ Ми уметничке душе “	145.000,00
Кањижа	Уметничка радионица „Кањишки круг“	Музичко-сценски комад „Последњи пејсаж“, режија Јожеф Нађ	100.000,00
Кикинда	Културно- уметничко друштво Еђешег	Мултимедијална представа „Мадам Батерфлај”	40.000,00
Крушчић	Културно- уметничко друштво Кошут Лајош	Извођење позоришне представе	10.000,00
Нови Сад	Салашарско позориште	Премијере 2 позоришне представе	700.000,00
Нови Сад	Новосадско позориште	Извођење 4 представе	430.000,00
Нови Сад	Форум родитеља	Оснивање дечијег луткарског позоришта	50.000,00
Сента	КОЦ „Турзо Лајош “	Рад Сенћанске позоришне сцене	60.000,00
Сомбор	Цепно позориште Берта Ференц	Позоришна представа	50.000,00
Суботица	Народно позориште	Представе: Emma; Moliere/ Kepmutatok cselszove; Erintetlen; Ibusur	2.308.343,00
Суботица	Народно позориште	Представе: Alom Lako; Murlin murlo; Zazora; Szulamit Zoltan Tibora	2.094.200,00
Суботица	Позориште Костолањи Деже	Представе „Укроћена горопад“ и „Чекајући Годоа“	350.000,00
Суботица	Позориште за децу	Представа Дечија комедија Беседеш Иштван - Веребеш Ерне	140.000,00
Шид	Културно-просветно друштво Ђура Киш	Представа „Битка код Стаљинграда“	40.000,00

Најзначајнија манифестација културног стваралаштва у области позоришта је Фестивал аматерских позоришта војвођанских Мађара који се одржава сваке године у другом месту Војводине са већинским мађарским становништвом.

Држава даје подршку одржавању великог броја фестивала, смотри и сусрета професионалних и аматерских позоришта са представама на мањинским језицима. Финансијска подршка покрајинских органа позоришним манифестацијама које су организоване на мађарском језику у 2005. и 2006. години садржана је у доњој табели.

Институција	Установа	Намена	Износ
Покрајински секретаријат за образовање и културу	Дечје позориште, Суботица	Позоришни фестивал у Егеру	50.000,00
Покрајински секретаријат за образовање и културу	Новосадско позориште	Такмичење војвођанских мађарских драмских писаца	100.000,00
Покрајински секретаријат за образовање и културу	КУД Фекетић, Фекетић	Смотра аматерских позоришних група војвођанских Мађара	200.000,00
Покрајински секретаријат за образовање и културу	Културно- уметничко друштво „Еђшег“, Кикинда	Војвођански фестивал аматерских позоришних друштава	160.000,00
Покрајински секретаријат за образовање и културу	Културни савез војвођанских Мађара	Војвођански фестивал аматерских позоришних друштава	80.000,00
Покрајински секретаријат за образовање и културу	МКУД „Петефи Шандор“, Нови Сад	Смотра дечјих позориштанаца	30.000,00
Покрајински секретаријат за образовање и културу	Друштво рецитатора војвођанских Мађара, Суботица	Покрајинско квалификационо такмичење рецитатора	80.000,00

Примере суфинансирања позоришних манифестација на мађарском језику поднетих на конкурс Покрајинског секретаријата за образовање и културу АП Војводине у 2007. години, садржи доња табела.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Нови Сад	Новосадско позориште	Прослава Дана позоришта	75.000,00
Нови Сад	Радионица „Sorakainus“	Креативна деца и родитељи – израда лутака за луткарску сцену	35.000,00
Суботица	Културни савез војвођанских Мађара	12. Сусрети аматерских позоришних ансамбала војвођанских Мађара	80.000,00

У оквиру ограничених могућности за финансирање филмске продукције у земљи, подстиче се и помаже снимање филмова и других аудиовизуелних дела на мађарском језику. Тако је, на пример у 2005. години Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансирао пројекте садржане у доњој табели.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Кањижа	Филмска радионица Синема	Снимање документарног филма Географија на мађарском језику	300.000,00
Нови Сад	Културно-уметничко друштво Мегакорп	Снимање документарног филма Арач на мађарском језику	100.000,00
Нови Сад	Културно- уметничко	Снимање документарног филма Хуњаци	

	друштво Мегакорп	Јанош на мађарском језику	100.000,00
Нови Сад	Промо Арт	Суфинансирање снимања кратких филмова на мађарском језику	30.000,00
Нови Сад	Новосадско позориште	Снимање репертоара Mezei Szilard ради издавања на диску	30.000,00
Суботица	Позориште за децу Gyermekszinhaz	Снимање дискова из представа позоришта у последњих 10 година	100.000,00

Држава помаже и организацију или ушешће на филмским фестивалима. Примери суфинансирања Покрајинског секретаријата за образовање и културу АП Војводине у периоду 2005-2007. организације или учешћа мађарских удружења на филмским фестивалима садржани су у доњој табели.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Суботица	Војвођанска омладина	Фестивал Дани мађарског филма	550.000,00
Суботица	Градска библиотека	Дани кинематографије војвођанских Мађара	60.000,00
Суботица	Суботица филм	Фестивал Дани мађарског филма 2005.	250.000,00

Представе на **ромском језику** на територији АП Војводине изводе три аматерска позоришта.

Министарство културе је, на основу конкурса за пројекте/програме који доприносе развоју и презентацији уметности и културе, 2005. године доделило ромском удружењу „Правале“ из Београда 450.000,00 динара за реализацију пројекта Ромски Рота театар, а 2007. године Мултимедијалном центру Рома Србије из Трстеника 300.000,00 динара за установљавање Ром-дром театра.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансира са 800.000,00 динара Театар Suno e Romengo, Нови Карловци, за извођење представа на ромском језику.

Додељена средства за извођење представа на ромском језику по појединачним захтевима поднетим на конкурсима Покрајинског секретаријата за образовање и културу АП Војводине у периоду 2005-2007. садржи доња табела.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Беоцин	Удружење Рома	Позоришна представа „Звоно“	60.000,00
Мокрин	Удружење Рома	Сценско дело „Кулај“	5.000,00
Нови Карловци	Театар Suno e Romengo	Представа „Није све како изгледа“	500.000,00
Нови Сад	Удружење ромских студената	Представа „Срећније детињство“	15.000,00

Држава даје подршку одржавању великог броја фестивала, смотри и сусрета професионалних и аматерских позоришта са представама на ромском језику. Пример финансијске подршке републичких државних органа позоришним манифестацијама које се одржавају на ромском језику приказан је у доњој табели.

Институција	Установа	Намена	Износ
Министарство културе Републике Србије	Национални савет ромске националне мањине	Смотра аматерских позоришних достигнућа Рома	270.000,00
Министарство културе Републике Србије	Национални савет ромске националне мањине	Дечји фестивал	100.000,00

На територији АП Војводине, представе на **румунском језику** изводе једно професионално и 12 аматерских позоришта. Сцена професионалног позоришта на румунском језику при Позоришту „Стерија“ у Вршцу успешно изводи представе у земљи и иностранству.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине у 2005. и 2006. години суфинансирао је програмску делатност и припрему 2 премијере Народног позоришта „Стерија“ – Сцена на румунском језику са 2.700.000,00 динара, а у 2007. години са 2.500.000,00 динара за извођење 4 премијерне и 20 репризних представа на румунском језику.

Позоришни дани Румуна Војводине, који се одржавају сваке године у другом месту са већинским румунским становништвом, најзначајнија су манифестација аматерских позоришта.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине даје подршку позоришним манифестацијама које се организују на румунском језику. Тако је 2006. године доделио 355.000,00 динара Савезу аматерских позоришта Румуна у АПВ, Алибунар, за смотру Позоришни дани Румуна, а у 2007. години доделио је 350.000,00 динара.

За овогодишњу, 35. смотру Позоришни дани Румуна, Министарство културе је, по основу конкурса за суфинансирања пројеката/програма који доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, доделио 150.000,00 динара Савезу аматерских позоришта Румуна у АПВ.

Држава помаже и организацију филмских фестивала са филмовима на румунском језику. Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине 2005. и 2006. године суфинансирао је Румунско друштво за етнографију и фолклор, Нови Сад, за учешће на Четвртог међународном фестивалу документарног етно-фолк филма у Торку, са 74.000,00 динара.

На **русинском језику** предстве изводи једно професионално и 15 аматерских позоришта на територији АП Војводине. Професионално позориште Русински народни театар „Ђађа“, Руски Крстур, од оснивања до данас имао је преко 130 премијера, аутора светске и домаће драмске литературе. Четири премијере и 20 реприза представа на русинском језику у 2007. години, суфинансира Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине са 2.500.000,00 динара.

Доња табела садржи додељена средства за извођење представа на русинском језику по појединачним захтевима поднетим на конкурс Покрајинског секретаријата за образовање и културу АП Војводине у периоду 2005-2007.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Врбас	Културно-просветно друштво „Карпати“	Дечија представа „Жутокапа“	110.000,00
Врбас	Културно-просветно друштво „Карпати“	Дечија драмска представа	30.000,00
Нови Сад	Русинско културно-просветно друштво	Позоришна представа Драмског студија	50.000,00
Руски Крстур	Русинско народно позориште	Премијера 5 представа „Прва дама“, „Далеко је звезда“, „Илузије“, „Велика птица“	5.080.000,00
Руски Крстур	Дом културе Руски Крстур	Представе „Барон Минхаузен“ и „Орвелова 1984“	90.000,00
Шид	КПД „Ђура Киш“	Позоришна представа „Стаљинградска битка“	40.000,00

Најзначајнија позоришна манифестација русинске националне мањине је Драмски меморијал „Петар Ризнић-Ђађа“ који финансијски помаже држава. У 2007. години за одржавање ове манифестације Министарство културе доделило је, по основу конкурса за суфинансирања пројеката/програма који доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Дому културе у Руском Крстур 100.000,00 динара, а Покрајински секретаријат образовање и за културу АП Војводине, такође по конкурс, 200.000,00 динара.

Држава даје подршку одржавању других фестивала, смотри и сусрета професионалних и аматерских позоришта са представама на русинском језику. Тако је, на пример, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине финансијски подржао позоришну манифестацију Фестивал монодраме, доделом 70.000,00 динара Матици русинској у Руском Крстур (2006) и 50.000,00 динара Градском одбору Матице русинске (у 2007).

Представе на **словачком језику** на територији АП Војводине изводе једно професионално и 20 аматерских позоришта. Прва позоришна представа на словачком језику одиграна је 1866. године у Бачком Петровцу. Успешну и дугу традицију данас наставља Словачко војвођанско позориште у Бачком Петровцу које наступа у земљи и иностранству. Рад тог позоришта у 2007. години

суфинансиран је од стране Покрајинског секретаријата за образовање и културу АП Војводине са 2.500.000,00 динара, за извођење 4 премијере и 20 реприза.

Доња табела садржи додељена средства за извођење представа на словачком језику по појединачним захтевима за позоришне представе поднетим на конкурс Покрајинског секретаријата за образовање и културу АП Војводине у периоду 2005-2007.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Бачки Петровац	Словачко војвођанско позориште	Премијере представа: „Мушица“, „Билора комедија ерудита“, „Гусари“, „Арапска ноћ“, „Кривица“	5.000.000,00
Бачки Петровац	Позориште ВХВ	Представа „Госпођица чудновата“	50.000,00
Бачки Петровац	Позориште ВХВ	Театар покрета: Митови и легенде	60.000,00
Војловица	Месна организација Матице словачке	Представа „Јаношик“	50.000,00
Ердевик	Словачко културно-просветно друштво Ердевик	Представа „Емилио Карбалидо“	50.000,00
Ердевик	Словачко културно-просветно друштво Ердевик	Аматерска позоришна представа	40.000,00
Ковачица	Дом културе „3. октобар“	Премијере позоришних представа и позоришна представа „Вишњик“	160.000,00
Селенча	КУД „Јан Колар“	Позоришна представа	40.000,00

Најзначајније позоришне манифестације су: Смтра словачких позоришта Војводине која се одржава сваке године у Бачком Петровцу и на којој се изведи најмање 15 представа на словачком језику и Фестивал драмских инсценација домаћих аутора - ДИДА, који се одржава сваке године у Пивницама и на којем се изводе представе припремљене на основу нових драмских текстова словачких аутора са ових простора.

Држава даје подршку одржавању великог броја фестивала, смотри и сусрета професионалних и аматерских позоришта са представама на словачком језику. Примери финансијске подршка покрајинских органа позоришним манифестацијама које се организују на словачком језику у периоду 2005-2007. приказана је у доњој табели.

Институција	Установа	Намена	Износ
Покрајински секретаријат за образовање и културу	Аматерско позориште „Јанко Чеман“	Позоришни фестивал ДИДА	100.000,00

Покрајински секретаријат за образовање и културу	Дом културе „Михаљ Бабинка“, Падина	Смотра словачких аматерских позоришта	150.000,00
Покрајински секретаријат за образовање и културу	Позориште ВХВ, Бачки Петровац	Смотра словачких аматерских позоришта	150.000,00
Покрајински секретаријат за образовање и културу	Словачко војвођанско позориште, Бачки Петровац	„Позориште припада деци“	80.000,00
Покрајински секретаријат за образовање и културу	СКУД „Јанко Чмелик“, Стара Пазова	Смотра дечјег драмског стваралаштва	50.000,00
Покрајински секретаријат за образовање и културу	СКУД „Јанко Чмелик“, Стара Пазова	Смотра словачких аматерских позоришта	150.000,00

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансирао је и пројекат студија глуме Словачког војвођанског позоришта из Бачког Петровца.

Представе на **украјинском језику** на територији АП Војводине изводи једно аматреско позориште.

По конкурс у 2006. години, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине доделио је 40.000,00 динара за позоришну представу на украјинском језику „Сбатања на Хончаривици“.

Представе на **хрватском језику** на територији АП Војводине изводи једно аматреско позориште.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине је 2007. године доделио по конкурс 40.000,00 динара ХКЦ „Буњевачко коло“, Суботица, за извођење дечије представе „Сунце, дјевер и Нева Невичица“.

5.1.2.2. Очување и развијање културе

5.1.2.2.1. Ликовно стваралаштво и манифестације

Држава финансира бројне манифестације ликовног стваралаштва припадника националних мањина на којима се афирмише и представља њихов допринос тој врсти стваралаштва.

Примере суфинансирања манифестација ликовног стваралаштва националних мањина од стране државних и покрајинских органа садрже доњи подаци.

У погледу суфинансирања ликовног стваралаштва припадника **бугарске** националне мањине, треба истаћи да је, на основу конкурса за суфинансирање пројект/програма који доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина за 2007. годину, Министарство културе доделило Центру за културу, Градска галерија, Димитровград, 96.000,00 динара за Керамичку радионицу.

По конкурс за суфинансирање културних манифестација националних мањина у Војводини у 2007. години, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине доделио је 20.000,00 динара Друштву за бугарски језик,

књижевност и културу, Нови Сад, за изложбу сликара магистра уметности Марије Дмитрић.

По конкурсy за суфинасирање културних манифестација националних мањина у Војводини, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине доделио је Буњевачком културном центру, Суботица, у 2006. години 20.000,00 динара, а у 2007. години 55.000,00 динара, за учешће на ликовној манифестацији **буњевачке** мањине - Колонији сламарки „Клас“.

По конкурсy за суфинасирање културних манифестација националних мањина у Војводини, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине у 2006. и 2007. години помогао је ликовне манифестације **мађарске** мањине приказане у доњој табели.

Место	Корисник	Намена	Износ
Стара Моравица	КУД „Adu Endre“ - Уметничка колонија 9+3	Традиционални пролећни сусрети војвођанских мађарских ликовних уметника	40.000,00
Суботица	Удружење ликовних уметника примењених уметности и дизајна	Изложба примењених уметности	30.000,00
Суботица	Удружење ликовних уметника примењених уметности и дизајна	Изложба позоришних плаката	20.000,00

Манифестације **ромског** ликовног стваралаштва суфинансиране од стране Министарства културе Републике Србије у периоду 2004-2007. садржи доња табела.

Место	Корисник	Намена	Износ
Ђурђево	Удружење грађана Рома „Напредак“	Ликовна колонија „Циганин и његов сан“	95.000,00
Обреновац	Развојни центар Ром Обреновац	Ликовна колонија „Звездане кочије“	25.000,00
Трстеник	Удружење ликовних уметника Рома Србије	Ликовна колонија Удружења ликовних уметника Рома Србије	28.000,00
Трстеник	Удружење ликовних уметника Рома Србије	Интернационални Арт камп 2007	200.000,00

По конкурсy за суфинансирање културних манифестација националних мањина у Војводини, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине у периоду 2005-2007. помогао је ликовне манифестације **румунске** мањине садржане у доњој табели.

Место	Корисник	Намена	Износ
Нови Сад	Удружење ликовних уметника примењених уметности и дизајнера Војводине	Самостална изложба слика Дору Босиока	27.000,00
Опово	Народна библиотека	Организовање изложбе слика Пала Дечева	20.000,00
Уздин	Дом културе Диона	Међународна ликовна колонија Уздин 2007.	15.000,00

Примере суфинансирања Покрајинског секретаријата за образовање и културу АП Војводине по конкурс за ликовне манифестације **русинске** мањине у периоду 2005-2007, садржи доња табела.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Врбас	Уметничка колонија „Ђаради“	Дани ликовног стваралаштва у Руском Крстуру	50.000,00
Нови Сад	Друштво за русински језик, књижевност и културу	Рад Клуба ликовних уметника и Ликовне колоније „Стеван Боднар“	15.000,00
Нови Сад	Друштво за русински језик, књижевност и културу	3. Ликовна колонија „Сусрети код Боднарова“.	20.000,00

По конкурс за суфинансирање културних манифестација националних мањина у Војводини у периоду 2005-2007, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине доделио је средства за ликовне манифестације **словачке** мањине, приказана у доњој табели.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Бачки Петровац	Словачко војвођанско позориште - Галерија Зузке Медвеђове	Осмо бијенале словачких ликовних уметника	65.000,00
Бачки Петровац	Словачко војвођанско позориште - Галерија Зузке Медвеђове	9. Бијенале словачких ликовних уметника Србије	140.000,00
Глозан	Културно-просветно друштво „Једнота“	Друго бијенале ликовног стваралаштва младих аутора	45.00,00

За учешће **украјинског** КУД „Кобзар“, Нови Сад, на Ликовној колонији Кобзар, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине доделио је 20.000,00 динара по конкурс за суфинансирање културних манифестација националних мањина у Војводини у 2007. години.

По основу конкурса за суфинансирање пројект/програма, који доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина за 2007. годину,

Министарство културе је доделило **Хрватском** културно-просветном друштву (ХКПД) „Матија Губец“, Таванкут, 100.000,00 динара за учешће на 21. Колонији наиве у техници сламе.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине доделио је 80.000,00 динара ХКПД „Матија Губец“, Таванкут, за учешће на 22. Колонији сламарки, по конкурс за суфинансирање културних манифестација националних мањина у Војводини у 2007. години.

5.1.2.2.2. Делатност удружења и културно-уметничких друштава припадника националних мањина

Удружења и културно-уметничка друштва (КУД) чине окосницу неговања језика, очувања традиције и презентовања културе националних мањина. Делатност културно-уметничких друштава националних мањина финансира се из буџета општина на чијој су територији основана. Могу се финансирати и из донација и буџетских средстава Аутономне Покрајине Војводине и Републике Србије.

У наредним кометарима приказана је финансијска помоћ државе активностима удружења и културно-уметничких друштава националних мањина.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансира у 2007. години пројекат „Жена и култура“ Удружења грађана **ашкалијске** мањине, „Жене Ашкалијке“, Нови Сад.

Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине је у првом полугођу 2007. године суфинансирао активности Удружења „Жене Ашкалијке“, Нови Сад и Матице Ашкалија, Нови Сад, доделом средстава у укупном износу од 50.000,00 динара.

Служба за људска и мањинска права Владе Републике Србије подржала је рад Центра за **бошњачке** студије у 2007. години са 200.000,00 динара.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансирао је 2006. и 2007. године активности следећих удружења и културно-уметничких друштава **буњевачке** националне мањине:

- КУД „Лемеш“, Светозар Милетић, за учешће на Дужијанци;
- Удружење грађана „Буњевачко коло“, Сомбор, за учешћа на Дужионици 2006, Фестивалу дечијег фолклорног стваралаштва „Ми би хтели срце да вам дамо“ (у 2006. и 2007) и Дужијанци 2007;
- КУД „Буњевка“, Суботица, за учешће на 7. и 8. Ускршњој изложби народних рукотворина и на 8. и 9. Међународном фестивалу буњевачког народног стваралаштва.

Министарство културе је на основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма, који доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, у 2007. години помогло следећа удружења и културно-уметничка друштва која окупљају припаднике буњевачке националне мањине:

- Удружење грађана „Буњевачко коло“, Сомбор, за учешћа на Дужионици 2007;

- КУД „Буњевка“, Суботица, за учешће на 8. Ускршњој изложби народних рукотворина и 9. Међународном фестивалу буњевачког народног стваралаштва;
- КУД „Александрово“, Суботица, за учешће на 7. Фестивалу „Војводина кроз песму и игру“ и за презентацију буњевачке ношње кроз историју.

Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине у првом полугођу 2007. године, суфинансирао је активности 5 организација буњевачке мањине, доделом средстава у укупном износу од 220.000,00 динара.

Министарство културе је на основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма, који доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, у 2007. години помогло удружење **бугарске** националне мањине, Фондацију „Царска бара“, Бело Блато, за учешће на Бугаријади – Данима бугарске културе у средњем Банату.

Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине у првом полугођу 2007. године суфинансирао је активности Бугарског културног друштва „Трандафер“, Бело Блато и Друштва за бугарски језик, књижевност и културу, Нови Сад, доделом средстава у укупном износу од 80.000,00 динара.

Културни живот **влашке** националне мањине се одвија кроз рад низа фолклорних друштава која чувају и преносе живописну традицију, а њихове најпознатије традиционалне годишње манифестације су „Слатински сабор“, „Хомољски мотиви“ и смотра културно-уметничких друштава под називом „Од маја до маја“.

Служба за људска и мањинска права Владе Републике Србије је подржала у 2007. години рад „Форума за културу Влаха“ у износу од 60.000,00 динара.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине помагао је 2007. године организацију **египатске** националне мањине, Национална заједница Египћана Војводине „Пирамида“, Нови Сад, за учешће на манифестацији поводом њиховог националног празника.

Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине у првом полугођу 2007. године суфинансирао је активности Националне заједнице Египћана Војводине „Пирамида“, Нови Сад, доделом средстава у износу од 30.000,00 динара.

Припадници **јеврејске** националне мањине у Србији су организовани у јеврејске општине у оквиру којих се одвија културни, просветни и хуманитарни рад.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансирао је у периоду 2006-2007. Јеврејску општину Нови Сад за:

- организовање изложбе „Јевреји Војводине кроз архивску грађу Архива Војводине“;
- организовање изложбе Арт клуба Јеврејске општине поводом Европског дана јеврејске културе;
- организовање манифестације Европски дани јеврејске културе;

- гостовање Хора „Хашира“, Нови Сад, у Бјелјини и Сарајеву.

Министарство културе је на основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма, који доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, у 2007. години помогло Јеврејску општину Београд за учешће Хора „Браћа Барух“ из Београда на Хорском фестивалу „Zimriya“.

У првом полугођу 2007. године, Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине суфинансирао је активности Јеврејске општине Нови Сад, доделом средстава у износу од 80.000,00 динара.

У АП Војводини делује 140 удружења и културно-уметничких друштава која негују мађарски језик и традицију и афирмишу културно стваралаштво **мађарске** националне мањине.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине помагао је у периоду 2005-2007. рад следећих удружења и културно-уметничких друштава мађарске мањине и различите манифестације на којима се промовише мађарски језик и култура:

- суфинансирање рада и редовне делатности културно-уметничких друштава: КУД „Вечера Шандор“ из Бачке Паланке, КУД „Петефи Шандор“ из Будисаве, КУД „Петефи Шандор“ из Добродола, МКУД „Арањ Јанош“ из Ирига, КУД „Петефи Шандор“ из Каћа, КУД „Петефи Шандор“ из Марадика, КУД „Петефи Шандор“ из Никинаца, КУД „Хуњади Јанош“ из Руме, КУД „Срем“ из Сремске Митровице, КУД „Тиски цвет“ из Титела, КУД „Мора Ференц“ из Чоке, КУД „Петефи Шандор“ из Шатринаца;

- учешће Друштва рецитатора војвођанских Мађара из Суботице у Покрајинском квалификационом такмичењу рецитатора и организовање Рецитаторске радионице;

- учешће Културно-уметничког друштва „Петефи Шандор“ из Никинаца на Сремској смотри мађарске народне уметности;

- прослава 60-ог јубилеја Културно-уметничког друштва „Петефи“ из Зрењанина;

- манифестација Недеља мађарског језика у Војводини у организацији Друштва за мађарски језик Војводине из Новог Сада;

- пројекат Дани мађарске културе Културно- уметничког друштва „Фехер Ференц“ из Руменке;

- учешће Војвођанске мађарске омладине из Суботице у манифестацији Дани очувања традиције;

- учешће Културног савеза војвођанских Мађара из Суботице у манифестацији Дани културе војвођанских Мађара;

- учешће Културно-уметничког друштва „Петефи Шандор“ из Новог Сада у Кампу изворног стваралаштва;

- дотирање Сремске смотре културно-уметничких друштава у организацији Савеза мађарских цивилних организација јужне Бачке и Срема;

- такмичење у рецитовању и беседовању Културно-уметничког друштва „Петефи Шандор“ из Будисаве;
- учешће Културно-уметничког друштва „Петефи Шандор“ из Торде на 6. Торђанским данима културе;
- учешће Удружења васпитача просветних радника Мађара у Војводини из Малог Иђоша на Сусретима мађарских вртића;
- учешће МКУД „Петефи Шандор“ из Бечеја на манифестацијама – 31. Дурино, 44. Ђенђешбокрета – Смотри народне музике и фолклора у Војводини и у раду радионица за народне занате и фолклор;
- учешће Културно-уметничког друштва „Петефи Шандор“ из Будисаве на 3. сусрету рецитатора из дијаспоре „Баранголо“;
- учешће МКУД „Петефи Шандор“ из Новог Сада на 5. Регионалним сусретима мађарских културно-уметничких друштава јужне Бачке и Срема;
- учешће КУД „Петефи“ из Зрењанина на манифестацији 18. Дани Б. Сабо Ђерђа.

У 2007. години, Министарство културе је на основу конкурса за суфинасирање пројеката/програма који доприносе развоју и презентацији уметности и културе, помогло је следећа удружења и културно-уметничка друштва мађарске националне мањине:

- учешће МКУД „Петефи Шандор“ из Бечеја на Фолклорној смотри 44. Ђенђешбокрета и Вокално-инструменталној смотри 31. Дурино;
- учешће Удружења просветних радника Мађара у Војводини из Новог Сада на Такмичењу у народној музици „Szolj, sip, szolj“ и на Такмичењу у народној дечијој игри и народном плесу „Koketanc“;
- учешће МКУД „Петефи Шандор“ из Добричева на Сусретима мађарских културно-уметничких друштава јужног Баната;
- учешће Удружења грађана „Abbazia“ из Палића на 2. Карпатској смотри мађарских хорова.

Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине у првом полугођу 2007. године, суфинасирао је активности 34 организације мађарске мањине, доделом средстава у укупном износу од 2.200.000,00 динара.

Припадници **македонске** националне мањине негују своју културну баштину организовани у више удружења и друштава у АП Војводини, чије пројекте држава финансијски помаже. Поред Друштва за македонски језик делује и неколико удружења која окупљају припаднике македонске мањине, као што су Удружење грађана македонске националне мањине јужнобачког округа „Кирил и Методије“, Нови Сад, Удружење грађана македонске националне мањине јужнобанатског округа „Вардар“, Панчево, Удружење грађана Македонаца „Св. Климент Охридски“, Зрењанин.

У првом полугођу 2007. године, Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине суфинансирао је активности 7 организација македонске мањине, доделом средстава у укупном износу од 100.000,00 динара.

У АП Војводини делује 11 удружења **немачке** националне мањине. Најактивнија су Немачки народни савез, Суботица и Немачко удружење „Донау“ чијим оснивањем су оживеле културне активности Намаца у Војводини. Свој идентитет настоје да очувају преко течајава немачког језика, организовањем језичких кампова, перецбалова, делатности хора, драмске секције, и сл.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине помагао је 2006. и 2007. године рад следећих удружења немачке мањине и различите манифестације на којима се промовише немачки језик и култура:

- учешће Немачког удружења за добросуседске односе „Karlowitz“ из Сремских Карловаца на округлом столу „Утицај немачке културе на културу Војводине“, Фестивалу куглофа, Скупу публициста;

- припрема радио емисија за одржавање и ширење немачке културе у оргнаизацији Немачког културног центра Банат у Зрењанину.

Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине у првом полугођу 2007. године, суфинансирао је активности 11 организација немачке мањине, које делују у Војводини, доделом средстава у укупном износу од 200.000,00 динара, док је Служба за људска и мањинска права Владе Републике Србије, 2006. и 2007. године, подржала два немачка удружења у укупном износу од 240.000,00 динара.

У АП Војводини постоји 30 удружења и културно-уметничких друштава **ромске** националне мањине која негују ромски језик и културу.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине помагао је у периоду 2005-2007. рад следећих удружења и културно-уметничких друштава ромске мањине и различите манифестације на којима се промовише њихова култура:

- суфинансирање рада и редовне делатности Удружења грађана Рома из Сивца, КПД „Romano suno“ из Дeroња;

- прослава десетогодишњице постојања Културног центра Рома „Бели голуб“ из Апатина;

- мултимедијална манифестација ромске културе Културно-просветног друштва Рома „Сунце“;

- ромска културна манифестација „Циганске ватре“ Културно-уметничког друштва „Ром“.

- учешће Новосадске ромске мреже из Новог Сада на Културним сусретима војвођанских Рома;

- учешће Асоцијације ромских наставника из Дeroња на Фестивалу ромских рецитатора Војводине.

Министарство културе је на основу конкурса за суфинасирање пројеката/програма, који доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, у 2007. години помогло следећа удружења која промовишу ромску културу:

- УГ „Pharlipе“ из Новог Сада за учешће на Мини културној смотри младих;
- Удружења за демократизацију и образовање из Крагујевца за учешће на манифестацији Дани др Саве Стојановића;
- УГ „Полис Фест“ из Суботице за учешће на Међународном фестивалу културе Рома – РОМАРТ.

У првом полугођу 2007. године, Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине суфинансирао је активности 19 организација ромске мањине, доделом средстава у укупном износу од 400.000,00 динара, док је Служба за људска и мањинска права Владе Републике Србије помогла рад два ромска удружења (Друштво за просвету, културу и социјална питања „Ром“ из Владичиног Хана и Удружење „Ром“ из Ковина) са 90.000,00 динара.

У АП Војводини делује 35 удружења и културно-уметничких друштава која окупљају припаднике **румунске** мањине.

У периоду 2005-2007, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансирао је рад следећих удружења и културно-уметничких друштава румунске мањине и различите манифестације на којима се промовише њихов језик и култура:

- учешће КУД Тибикус из Уздина на Фестивалу рецитатора Румуна „Благовести“, на Међународном фестивалу поезије „Путеви класја“, на Фестивалу књижевног стваралаштва „Годор Крецу“ и на Сусретима писаца на банатском дијалекту румунског језика на Међународном симпозијуму „Знаменити Банаћани“;
- анкета на терену са темом „Стање у народној култури Румуна из Војводине“ Румунског друштва за етнографију и фолклор из Новог Сада;
- научни скуп „Банат - историјска и културна прошлост“ Румунског друштва за етнографију и фолклор из Новог Сада;
- Фестивал сатире и хумора Културног друштва „Викентије Петровић - Бокалуц“ из Торка.

Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине у првом полугођу 2007. години, суфинансирао је активности 12 организација румунске мањине, доделом средстава у укупном износу од 470.000,00 динара.

Служба за људска и мањинска права Владе Републике Србије финансирала је Демократски савез Румуна из Вршца са 60.000,00 динара.

У Републици Србији делује 15 културних институција, културно-уметничких друштава и удружења **русинске** националне мањине.

Државни органи помажу рад културних институција и различите манифестације на којима се промовише култура те мањине. Тако је, на пример, 2005. године Министарство за људска и мањинска права СЦГ доделило Матици Русинској 200.000,00 динара.

У периоду 2005-2007, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине помагао је рад следећих удружења и културно-уметничких друштава русинске мањине и различите манифестације на којима се промовише русински језик и култура:

- учешће Културно-уметничког друштва „Жетва“ из Куцуре на манифестацији изворног народног стваралаштва Русина и осталих етничких заједница Војводине и на Фестивалу изворног стваралаштва „Куцурска жетва“;
- учешће Матице русинске на 9. Светском конгресу Русина у Румунији и 5. Светском кампу младих Русина;
- учешће КУД „Тарас Шевченко“ из Ђурђева на 5. Фестивалу изворног народног певања „Да се не заборави“;
- учешће Удружења грађана Pact Ruthenorum из Руског Крстура на Мултимедијалном фестивалу „Дњевка“;
- учешће КПД „Карпати“ из Врбаса на Смотри хорског певања;
- учешће Русинског културног просветног друштва из Новог Сада на 6. Фестивалу дечијег стваралаштва „Веселинка“.

Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине у првом полугођу 2007. године, суфинансирао је активности 11 организација русинске мањине, доделом средстава у укупном износу од 345.000,00 динара.

У АП Војводини постоји 20 удружења и културно-уметничких друштава **словачке** националне мањине, која негују словачки језик и културу.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансирао је 2005. и 2006. године, рад следећих удружења и културно-уметничких друштава словачке мањине и различите манифестације на којима се промовише њихов језик и култура:

- организација Падинских дана културе Дома културе Михал Бабинка из Падине;
- манифестација Светски дан матерњег језика у организацији Међународног етноцентра и Галерије Бабка из Ковачице;
- манифестација Словачке народне свечаности у организацији Матице словачке из Бачког Петровца;
- организација концерта СКУД „Павел Јожеф Шафарик“ из Новог Сада;
- 27. Фестивала словачког музичког стваралаштва „Златни кључ“ у организацији КУД „Јан Колар“ из Селенче;
- Фестивала нових словачких лирских песама у организацији КУД „Зволен“ из Кулпина;

- 42. Међународни фестивал певача солиста „Сусрет у пивничком пољу“ у организацији СКУД „Пивнице“ из Пивнице;

- Фолклорни фестивал „Танцуј, танцуј“ у организацији СКУД „Херој Јанко Чемак“ из Старе Пазове.

Министарство културе је на основу конкурса за суфинасирање пројеката/програма, који доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, у 2007. години помогло следећа удружење и културно-уметничка друштва и манифестације на којима се промовише словачка култура:

- СКУД „Херој Јанко Чемак“ из Старе Пазове у организацији Фолклорног фестивала „Танцуј, танцуј“;

- КУД „Јан Колар“ из Селенче у организацији 27. Фестивала словачког музичког стваралаштва „Златни кључ“;

- СКУД „Пивнице“ из Пивнице у организацији 42. Међународна фестивала певача солиста „Сусрет у пивничком пољу“.

Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине у првом полугођу 2007. године суфинансирао је активности 11 организација словачке мањине, доделом средстава у укупном износу од 520.000,00 динара, док је Служба за људска и мањинска права Владе Републике Србије са износом од 250.000,00 динара помогла рад Међународног етно центра Бабка из Ковачице.

Окосницу културног живота **украјинске** националне мањине чине неколико удружења и културно-уметничких друштава. Републички и покрајински органи помажу њихов рад кроз обезбеђење средстава за учешће на манифестацијама којима се промовише украјинска култура.

Тако је Министарство културе на основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма, који доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, у 2007. години, помогло КУД „Иван Сењак“ из Куле у организовању концерта „Ускршње звоно“.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансирао је 2007. године рад следећих културно-уметничких друштава и манифестације на којима се промовише украјинска култура:

- Украјинки КУД „Кобзар“ из Новог Сада у реализацији пројекта „Трагом наших предака“;

- КУД „Иван Сењук“ из Куле за учешће на манифестацији Дани „Тарас Шевченко“.

У првом полугођу 2007. године, Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине суфинансирао је активности 5 организација украјинске мањине, доделом средстава у укупном износу од 160.000,00 динара.

У АП Војводини постоји 26 удружења и културно-уметничких друштава припадника **хрватске** националне мањине. Држава пружа финансијску подршку њиховом раду, организацији или учешћу на манифестацијама на којима се

промовише хрватска култура. Тако су, на пример, Министарство за људска и мањинска права СЦГ и Служба за људска и мањинска права додели у 2005. и 2006. години ХКПД „Матија Губец“ 160.000,00 динара а Заједници Хрвата 250.000,00 динара.

У периоду 2005-2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине помагао је следећа удружења и културно-уметничка друштва хрватске мањине и различите манифестације на којима се промовише њихова култура:

- сусрет песника „Лира наива“ у организацији Хрватске читаонице из Суботице;
- прослава Дани Матице Хрватске у Суботици;
- учешће ХКУД „Дукат“ из Вајске - Бођани на манифестацијима Машкаре – Покладни дан и Шокачко прело у Вајској;
- учешће ККПД „Силвије Страхимир Крањчевић“ из Бачког Брега на Шокачком прелу;
- учешће ХКУД „Владимир Назор“ из Сомбора на Традиционалној свечаности „Дужионица“.

Министарство културе је на основу конкурса за суфинасирање пројеката/програма у 2007. години помогло следећа културно-уметничка друштва:

- ХКУД „Владимир Назор“ из Сомбора у организацији манифестација Жеталичке свечаности „Дужионица“ Сомбор 2007 и „Буњевачко-шокачко прело“ Сомбор 2007;
- ХКУД „Љутово“ из Љутова за учешће на манифестацији „Мјесец културе“;
- ХУК „Лајчо Будановић“ из Мале Босне за учешће на Фолклорној манифестацији „Младост плеше“.

Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине. у првом полугођу 2007. године, суфинансирао је активности 16 организација хрватске мањине, доделом средстава у укупном износу од 470.000,00 динара.

Културни живот **чешке** националне мањине одвија се преко најзначајнијих организација, Матице чешке и КПУ „Чеси јужног Баната“. Учешће на културним манифестацијама или њихово организовање помаже држава.

У периоду 2006-2007, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине помагао је КПУ „Чеси јужног Баната“ из Беле Цркве у:

- организацији манифестације Дани чешке културе;
- организацији Изложбе старих фотографија из периода колонизације Чеха на просторе Војводине „Из прошлости до данашњице“;
- учешћу на Мултинационалном кампу.

Министарство културе је на основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, у 2007. години помогло учешће Чешке беседе из Крушчице на Смотри фолклора - Чешка у Србији.

У првом полугођу 2007. године, Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине суфинансирао је активности 4 организације чешке мањине, доделом средстава у укупном износу од 80.000,00 динара.

5.1.2.2.3. Културне манифестације

Осим Драмског фестивала „Дани албанске комедије“, најзначајније културне манифестације **албанске** мањине су: Фестивал рецитатора и Рок фестивал „Ноћ са звездама“.

Министарство културе Републике Србије суфинансирало је поједине културне манифестације припадника албанске мањине, а примери таквог финансирања из периода 2004-2007. садржани су у доњој табели.

Место	Корисник	Намена	Износ
Бујановац	Културно-уметничко друштво „Коло“	Међународни фестивал фолклора и младих ликовних уметника	250.000,00
Медвеђа	Удружење грађана Културни центар	Пројекат Нове наде	150.000,00
Медвеђа	Удружење грађана Културни центар	Плесом до звезда	200.000,00

По конкурсима за суфинансирање пројеката/програма, који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе је у 2007. години доделило укупно 480.000,00 динара.

Најзначајније културне манифестације **ашкалијске** мањине су Дани културе Ашкалија и Традиционални сусрети књижевника Ашкалија и Рома. Организатор ових манифестација је Матица Ашкалија која организује и низ других културно-уметничких програма.

По конкурсима за суфинансирање пројеката/програма, који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе је у 2007. години доделило укупно 50.000,00 динара ашкалијским манифестацијама.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине је за очување националног идентитета и за развој културно-уметничког стваралаштва ашкалијске мањине, по конкурсима у 2006. години укупно доделио 100.000,00 и у 2007. години - 60.000,00 динара.

Најзначајније културне манифестације **бошњачке** мањине су: Санџачки књижевни сусрети, Бајрамски концерт илахија и касида, Смотра бошњачких народних игара – СБОНИ, Ликовна колонија „Санџак инспирација уметника“, Фестивал санџачке севдалинке ФЕСС, Манифестација „Сопоћанска виђења“, Октобарски сусрети писаца у Новом Пазару.

По конкурсy за суфинансирање пројеката/програма, који својим квалтетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе је у 2007. години доделило укупно 2.000.000,00 динара.

Најзначајније културне манифестације **бугарске** мањине су: Међународни позоришни фестивал – Балкан фест, Међународна ликовна колонија „Погановски манастир“, Бугаријада – Дани бугарске културе у средњем Банату.

По конкурсy за суфинансирање пројеката/програма, који својим квалтетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе је у 2007. години доделило укупно 498.200,00 динара.

За очување националног идентитета и за развој културно-уметничког стваралаштва бугарске мањине у Војводини, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине је по конкурсy у 2003. години укупно доделио 30.000,00; у 2005. години - 150.000,00; у 2006. години - 150.000,00 и у 2007. години - 100.000 динара.

Најзначајније културне манифестације **буњевачке** мањине су: Дужијанца, Фестивал буњевачког народног стваралаштва, Колонија сламарки „Клас“.

По конкурсy за суфинансирање пројеката/програма, који својим квалтетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе је у 2007. години укупно доделило 350.000,00 динара.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине је за очување националног идентитета и за развој културно-уметничког стваралаштва буњевачке мањине по конкурсy у 2003. години укупно доделио 105.000,00; у 2004. години - 500.000,00 динара; у 2005. години - 500.000,00; у 2006. години - 560.000,00 и у 2007. години - 750.000 динара.

По конкурсy за суфинансирање пројеката/програма, који својим квалтетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе је у 2007. години доделило укупно 50.000,00 динара за културне манифестације **египатске** националне мањине.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине је за очување националног идентитета и за развој културно-уметничког стваралаштва египатске мањине у Војводини, по конкурсy у 2007. години укупно доделио 18.000,00 динара.

Европски дани јеврејске културе су најзначајнија културна манифестација **јеврејске** заједнице.

По конкурсy за суфинансирање пројеката/програма, који својим квалтетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе је у 2007. години укупно доделило 200.000,00 динара, а у истом износу је Служба за људска и мањинска права Владе Републике Србије подржала рад Савеза јеврејских општина.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине је за очување националног идентитета и за развој културно-уметничког стваралаштва јеврејске заједнице у Војводини, по конкурсy у 2003. години укупно доделио 33.190,00; у 2005. години – 30.000,00; у 2006. години – 120.000,00 и у 2007. години – 120.000 динара.

Најзначајније културне манифестације **мађарске** националне заједнице су: Дуриндо и Ђенђешбокрета – смотра народне музике и фолклора; Фестивал дечјих

фолклорних ансамбала „Koketanc“; Дечји фестивал народне музике „Szolj sip szolj“; Лингвистички дани Сарваш Габор; Фестивал певаних песама у Сенти; Етноприповедачко такмичење „Kalmanj Lajoš“; Дани културе војвођанских Мађара; Сусрет аматерских позоришних ансамбала војвођанских Мађара; Дани мађарске кинематографије; Дани Костолањи Дежеа; Сусрет фолклораца и вашар народних радиности „Vajdasagi Tanchaztalalkozo es Kirakodovasar“; Позорје фолклора – међународно такмичење „Neptancosok orszagos bemutatato szinpada“; VIVE – Фестивал мађарских варошких песама и чардаша.

По конкурсy за суфинансирање пројеката/програма, који својим квалтетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе је у 2007. години укупно доделило 1.000.000,00 динара.

За очување националног идентитета и за развој културно-уметничког стваралаштва мађарске мањине, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине по конкурсy у 2003. години укупно је доделио 2.990.000,00; у 2004. години - 3.743.000,00; у 2005. години - 3.650.000,00; у 2006. години – 4.020.000,00 и у 2007. години - 6.440.000,00 динара.

Дани македонског стваралаштва „Себи у походе“ су најзначајнија културна манифестације македонске мањине.

По конкурсy за суфинансирање пројеката/програма, који својим квалтетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе је у 2007. години укупно доделило 150.000,00 динара.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине је за очување националног идентитета и за развој културно уметничког-стваралаштва македонске мањине, по конкурсy у 2003. години укупно доделио 50.000,00; у 2004. години - 80.000,00; у 2005. години - 80.000,00; у 2006. години – 100.000,00 и у 2007. години - 160.000,00 динара.

За очување националног идентитета и за развој културно-уметничког стваралаштва **немачке** мањине, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине је по конкурсy у 2006. години укупно доделио 168.000,00 и у 2007. години - 168.000,00 динара.

У периоду 2004-2006, Министарство културе Републике Србије суфинансирало је поједине културне манифестације припадника **ромске** мањине садржане у доњој табели.

Место	Корисник	Намена	Износ
Београд	Хуманитарно удружење „Ромско срце“	Дечји арт камп „Свет по мери деце“	70.000,00
Краљево	Невладина ромска организација „Плави цвет“	Смотра културних достигнућа Рома Краљева	200.000,00
Медвеђа	Ромски центар Медвеђа	Музичко културно стваралаштво Рома	213.000,00
Ниш	Национални савет ромске националне мањине	Смотра културних достигнућа Рома	100.000,00
Ниш	Национални савет ромске националне мањине	Централна прослава поводом Светског дана Рома	170.000,00
Ниш	Национални савет ромске националне мањине	Смотра музичког стваралаштва младих талената Рома	110.000,00

Ниш	Национални савет ромске националне мањине	Смотра фолклорних достигнућа Рома Србије	975.000,00
Нови Сад	Удружење грађана „Phralipe – Нови Сад“	Културна сусретања младих Рома Србије	100.000,00
Нови Сад	Удружење грађана „Phralipe – Нови Сад“	Манифестација „Млади за младе“	100.000,00
Нови Сад	Удружење Рома „Нови хоризонти“	Културна манифестација „Зумбули“	615.000,00

Министарство за људска и мањинска права СЦГ и Служба за људска и мањинска права Владе Републике Србије током 2006. подржале су у укупном износу од 651.000,00 динара културна друштва, активности, а посебно манифестације од значаја за ромску националну мањину. Доња табела садржи податке о манифестацијама које су финансијски помтпомогнуте.

Место	Намена	Износ
Београд	„Холокауст Рома СЦГ“	260.000,00
Београд	Светски дан Рома	113.000,00
Београд	Светски конгрес Рома	30.000,00
Владичин Хан	Ромски бал	55.000,00

По конкурс за суфинансирање пројеката/програма, који својим квалтетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе је у 2007. години укупно доделило 1.530.000,00 динара.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине је за очување националног идентитета и за развој културно-уметничког стваралаштва ромске мањине по конкурс у 2003. години укупно доделио 120.000,00; у 2004. години - 500.000,00; у 2005. години - 500.000,00; у 2006. години - 560.000,00 и у 2007. години 600.000,00 динара.

Најзначајније културне манифестације **румунске** националне мањине су: Међународни фестивал поезије „Путеви Класја“, Међународни симпозијум „Знаменити Банањани“, Позоришни дани Румуна, Фестивал забавне музике „Младост пева“, Фестивал румунске музике и игара из Војводине.

По конкурс за суфинансирање пројеката/програма, који својим квалтетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе је у 2007. години укупно доделило 550.000,00 динара.

За очување националног идентитета и за развој културно-уметничког стваралаштва румунске мањине, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине је по конкурс у 2003. години укупно доделио 1.565.000,00; у 2004. години - 1.700.000,00; у 2005. години - 1.650.000,00; у 2006. години - 1.650.000,00 и у 2007. години 1.650.000 динара.

У сфери културе постоји 12 традиционалних културних манифестација **русинске** мањине. Најзначајније су: Фестивал русинске културе „Црвена ружа“, Костељникова јесен, Драмски меморијал Петра Ризнича-Ћађе, Фестивал изворног стваралаштва Русина „Куцурска жетва“, Фестивал дечјег стваралаштва „Веселинка“.

По конкурсy за суфинансирање пројеката/програма, који својим квалтетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе је у 2007. години укупно доделило 300.000,00 динара.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине је за очување националног идентитета и за развој културно уметничког-стваралаштва русинске мањине по конкурсy у 2003. години укупно доделио 1.080.000,00; у 2004. години - 1.300.800,00; у 2005. години - 1.250.000,00; у 2006. години - 1.250.000,00 и у 2007. години - 1.400.000,00 динара.

Најзначајније културне манифестације **словачке** националне мањине су: Фолклорни фестивал „Танцуј, танцуј“, Дечји фолклорни фестивал „Злата Брана“, Сусрети под липама, Фестивал словачког музичког стваралаштва „Златни кључ“, Међународни фестивал певача солиста „Сусрет у пивничком пољу“, Падински дани културе, Бијенале словачких ликовних уметника у Србији.

По конкурсy за суфинансирање пројеката/програма, који својим квалтетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе је у 2007. години доделило укупно 600.000,00 динара.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине је за очување националног идентитета и за развој културно-уметничког стваралаштва словачке мањине по конкурсy у 2003. години укупно доделио 1.480.000,00; у 2004. години - 1.760.000,00; у 2005. години - 1.300.000,00; у 2006. години - 1.750.000,00 и у 2007. години - 2.100.000 динара.

Манифестације од општег значаја за **украјинску** националну мањину су традиционални Дани Тараса Шевченка и Фестивал украјинске културе “Калина”. Осим тога организују и низ културних манифестација, као што су: Дани Ивана Франка, Помен палим борцима Трећег украјинског фронта у Сомбору и Бездану, Помен жртвама великог помора глађу у Украјини, Смотра дечијег стваралаштва, 17. мај – Дан украјинске националне заједнице у Србији, 14. октобар – Дан украјинских хероја.

Манифестација “Дани Тараса Шевченка“, која се одржава у Кули, уврштена је у програм редовног финансирања локалне заједнице као програм од општинског националног значаја.

По конкурсy за суфинансирање пројеката/програма, који својим квалтетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе је у 2007. години укупно доделило 200.000,00 динара.

За очување националног идентитета и за развој културно-уметничког стваралаштва украјинске мањине, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине је по конкурсy у 2003. години укупно доделио 80.000,00; у 2004. години - 170.000,00; у 2005. години - 140.000,00; у 2006. години - 40.000,00 и у 2007. години - 500.000 динара.

Најзначајније културне манифестације **хрватске** националне мањине су: Колонија сламарки, Дани Матице хрватске, Сусрет песника „Лира наива“, Дани Балинта Вујкова, Дужијанца.

По конкурсy за суфинансирање пројеката/програма, који својим квалтетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе је у 2007. години укупно доделило 650.000,00 динара.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине је за очување националног идентитета и за развој културно-уметничког стваралаштва хрватске мањине, по конкурс у 2003. години укупно доделио 315.000,00; у 2004. години - 500.000,00; у 2005. години - 500.000,00; у 2006. години - 560.000,00 и у 2007. години - 1.100.000,00 динара.

Дани чешке културе су најзначајнија културна манифестација **чешке** мањине у Србији.

По конкурс за суфинансирање пројеката/програма, који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе је у 2007. години укупно доделило 100.000,00 динара.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине је за очување националног идентитета и за развој културно-уметничког стваралаштва чешке мањине по конкурс у 2003. години укупно доделио 50.000,00; у 2004. години - 150.000,00; у 2005. години - 150.000,00; у 2006. години - 168.000,00 и у 2007. години - 168.000,00 динара.

5.1.2.2.4. Домови културе и културни центри

■ Држава помаже делатност културних установа (домови културе, културни центри, заводи за културу) које негују, унапређују и презентују културно стваралаштво националних мањина. Примери такве помоћи садрже доњи подаци.

Јавне власти помажу рад културних установа које негују, унапређују и презентују културно стваралаштво **бошњачке** мањине. Тако је у 2005. Министарство за људска и мањинска права СЦГ подржало рад Дома Културе у Новом Пазару у износу од 472.000,00 динара и Бошњачки културни центар у износу од 60.000,00 динара. Министарство за људска и мањинска права СЦГ и Служба за људска и мањинска права Владе Републике Србије у 2006. издвојили су 150.000,00 динара за Муслимански културни центар у Суботици и 200.000,00 динара за Центар за бошњачке студије.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине редовно суфинансира програмску делатност Завода за културу војвођанских Мађара у Сенти. У 2007. године за ове намене додељено је 2.000.000,00 динара.

■ Ради обезбеђења материјалних услова за неговање и унапређење културе националних мањина, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансира изградњу и адаптација значајних објеката културе у којима се културни садржаји презентују на више језика. Суфинансирају се и пројекти текућих поправки, одржавања и опремања објеката културе у вишејезичним срединама, као и у неразвијеним или мање развијеним општинама. Примери таквог финансирања садржани су у доњим коментарима.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине у периоду 2005-2006. помогао је у обезбеђивању материјалних услова за културне активности припадника **мађарске** мањине приказаних у доњој табели.

Место	Корисник	Намена	Износ
Кањижа	Образовно-културна установа ЦНЕСА	Израда пројекта Регионалног креативног центра Јожеф Нађ	1.000.000,00
Кула	Мађарско просветно друштво Сентелеки у Сивцу	Поправка објекта	500.000,00
Суботица	Мађарски фолклорни центар	Суфинансирање куповине објекта за седиште Центра	300.000,00
Торда	Месна заједница Торда Општина Житиште	Поправка зграде и набавка опреме за озвучење у сали Дома културе	800.000,00
Фекетић	Месна заједница Фекетић	Поправка Дома културе	2.300.000,00

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине у периоду 2005-2006. помогао је у обезбеђивању материјалних услова за културне активности припадника **румунске** мањине доделом 2.500.000,00 динара Општини Вршац за суфинансирање пројекта рестаурације Дома културе у Стражи.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине у периоду 2005-2006. помогао је у обезбеђивању материјалних услова за културне активности припадника **словачке** мањине доделом средстава приказаних у доњој табели.

Место	Корисник	Намена	Износ
Бачка Паланка	Општина Бачка Паланка	Адаптација Културно- уметничког друштва Пивнице	300.000,00
Ковачица	Општина Ковачица	Поправка зграде Дома културе „3. октобар“ (словачки)	330.000,00
Ковачица	Општина Ковачица	Текуће одржавање и материјал за рад Дома културе „3. октобар“	365.000,00
Пивнице	Национални савет словачке националне мањине	Адаптација објекта Културно-уметничког друштва у Пивницама	378.000,00
Стара Пазова	Месна заједница Стара Пазова	Адаптација Словачког дома	500.000,00
Шид	Општина Шид	Поправка објекта Словачког културно-просветног друштва Ердевик	620.810,00

5.1.2.3. Очување и развијање културе и традиције

5.1.2.3.1. Галерије и музеји

Државни и покрајински органи помаже рад галерија и музеја у којима је изложено културно стваралаштво и културна баштина припадника националних мањина. Министарство културе Републике Србије суфинансира рад једне галерије, а Покрајински секретаријат за културу и образовање АП Војводине учествује у

финансирању 15 галерија и 12 музеја на територији Војводине. Примере представљања дела припадника националних мањина у галеријама и музејима садрже доњи коментари.

Градска галерија у Димитровграду је организатор Међународне ликовне колоније „Погановски манастир“ чији су најредовнији учесници **бугарски** ликовни уметници. Сарађује са установама културе из Републике Бугарске као што су Удружење ликовних уметника Бугарске, Престоничка библиотека Софија и сл.

Министарство културе суфинансира рад Градске галерије у Димитровграду.

У појединим музејима врши се заштита уметничко-историјских дела и представљање културне баштине припадника **мађарске** мањине.

- Градски музеј у Бечеју у периоду 2002-2006. набавио је следећа дела: за археолошку збирку 15 комада мађарског новца, 159 комада аустроугарског новца и 10 комада ратног мађарског новца; за историјску збирку документарни филм снимљен на мађарском језику о препаратору Антал Ласлу, копија слике Арадски мученици, 15 личних карата издатих у Аустроугарској; за етнолошку збирку 51 предмет за који се са сигурношћу може рећи да је био у употреби код припадника мађарске националности; за ликовну збирку већи број радова аутора мађарске националности, као и више портрета грађана Бечеја мађарске националности.

- У Позоришном музеју Војводине у Новм Саду од штампаних материјала на мађарском језику чува се 41 књига и каталог и следеће уметничке збирке: Легат глумца Јенеа Ференција (плакати, фотографије, лична документа и одликовања); Легат луткара Шандора Хартига (лутке, бисте, скице); поклони појединаца (30 плаката на мађарском језику); историјски документи са премијера изведених у професионалним позориштима Војводине (плакати, програми, монографије); текстови за Алманах позоришта Војводине (текстови на мањинским језицима преведени су на српски језик), називи представа, имена аутора представа и глумаца у оригиналу на мађарском језику.

- Музејске збирке Градског музеја у Суботици по садржају припадају највише мађарској културној баштини. На историјском одељењу 70% архивалија и 50% штампе је на мађарском и немачком језику. На етнолошком одељењу највише грађе долази из мађарског националног круга. У оквиру уметничког фонда постоји Галерија уметника Мађара у Војводини у периоду 1830-1930. Грађа природњачке и археолошке збирке је углавном на мађарском језику.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине је у 2005. и 2006. години преко расписаних конкурса финансирао музејску делатност у вези са заштитом културне баштине мађарске мањине, приказане у доњој табели.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Бачка Топола	Дом културе	Суфинансирање издања каталога Ковачко-коларски музеј	75.000,00
Суботица	Градски музеј	Интерактивна изложба поводом 120 година од рођења Костолањи Дежеа	60.0000,00

У појединим галеријама и музејима представљена су дела и врши се заштита уметничко-историјских дела културне баштине припадника **румунске** мањине.

- Галерија наивног сликарства у Уздину располаже са око 100 платна уздинских сликара и представља највећу колекцију наивног уздунског сликарства.

У оквиру помоћи раду галерија у мање развијеним општинама, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансира редовну делатност Галерије наивне уметности у Уздину.

- У Позоришном музеју Војводине у Новом Саду од штампаних материјала на румунском језику чува се 16 књиге и каталога. У Позоришном музеју Војводине чувају се и следеће уметничке збирке: историјски документи са премијера изведених у професионалним позориштима Војводине (плакати, програми, монографије); текстови за Алманах позоришта Војводине (текстови на језицима националних мањина преведени на српски језик), називи представа, имена аутора представа и глумца у оригиналу на румунском језику.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине је у 2005. и 2006. години по конкурсима финансирао пројекте из области музејске и галеријске делатност приказане у доњој табели.

Место	Корисник	Намена	Износ
Нови Сад	Румунско друштво за етнографију и фолклор	Конзервирање и рестаурација Етнографског музеја Румуна из Војводине	140.000,00
Уздин	Дом културе Доина и Галерија наивне уметности	Стални трошкови, Ликовна колонија и недења културе	190.000,00
Уздин	Културно-уметничко друштво „Тибискус“	Попуњавање завичајне збирке Уздина	15.000,00

У Позоришном музеју Војводине у Новом Саду од штампаних материјала на језицима мањина чувају књиге и каталози од чега је и 1 на **русинском** језику. У том музеју чувају се и следеће уметничке збирке: историјски документи са премијера изведених у професионалним позориштима Војводине (плакати, програми, монографије); текстови за Алманах позоришта Војводине (текстови на језицима националних мањина преведени на српски језик), називи представа, имена аутора представа и глумца у оригиналу на русинском језику.

У појединим галеријама и музејима представљена су дела и врши се заштита уметничко-историјских дела културне баштине припадника **словачке** мањине.

- Галерија наивне уметности у Ковачици прикупља и излаже дела сликара наиваца – словачке народности. Сваке године се при Галерији организује манифестација „Ковачички дани“, а повремено се организују и бијенални или тријенални сусрети сликара наиваца.

У оквиру помоћи раду галерија у мање развијеним општинама, Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансира редовну делатност Галерије наивне уметности у Ковачици.

- Галерија Бабка у Ковачици, у оквиру етно центра Бабка, од стране UNESCO проглашена је светским центром издавачке делатности о наивном сликарству.

- У Позоришном музеју Војводине у Новом Саду од штампаних материјала на словачком језику чува се 17 књига и каталога, као и следеће уметничке збирке: историјски документи са премијера изведених у професионалним позориштима Војводине (плакати, програми, монографије); текстови за Алманах позоришта Војводине (текстови на језицима националних мањина преведени на српски језик), називи представа, имена аутора представа и глумца у оригиналу на словачком језику. У оквиру међународне сарадње Позоришног музеја Војводине у Братислави (Словачка) је потписан уговор о сарадњи и договорена заједничка изложба са Позоришним институтом и Народним музејом у Братислави под називом *Живот Словака ван матице Словачке*.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине је у 2005. и 2006. години преко расписаних конкурса финансирао музејску и галеријску делатност словачке мањине приказане у доњој табели.

Место	Назив установе	Намена	Износ
Бачки Петровац	Словачко војвођанско позориште	Суфинансирање конзервације предмета из збирке Позоришног музеја	50.000,00
Ковачица	Уметничка галерија Бабка	Каталог за изложбу Панонска минијатура	130.000,00
Ковачица	Дом културе „3. октобар“	Стални трошкови и дотирање Октобарског салона у Галерији наивне уметности	845.000,00

У Градском музеју у Суботици налазе се музејске збирке које по садржају припадају и хрватској културној баштини. На историјском одељењу 30% архивалија и 50% штампе је на српском и хрватском језику.

5.1.2.3.2. Архиви

Активности државе на плану управљања архивима кроз финансирање и суфинансирање програмске делатности међуопштинских архива усмерене су на прикупљање, обраду, чување, презентовање и обезбеђивање доступности архивске грађе чиме се чува култура и традиција националних мањина. Централна установа заштите архивске грађе на територији Републике Србије је Архив Србије у Београду, а на територији АП Војводине Архив Војводине у Новом Саду. Активности које државни органи суфинансирају су: дигитализација архивске грађе, умрежавање архива, публикавање архивске грађе и средстава информисања о архивској грађи (водичи) и изложбе на којима се презентује највреднија архивска грађа.

У доњим коментарима приказани су примери чувања архивске грађе на језицима националних мањина у појединим архивима.

Примере архивске грађе на **мађарском** језику на чувању у појединим архивима у Србији приказује доња табела.

Архив	Архивска грађа
Историјски архив, Зрењанин	архивски фондови до 1918. претежно на мађарском језику (60 архивских фондова)
Архив Војводине, Нови Сад	већи део грађа настале у периоду од 1861-1918., укупна грађа из периода 1941-1945.
Историјски архив, Сента	33% укупне архивске грађе којом располаже Архив
Историјски архив, Сомбор	86 фондова од укупно 551 фонда
Историјски архив „Срем“, Сремска Митровица	делови архивских фондова „Магистрат Трговишта-Рума“ (1771-1918), „Шидско властелинство - Шид“ (1777- 1895).
Историјски архив, Суботица	око 10% укупне архивске грађе

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине учествује у финансирању појединих издања и манифестација архива. Тако је, на пример, суфинансирао 2005. године објављивање гласника „Ех Рарнониа“ Историјског архива у Суботици, а 2006. организовање манифестације Историјског архива у Сенти - Архивски дани и научни скуп поводом 500 година Сенте.

Архивску грађу на **словачком** језику на чувању у појединим архивима у Србији приказује доња табела:

Архив	Архивска грађа
Историјски архив „Срем“, Сремска Митровица	„Словачка евангелистичка аугсбуршке вероисповести црквена општина - Стара Пазова“ (1795-1899)

Архивску грађу на **хрватском** језику на чувању у појединим архивима у Србији приказује доња табела:

Архив	Архивска грађа
Историјски архив „Срем“, Сремска Митровица	„Нижа пучка римокатоличка школа - Марадик“ (1880-1914), „Хрватска задруга за штедњу и предујмове - Сремска Митровица“ (1882-1947), „Хрватски сокол - Рума“ (1906-1929).
Историјски архив, Суботица	око 10% укупне архивске грађе

5.1.2.3.3. Споменици културе

Заштитом непокретног културног наслеђа баве се заводи за заштиту споменика културе који се финансирају из јавних извора. Културна добра су у зависности од свог значаја сврстана у категорије: културна добра, културна добра од великог значаја и културна добра од изузетног значаја. Поред тога, постоје и непокретности под претходном заштитом, односно, она која се налазе у процедури

за утврђивање споменичког својства. Доњи коментари садрже примере заштите културних добара националних мањина.

■ Под заштитом Међуопштинског завода за заштиту споменика културе Суботица, који покрива територију девет општина на северу Војводине, налазе се следећи споменици културног наслеђа **мађарске** мањине:

- Римокатоличка црква Узнесење Богородице у Бачкој Тополи - споменик културе од великог значаја;
- капела на Католичком гробљу у Пачиру - споменик културе;
- Реформаторска црква и парохијска кућа у Пачиру - споменик културе;
- Мађарска реформаторска црква у Старој Моравици - споменик културе;
- Римокатоличка црква Свети Ђорђе у Новом Кнежевцу - споменик културе;
- Место битке код Сенте у Сенти - знаменито место од изузетног значаја;
- Свето тројство у Бајмоку - споменик културе;
- Гробница Беле Фаркаша у Палићу - знаменито место;
- Спомен чесма у Палићу - споменик културе;
- Водице посвећене Великој госпојини, католичка капела у Суботици - споменик културе;
- Капеле на Бајском гробљу у Суботици - споменик културе;
- Гробница Иштвана Ивањија у Суботици - знаменито место од великог значаја;
- Гробница Ференца Гала у Суботици - знаменито место од великог значаја;
- Гробница Ернеа Лањија у Суботици - знаменито место од великог значаја;
- Надгробни споменик др Бабијана Малагурског у Суботици - знаменито место;
- Народно позориште у Суботици - споменик културе од великог значаја;
- Јеврејско гробље у Суботици - споменик културе;
- Римокатоличка црква св. Терезија Авилска у Суботици - споменик културе од великог значаја;
- Споменик палим борцима и жртвама фашизма у Суботици - споменик културе;
- Синагога у Суботици - споменик културе од изузетног значаја;
- Градска кућа у Суботици - споменик културе од изузетног значаја;
- Фрањевачки самостан у Суботици - споменик културе од великог значаја;
- Жута кућа у Суботици - споменик културе од великог значаја;
- Римокатоличка црква у Санаду - споменик културе;
- Римокатоличка црква Светог тројства у Чоки - споменик културе од изузетног значаја.

■ Завод за заштиту споменика културе у Панчеву под својом заштитом има следећа културна добра мађарске мањине:

- Миноритски самостан у Панчеву, општина Панчево - културно добро од великог значаја;
- Црква св. Ане, Вајфертова капела у Панчеву, општина Панчево - културно добро под претходном заштитом (још некатегорисано);
- Римокатоличка црква св. Герхарда Де Сангредо у Вршцу, општина Вршац - културно добро под претходном заштитом;
- Римокатоличка црква св. Терезије Авилске у Ковину, општина Ковин - културно добро под претходном заштитом.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансира пројекте којима се доприноси чувању, презентовању, афирмацији и евидентирању културне баштине мађарске мањине, конзервацији и рестаурацији непокретних културних добара. Примере таквог финансирања садржи доња табела.

Место	Корисник	Намена	Износ
Купусина	Културно-уметничко друштво Петефи Шандор	Откривање спомен бисте Петефи Шандора	30.000,00
Суботица	Међуопштински завод за заштиту споменика културе	Штампање часописа „Заштитар“	230.000,00
Суботица	Међуопштински завод за заштиту споменика културе	Суфинансирање постављања спомен-табле Имреу Харкаиу на завичајну кућу у Бачкој Тополи	15.000,00
Суботица	Међуопштински завод за заштиту споменика културе	Издавање публикације Развој урбанизма и архитектуре 1918-1941	300.000,00
Суботица	Друштвена организација Арач	Постављање спомен-плоче војвођанском глумцу Патаки Ласлу	30.000,00

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансира пројекте којима се доприноси чувању, презентовању, афирмацији и евидентирању културне баштине **румске** мањине, конзервацији и рестаурацији непокретних културних добара. Тако је учествовао са 200.000,00 динара у финансирању Завода за културу Војводине, Нови Сад за подизање спомен-обележја чувеном ромологу и књижевнику Трифуну Димићу.

Под заштитом Завода за заштиту споменика културе у Панчеву налазе се следећи споменици културног наслеђа **румунске** мањине:

- Румунска православна црква у Уздину, општина Ковачица - културно добро од изузетног значаја;
- Румунска православна црква у Банатском новом селу, општина Панчево - културно добро од великог значаја;
- Румунска православна црква св. Теодора Тирона у Куштиљу, општина Вршац - културно добро од великог значаја;

- Румунска православна црква св. Николе у Ритишеву, општина Вршац - културно добро од великог значаја;
- Румунска православна црква Вазнесења господњег у Гребенцу, општина Бела Црква - културно добро од великог значаја;
- Румунска православна црква св. Пророка Илије у Ковину, општина Ковин - културно добро под претходном заштитом;
- Водица посвећена ваздвижењу Часног крста у Уздину, општина Ковачица - културно добро под претходном заштитом.

Покрајински секретаријат за образовање и културу суфинансира пројекте којима се доприноси чувању, презентовању, афирмацији и евидентирању културне баштине румунске мањина, конзервацији и рестаурацији непокретних културних добара. Тако је са 300.000,00 динара суфинансиран Међуопштински завод за заштиту споменика културе у Суботици за издавање публикације Развој урбанизма и архитектуре 1918-1941 и на румунском језику.

Под заштитом Завода за заштиту споменика културе у Панчеву налази се споменик културног наслеђа **словачке** мањине. То је Словачка евангелистичка црква у Ковачици - културно добро под претходном заштитом.

Под заштитом Међуопштинског завода за заштиту споменика културе у Суботици, који покрива територију девет општина на северу Војводине налазе се следећи споменици културног наслеђа **хрватске** мањине:

- Римокатоличка црква Узнесење Богородице у Бачкој Тополи - споменик културе од великог значаја;
- Спомен чесма у Палићу - споменик културе;
- Водице посвећене Великој госпојини, католичка капела у Суботици - споменик културе;
- Капеле на Бајском гробљу у Суботици - споменик културе;
- Римокатоличка црква св. Терезија Авилска у Суботици - споменик културе од великог значаја;
- Градска кућа у Суботици - споменик културе од изузетног значаја;
- Фрањевачки самостан у Суботици - споменик културе од великог значаја.

5.1.2.3.4. Национални симболи, знамења и празници

Национални симболи, знамења и празници су посебан вид традиције и културног наслеђа националних мањина који је у Републици Србији правно заштићен. Полазећи од схватања да могућност истицања националних симбола не само да доприноси очувању националног идентитета, већ и осећају истинске слободе и равноправности, Устав је у члану 79. предвидео, између осталог, да Република Србија признаје и јамчи право националних мањина на употребу националних симбола.

Употреба националних симбола је прецизније уређена савезним Законом о заштити права и слобода националних мањина, који у члану 16. утврђује да припадници националних мањина имају право избора и употребе националних симбола и знамења. Члан 16. став 2. Закона о заштити права и слобода националних мањина нормира да национални симбол и знамење националне мањине не може бити истоветно са симболом, односно знамењем друге државе. Намера законодавца је очигледно била да се изнађу симболи који би представљали целокупне националне мањине, а не друге државе. Такво решење не спречава избор и употребу традиционалних симбола који могу бити и слични симболима и знамењима других држава, али који никако не смеју бити истоветни. Закон о заштити права и слобода националних мањина предвиђа посебну процедуру за утврђивање националних симбола, празника и знамења. Симболе, празнике и знамења националних мањина треба да предложи њихови национални савети, а да их потврди Савет Републике Србије за националне мањине. Веома либерално решење које је садржано у Закону о заштити права и слобода националних мањина је и да се симболи и знамења националних мањина могу службено истицати током државних празника и празника националне мањине на зградама и у просторијама локалних органа и организација са јавним овлашћењима на подручјима на којима је језик националне мањине у службеној употреби, али да се уз знамења и симболе националне мањине, при службеној употреби, обавезно истичу знамења и симболи Републике Србије. До сада је Савет за националне мањине потврдио симболе и празнике бошњачке, буњевачке, мађарске и хрватске националне мањине.

Савет Републике Србије за националне мањине потврдио је, на предлог Националног савета **бошњачке** националне мањине 23. децембра 2005. године, националне симболе и празнике те националне мањине у Републици Србији. За национални симбол бошњачке националне мањине одређује се грб облика европског штита који је подељен белом лентом која иде дијагонално из горњег левог угла ка десној страни и у коме су на левој дијагоналној половини на плавој подлози три љиљана златно жуте боје, једнаке величине равномерно распоређени испод доњег руба ленте и на десној дијагоналној половини су три бела полумесеца отворена према десној страни на зеленој подлози, распоређени у облику једнакоугаоног троугла и застава беле боје у чијем је центру грб бошњачке националне мањине. За празнике бошњачке националне мањине одређују се: 11. мај, Дан бошњачке националне заставе; први дан Рамазанског бајрама; први дан Курбанског бајрама; 20. новембар, Дан ЗАВНОС-а.

Савет Републике Србије за националне мањине потврдио је, на предлог Националног савета **буњевачке** националне мањине 23. децембра 2005. године, националне симболе и празнике те националне мањине у Републици Србији. За национални симбол буњевачке националне мањине одређује се грб облика једноставног барокног штита, подељеног вертикално у два поља, на левој страни светлоплаво, на десној сребрна боја (метал) представљена у штампи као бела или светлосива. У десном пољу је пропет лав, са исуканом сабљом у десници, погледа упереног десно, са удвојеним репом баченим на леђа (а терго). Лево поље носи три златна класа везана у сноп са три златне петокраке звезде на врху класова. Изнад штита је кљунаста кацига ен фаце, са ланцем и око базе врата и рубином, као знак посебне пажње суверена. Лациније су плаве са обе стране, десна је у полеђини

сребрна, лева жута, односно златна. Изнад је Цорона муралис (тврђавска круна). Одређује се застава типа гонфалон, са три ресе на крају квадратног поља. Опшивена је горе и доле златним опшивом, а на крају има ресе у злату, у три поља. Вертикално је подељена на пола, десно је бело поље које носи грб, а у левом пољу су три жуте петокраке распоређене као темена једнакостраничног троугла. За празнике буњевачке националне мањине одређују се: 2. фебруар, Дан Великог прела; 23. фебруар, Дан избора првог Националног савета; 15. август, Дан Дужијанце; 25. новембар, Дан када је 1918. године у Новом Саду одржана Велика Народна скупштина Срба, Буњеваца и осталих Словена.

Савет Републике Србије за националне мањине потврдио је, на предлог Националног савета **мађарске** националне мањине 23. децембра 2005. године, националне симболе и празнике те националне мањине у Републици Србији. За национални симбол мађарске националне мањине одређује се застава са хоризонталним пољима истих висина, одозго на доле: црвена, бела и зелена преко којих је прободени шиљаста штит чије је прво поље пресечено са седам наизменично црвених и сребрних трака у другом црвеном пољу, на средишњем, избоченом делу је троструки зелени брежуљак са златном круном, на којем стоји сребрни двоструки крст. На горњем делу штита лежи мађарска света круна. Размере симбола су 3:2. За празнике мађарске националне мањине одређују се: 15. март, Дан револуције и ослободилачке борбе 1848/49; 20. август, Дан Светог Стевана; 23. октобар, Дан почетка револуције и ослободилачке борбе 1956. године.

Савет Републике Србије за националне мањине потврдио је, на предлог Националног савета **хрватске** националне мањине 23. децембра 2005. године, национални симбол те националне мањине у Републици Србији. За национални симбол хрватске националне мањине одређује се застава са хоризонталним пољима истих висина, одозго на доле: црвена, бела и плава, а преко беле боје и мало преко плаве у центру налази се историјски хрватски грб, штит са двадесет и пет наизменичних квадрата црвене и беле боје, а на првом месту је квадрат црвене боје. Однос дужине и ширине заставе је 2:1.

Став 2.

5.2. Уздржавање од асимилације и заштита припадника мањина од асимилације

Република Србија је искрено привржена изградњи мултикултурног друштва. У земљи не постоји државна култура, нити државна религија. Читав низ правних и политичких аката који су делимично приказани у овом извештају имају за циљ не само одржавање, већ и даљи развој националног идентитета националних мањина. Отуда и не чуди да у Републици Србији нема притужби да су националне мањине, противно вољи њихових припадника, изложене асимилацији.

Правни систем Републике Србије садржи читав низ норми које изричито забрањују, односно спречавају било какве мере и активности које нису засноване на слободној вољи, а имају за циљ асимилацију мањина. Устав Републике Србије у члану 78. став 1. забрањује насилну асимилацију припадника националне мањине. Устав забрањује у ставу 3. тог члана и предузимање мера које би проузроковале

вештачко мењање националног састава становништва на подручјима где припадници националних мањина живе традиционално и у значајном броју. Чланом 78. став 2. Устава је регулисано да се заштита припадника националних мањина од сваке радње усмерене ка њиховој насилној асимилацији уређује законом.

Закон о заштити права и слобода националних мањина у члану 5. став 1. изричито утврђује да се забрањује свака радња и мера насилне асимилације припадника националних мањина. На тај начин, Закон забрањује сваку меру насилне асимилације мањина, без обзира од кога она долазила (од државних органа или других субјеката). *Спречавању асимилације* служе неке друге одредбе Закона о заштити права и слобода националних мањина. Члан 8. Закона утврђује заштиту права које су мањине стекле до његовог ступања на снагу, док члан 22. забрањује предузимање мера које мењају однос становништва у областима насељеним националним мањинама и отежавају уживање и остваривање права припадника националних мањина.

Посебно треба истаћи да законодавство Републике Србије садржи и низ казних одредби којима се санкционишу ситуације које воде или би могле да воде присилној асимилацији мањина. Треба указати да и Кривични закон Републике Србије (члан 61.) одређује да су кривична дела, са запрећеним казнама затвора, ускраћивање или ограничавање употребе матерњег језика и писма припадницима националних мањина. Изложене одредбе су од посебне важности ако се има у виду да онемогућавање слободне употребе матерњег језика представља најбржи увод у асимилацију.

Члан 6.

1. Стране уговорнице ће подстицати дух толеранције и међукултурног дијалога и предузимати одговарајуће мере за унапређење узајамног поштовања и разумевања и сарадње међу свим људима који живе на њиховој територији, без обзира на етнички, културни, језички или верски идентитет тих лица, а посебно у области образовања, културе и масовног информисања.

2. Стране уговорнице се обавезују да предузму одговарајуће мере како би заштитиле лица која могу бити изложена претњама или дискриминацији, непријатељствима или насиљу због свог етничког, културног, језичког или верског идентитета.

Став 1.

6.1. Толеранција и унапређење узајамног поштовања и разумевања

6.1.1. Подстицање и неговање духа толеранције и међукултурног дијалога

Подстицање и неговање духа толеранције и међукултурног дијалога је од непроцењиве важности у мултиетничким и мултикултурним друштвима, какво је друштво Републике Србије. Узајамно поштовање, разумевање и сарадња међу људима различите националне, језичке, и верске припадности, један је од главних циљева мањинске политике у Републици Србији. Стварање друштва у коме би дух толеранције и међукултурног дијалога био развијен мукотрпан је посао у земљи у чијем окружењу су се одиграли међунационални конфликти од којих су побегле стотине хиљада избеглица.

Подстицање уважавања разлика је према новом Уставу Републике Србије посебан циљ. Наиме, према члану 48. Устава, Република Србија мерама у образовању, култури и јавном обавештавању подстиче разумевање, уважавање и поштовање разлика које постоје због посебности етничког, културног, језичког или верског идентитета њених грађана.

6.1.2. Мере за унапређење узајамног поштовања и разумевања

6.1.2.1. Опште и регионалне

Неговање духа толеранције и међукултурног дијалога је било предмет неких од заједничких пројеката државних органа, невладиних организација и међународних институција. Организовани су округли столови, конференције, семинари о толеранцији и мултиетничке спортске манифестације у национално мешовитим срединама. Примере таквих манифестација садрже следећи одељци.

У организацији Министарства за људска и мањинска права СЦГ, Мисије ОЕБС-а у СЦГ и Центра за регионализам из Новог Сада, 2004. године одржана је у Београду Регионална конференција на тему - „Толеранција и разумевање, пре свега“. Конференција је представљала завршницу кампање за стварање нових

троуглова сарадње у региону југоисточне Европе на основама споразума о мултиетничкој толеранцији и сарадњи, која је резултирала потписивањем споразума представника више од 50 градова и невладиних организација из Србије и Црне Горе, Хрватске, Македоније, Босне и Херцеговине, Албаније, Бугарске, Румуније и Мађарске и подршком оснивању Асоцијације мултиетничких градова југоисточне Европе као организације кроз коју ће се реализовати одредбе поменутог документа. Споразум који су потписале делегације локалних самоуправа обавезују их да поштују циљеве и начела попут противљења говору мржње, ксенофобији, предрасудама, искључивостима и свим видовима етничке и верске нетолеранције. Један од циљева споразума је и утемељење друштвеног оквира за деловање органа локалне самоуправе, локалних и јавних установа, невладиних организација и становника мултикултурних градова југоисточне Европе у свим друштвеним, културним, васпитним и образовним сферама, у правцу развоја либералне демократије, етничке и верске толеранције и заштите људских права.

Министарство за људска и мањинска права СЦГ, у сарадњи са ОЕБС-ом, организовало је крајем 2003. године семинар за обуку новинара за рад у редакцијама на мањинским језицима. На том, другом семинару ове врсте који је Министарство организовало, тренинг је организован за петнаест новинара бошњачких, ромских и албанских медија. Претходни семинар обухватио новинаре свих медија на мањинским језицима. На петодневном интензивном тренингу новинари су имали могућност да сазнају нешто више о значају медија на мањинским језицима, њиховој улози у мултиетничком друштву, као и о основним карактеристикама модерног новинарства, док су се у радионицама упознавали са практичним знањима из новинарства.

Министарство за људска и мањинска права реализовало је крајем 2005. и почетком 2006. године пројекат „Јачање поверења у Прешеву, Бујановцу и Медвеђи: Абецеда толеранције и Студија случаја Војводине“ у циљу побољшања међуетничких односа у овим општинама. У пројекту је учествовало око 30 младих лидера који су били на студијском путовању у Војводини са циљем да упознају и друге мултиетничке средине и успешне моделе функционисања мултиетничког живота и око 180 средњошколаца и њихових наставника из 6 школа у Бујановцу, Прешеву и Медвеђи који су учествовали у факултативном курсу „Абецеда толеранције“ на којем су учили основне појмове о толеранцији.

Ради промоције, подстицања и унапређења толеранције и мултикултурализма, Министарство за људска и мањинска права СЦГ издало је неколико публикација: *Толеранција на мој начин*, у којој су објављени награђени литерарни и ликовни радови ученика основних и средњих школа, учесника конкурса који је расписало Министарство; Зборник радова *Толеранција – сусрет разлика* (на српском, албанском и енглеском језику), који је покушао да објасни овај сложени феномен из више аспеката – антрополошког, социолошког, културолошког, психолошког, правног, историјског; *Православни, католички, исламски, јеврејски и протестански појмовник*, који је обрадио 1.100 појмова карактеристичних за четири религије присутне на овим просторима – правослађе, католичанство, ислам и јудаизам, као и посебним освртом на протестантизам у Србији; *Етнички мозаик*, који је настао на основу пописа становништва у Републици Србији 2002. године а представља квантитативне карактеристике 29

етничких група, обухватајући њихов број, старосну структуру, број припадника етничких група на привременом раду у иностранству, као и податке о томе чиме се баве; *Заштита мањина у међународном и упоредном праву*, аутора проф. др Бориса Кривокапића, у три тома: прва књига – *Заштита мањина: историјски развој, основна питања и заштита у оквиру Уједињених нација*, која се бави значајем заштите мањина у наше време, историјским развојем заштите мањинских права, одређеним основним и теоријским питањима и заштитом мањина у оквиру Уједињених нација; друга књига – *Заштита мањина у регионалним оквирима и путем билатералних споразума*, која се односи на заштиту мањина у оквиру Савета Европе, ОЕБС-а, Европске уније и других регионалних организација, и посебно, местом и улогом билатералних споразума у овој материји; трећа књига – *Заштита мањина у националним порецима држава*, која има за предмет заштиту мањина у националној пракси једног броја савремених држава; *Приручник за образовање младих за људска права „Компас“*, чији су издавачи Савет Европе, група «Хајде да» и Служба за људска и мањинска права.

Неговање духа толеранције и међукултурног дијалога је предмет неких од општих и регионалних пројеката државних органа.

Покрајински секретаријат за управу, прописе и националне мањине АП Војводине координише активностима на реализацији пројекта Извршног већа АП Војводине, који је помогла и Влада Републике Србије, под називом „Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини“ чији су основни циљеви неговање и развијање вредности мултиетничности и мултикултурализма, на основама отвореног демократског друштва заснованог на владавини права. Овај пројекат се реализује у сарадњи са другим покрајинским органима и институцијама, невладиним и спортским организацијама, образовним установама и установама културе, као и једним делом у сарадњи са привредним субјектима.

Пројекат се састоји од следећих подпројеката:

- Музејска изложба „*Живети заједно*“, која приказује теме из заједничке историје и културе, и из тога произашла прожимања и утицаје српске и мађарске националне заједнице у Војводини. Састоји се од три тематске целине: „Како смо постали суседи“, (описује историјске догађаје), „Живот наш заједнички“, (показује позитивне примере заједничког живота, културна прожимања и резултате толерантних међунационалних односа) и „Где смо данас“, (презентује живот бројних народа у Војводини у условима утицаја либералистичких и социјално-револуционарних система на просторима Војводине).

- Спортска такмичења са додатним садржајима „*Куп толеранције*“, која подразумевају такмичења школа које похађају припадници националних мањина или школа у општинама у којима живи знатан број припадника националних мањина, у различитим спортовима. Уз такмичење ће се организовати програм са додатним културно-уметничким садржајима, како би се ученици упознали и зближили.

- Квиз „Колико се познајемо“, такмичење ученика средњих школа са наставом на мањинском језицима и ученика средњих школа из национално мешовитих средина у знању о историји и култури националних мањина са простора Војводине.

- Медијска кампања „Мултикултурализам у Војводини“ - реализација кратких видео клипова и другог видео материјала са садржајима из традиције, културе и историје националних и етничких заједница које живе у Војводини, и њихово емитовање на програмима значајнијих ТВ станица у Војводини.

- „Повратак добрим пословним обичајима“ – подпројекат усмерен на афирмацију вишејезичности у привредно-пословној сфери и подстицање и охрабтивање привредних субјеката на вишејезичност у привредној и пословној комуникацији.

- Евалуација стања међуетничких односа код младих у Војводини – истраживање путем стручно конципираних анкета у циљу утврђивања става младих према различитим културама, односно припадницима других националних заједница.

- „Етно дан“, представљање културних, фолклорних, гастронемских и свих других карактеристика националних мањина у школама у Војводини (свака мањина има по један дан да се представи).

- „Књига о историји Војводине“, књига која би имала карактер уџбеника и могла би да се користи као додатно наставно средство, пре свега из историје, а тематски би обрађивала историјске моменте из прошлости Војводине, са нагласком на период од 1848. године до савременог доба.

- Публикација о Европској унији „Придружимо се“, реиздање публикације невладине организације Београдски центар за људска права. Публикација на пригодан начин говори о настанку, институцијама и документима Европске уније и намењена је ученицима средњих школа.

Унапређење толеранције и међукултурног дијалога се одвија и кроз рад других органа и центара. Координационо тело за општине Прешево, Бујановац и Медвеђа, реорганизовано је 2007. године ради стварања услова за усмеравање рада на одређене области. У оквиру Координационог тела основане су три радне групе, од којих је једна за интеграције и социјална питања.

Координационо тело, у сарадњи са међународним институцијама и невладиним сектором, реализује пројекте који доприносе укључивању Албанаца у друштвени живот и развијању мултиетничког друштва на југу Србије. Тако је са Центром за интегративну медијацију (CSSP) са седиштем у Берлину, потписан Меморандум разумевања, којим су дефинисани циљеви и будуће активности. Основни циљеви су: промовисање пројеката који доприносе дијалогу и решавању конфликта на локалном нивоу на југу Србије; подржавање локалне заједнице у јужној Србији у разумевању вредности различитости и ненасилног решавања проблема; посредовање по потреби и стварање средине у којој би посредовање било прихватљиво; развијање локалних капацитета у посредовању, као и истраживање могућности развијања процеса интеграционог посредовања на југу Србије.

Координационо тело, у сарадњи са невладином организацијом Центар за ненасилни отпор из Београда, планира заједничку активност на организовању рада са средњошколцима из Бујановца и Прешева на теме као што су концепти мултиетничког друштва, идентитета, упознавања других етнички мешовитих средина у Србији, итд.

6.1.2.2. Мере предузете у појединим областима друштвеног живота

Република Србија, у оквиру својих могућности, настоји да предузме ефикасне мере за унапређење поштовања, разумевања и сарадње међу људима различите националне припадности. Такве мере се, осим кроз опште и регионалне пројекте, предузимају и у различитим областима друштвеног живота.

6.1.2.2.1. Образовање

Законом о заштити права и слобода националних мањина, предвиђено је да план и програм рада у образовним установама и школама са наставом на српском језику, треба да садржи градиво које садржи сазнања о историји, култури, и положају националних мањина, те друге садржаје који поспешују међусобну толеранцију и заједнички живот. Штавише, у циљу поспешивања толеранције према националним мањинама, члан. 13. став 7. Закона изричито предвиђа да наставни план и програм у образовним установама које наставу изводе на српском језику, у областима у којима је језик националне мањине у службеној употреби, треба да садржи могућност учења језика националне мањине, што се у пракси и остварује (видети коментар извршавања члана 12. Конвенције).

Према Закону о основама система образовања и васпитања, један од циљева образовања и васпитања јесте развијање код деце и ученика радозналости и отворености за културе традиционалних цркава и верских заједница као и етничке и верске толеранције, јачање поверења међу децом и ученицима и спречавање понашања која нарушавају остваривање права на различитости (члан 3. тачка 11).

На филолошким и филозофским факултетима који постоје у оквиру различитих универзитета у Републици Србији, постоји могућност изучавања језика и књижевности свих народа којима припадају националне мањине у Републици Србији.

У области образовања предузимају се значајне мере за унапређивање узајамног поштовања и разумевања. Примера ради, Служба за људска и мањинска права Владе Републике Србије, након образовања 2006. године, а поводом 10. децембра – Дана људских права, у сарадњи са Министрством просвете и спората, расписала је наградни конкурс за радове ученика основних и средњих школа са темом „Шта чиним да бих разумео друге“. Укупан наградни фонд износио је 1.066.000,00 динара, а сви ученици који су учествовали на конкурсима били су награђени.

Министарство просвете и спорта реализовало је 2006. године пројекат „Заједно до једнакости“, који је финансијски подржала Влада Краљевине Норвешке. Основни циљ пројекта био је унапређење међуљудских односа и обезбеђење задовољавајућег образовања ромске деце у Зајчарском округу, као и подршка и развијање позитивног става према Ромима од стране школске управе, учитеља, родитеља и ученика већинске популације.

6.1.2.2.2. Култура

У области културе, републички и покрајински органи суфинансирају пројекте и програме којима се афирмише мултикултуралност и негује дух толеранције. Примере таквог финансирања садрже следећи одељци.

На основу конкурса за суфинансирање пројеката/програма који својим квалитетом доприносе развоју и презентацији уметности и културе националних мањина, Министарство културе Републике Србије одобрава средства и за мултикултуралне садржаје. Тако је у 2007. години доделило укупно 700.000,00 динара којим се суфинансира реализација 3 мултикултурна пројекта: „Музика говори различитим језиком“, „Фестивал подунавског фолклора“ и „Иновативна радионица за израду предмета од вуне“.

Поводом председавања Републике Србије Саветом Европе, Министарство вера Републике Србије организовало је у Београду манифестацију *Дани европске верске културне баштине*. У вишедневном програму представљена је верска културна баштина традиционалних цркава и верских заједница Србије. У оквиру те културне манифестације организоване су: изложба фотографија, филмски програм на коме је приказано петнаестак филмова верске културне садржине, концерти, трибина. Посебну пажњу привукли су програми мултиконфесионалног културног карактера – Мултирелигијски музичко-сценски наступ јеврејске групе Шира и певача Хорског ансамбла Исламске заједнице Србије и заједнички концерт православног, католичког и јеврејског хора: Хор Светог деспота Стефана Лазаревића, Хор Жупне цркве Ћирила и Методија и Хор „Браћа Барух“. У оквиру манифестације *Дани европске верске културне баштине* одржано је и такмичење у духовном беседништву „Сви различити, сви једнаки“ студената три теолошка факултета, Православног богословског факултета из Београда, Теолошко-катехитског института из Суботице и Факултета за исламске студије из Новог Пазара. На духовној трибини (снимање специјалне емисије „Агапе“) учествовали су представници традиционалних цркава и верских заједница, а питања су постављали студенти верских факултета.

Радио-телевизија Србије потписала је споразум са представницима традиционалних цркава и верских заједница у Републици Србији о производњи програма о верском и културном наслеђу тих заједница.

У Ковачици је 22. септембра 2007. године, у организацији Службе за људска и мањинска права Владе Републике Србије и Галерије Бабка, одржан округли сто у чијем раду су учествовали представници националних савета националних мањина, посвећен културном стваралаштву националних мањина, који је уједно био и припремни састанак за одржавање округлог стола и изложбе са истом тематиком који ће крајем 2007. године бити организовани у Европском парламенту. Целокупну организацију изложбе „Културно стваралаштво националних мањина у Републици Србији“, Служба за људска и мањинска права помогла је са 250.000,00 динара.

Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине суфинансира програме и пројекте који имају мултиетнички садржај и афирмишу дух толеранције. У 2006. години суфинансирао је следеће пројекте: „Етничка толеранција као трајно опредељење“, 44. „Међународна смотре фолклора Бајмок

2006“, „Етно фестивал *Златна јесен*“, и „*Наша прошлост, садашњост и будућност* – сакупљање и објављивање народних изрека, песама, са укључивањем особа са инвалидитетом“, са укупно 152.000,00 динара. У 2007. години суфинансирао је 9 мултиетничких пројеката, са укупно 584.000,00 динара. Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине доделио је средстава за реализацију следећих пројеката: „*Упознајмо једни друге* – серија интерактивних предавања о културном наслеђу народа који живе у Новом Саду“; „Богатство прошлости“; „Етнофестивал *Златна јесен*“; „12. Фестивал дечијег фолклора *Деца су украс света*“; „Етничка толеранција као трајно опредељење“; „Јубиларни концерт поводом 50 година постојања КПД *Јединство*, Бајмок“; „45. Међународна смотра фолклора Бајмок“; „Интеркултурална изложба народних рукотворина *Занатом до толеранције* и интеркултурални етно фестивал у Новим Саду“; „Смотра традиционалних обичаја код Срба, Рома, Мађара, Румуна, Чеха и Влаха“.

Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине суфинансира удружења, организације и друге асоцијације припадника етничких заједница чије је седиште на територији АП Војводине, а чија се делатност заснива на очувању и неговању националног и културног идентитета и међунационалне толеранције, као и њихових пројеката који су усмерени на остваривање права националних мањина и очување и неговање међунационалне толеранције. У првом полугођу 2007. године, Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине доделио је средства у укупном износу од 270.000,00 динара следећим организацијама које промовишу мултикултуралност: Културно-просветном друштву „Карпати“, Врбас; Српско-украјинском друштву, Нови Сад; Културно-просветној заједници Сечањ, Сечањ; „ЕТНО“ друштву за неговање традиције и рукотворина, Бајша; Клубу за неговање традиција и обичаја свих народа и народности Војводине, Србобран; Еврорегионалном центру за развој друштва у мултиетничким срединама „In medias res“, Панчево; Уметничкој колонији „Њарди“, Врбас; Невладиној непрофитној организацији „Зелени прстен“, Руски Крстур; Независној омладинској организацији „Active“, Чока.

6.1.2.2.3. Јавно обавештавање

У области медија, ефикасне мере за унапређење узајамног поштовања, разумевања и сарадње почивају на законским одредбама којима се регулишу основна начела емитовања радио и ТВ програма, а којима се у сфери јавног информисања, предвиђа да програмска оријентација јавних гласила треба да омогући уважавање и изражавање културног и језичког идентитета националних мањина (члан 78. тачка 4. Закона о радиодифузији). Штавише, према члану 4. тачка 9. Закона о радиодифузији, јавни радиодифузни сервис подразумева производњу, куповину, обраду и емитовање информативних, образовних, културно-уметничких, дечијих, забавних, спортских и других радио и телевизијских програма који су од општег интереса за грађане, а нарочито у циљу остваривања њихових људских и грађанских права, размене идеја и мишљења, неговања политичке, полне, међунационалне и верске толеранције, као и очувања

националног идентитета, а у члану 68. тачка 4. предвиђа да су сви емитери дужни да приликом емитовања програма доприносе подизању општег културног и сазнајног нивоа грађана. Усклађеност програма јавних медија са програмским принципима се надзире од стране посебних тела која имају мешовити састав. У Републици Србији је предвиђено да Савет агенције за радиодифузију, који доноси све одлуке из њене надлежности, има девет чланова, од којих су двоје именовани од стране Народне скупштине Републике Србије на предлог цркава и верских удружења, односно домаћих невладиних организација и удружења грађана која се преваходно баве заштитом слободе говора, *заштитом права националних мањина* и заштитом права деце, путем заједничког договора (члан 23. Закона о радиодифузији).

Ради подстицања и уважавања толеранције, међукултурног дијалога и разумевања вредности различитости у мултиетничком и мултикултурном друштву, какво је друштво Републике Србије, представници Службе за људска и мањинска права, националних савета националних мањина и Савеза јеврејских општина и Јавног радиодифузног сервиса потписали су, у септембру 2007. године, Споразум о сарадњи на производњи и емитовању програма који се односи на националне мањине које живе у Србији. У емисијама о националним мањинама, у чијој припреми ће учествовати и представници националних савета националних мањина, биће презентоване културне, историјске, језичке, обичајне и остале одлике бошњачке, бугарске, буњевачке, влашке, грчке, египатске, јеврејске, мађарске, македонске, ромске, румунске, русинске, словачке, украјинске и хрватске националне мањине. Посебним споразумом ће се уредити производња и емитовање емисија о националним мањинама које немају регистрован национални савет.

Став 2.

6.2. Забрана неравноправности, мржње и нетрпељивости

Република Србија својим правним системом штити права националних мањина и јемчи њиховим припадницима посебну заштиту ради остваривања потпуне равноправности и очувања њиховог идентитета, развоја и изражавања њихове етничке, културне, језичке, верске и друге посебности и предвиђа ефикасне мере против сваког вида дискриминације, претње, насиља и непријатељства који би били усмерени према њима због њихове етничке или друге посебности.

Устав Републике Србије забрањује сваку дискриминацију, непосредну или посредну, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета (члан 21). Такође, у складу са чланом 49. Устава забрањено је и кажњиво свако изазивање и подстицање расне, националне, верске или друге неравноправности, мржње и нетрпељивости. Устав предвиђа у члану 22. да свако има право на судску заштиту ако му је повређено или ускраћено неко људско или мањинско право зајемчено Уставом, као и право на уклањање последица које су повредом настале.

Забрана изазивања расне, националне или верске мржње детаљније је уређена појединим уставним и законским одредбама.

Устав у члану 5. став 1. и 2. јемчи и признаје улогу политичких странака у обликовању политичке воље грађана, допушта њихово слободно оснивање и у ставу 3. одређује да је недопуштено деловање политичких странака које је усмерено и на кршење зајемчених људских или мањинских права или изазивање расне, националне или верске мржње.

У Републици Србији, како је одређено чланом 50. став 3. Устава, нема цензуре, али надлежни суд може спречити ширење информација и идеја путем средстава јавног обавештавања ако је то у демократском друштву неопходно, између осталог, ради спречавања заговарања расне, националне или верске мржње, којим се подстиче на дискриминацију, непријатељство или насиље.

Чланом 55. Устава јемчи се слобода политичког, синдикалног и сваког другог удруживања и право да се остане изван сваког удружења. Уставни суд може забранити оно удружење чије је деловање усмерено на насилно рушење уставног поретка, кршење зајемчених људских или мањинских права или изазивање расне, националне или верске мржње.

Сви грађани Републике Србије, па тако и припадници националних мањина, под једнаким условима уживају кривично-правну заштиту против свих облика дискриминације, насиља, претњи. *Кривични законик*, које је донет 2005. године у члану 128. одређује да ће се казном затвора до три године казнити свако лице које због националне или етничке припадности, расе или вероисповести, или због одсуства те припадности или због разлика у погледу политичког или другог убеђења, пола, језика, образовања, друштвеног положаја, социјалног порекла, имовног стања или неког другог личног својства, другоме ускрати или ограничи права човека и грађанина утврђена Уставом, законима или другим прописима или општим актима или потврђеним међународним уговорима или му на основу ове разлике даје повластице или погодности. Ако ово дело учини службено лице у вршењу службе, казниће се затвором од три месеца до пет година. Према члану 130. истог законика, повреда слободе изражавања националне или етничке припадности и културе, казниће се новчаном казном или затвором до једне године, односно казном затвора до три године ако дело учини службено лице у вршењу своје службе. Ко спречава или ограничава слободу веровања или исповедања вере, спречава или омета вршење верских обреда, принуђава другог да се изјашњава о свом верском уверењу казниће се, према члану 131. Кривичног законика, новчаном казном или затвором до једне године. Тежи облик овог кривичног дела је ако је учињено од стране службеног лица када је и предвиђена казна затвора до три године.

У члану 387. инкриминисана је расна и друга дискриминација, односно предвиђа се да ће бити кажњен затвором од шест месеци до пет година свако ко на основу разлике у раси, боји коже, националности, етничком пореклу или неком другом личном својству крши основна људска права и слободе зајамчена општеприхваћеним правилима међународног права и ратификованим међународним уговорима. Истом казном казниће се и онај ко врши прогањање организација или појединаца због њиховог залагања за равноправност људи. Казна затвора од три месеца до три године предвиђена је за ширење идеје о

супериорности једне расе над другом или пропагирање расне мржње или подстицање на расну дискриминацију.

Одговарајуће мере заштите угрожених лица садржане су и у читавом низу закона којима је утврђена прекршајна и дисциплинска одговорност органа, организација и лица која врше или подстичу на такво недозвољено чињење.

Законом о основама система образовања и васпитања (члан 145. став 1 тачка 3) којим су одређене казнене обредбе, предвиђено је да ће се новчаном казном од 30.000 до 500.000 динара казнити за прекршај установа ако угрожава, омаловажава или дискриминише групе и појединце по основу расне, националне, језичке, верске или полне припадности, психичке или физичке конституције, социјалног или културног порекла, односно политичког опредељења и ако подстиче такве активности (члан 46. ст. 1. до 3). Као тежа повреда појединих радних обавеза запослених у установи предвиђено је чланом 131. став 1. тачка 4. и изражавање националне и верске нетрпељивости за коју се може изрећи новчана казна у висини од 20% до 35% од плате исплаћене за месец у коме је одлука донета, у трајању од три до шест месеци. Закон чланом 96. предвиђа одговорност ученика за извршавање својих обавеза као и обавезу да у остваривању својих права ученик не сме да угрожава друге у остваривању њихових права. Ученику може да се изрекне васпитно-дисциплинска мера за лакше повреде обавеза ученика у складу са општим актом школе, а за теже - у складу са посебним законом.

Закони о основној школи предвиђа веће казне за школе (у односу на први круг извештавања) у висини од 30.000. до 500.000. динара ако се у њима угрожавају или омаловажавају групе и појединци на основу расне, националне, језичке, верске или полне припадности односно политичког опредељења, подстиче такве активности или не предузима мере за њихово спречавање (члан 140). Ученику школе може се изрећи укор директора и строги укор наставничког већа за теже повреде обавезе ученика, а у коју спада изражавање националне и верске нетрпељивости

Једно од основних начела *Закона о здравственој заштити* је начело правичности здравствене заштите које се остварује забраном дискриминације приликом пружања здравствене заштите између осталог по основу расе, националне припадности, вероисповести, културе, језика (члан 20). Пацијент коме је по неком од тих основа ускраћено право на здравствену заштиту, који није задовољан пруженом здравственом услугом, односно поступком здравственог или другог радника здравствене установе може поднети приговор здравственом раднику који руководи процесом рада или лицу запосленом у здравственој установи које обавља послове заштите пацијентових права – заштитник пацијентових права, чији је рад дужна да организује здравствена установа. Новчаном казном од 200.000 до 1.000.000 динара, казниће се за прекршај здравствена установа ако не организује рад заштитника пацијентових права или ако ускрати право на приговор пацијента здравственом раднику који руководи процесом рада, односно заштитнику пацијентових права, или ако онемогући самосталан рад заштитника пацијентових права (члан 39. ст. 1, 2. и 9). Пацијент који није задовољан налазом по приговору може се обратити и здравственој инспекцији.

Закон о раду у члану 18. прописује забрану непосредне и посредне дискриминације лица која траже запослење, као и запослених, с обзиром и на националну припадност, језик, расу, боју коже, вероисповест или неко друго лично својство. Наведена дискриминација забрањена је у односу на: услове за запошљавање и избор кандидата за обављање одређеног посла, услове рада и сва права из радног односа, образовање, оспособљавање и усавршавање, напредовање на послу и отказ уговора о раду (члан 20. став 1). Члан 273. Закона предвиђа да ће се новчаном казном од 800.000. до 1.000.000. динара казнити послодавац са својством правног лица ако прекрши наведену забрану дискриминације (члан 273).

Једно од основних начела *Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености* је начело једнаке доступности, поступања и забране дискриминације у запошљавању. Тако члан 8. став 1. тог закона предвиђа да се лицу које тражи запослење обезбеђује једнака доступност пословима запошљавања и једнакост у поступку запошљавања, независно од расе, боје коже, националне припадности, етничког порекла, језика, вере или од које друге околности која може бити основ дискриминације, односно неједнаког поступања према појединцима међу којима постоје разлике које нису у функцији извршавања послова радног места. Лице које сматра да је дискриминисано по овим основама има право да у судском поступку захтева накнаду штете због дискриминације од послодавца који одустане од заснивања радног односа.

Према члану 38. *Закона о јавном информисању* забрањено је објављивање идеја, информација и мишљења којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље против лица или групе лица због њиховог припадања или неприпадања некој раси, вери, нацији, етничкој групи без обзира на то да ли је објављивањем учињено кривично дело. Предвиђено је да свако физичко или правно лице, као и организација чији је циљ заштита група може поднети тужбу због повреде забране говора мржње против аутора информације или одговорног уредника уколико је дошло до објављивања идеја, информација и мишљења којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље (члан 39). Свако лице на које се односи таква информација чије је објављивање у складу са овим законом забрањено, а које због њеног објављивања трпи штету, има право на накнаду материјалне и нематеријалне штете.

Закон о радиодифузији чланом 8. овлашћује Агенцију за радиодифузију Републике Србије да предузме мере у области радиодифузије у циљу спречавања емитовања програма који садржи информације којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље против лица или групе лица због њиховог припадања или неприпадања одређеној раси, вери, нацији, етничкој групи или полу.

Према *Закону о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама* организатор спортске приредбе, у сарадњи са министарством надлежним за унутрашње послове је дужан да осигура безбедно одржавање спортске приредбе и да предузме мере којима се предупређује и онемогућава избијање насиља и недоличног понашања гледалаца (члан 3. став 1). Под насиљем и недоличним понашањем на спортским приредбама, у смислу овог закона, сматра се нарочито и изазивање мржње или нетрпељивости која може да доведе до физичких сукоба учесника (члан 4. тачка 4). Организатор спортске приредбе је дужан да образује одговарајућу редарску службу, или да ангажује правно лице или

предузетника ради обављања послова физичког обезбеђења и одржавања реда на спортској приредби те је приликом вршења ових послова овлашћен да, између осталог, онемогући уношење у спортски објекат предмета и обележја којима се подстиче расна, верска, национална или друга нетрпељивост и мржња, односно чији је садржај увредљив или непристојан и сл. (члан 8. тачка 5). Новчаном казном од 300.000 до 500.000 динара казниће се за прекршај наведених одредби спортски савез, спортско друштво, организација у области спорта или клуб или друго правно лице. Физичко лице које је организатор спортске приредбе казниће се новчаном казном од 20.000 до 30.000 хиљада динара или казном затвора до шездесет дана.

6.2.1. Посебна заштита рањивих група

У циљу побољшања положаја становништва у Републици Србији, тиме и националних мањина, нарочито Рома, усвојене су многобројне стратетегеије, акциони планови и политички документи, између осталог, Стратегија за смањење сиромаштва, Стратегија за унапређивање и давање нових овлашћења Ромима, Стратегија за унапређивање образовања Рома, Стратегија за избеглице.

6.2.1.1. Роми

Роми су једна од најугроженијих друштвених група у Републици Србији, па је интеграција и јачање положаја ромске националне мањине један од приоритета. Република Србија је приступила регионалном програму за унапређивање положаја Рома у централној и југоисточној Европи „Декада укључења Рома 2005-2015“ и сачинила Стратегију за унапређивање и давање нових овлашћења Ромима. Стратегија садржи описе проблема, постојеће иницијативе и препоруке за даљу акцију у 13 области: образовање, становање, запошљавање, специфичан положај интерно расељених лица, питање повратника по основу споразума о реадмисији, личне исправе, социјална заштита, здравствена заштита, специфичан положај жена, информисање, култура, политичко учешће и представљање, питања у вези са дискриминацијом, као и препоруке за спровођење стратегије. Из те стратегије произашли су акциони планови у областима у којима су Роми најугроженији: образовање, становање, здравство и запошљавање, а поједине мере које су изложене у делу Извештаја који је посвећен члану 4. засноване су на тим акционим плановима. Поред ових, израђени су предлози акционих планова за друге области друштвеног живота (социјална заштита, унапређење положаја жена, интерно расељена лица, антидискриминација, култура, медији и информисање, и реадмисија).

6.2.1.2. Припадници националних мањина као избеглице и интерно расељена лица

Република Србија наставља да се суочава са врло великим бројем избеглица које су дошле са простора република претходне Југославије. У Републици Србији, 104.246 лица задржала су статус избеглице. Од тога, 73,43% су из Републике Хрватске, 26,42% из Босне и Херцеговине. На основу одлука донетих за време

процеса регистрације избеглица, сва та лица имају право на нову личну карту издату од стране Министарства унутрашњих послова, кроз његове подручне административне службе (градске и општинске). Осетно смањивање броја избеглица у односу на претходни период је највећим делом последица могућности да они стекну држављанство Републике Србије или се врате у своју земљу порекла. Процењује се да је око 200.000 избеглица добило држављанство Републике Србије.

Статус, положај и права избеглица са подручја република раније Југославије уређени су посебним Законом о избеглицама и уредбама које прописују начине бриге о избеглицама и прогнаним лицима. У складу са Законом о избеглицама, избеглички статус може бити признат једино избеглицама које су дошле са територије неке од република претходне Југославије.

У Републици Србији тренутно има 228.000 интерно расељених лица из АП Косово и Метохија (укључујући 20.000 интерно-интерно расељених лица у самој Покрајини). Они припадају 31 етничкој групи (75% Срба, 10,85% Рома, 2,5% Муслимана, 1,5% Горанаца и мање од 1% Албанаца, Ашкалија, Египћана, Мађара, Македонаца, Турака, Хрвата итд). Поражавајући је податак да се за осам година међународног присуства у Покрајини, на Косово и Метохију вратило само неколико хиљада људи.

Решавање проблема интерно расељених лица је једно од приоритета Владе Републике Србије. У том погледу Влада се руководи Основним принципима о интерном расељењу, којима је између осталог предвиђено да интерно расељеним лицима треба омогућити да слободно одлуче где желе да живе тј. да се одреде између повратка, локалне интеграције и пресељења у треће земље.

6.2.1.3. Повратници

У оквиру међународне сарадње Република Србија је до сада закључила 15 билатералних споразума о реадмисији којима је обухваћено 17 земаља и то: Немачка, Швајцарска, Словенија, Шведска, Словачка, Бугарска, Мађарска, Италија, Данска, земље Бенелукса, (Белгија, Холандија и Луксембург), Хрватска, Аустрија, Босна и Херцеговина, Канада и Француска. Србија је 2007. године потписала са Европском заједницом посебан споразум о реадмисији који има примат у односу на одредбе било ког другог билатералног споразума о реадмисији који је закључен између Србије и појединих чланица Заједнице. Усаглашени су и парафирани споразуми са Чешком и Норвешком, а са још девет земаља покренут је процес закључивања споразума о реадмисији. Највећи број повратника су Роми. У области реадмисије релативизована су три посебна програма: 1. Канцеларија за прихват повратника по основу споразума о реадмисији на аеродрому Београд, која се бави пријемом свих, а посебно депортованих повратника; 2. Центар за интеграцију повратника по основу споразума о реадмисији, који је тренутно део Програма помоћи Ромима, а у организационом смислу је део Службе за људска и мањинска права Владе Републике Србије (с једне стране, Центар омогућава правну помоћ повратницима бавећи се индивидуалним случајевима, а с друге стране, у сарадњи са ресорним институцијама, анализира и израђује механизме за интеграцију повратника); 3. Пројекат подизања свести међу државним органима и органима на локалном нивоу и међу повратницима о питању реадмисије. Пројекат

је инициран у октобру 2006. године у сарадњи са УНДП-ом, уз подршку Владе Холандије. Између осталог, програм ће да спроведе обуку у десет општина широм Србије за интеграцију повратника и да подржи мере интеграције деце повратника. У организацији Службе за људска и мањинска права урађен је Приручник за поступање у окриру интеграције повратника (за запослене) на српском, мађарском, албанском и енглеском језику и Информатор (за повратнике) на српском, ромском, немачком, холандском и енглеском језику.

Члан 7.

Стране уговорнице ће обезбедити поштовање права сваког припадника националне мањине на слободу мирног окупљања, слободу удруживања, слободу изражавања и слободу мисли, уверења и вероисповести.

7.1. Слобода мирног окупљања

Устав Републике Србије чланом 54. гарантује да је мирно окупљање грађана слободно. Према истом члану Устава, окупљање у затвореном простору не подлеже одобрењу, ни пријављивању, док се зборови, демонстрације и друга окупљања грађана на отвореном простору пријављују државном органу, у складу са законом. Истом уставном одредбом предвиђено је да та слобода може бити ограничена у складу са законом само ако је то неопходно ради заштите јавног здравља, морала, права других или безбедности Републике Србије. Према члану 9. и 10. Закона о окупљању грађана, надлежни орган привремено ће забранити одржавање јавног скупа који је усмерен на насилно мењање Уставом утврђеног поретка, нарушавање територијалне целовитости и независности Републике Србије, кршење Уставом зајемчених слобода и права човека и грађанина, изазивање и подстицање националне, расне и верске нетрпеливости и мржње. О привременој забрани јавног скупа надлежни орган обавестиће сазивача најкасније у року од 12 сати пре времена за које је скуп заказан. Према члану 9. став 3. Закона, надлежни орган ће упутити месно надлежном окружном суду образложен захтев за одлучивање о забрани јавног скупа из наведених разлога. Према члану 10. Закона окружни суд ће у року од 24 сата од пријема захтева одржати претрес на који ће позвати подносиоца захтева и сазивача и донети решење. Окружни суд може решењем одбити захтев и поништити решење о привременој забрани или може изрећи забрану одржавања јавног скупа.

7.2. Слобода удруживања

У члану 55. Устава Републике Србије зајемчена је слобода политичког, синдикалног и сваког другог удруживања и право да се остане изван сваког удружења. Удружења се оснивају без претходног одобрења уз упис у регистар који води државни орган, у складу са законом. Према члану 9. Закона о удруживању грађана у удружења, друштвене организације и политичке организацвије, политичку организацију може основати најмање сто грађана, а удружење грађана или друштвену организацију - најмање десет грађана, који имају бирачко право.

Припадници националних мањина могу према члану 80. Устава Републике Србије могу да оснивају просветна и културна удружења, која добровољно финансирају. Разуме се да припадници мањина могу да оснивају и политичке организације. Поред тога, Уставом је предвиђено да тим удружењима националних мањина Република Србија признаје посебну улогу у остваривању права припадника националних мањина. Закон о заштити права и слобода националних мањина предвиђа могућност избора посебних националних савета националних савета ради остваривања права на самоуправу у области употребе језика и писма, образовања,

информисања и културе. Чланом 19. Закона предвиђено је да ће национални савети представљати националне мањине у области службене употребе језика, образовања, информисања на језику националне мањине и културе, као и да учествују у процесу одлучивања или да одлучују о питањима из тих области и да оснивају установе из тих области. Национални савети ће, до доношења посебног закона који треба да уреди поступак избора националних савета, бирати скупштина електора националних мањина. Национални савети формирају се на принципима добровољности, пропорционалности и демократичности.

7.3. Слобода изражавања

Устав Републике Србије у члану 46. став 1. јемчи слободу мишљења и изражавања, као и слободу да се говором, писањем, сликом или на други начин траже, примају и шире обавештења и идеје. Зајемчено право на слободу изражавања може се законом ограничити према ставу 2. истог члана Устава, ако је то неопходно ради заштите права и угледа других, чување ауторитета и непристрасности суда и заштите јавног здравља, морала демократског друштва и националне безбедности.

7.4. Слобода мисли, савести и вероисповести

Право на слободу мисли, савести, уверења и вероисповести зајемчено је у члану 43. Устава Републике Србије. Према Уставу свако има право да остане при свом уверењу или вероисповести или да се они промене према сопственом избору.

7.5. Остваривање слободе удруживања у пракси

У пракси, припадници националних мањина широко користе уставима гарантовану слободу удруживања.

Припадници *албанске* националне мањине су окупљени у неколико културних, просветних и других удружења. На подручју југа Србије делују албанско културно друштво «Перспектива», а активни су и Одбор за људска права, Центар за мултикултурално образовање, Центар за грађанске иницијативе и акције «Vision» и друге. Албанци у Републици Србији организовани су у неколико политичких партија – Партија за демократско деловање, Демократска партија Албанаца, Демократска унија долине итд.

Ашкалије су организовани у «Матицу Ашкалија».

Припадници *бошњачке* националне мањине у Републици Србији удружени су у неколико културних удружења – Бошњачка заједница културе Санцака «Препород», «Санџачки интелектуални круг», «Грађански форум», Културни центар «Дамад», «Матицу Бошњака», «Хелсиншки одбор за људска права из Санцака», «Санџачки одбор за људска права и слобода», «Урбан-ин», Удружење грађана «Флорес», Центар за грађанску акцију «Интегра», «Женске иницијативе» итд. Политичка организованост Бошњака у Србији се остварује кроз политичке партије које, углавном, делују на подручју Санцака, где су најугицајније странке Странка демократске акције и Санџачка демократска партија. Бошњаци су још

удружени у Бошњачку демократску странку Санцака, Социјално-либералну странку Санцака и неколико мањих политичких организација.

Припадници *бугарске* националне мањине окупљени су у неколико удружења. Најзначајније културне организације Бугара на територији уже Србије су Културно-информативни центар бугарске мањине «Цариброд», Општински одбор за заштиту људских права Бугара у Димитровграду и Хелсиншки одбор за заштиту права и слобода Бугара. На територији АП Војводине делују Бугарско културно друштво «Трандафер», КУД банатских Бугара – Палћена "Иваново 1868" и Друштво за бугарски језик, књижевност и културу Нови Сад. Политичка организованост Бугара у Србији се остварује кроз две политичке партије: Демократску партију Бугара и Демократски савез Бугара.

Буњевци су окупљени око Буњевачког културног центра, Удружења грађана «Буњевачко коло», Буњевачке матице и већег броја културно уметничких друштава, док политичке интересе Буњеваца репрезентује Буњевачка странка.

Власи су у Републици Србији организовани у политичку организацију Влашка демократска странка Србије, а најзначајније друштвене организација Влаха у Србији су: «Форум за културу Влаха», друштво «Пауљ Матејић» и удружење «Agiadnae Filum».

Најзначајније удружење *Грка* у Републици Србији је Удружење Грка у Србији «Рига од Фере».

Најзначајнија удружења *Египћана* у Републици Србији су Национална заједница Египћана Војводине «Пирамида» и Удружење Египћана «Фараони».

Савез *јеврејских* општина је етничко-верска неполитичка и непрофитабилна заједница која представља Јевреје у Србији.

Припадници *мађарске* националне мањине имају веома широк круг културних, стручних и интересних удружења. Међу њима треба поменути: Културни савез војвођанских Мађара, Фолклорни центар војвођанских Мађара, Друштво за мађарски језик Војводине, Научно друштво за хунгаролошка истраживања, Друштво за мађарску културу, Скаутски савез војвођанских Мађара, Савез мађарских педагога Војводине, Научно друштво војвођанских Мађара, Савез ученика војвођанских Мађара, велики број културно-уметничких друштава, итд. На политичкој сцени је активно неколико странака војвођанских Мађара, а најзначајније су: Савез војвођанских Мађара, Демократска заједница војвођанских Мађара и Демократска странка војвођанских Мађара.

Припадници *македонске* националне мањине организовани су у следећа удружења: Удружење грађана македонске националне мањине јужнобанатског округа «Вардар», Удружење македонаца средњобанатског округа «Свети Климент охридски» и Југословенско-македонско друштво «Шар планина».

Малобројна *немачка* национална мањина организована у следећа удружења: Немачки народни савез из Суботице, Немачко удружење «Донау» из Новог Сада, Немачко удружење «Адам Беренц» из Апатина, Удружење «Карловиц» из Сремских Карловаца, удружења Немаца општина Озаци, Зрењанин, Бела Црква, Кикинда, Бачка Топола, као и Немачко удружење Панчевачки Рит из Падинске Скеле, Кровна организација Србије - Савез немачких удружења из Новог Сада и Хуманитарно удружење Немаца «Герхад» из Сомбора.

Припадници *ромске* националне мањине делују у више удружења и организација. Најзначајнија удружења су Савез Рома Србије, Савез друштава Рома Србије. Најзначајнија политичка удружења Рома су Ромска партија и Унија Рома Србије.

Најмасовније друштвено-културне организације Румуна у Републици Србији је Заједница Румуна из Србије, Румунско друштво (фондација) за етнографију и фоклор, Друштво за румунски језик у Војводини, Књижевно-уметничко друштво «Tibiscus», Демократски савез Румуна и велики број културно-уметничких друштава.

Припадници *русинске* националне мањине организовани су у неколико културно-просветних удружења. «Матица русинска» је организација Русина удружених у циљу остваривања права и интереса у области неговања, развоја и популаризације русинског језика, науке, књижевности, образовања, уметности и културе. Специјализована друштвена организација је Друштво за русински језик, књижевност и културу Војводине, Савез Русина и Украјинаца Србије, као и већи број културно-просветних и културно-уметничких друштава. Нека од наведених удружења, као што се и види из њихових назива, окупљају и припаднике *украјинске* националне мањине. У Републици Србији је недавно основана и прва политичка партија Русина – Русинска демократска странка.

Најзначајнија кровна и координирајућа друштвена организација *Словака* у Србији је «Матица Словачка». Значајна удружења припадника словачке националне мањине су и Друштво словакиста Војводине, Асоцијација словачких педагога, као и велики број културно-просветних и културно-уметничких друштава. У Републици Србији је након подношења првог Извештаја о остваривању Оквирне конвенције основана и политичка партија Словака – Словачка народна партија.

Осим заједничких удружења са припадницима русинске националне мањине, *Украјинци* у Републици Србији организовани су и у културно-уметничка друштва «Иван Сењук», «Карпати» и «Кобзар», Друштво за неговање украјинске културе «Коломејка» и Друштво за украјински језик, књижевност и културу «Просвита» .

Припадници *хрватске* националне мањине су окупљени у неколико културних и политичких удружења. Културне организације Хрвата су: Хрватско културно-просветно друштво «Матија Губец», Хрватска читаоница, Хрватски информатички центар, Матица хрватска, Хрватско академско друштво, као и велики број културно-уметничких друштава. Поред наведених организација. На подручју Републике Србије делују две политичке странке Хрвата - Демократски савез Хрвата у Војводини и Демократска заједница Хрвата.

Припадници *чешке* националне мањине организовани су у три удружења: «Чеси јужног Баната», Удружење грађана «Česke Besedy» и «Матица чешка».

Члан 8.

Стране уговорнице се обавезују да признају да сваки припадник националне мањине има право да изражава своју религију или веру и да установљава верске институције, организације и удружења.

8.1. Слобода изражавања религије

У Републици Србији на основу члана 11. Устава, цркве и верске заједнице су одвојене од државе и ниједна религија се не може успоставити као државна или обавезна и у складу с тим, нема никакве «званичне», «државне» или на неки други начин институционализоване «већинске» вере, односно цркве. Цркве и верске заједнице су, према члану 44. став 2. Устава, равноправне и слободне у вршењу верских послова и верских обреда.

Слобода вероисповести у Републици Србији зајамчена је чланом 43. Устава. У ставу 3. тог члана прецизира се да је свако слободан да испољава своју веру или убеђење вероисповедања, обављањем верских обреда, похађањем верске службе или наставе, појединачно или у заједници с другима, као и да приватно или јавно изнесе своја верска уверења, али да при том, нико није дужан да се изјашњава о својим верским уверењима (члан 43 став 2. Устава). Слобода испољавања вере или уверења може се ограничити законом, само ако је то неопходно у демократском друштву, ради заштите живота и здравља људи, морала демократског друштва, слобода и права грађана зајамчених Уставом, јавне безбедности и јавног реда или спречавања изазивања или подстицања верске, националне или расне мржње.

Закон о црквама и верским заједницама у члану 3. прописује да слобода вероисповести или верског уверења може бити подвргнута само оним ограничењима која су прописана Уставом, законом и ратификованим међународним документима, а неопходна су у демократском друштву ради заштите јавне безбедности, јавног реда, морала и заштите слободе и права других, при чему се верска слобода не сме користити тако да угрожава право на живот, право на здравље, права деце, право на лични и породични интегритет и право на имовину, нити тако да се изазива и подстиче верска, национална или расна нетрпељивост.

Слободно изражавање верских уверења је у Републици Србији омогућено и законским решењима којима се верницима омогућава да у доба највећих верских празника изостану са посла. Тако се чланом 4. Закона о државним и другим празницима у Републици Србији предвиђа да хришћански верници могу да изостану са посла на први дан Божића и током Ускршњих празника које поједине верске заједнице празнују по различитим календарима (православни хришћани могу да изостану са посла и у време крсне славе²²), да муслимански верници могу да изостану са посла на први дан Рамазанског бајрама и први дан Курбанског бајрама, а припадници јеврејске заједнице на први дан Јом Кипура.

Слободно изражавање верских уверења је у Републици Србији заступљено и у верској настави која се изводи у основним и средњим школама. Тако је Законом о основној школи и Законом о средњој школи, по први пут после Другог светског

---

²² Специфичан верски празник који је једно од битних обележја православних Срба, Црногораца, Влаха и Рома.

рата, предвиђено увођење верске наставе у школе. Похађање верске наставе је засновано на слободном избору ђака, односно њихових родитеља. Ђаци који не желе да похађају верску наставу могу, уместо тога, да изаберу други предмет – грађанско васпитање.

Према усвојеним решењима, у Републици Србији наставни план и програм верске наставе споразумно доносе министар просвете и министар вера, на усаглашени предлог традиционалних цркава и верских заједница - Српске православне цркве, Исламске заједнице, Католичке цркве, Словачке евангеличке цркве а.в., Јеврејске заједнице, Реформатске хришћанске цркве и Евангеличке хришћанске цркве а.в., у складу са законом (члан 20. став 2. Закона о основној школи и члан 24. став 2. Закона о средњој школи). Наведене цркве окупљају припаднике националних мањина у Републици Србији.

Влада Републике Србије образује комисију за усаглашавање предлога програма верске наставе традиционалних цркава и верских заједница, предлога уџбеника и других наставних средстава, за давање мишљења министру просвете у поступку избора просветних саветника за верску наставу и за праћење организовања и остваривања програма верске наставе (члан 20. став 3. Закона о основној школи и члан 24. став 3. Закона о средњој школи). Уџбенике и друга наставна средства за верску наставу одобрава министар просвете на усаглашени предлог традиционалних цркава и верских заједница, у складу са законом (члан 23. Закона о основној школи и члан 25. Закона о средњој школи).

Важно је истаћи да врсту образовања наставника верске наставе у школи прописује министар просвете, али само на заједнички предлог министарства вера и традиционалних цркава и верских заједница (члан 110. Закона о основама система образовања и васпитања). Листу наставника верске наставе утврђује министар просвете на предлог традиционалних цркава и верских заједница. Наставнике верске наставе упућује у школу традиционална црква и верска заједница са утврђене листе за сваку школску годину.

8.2. Цркве, верске заједнице и верске организације

Субјекти верске слободе у смислу Закона о црквама и верским заједницама су традиционалне цркве и верске заједнице, конфесионалне заједнице и друге верске организације (члан 4).

Цркве и верске заједнице су, према члану 44. став 2. Устава, равноправне и слободне да самостално уређују своју унутрашњу организацију, верске послове, да јавно врше верске обреде, да оснивају верске школе, социјалне и добротворне установе и да њима управљају, у складу са законом. Уставни суд према члану 44. став 3. Устава, може забранити верску заједницу само ако њено деловање угрожава право на живот, право на психичко и физичко здравље, права деце, права на лични и породични интегритет, право на имовину, јавну безбедност и јавни ред или ако изазива и подстиче верску, националну или расну нетрпељивост.

Члан 10. Закона о црквама и верским заједницама као традиционалне цркве и верске заједнице у Србији утврђује: Српску православну цркву, Римокатоличку цркву (укључујући и Грkokатоличку цркву), Словачку евангеличку цркву а.в,

Реформатску хришћанску цркву, Евангеличку хришћанску цркву а.в., Исламску верску заједницу и Јеврејску верску заједницу.

Цркве и верске заједнице, сагласно члану 18. Закона, подносе пријаву за упис у Регистар цркава и верских заједница која садржи: назив цркве или верске заједнице, адресу седишта цркве или верске заједнице и име, презиме и својство лица овлашћеног да представља цркву или верску заједницу. Поступак предвиђен чланом 18. Закона спровеле су су све традиционалне цркве и верске заједнице којима припада већина верника из редова националних мањина, и тиме извршиле регистрацију. Сагласно члану 9. Закона, цркве и верске заједнице које су регистроване имају својство правног лица.

Правилник о садржини и начину вођења Регистра цркава и верских заједница у члану 7. став 6. утврђије да верска организација може вршити своју делатност на основу легализације стечене пријавом по раније важећим и прописима у овој области, без обавезе да се упише у Регистар, под условом да њена делатност није ограничена чланом 3. Закона о црквама и верским заједницама. У ставу 8. истог члана Правилника омогућава се свим верским организацијама, које немају пријаву и не желе да се упишу у Регистар, да уживају верске слободе на основу Устава и међународних конвенција о људским правима и слободама вероисповедања.

Цркве и верске заједнице у Републици Србији слободно стичу покретну и непокретну имовину и имају право да њом потпуно и без ограничења располажу. Школски систем цркве и верске заједнице организују према својим потребама, а наставне планове и програме, као и избор кадра, доносе и врше надлежни црквени органи. Издавачка делатност и издавање верских листова и часописа зависи од материјалних и организационих могућности верских заједница и њихових руководстава. Везе верских заједница са црквеним централама у иностранству (уколико их имају), су слободне и ничим ограничене, нити условљене.

Грађани Републике Србије, сагласно члану 5. Закона о црквама и верским заједницама, имају слободу удруживања и јавног окупљања ради испољавања верских убеђења, у складу са Уставом и законом, као и слободу приступања црквама и верским заједницама, у складу са законом.

8.2.1. Цркве, верске заједнице и верске организације припадника националних мањина

Закон о заштити права и слобода националних мањина, приликом одређења националних мањина, истиче да вероисповест може да буде једно од обележја на основу којих се групе држављана Републике Србије, које чине националне мањине, разликују од већине становништва. Осим што вероисповест може да буде основ припадности мањине, у Републици Србији има и примера да су припадници исте националне мањине различитих вероисповести.

Припадници националних мањина у Републици Србији верске потребе задовољавају у оквиру следећих цркава и верских заједница:

- Српска православна црква: Бугари (у источној Србији), Власи, Роми;
- Исламске верске заједнице: Албанци, Ашкалије, Бошњаци, Горанци, Египћани, Роми;

- Католичка црква са Грkokатоличком црквом: Буњевци, Бугари (у Банату), Мађари (већина), Немци, Словаци (само једно село), Хрвати, Чеси, Шокци, Русини, Украјинци;
- Словачка-евангеличка црква а.в.: Словаци;
- Реформатска хришћанска црква: Мађари (мањи део);
- Јеврејска заједница: Јевреји;
- Викаријат Румунске православне цркве: Румуни у Банату;
- Евагелистичка хришћанска црква а.в.: Мађари
- Конфесионалне заједнице: одређен број припадника националних мањина религиозно се идентификује са заједницама које припадају новом протестантизму.

На територији Републике Србије делују две самосталне исламске заједнице: Исламска заједница у Србији и Исламска заједница Србије.

■ Исламска заједница у Србији формирана је на заседању Сабора у Новом Пазару 27. марта 2007. године. Седиште те Исламске заједнице је у Новом Пазару, али Устав даје могућност да буде и у Београду. Основну организациону јединицу чини џемат, који у свој састав укључује најмање 100 домаћинстава. Меџлис је виша организациона јединица формирана за најмање пет џемата. Муфтијство представља подручну организациону јединицу и према Уставу постоје четири: Санџачко, са седиштем у Новом Пазару; Прешевско, са седиштем у Прешеву; Београдско за Централну Србију, са седиштем у Београду; и Новосадско за Војводину, са седиштем у Новом Саду. Мешихат састављен од 14 чланова и председника чини највиши верски и административни орган Исламске заједнице. Чланове бира Сабор на предлог председника Мешихата на пет година. Сабор је највиши представнички и законодавни орган Исламске заједнице. Један члан Сабора бира се на 10.000 исламских верника. Предвиђено је да Сабор има председника, три потпредседника и секретара. Мандат Сабора траје четири године.

Школски систем Исламске заједнице у Србији чини:

- Факултет за исламске студије у Новом Пазару настао је 2005. године прерастањем из Исламске педагошке академије основане 12. маја 2001. године. На факултет је уписан релативно мали број студената, а поред сопственог кадра, професори и предавачи се ангажују са других факултета, укључујући и неке високошколске установе из Босне и Херцеговине.

- Гази Исабегова медреса, чији је рад обновљен, (на подручју Санџака деловала је од XV века до 1946. године), а потпуно осамостаљење у односу на медресу у Приштини извршено 1994. године. Нови статут усвојен је 9. маја 2000. године од када Медресом руководи Управни одбор и директор. Велика заинтересованост кандидата омогућава да се изаберу најбољи. Висок ниво наставе и професорског кадра даје могућност свршеницима да наставе студије на најпрестижнијим исламским универзитетима широм света. Уписано је преко 250 редовних и 50 ванредних ученика. Наставу изводе 33 професора и 11 васпитача.

- Женска медреса отпочела је са радом 1996. године. Изграђен је модеран и функционалан објект који задовољава све стандарде једне специфичне школске

установе. Женско одељење медресе отпочело је са радом у Рожајама (Република Црна Гора) школске 2002/2003 године.

■ Исламска заједница Србије формирана је на заседању Сабора 19. фебруара 2007. године. Седиште је у Београду и према члану 1. Устава надлежност се простире на територију целе Републике. Основна организациона јединица Исламске заједнице Србије је џемат. Меџлис као следећа по рангу организациона јединица обухвата више џемата који чине целину. Главни имам се брине о верском животу на подручју меџлиса. Мешихат је врховни верски и административни орган на свом подручју, док је муфтија главни верски орган на подручју мешихата. Подручје Мешихата и седиште одређује Врховни сабор. Према садашњој организацији постоје србијански, санџачки и прешевски мешихат, с тим да Устав предвиђа могућност укључивања и косовског мешихата. Сабор је највиши представнички и законодавни орган Исламске заједнице на подручју мешихата. Ријасет је највиши верски и административни орган на челу са реис ул улемом Исламске заједнице Србије. Реис ул улема је врховни поглавар и представља Исламску заједницу у земљи и иностранству. Бира га посебно изборно тело на пет година, са могућношћу обнове још једног мандата. Врховни сабор Исламске заједнице је највиши представнички и законодавни орган ИЗ Србије. Уставни суд Исламске заједнице представља највише тело за контролу уставности и законистост у раду органа и установа Исламске заједнице Србије.

Школски систем Исламске заједнице Србије чини Медреса у Београду која је основана 2001. године, тако да су до сада школовање завршиле две генерације. Будући да се према капацитетима у први разред уписује 10 ученика, укупан број ђака је око 40. Ангажовано је 17 професора различитих профила.

Према оквирним подацима на подручју деловања исламских заједница постоји 164 џамија, од чега на подручју Санџака 120 (33 у Новом Пазару), Прешеви 23, Бујановцу 18 и Медвеђи 2 и по једна у Београду, Нишу и Малом Зворнику, као и 3 месцида (џамија без минарета), у Суботици, Новом Саду и Зрењанину. Свака џамија има свог имама, с тим да је број укупних верских службеника знатно већи од броја џамија, јер Исламска заједница традиционално ангажује део кадра на административним и секретарским пословима. Број професора средњих школа и факултета, од којих неки обављају и имамску дужност, није укључен у наведени број верских службеника.

Одлуком Свете Столице формирана је Међународна бискупска конференција Светог Ђирила и Методија која у свој састав укључује: Београдску надбискупију, Суботичку бискупију, Зрењанинску бискупију, Сремски викаријат, Апостолску администратуру - Призрен (обухвата Албанце на Косову и Метохији; партиципира у раду Међународне бискупске конференције, али је организационо директно подчињена Ватикану), Апостолски егзархат за гркокатолике у СЦГ, Барску бискупију, Которску бискупију, Скопско-Призренску бискупију и Апостолски егзархат за гркокатолике у Македонији.

У Републици Србији делују:

- Београдска надбискупија која обухвата подручје Ужве Србије без Санџака и подељена је на следеће деканате: Београдски – 9 жупа и Нишки – 6 жупа. Број жупа поклапа се са бројем храмова. Ангажован је 31 свештеник и редовник.

- Суботичка бискупија која обухвата подручје Бачке и подељена је на следеће деканате: Апатински, Бачки, Бачко-Тополски, Бечејски, Кањишки, Кулски, Новосадски, Сенђански, Сомборски и Суботички (три – Доњи Град, Нови Град и Стари Град). Жупа има 60, храмова 124. Преко 100 свештеника и редовника верску службу изводи на мађарском и хрватском језику.

- Зрењанинска бискупија која обухвата подручје Баната и подељена је на следеће деканате: Средњи деканат – 10 жупа, Северни деканат – 11 жупа, Источни деканат – 7 жупа и Јужни деканат – 12 жупа. Број свештеника је мањи од броја жупа, односно храмова. Зависно од преовлађујућег националног састава верника, верска служба се врши на мађарском, хрватском, бугарском, чешком и немачком језику.

- Сремски викаријат који обухвата подручје Срема са Новим Београдом и Земуном. Организационо припада Ђаковачкој и Сремској бискупији чије је седиште у Ђакову, Република Хрватска. Викаријат је подељен на следеће деканате: Земунски, Сремско-Митровачки и Петроварадински. Храмова има око 30, а свештеника са бискупом 21.

- Апостолски егзархат за гркокатолике у СЦГ формиран је одлуком Свете Столице 28. августа 2003. године одвајањем од Крижевачке бискупије. За катедралну цркву одређен је храм Св. Николе у Руском Крстуру. Према прописима Католичке цркве Апостолски егзархат не припада ни једној бискупији већ је директно подређен Ватикану. Састоји се од Бачког, Сремског, Банатског и Београдског деканата. Вернике чине Русини, Украјинци и мањи број Румуна у Банату. Активних свештеника има 18, дијацезанских - 16 и редовничких - 2. Тренутно се школује 10 студената и 11 ученика у сјеменишту. Редовница Службе Блажене Дјевице Марије има 43, у пет објеката. Према статистичким подацима Ватикана у Србији има укупно 22.698 верника Егзархата.

Школски систем Католичке цркве чине:

- Теолошко-Катихетски институт Суботичке бискупије основан је 1993. године одлуком суботичког бискупа. Настава се изводи на мађарском и хрватском језику. Припрема кандидате за вероучитеље и друге службе у цркви. Наставу похађа 135 редовних студената. Према плановима, Теолошко-Катихетски институт треба да прерасте у факултет и да се укључи у састав Универзитета у Новом Саду.

- Бискупска класична гимназија „Паулиnum“ у Суботици основана је 1962. године. Настава је двојезична. Ангажовано је 16 професора, а наставу похађа прико 80 ученика. Од фебруара 2004. године, та гимназија је акредитована и тиме укључена у систем образовања.

- Богословско сјемениште „Аугустинианум“ у Суботици Одлука о оснивању донета је 2003. године. Тренутно се изводе радови на изградњи нове и наменске зграде за потребе те школске установе.

Реформаторска хришћанска црква окупља мањи број верника мађарске националне мањине у Војводини. Више црквених општина сачињавају сениорат, којим управља сениор – свештеник и председник сениората – лаик. Главно

законодавно тело Цркве је Синод. Црква је подељена на Бачки и Банатски сениорат. Према непотпуним подацима у Бачком сениорату је организовано 18 црквених општина и 30 филијала са 19 цркава и других богомоља и 9 свештеника. Банатски сениорат има 9 црквених општина, 12 филијала, 14 цркава и богомоља и 5 свештеника, од којих су три свештенице. Седиште цркве одређује се према месту живљења бискупа и сада је у Фекетићу. Свештенички кадар се школује у иностранству, на теолошким факултетима у Будимпешти, Дебрецину и Клузу (Румунија). Реформаторска хришћанска црква издаје месечник „Reformatus elet“ на мађарском језику и годишњак „Reformatus evgoni“.

Викаријат Румунске православне цркве, са седиштем у Вршцу основан је 1971. године. Састоји се од три протонамесништва са 39 парохија и филијала. Према непотпуним подацима, у Викаријату је ангажовано 23 свештеника. Румунски свештеници из Викаријата се школују у средњој школи у Карансебешу у Румунији и на Богословском факултету у Темишвару, у Румунији. Викаријат издаје лист «Сејач» и «Годишњак».

Словачка евангеличка црква а.в. окупља Словаке у АП Војводини и знатно мањи број припаднике других нација који су прихватили евангеличко учење. Седиште цркве је у Новом Саду. Према уставу те цркве, основна организациона јединица Цркве је црквена општина на чијем челу су свештеник и лаик изабрани од верника. Управни одбор општине је највиши орган локалне цркве. Синод који се састоји од 96 чланова (представници црквених општина – свештеници и лаици) је највиши законодавни и управни орган Цркве. Према непотпуним подацима ова Црква има 26 црквених општина и 12 филијала. Ова црква располаже са 46 храмова распоређених у следеће општине: Бачки Петровац - 7, Нови Сад - 4, Бачка Паланка - 4, Зрењанин - 3, Шид - 3, Ковачица - 2, Алибунар - 1, Бач - 1, Бачка Топола - 1, Бечеј - 1, Врбас - 1, Житиште - 1, Кикинда - 1, Кула - 1, Озаци -1, Пећинци -1, Планиште - 1, Сомбор - 1, Стара Пазова -1, Темерин - 1, Тител -1 и Чока - 1. Црквеној општини Београд, која окупља око 500 верника, враћена је зграда Евангеличке цркве у Земуну. Ангажовано је 19 свештеника од којих се два баве административним пословима. Будући да теолошка доктрина дозвољава ту могућност свештеничку службу обављају и три жене. Кадар за потребе ове цркве студира у Братислави. Словачко-евангеличка црква издаје свој «Годишњак», зидни календар, «Евангелистички гласник» и богослужбене књиге.

Евагелистичка хришћанска црква а.в. окупља вернике – лутеране, мађарске националне мањине у Суботици и околини. Поред бискупа ангажован је и мањи број свештеника.

Јеврејска верска канцеларија делује у оквиру Савеза јеврејских општина Србије. Савез обухвата 10 општина: Београд, Нови Сад, Суботица, Панчево, Земун, Ниш, Сомбор, Зрењанин, Кикинда и Сента. Синагоге постоје у Београду, Новом Саду, Суботици и Сомбору, али се верски обреди константно обављају само у Београду. Ангажован је један рабин. Верски лист се не издаје, а «Билтен» Савеза јеврејских општина Србије, по потреби, обухвата религиозне теме.

Закон о црквама и верским заједницама у члану 28. даје могућност држави да материјално помаже цркве и верске заједнице. Државна помоћ црквама и верским заједницама усмерава се преко Министарства вера Републике Србије и

Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине АП Војводине.

Министарство вера додељује средства за црквено школство, ученичке интернате, стипендије талентованим студентима теологије, културне програме, издавачку делатност, за партиципирање доприноса за пензијско-инвалидско и здравствено осигурање свештеника и верских службеника, а у највећем обиму за улагања у сакралне објекте. Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине расписује конкурс за доделу средстава два пута годишње. Право на доделу средстава имају традиционалне цркве и верске заједнице које делују на територији АП Војводине. Средства се обезбеђују за одговарајуће инвестиционе радове на црквама и храмовима и другим сакралним објектима, као и за организовање традиционалних црквених манифестација, издавачку и научну делатност цркава и верских заједница.

8.3. Помоћ државе црквама и верским заједницама

Примери помоћи државе црквама и верским заједницама садржани су у доњим коментарима.

Министарство вера доделило је Исламској заједници у Србији у 2005. години укупно 5.850.000,00; у 2006. години - 8.701.000,00 и у 2007. години (закључно са августом) - 7.648.000,00 динара. Део средстава издвојен је за изградњу верско-просветног објекта у Пријепољу.

Исламској заједници Србије, Министарство вера је у 2005. години доделило укупно 5.237.000,00; у 2006. години - 7.247.400,00 и у 2007. години (закључно са августом) - 2.406.000,00 динара. Део средстава додељен је и за реконструкцију зграда одбора у Зрењанину и у Малом Зворнику, као и за легализацију новоподигнутих објеката.

Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине у 2006. години доделио је Исламској заједници Србије укупно 200.000,00 динара.

Министарство вера доделило је Римокатоличкој цркви у 2005. години укупно 9.979.000,00; у 2006. години - 30.540.000,00 и у 2007. години (закључно са августом) - 4.540.000,00 динара. Преко половине додељених средстава усмерено је за: изградњу Богословског сјеменишта „Аугустинианум“ (из Националног инвестиционог плана – НИП), обнову зграде надбискупије у Београду, реконструкцију цркве у Скореновцу и реконструкцију торња на катедралном храму у Зрењанину.

Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине у 2006. години доделио је Римокатоличкој цркви у 2006. години 9.942.480,00 динара.

Министарство вера доделило је Егзархату за гркокатолике у 2005. години укупно 240.000,00; у 2006. години - 1.415.000,00 и у 2007. години (закључно са августом) - 750.000,00 динара.

Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине у 2006. години доделио је у 2006. години Гркокатоличкој цркви укупно 1.230.000,00 динара.

Министарство вера доделило је Реформаторској хришћанској цркви у 2005. години укупно 600.000,00; у 2006. години - 3. 272.000,00 и у 2007. години

(закључно са августом) - 354.000,00 динара. Највећи део средстава додељен је за реконструкцију цркве у Зрењанину (из НИП-а) и адаптацију цркве у Фекетићу.

Реформаторској хришћанској цркви у 2006. години Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине доделио је укупно 1.460.000,00 динара.

Викаријату Румунске православне цркве је у 2005. години Министарство вера укупно доделило 410.000,00; у 2006. години - 1.465.000,00 и у 2007. години (закључно са августом) – 160.000,00 динара. Део средстава био је усмерен за обнову цркве у Банатском Новом Селу и санацију храмова (из НИП-а).

Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине у 2006. години доделио је Румунској православној цркви укупно 1.650.000,00 динара.

Министарство вера доделило је у 2005. години Словачкој евангеличкој цркви а.в. укупно 250.000,00 и у 2006. години 2.400.000,00 динара. Највећи износ односи се на додељена средства за изградњу цркве у Арадцу (из НИП-а).

Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине у 2006. години доделио је Словачкој евангеличкој цркви а.в. укупно 850.000,00 динара.

Министарство вера доделило је у 2005. години Евагелистичкој хришћанској цркви а.в. укупно 894.000,00; у 2006. години – 1.818.000,00 и у 2007. години (закључно са августом) - 1.644.000,00 динара. Део тих средстава додељен је за реконструкцију зграде бискупије и обнову зграде у Суботици.

Евагелистичкој хришћанској цркви а.в. је у 2006. години Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине укупно доделио 1.000.000,00 динара.

Министарство вера доделило је у 2005. години Јеврејској заједници укупно 681.000,00 динара; у 2006. години - 10.795.000,00 и у 2007. години (закључно са августом) - 430.000,00 динара. Највећи део средстава додељен је за реконструкцију синагоге у Суботици (из НИП-а).

У 2006. години, Јеврејској заједници је Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине укупно доделио 210.000,00 динара.

Ради лакшег сагледавања, дајемо табеларни приказ помоћи државе црквама и верским заједницама.

Министарство вера Републике Србије доделило је средства садржана у доњој табели:

Конфесија	2005. година	2006. година	2007. година (закључно са августом)
Исламска заједница у Србији	5.850.000,00	8.701.000,00	7.648.000,00
Исламска заједница Србије	5.237.000,00	7.247.400,00	2.406.000,00
Римокатоличка црква	9.979.000,00	30.540.000,00	4.540.000,00
Грkokатоличка црква	240.000,00	1.415.000,00	750.000,00
Реформатска хришћанска црква	600.000,00	3.272.000,00	354.000,00

Румунска православна црква	410.000,00	1.460.000,00	160.000,00
Словачка евангеличка црква а.в.	250.000,00	2.400.000,00	-
Евагеличка хришћанска црква а.в	894.000,00	1.818.000,00	1.644.000,00
Јеврејска заједница	681.000,00	10.795.000,00	430.000,00

Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине АП Војводине доделило је у 2006. години средства садржана у доњој табели:

Конфесија	Исламска заједница Србије	Римо-католичка црква	Грко-католичка црква	Реформатска хришћанска црква	Румунска православна црква	Словачка евангеличка црква а.в.	Евагелистичка хришћанска црква а.в	Јеврејска заједница
Укупна средства	200.000,00	9.942.480,00	1.230.000,00	1.460.000,00	1.650.000,00	850.000,00	1.000.000,00	210.000,00

Члан 9.

1. Стране уговорнице се обавезују да ће признати да право на слободу изражавања сваког припадника националне мањине укључује слободу мишљења и примања и преношења информација и идеја на језику мањине без мешања јавних органа и без обзира на границе. Стране уговорнице ће у оквиру својих правних система осигурати да припадници националних мањина не буду дискриминисани у свом приступу средствима јавног информисања.

2. Став 1. не спречава стране уговорнице да захтевају поседовање одобрења, која се издају без дискриминације, а на основу објективних критеријума, за емитовање радио и телевизијских програма или за рад биоскопских предузећа.

3. Стране уговорнице неће ометати стварање и коришћење штампаних средстава информисања од стране припадника националних мањина. У законским оквирима за РТВ, обезбедиће колико год је могуће, а узимајући у обзир одредбе става 1, да припадници националних мањина добију могућност стварања и коришћења сопствених средстава јавног информисања.

4. Стране уговорнице ће у оквиру својих правних система усвојити одговарајуће мере како би припадницима националних мањина олакшале приступ медијима, у циљу повећавања толеранције и омогућавања културног плурализма.

Став 1.

9.1. Слобода изражавања

9.1.1. Слобода мишљења и изражавања

Слобода мишљења и изражавања је у Републици Србији широко гарантована уставним одредбама. Устав Републике Србије у члану 46. став 1. јамчи слободу мишљења и изражавања, као и слободу да се говором, писањем, сликом или на други начин траже, примају и шире обавештења и идеје. У ставу 2. истог члана Устав прописује да се слобода изражавања може законом ограничити, ако је то неопходно ради заштите права и угледа других, чувања ауторитета и непристрасности суда и заштите јавног здравља, морала демократског друштва и националне безбедности Републике Србије.

Члан 1. став 2. Закона о јавном информисању предвиђа да право на јавно информисање обухвата нарочито слободу изражавања мисли, слободу прикупљања, истраживања, објављивања и ширења идеја, информација и мишљења, слободу штампања и дистрибуције (растурања) новина и других јавних гласила, слободу производње и емитовања радио и телевизијског програма,

слободу примања идеја, информација и мишљења, као и слободу оснивања правних лица која се баве јавним информисањем.

9.1.2. Примање и преношење информација и идеја на језицима мањина без мешања јавних органа и без обзира на границе

Слобода медија загарантована је чланом 50. Устава Републике Србије који у ставу 1. предвиђа да је свако слободан да без одобрења, на начин предвиђен законом, оснива новине и друга средства јавног обавештавања, а у ставу 2. да се телевизијске и радио станице оснивају у складу са законом. Ставом 3. тог члана Устава забрањена је цензура. Надлежни суд може спречити ширење информација и идеја путем средстава јавног обавештавања само ако је то у демократском друштву неопходно ради спречавања позивања на насилно рушење Уставом утврђеног поретка или нарушавања територијалног интегритета Републике Србије, спречавање пропагирања рата или подстрекивања на непосредно насиље или ради спречавања заговарања расне, националне или верске мржње, којим се подстиче дискриминација, непријатељство или насиље.

Закон о јавном информисању под јавним гласилом у члану 11. подразумева новине, радио програме, телевизијске програме, сервисе новинских агенција, Интернет и друга електронска издања наведених јавних гласила, као и друга средства јавног информисања која помоћу речи, слике или звука објављују идеје, информације и мишљења намењене јавној дистрибуцији и неодређеном броју корисника.

Закон о радиодифузији под радиодифузијом подразумева радио и телевизију као електронске медије масовне комуникације, која се остварује посредством аналогног или дигиталног преноса текста, говора, звука, непокретних и покретних слика у виду програмских садржаја намењених најширој јавности путем радио таласа или кабловских дистрибутивних система до одговарајућих пријемних уређаја (члан 4. т. 1. Закона), а у члану 3. предвиђа да се регулисање односа у области радиодифузије, између осталог, заснива на начелу забране сваког облика цензуре и/или утицаја на рад радиодифузивних јавних гласила, чиме се гарантује њихова независност, независност њихових редакција и новинара (тачка 3).

Устав Републике Србије у члану 79. предвиђа да припадници националних мањина имају право на потпуно, благовремено и непристрасно обавештавање на свом језику, укључујући и право на изражавање, примање, слање и размену обавештења и идеја.

Закон о заштити права и слобода националних мањина уређује ову материју у члану 17. тако што утврђује да припадници националних мањина имају право на потпуно и непристрасно обавештавање на свом језику, укључујући право на изражавање, примање, слање и размену информација и идеја путем штампе и других средстава јавног обавештавања и да ће држава у програмима радија и телевизије јавног сервиса обезбедити информативне, културне и образовне садржаје на језику националне мањине, односно да може да оснива и посебне радио и телевизијске станице које би програм емитовале на језицима националних мањина.

Члан 5. став 1. Закона о јавном информисању предвиђа да ради остваривања права националних мањина и етничких заједница у информисању на сопственом језику и неговању сопствене културе и идентитета, Република, аутономна покрајина, односно локална самоуправа обезбеђује део средстава или других услова за рад јавних гласила на језицима националних мањина и етничких заједница.

Члан 72. став 1. Закона о радиофизици прописује да је емитер обавезан да производи и емитује програм на српском језику, или да обезбеди да програми који су произведени на страним језицима буду емитовани преведени на српски језик, а у ставу 2. тог члана да се та обавеза не односи на емитере који производе и емитују програм намењен националним мањинама, као и делове програма јавног радиодифузног сервиса, којима се задовољавају потребе националних мањина у информисању на сопственом језику.

Од значаја за остваривање права на примање и преношење информација и идеја на језицима националних мањина без обзира на границе је и одредба члана 80. став 3. Устава Републике Србије, која предвиђа да припадници националних мањина имају право на несметане везе и сарадњу са сународницима изван територије Републике Србије.

За остваривање права на примање и преношење информација и идеја на језицима националних мањина без мешања јавних органа од значаја је члан 2. став 3. Закона о јавном информисању који предвиђа да нико не сме, ни на посредан начин, да ограничава слободу јавног информисања, нарочито злоупотребом државних или приватних овлашћења, злоупотребом права, утицаја или контроле над средствима за штампање и дистрибуцију јавних гласила или над уређајима за емитовање и радиофреквенцијама, као ни било којим другим начином подесним да ограничи слободан проток идеја, информација и мишљења. У члану 15. тог закона истиче се да је дистрибуција домаћих и страних јавних гласила слободна. Члан 17. истог закона предвиђа да надлежни окружни суд може, на предлог јавног тужиоца, забранити дистрибуцију информације ако утврди да је то неопходно у демократском друштву ради спречавања: позива на насилно рушење уставног поретка, нарушавања територијалног интегритета Републике, пропагирања рата, подстрекавања на непосредно насиље или заговарања расне, националне или верске мржње које представља подстицање на дискриминацију, непријатељство или насиље, а од објављивања информације непосредно прети озбиљна, непоправљива последица чије се наступање не може спречити на други начин. Према члану 21. став 1. Закона о радиодифузији, Републичка радиодифузна агенција (РРА) се стара да програми емитера не садрже информације којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље против лица или групе лица због њихове различите политичке опредељености или због њиховог припадања или неприпадања некој раси, вери, нацији, етничкој групи, полу или сексуалној опредељености. Према ставу 2. истог члана Закона, поступање емитера супротно забрани из става 1. тог члана је основ за изрицање предвиђених мера од стране РРА, независно од других правних средстава која стоје на располагању оштећеном. Према члану 61. т. 8. Закона о радиодифузији, дозвола за емитовање програма престаје да важи и пре истека времена на које је издата, између осталог, ако РРА, након спроведеног поступка у складу са тим законом и прописима

донетим на основу њега, емитеру изрекне меру одузимања дозволе за емитовање програма због повреде обавезе емитера или због непоштовања услова предвиђених дозволом за емитовање програма.

Многе националне мањине у Републици Србији уживају слободу пријема информација *без обзира на границе*. Сва подручја у Србији која насељавају националне мањине могу да примају програм из суседних држава. Осим на тај начин, примање и пружање информација и идеја остварује се и посредством реемитовања радио и ТВ програма. Слобода реемитовања и директног пријема радио/ТВ програма је у складу са обавезама и правилима Европске конвенције о прекограничној телевизији и Директиве о Теливизији без граница.

Подаци о дистрибуцији штампаних медија и емитовању/реемитовању радио и ТВ програма произведених у суседним земљама, односно матичним државама, садржани су у доњим примерима:

- Штампани медији из Мађарске доступни су на територији општина на подручју АП Војводине, а њихови увозници су Форум, Нови Сад и Elegance Poress, Суботица;

- Путем кабловско-дистрибутивног система на територији појединих општина доступни су ТВ програми следећих емитера из Мађарске: Мађар телевизио 1 и 2 (24 сата дневно), Дуна телевизио (24 сата дневно), Телевизио 2 (6-24 сата дневно), РТЛ Клуб програм (6-24 сата дневно), ХИР телевизио (6-24 сата дневно), АТВ телевизио (6-24 сата дневно) и Халозат телевизио (6-24 сата дневно);

- Реемитован ТВ програм емитера из Албаније доступан је преко ТВ Прешева, Прешево, у трајању од 14,5 сати дневно и ТВ Алди, Прешево, у трајању од 9 сати дневно;

- Радио и ТВ програме емитера из Словачке реемитује Радио Нови Сад – програм на словачком језику, Нови Сад, у трајању од 1-1,5 сати месечно; Наша ТВ, Бачки Петровац (путем сателита) и ТВ Петровац, Бачки Петровац;

- На територији општине Босилеград доступано је више ТВ програма емитера из Бугарске посредством кабловско-дистрибутивног система, а у Димитрограду програми БТВ, К1, ББТ, ТВ фолклор и ТВ 7, такође из Бугарске;

- Програм ХТВ из Хрватске доступан је на територији појединих општина путем кабловско-дистрибутивног система.

9.1.3. Забрана дискриминације у приступу средствима јавног информисања

Устав Републике Србије у члану 21. став 3. забрањује сваку, непосредну и посредну, дискриминацију по било ком основу, а нарочито по основу језика. Члан 3. т. 6. Закона о радиодифузији предвиђа да сва физичка и правна лица имају право да под једнаким условима учествују у јавном информисању, односно да се регулисање односа у области радиодифузије заснива на начелу забране дискриминације поступка издавања дозволе за емитовање. На основу изложених решења јасно је да припадници националних мањина имају приступ средствима јавног информисања *без дискриминације*.

Став 2.

9.2. Одобрења за емитовање радио и ТВ програма

Чланом 4. т. 8. Закона о радиодифузији дефинисано је у да је радиодифузна организација, односно емитер, физичко или правно лице које је регистровано за делатности производње и емитовање радио или телевизијског програма коме је, у складу са тим законом, издата дозвола за емитовање програма. У члану 38. тог закона предвиђено је да свако правно или физичко лице које испуни услове прописане законом може да добије дозволу за емитовање радио и телевизијског програма под једнаким условима. Дозволу за емитовање програма издаје Републичка радиодифузна агенција у складу са утврђеним критеријума и прописаним условима и стандардима за производњу и емитовање програма, а по основу претходно расписаног јавног конкурса. Одобрење се односи само на посебне техничке услове у погледу коришћења фреквенција и испуњење минималних техничких услова за емитовање радио или телевизијског програма.

Став 3

9.3. Стварање и коришћење средстава информисања

9.3.1. Стварање и коришћење штампаних средстава информисања

Као што је већ изложено, слобода медија је загарантована чланом 50. Устава Републике Србије. Према тој одредби свако је слободан да, без одобрења и на начин предвиђен законом, оснива новине и друга средства јавног обавештавања.

Према члану 14. Закона о јавном информисању, оснивач правног лица које је оснивач јавног гласила може бити свако домаће или страног правно или физичко лице, у складу са законом, али оснивачи јавног гласила не могу бити, ни посредно ни непосредно, држава и територијална аутономија, као ни установа, предузеће и друго правно лице које је у претежном делу у државној својини или које се у целини или претежним делом финансира из јавних прихода, осим уколико је то предвиђено посебним законом којим се уређује област радиодифузије. То решење омогућава стварање штампаних средстава јавног информисања на језицима националних мањина.

Република, аутономна покрајина, односно локална самоуправа обезбеђује део средстава или других услова за рад јавних гласила на језицима националних мањина ради остваривања права националних мањина у информисању на сопственом језику и неговању сопствене културе и идентитета (члан 5. Закона о јавном информисању).

Информисање на језицима националних мањина путем штампаних медија, независно од њиховог својинског режима, помогнуто је од стране јавне власти. Од 2003. године Министарство културе Републике Србије расписује годишњи конкурс за суфинансирање јавних гласила и програма на језицима националних мањина. Од 2006. године пројектно финансирање медија на језицима националних мањина системски је решено. Почетком сваке године расписује се посебан конкурс за суфинансирање јавних гласила и програма електронских медија на језицима

националних мањина. Покрајински секретаријат за информације АП Војводине путем јавног конкурса, који се расписује најмање једном годишње, пружа финансијску подршку техничко-технолошком унапређењу локалних (општинских) и регионалних медија. Покрајински секретаријат за образовање и културу АП Војводине годишње расписује конкурс за суфинансирање часописа за културу, књижевност и уметност, часописа за омладину и часописа за децу који излазе, у писаној и електронској форми, и на језицима националних мањина који су од посебног значаја за развој културе, књижевности и уметности у АП Војводини.

Оснивачка права над појединим јавним гласилима које су својевремено основали различити нивои јавне власти пренесена су на националне савете националних мањина који су оснивачи правних лица који се сматрају оснивачима штампаних медија.

На основу изложених решења Закона о јавном информисању, буџетским средствима редовно се финансира 11 штампаних медија на језицима националних мањина чији су оснивачи национални савети националних мањина (изузев листа на албанском језику), у износу од 20-100% потребних средстава. То су: *Perspektiva* (албански језик), *Bošnjačka riječ* (бошњачки/босански језик), *Братство* (бугарски језик), *Magyar Szó* (мађарски језик), *Them* и *Romano Nevipe* (ромски језик), *Libertatea* (румунски језик), *Руске слово* (русински језик), *Hlas L'udu* (словачки језик), *РiдNE Слово* (украјински језик) и *Hrvatska riječ* (хрватски језик). Ови штампани медији излазе недељно, петнаестодневно или месечно (осим на мађарском језику који је дневни лист).

Доње табеле садрже податке о штампаним медијима на језицима националних мањина, као и финансијској подршци републичких и покрајинских органа и органа локалне самоуправе њиховом излажењу.

Албанска национална мањина

Часопис на албанском језику, *Перспектива*, покренула је НВО Културно друштво «Перспектива», Бујановац, априла 2006. године уз помоћ Министарства културе, које и суфинансира овај недељник у износу од 80% тражених средстава. Доња табела садржи податке о штампаним медијима на албанском језику и финансијској подршци тим медијима.

Штампани медији	Садржај	Периодика	Тираж	Финансијска подршка јавних власти
Приватни				
«Perspektiva», Бујановац	информативни, култура, политика	Недељник	3.000	у 2006. Министарство културе суфинансирао је износом од 4.300.000 динара
«Diellogi», Бујановац	дечији (од 2007)	месечник, у току школске године	5.000	у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 900.000 динара
Билтен, Медвеђа	(више не излази)			у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 300.000 динара

«Нарі», Врање	информативна ревија	повремено		-
Јавни				
«Filloristi», Прешево	Ђачке новине	у току школске године		финансира ОШ «15. новембар», Прешево
«Сисеграк», Црнотинце	Ђачке новине	у току школске године		финансира ОШ «22. децембар», Црнотинце

Ашкалијска национална мањина

У доњој табели садржани су подаци о штампаним медијима намењени припадницима ашкалијске националне мањине, као и финансијској подршци тим медијима.

Штампани медији	Садржај	Периодика	Тираж	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - вишејезични листови				
«Horizonti Ashkali», Нови Сад	часопис - култура, уметност, друштвена питања	10 издања Годишње	3.000	у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 50.000 динара, у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 30.000 динара
«Flutura – Leptirko», Нови Сад	часопис - дечији	8 издања Годишње	2.000	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 30.000 динара

Бошњачка национална мањина

На основу одлуке из марта 2006. године покренут је часопис за друштвени живот и културу Бошњака, *Бошњачка ријеч*, чији је оснивач Национални савет бошњачке националне мањине. Министарство културе суфинансира овај часопис у износу од 60% потребних средстава. Доња табела садржи податке о листовима на бошњачком/босанском језику и финансијској подршци државних органа њиховом излажењу.

Штампани медији	Садржај	Периодика	Тираж	Финансијска подршка јавних власти
Приватни				
«Kolibri»	дечији	месечник	500-1.000	у 2005. Министарство културе конкурсом је доделило 240.500 динара
«Šer»	сатирикон	месечник	500	

«Revija Sandžak», Нови Пазар	култура, друштвена питања	месечник	2.000-5.000	у 2005. Министарство културе конкурсом је доделило 240.000 динара
«Glas islama», Нови Пазар	верски	месечник	2.000	-
Јавни				
«Bošnjačka гijeч», Нови Пазар	наука, култура, имформативни	тримесечник	1.000	у 2006. Министарство културе суфинансирало је износом од 1.460.000 динара

Бугарска национална мањина

На Национални савет бугарске националне мањине пренета су са Скупштине Републике Србије оснивачка права над Новинско-издавачком установом «Братство» која издаје листове на бугарском језику садржане у доњој табели, а који се финансирају 100% из буџета Републике Србије.

Штампани медији	Садржај	Периодика	Тираж	Финансијска подршка јавних власти
Јавни				
«Братство», Ниш	информативни	недељник	2.000	финансирање из буџета Републике, (у 2006. НИУ «Братство» додељено је 30.000.000 динара)
«Другарче»	дечији	месечник у току школске године	1.500	финансирање из буџета Републике
«Мост»	култура, уметност, друштвена питања	двомесечник	800	финансирање из буџета Републике

Буњевачка национална мањина

Национални савет буњевачке националне мањине формирао је Новинско издавачку установу «Буњевачки информативни центар» који издаје *Буњевачке новине* и *Тандрчак*. Доња табела садржи податке о штампаним медијима и финансијској подршци тим медијима.

Штампани медији	Садржај	Периодика	Тираж	Финансијска подршка јавних власти
Приватни				
				у 2006. Покрајински секретаријат за образовање

«Rič matice», Суботица	часопис - књижевност	двомесечник	500	и културу конкурсом је доделио 60.000 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 80.000 динара
Јавни				
«Буњевачке новине», Суботица	информативни	месечник	1.000	у 2005. Министарство културе конкурсом је доделило 240.000 динара за формирање централне редакције за <i>Буњевачке новине</i> и програме у електронским медијима, у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 24.927 динара за извештавање са манифестација буњевачких обичаја
«Tandrčak», Суботица	дечији подлистак (од септембра 2007)	месечник	1.000	у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 55.000 динара

Јеврејска национална мањина

Доња табела садржи податке о штампаним медијима јеврејске националне заједнице који излазе на српском језику, као и финансијској подршци тим штампаним медијима.

Штампани медији	Садржај	Периодика	Тираж	Финансијска подршка јавних власти
Јавни				
«Билтен», Београд	информативни	месечник	1.500	у 2006. дотација Министарства вера у износу од 350.000 динара, у 2007. Служба за људска и мањинска права доделила је 200.000 динара
«Основни појмови јеврејских обичаја и религије», Нови Сад	тематски часопис	годишњак	500-800	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 60.000 динара
«Животне приче председнка Јеврејске општине Нови Сад од Другог светског рата», Нови Сад	тематски часопис	годишњак	200-250	у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 80.000 динара

Мађарска национална мањина

Национални савет мађарске националне мањине преузео је од Скупштине АП Војводине оснивачка права над Д.о.о. за новинско-издавачку делатност «Мађар со» (који издаје једини дневни лист на мађарском језику, *Magyar Szó*, и дечији часопис *Képes Ifjúság*) и Д.о.о. за новинско-издавачку делатност «Хет нап» (који издаје истимени недељник). Ови листови добијају редовне дотације из буџета АП Војводине у износу од 20%, односно 60% потребних средстава. Доња табела садржи податке о штампаним медијима на мађарском језику, као и финансијској подршци њиховом излажењу.

Штампани медији	Садржај	Периодика	Тираж	Финансијска подршка јавних власти
Приватни – на мађарском језику				
«Igaz Szó», Ковин	Подлист листа «Мој Ковин»	месечник	350-400	у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је 130.000

¹

Скраћенице у колони 5:

РЕД. ДОТ – током 2002. и 2003. РТВ Нови Сад је добијао редовне дотације

ОПР – током 2003. и 2004. обезбеђена су средства за опремање РТВ Нови Сад за аудио-визуелно покривање

				динара за ТТО ¹
«Szó Beszéd», Мали Иђош	информативни	месечник	700	-
«Csernyei Újság», Нова Црња	информативни	тримесечник	800	-
«Mezéskalács», Нови Сад	часопис - дечији	месечник	3.300	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 68.900 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 100.000 динара
«Jó Pajtás», Нови Сад	часопис - дечији	недељник	1.300	у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 200.000 динара, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је 200.000 динара за ТТО, у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 38.300 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 80.000 динара
«Ágacs»,	култура			у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за

рада Извршног већа и Скупштине АП Војводине, а регионалним електронским медијима обезбеђена су средства за оснивање и почетак рада

ТТО – од 2005. додељивана су регионалним и општинским медијима средства на основу конкурса за техничко технолошко унапређење рада

ИНФ – заклучени су уговори о информисању јавности о раду Извршног већа и Скупштине АП Војводине

УНП – од 2006. додељују се средства унапређење програма

Нови Сад				информације доделио је 150.000 динара за ТТО
«Családi Kör», Нови Сад	породични	недељник	23.000- 25.000	-
DNS, Нови Сад	мултимедијални часопис	тримесечник	400	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 61.200 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 100.000 динара
«Zetna» (штампани облик), Сента	интернет часопис за књижевност	месечник		у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 38.300 динара
«Dunatáj», Сомбор	информативни	недељник	500	-
«Symposion», Суботица	часопис - књижевност, уметност, наука	тримесечник	500	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 114.900 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 150.000 динара
«Üzenet», Суботица	часопис - књижевност, уметност, култура, критика	тримесечник	400	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 114.900 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 150.000 динара

«Bácsország», Суботица	часопис - друштво	тримесечник	1.000	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 61.200 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 220.000 динара
«Új Kép», Суботица	образовање	месечник, у току школске године	1.500	-
«Temesi Újság», Темерин	информативни	недељник	1.100	у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 116.160 динара
«Jó Gazda», Темерин	пољопривреда	месечник	2.000	-
«Tordai Újság», Торда, СО Житиште	информативни	двомесечник	750	у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 50.000 динара, у периоду 2002/ 2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је 75.000 динара за ТТО
«Új Kanizai Újság», Тотово село, СО Кањижа	информативни	недељник	1.100	-
«Fecske», Фекетић	информативни	месечник	350	у 2005. Министарство културе конкурсом је доделило 11.790 динара, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 50.000 динара, у периоду 2002/ 2006. Покрајински секретаријат за

				информације доделио је 50.000 динара за ТТО
«Reformatus Elet», Фекетић	верски	месечник	2.000	-
Приватни - вишејезични листови				
«Közszégi Körkép» Општинска панорама, Ада	информативни	месечник	1.200	у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 64.060 динара за техничку опрему, у периоду 2002/ 2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је 44.000 динара за ТТО
«Бечејски мозаик», Бечеј	информативни	недељник	1.700	у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 100.000 динара за ТТО
«Зрењанинске новине», Зрењанин	информативни, подлистак на мађарском језику	недељник	10.000	-
«Muzslyai Újság», «Мужљанске новине», Мужља, СО Зрењанин	информативни	месечник	800-1.000	у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 200.000 динара у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 100.00 динара
«Kisoroszi Hírmondó», «Рускоселски гласник», Руско село, СО Киkinда	информативни	тримесечник	1.200	у периоду 2002/ 2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је 120.000 динара за ТТО
«Огледало -	часопис -	тримесечник	500	у 2006. Покрајински секретаријат за

Oglinda», Сечањ	књижевност			образовање и културу конкурсом је доделио 38.300 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 60.000 динара
Јавни - на мађарском језику				
«Magyar Szó», Нови Сад	информативни	дневно, изузев недеље	10.000	у периоду 2002/2006. субвенције Покрајинског секретаријата за информације у износу од 168.289.700 динара
«Képes Ifjúság», Нови Сад	омладински	недељник	1.000	у периоду 2002/2006. субвенције Покрајинског секретаријата за информације у износу од 19.050.530 динара, у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 53.600 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 80.000 динара
«Hét Nap», Суботица	породична ревија	недељник	6.000-7.500	у 2005. Министарство културе конкурсом је доделило 413.773 динара за развој рачунарске инфраструктуре, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 85.820 динара за развој фото опреме,

				у периоду 2002/2006. субвенције Покрајинског секретаријата за информације у износу од 69.236.850 динара
«Híd», Нови Сад	часопис - књижевност, уметност	месечник		у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 137.750 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 210.000 динара
«Létünk», Нови Сад	часопис - друштво, наука, култура	тримесечник	500	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 61.200 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 120.000 динара
«Hungarológiai Közlemények», Нови Сад	часопис - књижевност	тримесечник	200	у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 100.000 динара
«Közszégi Hírlap», Темерин	информативни	месечник	2.500	финансирање из буџета Општине Бачка Топола
Јавни² - вишејезични листови				
«Зрењанин», Зрењанин	информативни	недељник	12.000	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за

² Локални (општински) и регионални медији треба да буду приватизовани.

				информације доделио је 1.100.000 динара за ТТО
«Ковинске новине», Ковин	информативни	месечник	1.500	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је 160.000 динара за ТТО
«Кулска комуна», Кула	информативни	двонедељник	2.000	финансирање из буџета Општине, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 102.480 динара за ТТО
«Новокнежевачке новине» Нови Кнежевац	информативни	двонедељник	1.500	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је 177.000 динара за ИНФ
«Чоканска хроника», «Csókai Krónika», Чока	информативни	месечник	2.000	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је 270.000 динара за ТТО

Македонска национална мањина

Захваљујући помоћи Покрајинског извршног већа и Министарства културе, Национални савет македонске националне мањине установио је НИУ Македонски информативни и издавачки центар, који издаје информативну ревију *Македонска виделина*. Податке о штампаним медијима на македонском језику садржи доња табела.

Штампани медији	Садржај	Периодика	Тираж	Финансијска подршка јавних власти
Јавни				
				од 2007. субвенције

«Македонска виделина», Панчево	информативни	месечник	1.000	Покрајинског секретаријата за информације
«Суница», Нови Сад	часопис	двомесечник	1.000	у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 55.000 динара

Немачка национална мањина

Подаци о штампаном медију на немачком језику, као и финансијској подршци за његово излагање садржи доња табела.

Штампани медији	Садржај	Периодика	Тираж	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - вишејезични листови				
«Fenster», Сремски Карловци	часопис - култура, друштвени живот	3 издања годишње	500	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 60.000 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 80.000 динара

Ромска национална мањина

Скупштина АП Војводине пренела је оснивачка права на Национални савет ромске националне мањине над НИУ «Тем», који издаје информативни часопис *Them* и дечији часопис *Chavorrengo Them*, субвенционирани од стране Покрајинског секретаријата за информације АП Војводине. У 2005. години покренут је месечник на ромском језику чији је оснивач, такође, Национални савет ромске националне мањине. Министарство културе суфинансира тај лист износом од 100% потребних средстава. Подаци о штампаним медијима на ромском језику, као и финансијској подршци њиховом излагању садржани су у доњој табели.

Штампани медији	Садржај	Периодика	Тираж	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - вишејезични листови				
«Romologija», Дороње	часопис - друштво, култура, уметност	тримесечник	500-700	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 60.000 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 90.000 динара
Јавни – на ромском језику				
«Them», Нови Сад	информативни	двонедељник	1.500	у периоду 2002/ 2006. субвенције Покрајинског секретаријата за информације у износу од 26.550.800 динара
«Chavorrengo Them», Нови Сад	дечији	месечник, током школске године	1.500	у периоду 2002/ 2006. субвенције Покрајинског секретаријата за информације у износу од 2.860.000 динара
Јавни - вишејезични листови				
«Romano Nevire», Београд	магазин, подлистак за жене и децу	месечник	3.500	у 2006. Министарство културе суфинансијало је износом од 5.614.600 динара

Румунска национална мањина

На Национални савет румунске националне мањине пренета су оснивачка права над НИУ «Либертатеа», који издаје недељник *Libertatea* и часописе *Lumina*, *Tineretea* и *Bucuria Copilor*, а које суфинансира Покрајински секретаријат за информације АП Војводине. Податке о штампаним медијима на румунском језику, као и финансијској подршци њиховом излажењу садржи доња табела.

Штампани медији	Садржај	Периодика	Тираж	Финансијска подршка јавних власти
Приватни – на румунском језику				
				у 2006. Покрајински секретаријат за образовање

«Traditia», Нови Сад	часопис - етнографија, фолклор	тримесечник	320	и културу конкурсом је доделио 38.300 динара , у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 90.000 динара
«Tezaur Românesc», Панчево	часопис - културна баштина	тримесечник	300	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 38.300 динара
«Tibiscus», Уздин	часопис - култура, уметност	месечник	1.200	у 2005. Министарство културе конкурсом је доделило 108.000 динара, у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 50.000 динара, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 50.000 динара, у периоду 2002/ 2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је 95.000 динара за ТТО, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 80.000 динара
«Graiu Bănăţanului», Уздин	часопис - књижевност	тримесечник	200	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 38.300 динара
Приватни - вишејезични листови				
«Огледало - Oglinda», Сечањ	часопис - књижевност	тримесечник	500	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 38.300 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 60.000 динара
Јавни – на румунском језику				
				у 2005. Министарство културе конкурсом је доделило 350.350 динара, у 2006. Министарство културе

«Libertatea», Панчево	информативни	недељник	3.000	конкурсом је доделило 380.000 динара, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило НИУ 250.000 динара за пројекат «Токови мултикултурализма», у периоду 2002/ 2006. субвенције Покрајинског секретаријата за информације у износу од 70.201.570 динара
«Lumina», Панчево	часопис - књижевност, уметност, култура	двомесечник	350	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 114.900 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 210.000 динара
«Tineretea», Панчево	часопис - омладински	месечник, током школске године	750	у периоду 2002/ 2006. субвенције Покрајинског секретаријата за информације у износу од 6.012.120 динара, у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 53.600 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 80.000 динара
«Bucuria Copilor», Панчево	часопис - дечији	месечник, током школске године	1.250	у периоду 2002/ 2006. субвенције Покрајинског секретаријата за информације у износу од 6.012.120 динара, у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 68.900 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 100.000 динара
«Floare de latinitate», Нови Сад	часопис – информативни	двомесечник	300-400	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 38.300 динара

Јавни - вишејезични листови				
«Општинске новости», Алибунар	информативни (не излазе од 2006)	месечник	1.200	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/ 2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је 102.741 динара за ТТО
«Вршачка кула», Вршац	информативни	двонедељник	1.500	финансирање из буџета Општине
«Зрењанин», Зрењанин	информативни	недељник	12.000	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/ 2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је 1.100.000 динара за ТТО
«Ковинске новине», Ковин	информативни српски/мађарски/	месечник	1.500	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/ 2006. Покрајински секретаријат за информацио доделио је 160.000 динара за ТТО

Русинска национална мањина

Скупштина АП Војводине пренела је оснивачка права над НИУ «Руске слово» на Национални савет русинске националне мањине. Та новинско-издавачка установа издаје *Руске слово* и неколико специјализованих часописа, *Захрادتка*, *Мак*, *Шветлоси*, и *Календар-Алманах* које суфинансира Покрајински секретаријат за информације АП Војводине. У доњој табели садржани су подаци о штампаним медијима на русинском језику, као и финансијска подршка тим издањима.

Штампани медији	Садржај	Периодика	Тираж	Финансијска подршка јавних власти
Приватни – на русинском језику				
«Studia Ruthenica», Нови Сад	часопис - зборник радова	годишњак	500	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 38.300 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 40.000 динара,

«Русин», Руски Крстур	информативни	тримесечник		-
«Дзвони», Руски Крстур	верски	месечник	1.000	у периоду 2002/ 2006. Покрајински секретаријат за информацио доделио је 155.000 динара за ТТО
Приватни - вишејезични листови				
«Ерато над Куцуром/ Коцуром», Нови Сад	часопис – књижевност	годишњак	300	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 38.300 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 40.000 динара
«Глас савеза» Нови Сад	Гласисло Савеза Русина и Украјинаца у СЦГ	годишњак	300	-
Јавни – на русинском језику				
«Руске слово», Нови Сад	информативни	недељник	2.400	у периоду 2002/ 2006. субвенције Покрајинског секретаријата за информације у износу од 70.201.570 динара
«Захрадтка», Нови Сад	часопис - дечији	месечник	1.300	у периоду 2002/ 2006. субвенције Покрајинског секретаријата за информације у износу од 6.012.120 динара, у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 68.900 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 100.000 динара
				у периоду 2002/ 2006. субвенције Покрајинског секретаријата за информације у износу од

«Мак», Нови Сад	часопис - омаладински	месечник	400	6.012.120 динара у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 53.600 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 80.000 динара,
«Шветлосц», Нови Сад	часопис - књижевност, култура, уметност	двомесечник	400	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 114.900 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 210.000 динара
«Календар- Алманах», Нови Сад		годишњак	2.500	-
Јавни - вишејезични листови				
«Кулска комуна», Кула	информативни	двонедељник	2.000	финансирање из буџета Општине, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 102.480 динара за ТТО

Словачка национална мањина

Националном савету словачке националне мањине пренета су оснивачка права над НИУ «Хлас људу», који издаје *Hlas L'udu* и омладински часопис *Vzlet*. Ове публикације суфинансира Покрајински секретаријат за информације АП Војводине. Доња табела садржи податке о штампаним медијима на словачком језику, као и финансијској подршци њиховом излажењу.

Штампани медији	Садржај	Периодика	Тираж	Финансијска подршка јавних власти
Приватни – на словачком језику				
				у 2006. Покрајински секретаријат за

«Rovina», Бачки Петровац	породични магазин	8 издања годишње	1.000	образовање и културу конкурсом је доделио 38.300 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 90.000 динара
«Nový život», Бачки Петровац	часопис - литература, култура	тримесечник	200	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 114.900 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 210.000 динара
«Zornička», Бачки Петровац	часопис - дечији	двомесечник, током школске године	2.000	у периоду 2002/ 2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је 100.000 динара за ТТО, у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 68.900 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 100.000 динара
«Klasy», Ковачица	информативни	тримесечник	300	-
«Slovakistický Zbornik», Нови Сад	часопис - радови из језика	годишњак	500	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 38.300 динара
«Evanjelicky Hlasnik», Нови Сад	верски	месечник		-
Јавни – на словачком језику				
				у 2006. Министарство културе конкурсом је

«Нлас L'udu», Нови Сад	информативни	недељник	4.600	доделило 180.000 динара за подлистак Obzory, у периоду 2002/ 2006. субвенције Покрајинског секретаријата за информације у износу од 70.023.914 динара
«Obzory», Нови Сад	подлистак за културу, науку, уметност, књижевност	месечник	4.600	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 38.300 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 80.000 динара
«Vzlet», Нови Сад	часопис - омладински	месечник	1.550	у периоду 2002/ 2006. субвенције Покрајинског секретаријата за информације у износу од 6.012.120 динара у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 53.600 динара у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 80.000 динара
«Liber», Бачки Петровац	информативни	тримесечник	250	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 38.300 динара
«Petrovské noviny», Бачки Петровац	информативни	двонедељник	2.000	финансирање из буџета Општине
Јавни - вишејезични листови				
«Општинске новости», Алибунар	информативни (не излази од 2006)	месечник	1.200	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/ 2006. Покрајински секретаријат за

				информације доделио је 102.741 динара за ТТО
«Наша реч», Бачки Петровац	информативни	месечник	4.500	финансирање из буџета Општине
«Зрењанин», Зрењанин	информативни српски/мађарски/	недељник	12.000	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/ 2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је 1.100.000 динара за ТТО

Украјинска национална мањина

Национални савет украјинске националне мањине основао је 2005. године НИУ «Ридне слово», које издаје новине *Ридне Слово*, а чије излажење суфинансира Покрајински секретаријат за информације АП Војводине. У доњој табели садржани су подаци о штампаним медијима на украјинском језику, као и финансијској подршци њиховом излажењу.

Штампани медији	Садржај	Периодика	Тираж	Финансијска подршка јавних власти
Приватни – на украјинском језику				
«Украјинске слово», Нови Сад	часопис - друштво	тримесечник	500	у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 100.000 динара, у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 60.000 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 80.000 динара
Приватни - вишејезични листови				
«Глас Савеза», Нови Сад	Гласило Савеза Русина и Украјинаца у СЦГ русински/украјински 60/30/30	годишњак	300	-

Јавни - на украјинском језику				
«Рідне Слово», Нови Сад	информативни	месечник		у 2005. Министарство културе конкурсом је доделило 180.000 динара за техничку опрему, у периоду 2002/ 2006. субвенције Покрајинског секретаријата за информације у износу од 2.400.000 динара
«Соловејко», Нови Сад	часопис - дечији	двомесечник	300	у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 55.000 динара

Хрватска национална мањина

Скупштина АП Војводине пренела је оснивачка права над НИУ «Хрватска ријеч» Националном савету хрватске националне мањине. Та установа издаје на хрватском језику недељник *Хрватска ријеч* и часопис *Хрцко*, које субвенционира Покрајински секретаријат за информације. Подаци о штампаним медијима на хрватском језику и финансијској подршци њиховом излажењу садржани су у доњој табели.

Штампани медији	Садржај	Периодика	Тираж	Финансијска подршка јавних власти
Приватни				
«Miroљub», Сомбор	друштво, култура	тримесечник	900	-
«Glasnik pučke kasine 1878», Суботица	политика, култура, јавни живот	месечник	300	-

«Klasije naših gavni», Суботица	часопис - књижевност, књижевна критика	месечник	500	у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 137.750 динара, у 2006. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 137.750 динара, у 2007. Покрајински секретаријат за образовање и културу конкурсом је доделио 210.000 динара
Јавни				
«Hrvatska riječ», Суботица	информативни	недељник	1.500	у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило НИУ 200.000 динара за омладинске новине, у периоду 2002/ 2006. субвенције Покрајинског секретаријата за информације у износу од 41.523.400 динара
«Hrcko», Суботица	дечији подлистак	месечник, током школске године	1.500	у 2005. Министарство културе конкурсом је доделило 476.100 динара, у периоду 2002/ 2006. субвенције Покрајинског секретаријата за информације у износу од 2.950.000 динара

Чешка национална мањина

У доњој табели садржани су подаци о једином штампаном медију на чешком језику.

Штампани медији	Садржај	Периодика	Тираж	Финансијска подршка јавних власти
Приватни				
«Bilten», Бела Црква	информативни	тримесечник	300	помаже локална власт кроз једнократну годишњу помоћ

9.3.2. Стварање и коришћење електронских средстава информисања

9.3.2.1. Емитери радио и ТВ програма

У члану 50. Устава Републике Србије регулисано је да се телевизијске и радио станице оснивају у складу са законом. Законом о радиодифузији, како је изложено у коментару става 2. овог члана, за емитовање радио и ТВ програма потребна је дозвола коју издаје Републичка радиодифузна агенција. Поред услова у погледу коришћења фреквенције и испуњења минималних техничких услова, емитовање радио и ТВ програма подлеже још једном услову - програмска оријентација радио или ТВ станице не сме да почива на говору мржње (члан 21. Закона).

Закон о радиодифузији у члану 72. предвиђа да је емитер обавезан да производи и емитује програм на српском језику, или да обезбеди да програми који су произведени на страним језицима буду емитовани преведени на српски језик, што се не односи на емитере који производе и емитују програм намењен националним мањинама, као и на делове програма установа јавног радиодифузног сервиса, којима се задовољавају потребе националних мањина у информисању на сопственом језику. Изложене одредбе Закона омогућавају да радио и ТВ програм на језицима националних мањина емитују и емитери који не спадају у јавни радиодифузни сервис.

У доњим табелама изложени су подаци о емитовању програма на језицима националних мањина у електронским медијима.

Емисије радио програма према језику емитовања (у сатима)

Језик емитовања	Година			
	2002	2003	2004	2005
РЕПУБЛИКА СРБИЈА				
Укупно	1030810	1344885	1321611	1384989
Српски	970050	1262168	1264032	1330066
Албански	1418	5825	5109	2924
Бугарски	468	499	716	1521
Мађарски	25843	33727	36962	28419
Румунски	3000	3754	2283	2300
Русински	1883	48	1972	1925
Ромски	7432	23813	4611	4331
Словачки	6660	8643	3300	4234
Украјински	130	130	128	208
Језици осталих мањина	943	546	1960	666
Остали језици	12983	5732	538	8395
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА				

Укупно	884927	1146303	1123606	1239650
Српски	867109	1111960	1112405	1223917
Албански	1418	5825	5109	2924
Бугарски	468	499	612	1521
Мађарски				
Румунски	730			
Русински			40	40
Ромски	6222	22287	3488	3349
Словачки				
Украјински				
Језици осталих мањина	223		1440	250
Остали језици	8757	5732	512	7649
ВОЈВОДИНА				
Укупно	145883	198582	198005	145339
Српски	102941	150208	151627	106149
Албански				
Бугарски			104	
Мађарски	25843	33727	36962	28419
Румунски	2270	3754	2283	2300
Русински	1883	48	1932	1885
Ромски	1210	1526	1123	982
Словачки	6660	8643	3300	4234
Украјински	130	130	128	208
Језици осталих мањина	720	546	520	416
Остали језици	4226		26	746

**Емисије ТВ програма према језику емитовања
(у сатима)**

Језик емитовања	Година			
	2002	2003	2004	2005
РЕПУБЛИКА СРБИЈА				
Укупно	395139	428322	425604	550281
Српски	358090	403280	388424	508880
Албански				
Бугарски	26			
Мађарски	794	1062	601	1332
Румунски	1246	935	303	814
Русински	268	353	299	212
Ромски	768	432	537	494

Словачки	259	366	306	218
Украјински	27	24	15	13
Језици осталих мањина	14	413	782	42
Остали језици	33647	21457	34337	38276
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА				
Укупно	370497	394205	388602	494041
Српски	340535	374055	355165	457042
Албански				
Бугарски	26			
Мађарски				
Румунски	961	596	2	596
Русински				
Ромски	487	83	177	185
Словачки				
Украјински				
Језици осталих мањина		365	750	
Остали језици	28488	19106	32508	36218
ВОЈВОДИНА				
Укупно	24642	34117	37002	56240
Српски	17555	29225	33259	51838
Албански				
Бугарски				
Мађарски	794	1062	601	1332
Румунски	285	339	301	218
Русински	268	353	299	212
Ромски	281	349	360	302
Словачки	259	366	306	218
Украјински	27	24	15	13
Језици осталих мањина	14	48	32	42
Остали језици	5159	2351	1829	2058

Доње табеле садрже податке о електронским медијима³ који емитују програм на језицима националних мањина, као и финансијској подршци републичких, покрајинских и органа локалне самоуправе њиховом емитовању.

³ У току је поступак издавања дозвола за емитовање програма радио и телевизијских станица на локалном нивоу.

Албанска национална мањина

У доњој табели садржани су подаци о емитовању **радио програма** на албанском језику.

Емитер	Дужина трајања радио програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - на албанском језику		
РТВ Спектри Радио Спектри, Бујановац	24 сата дневно	-
РТВ Алди Радио Алди, Прешево	24 сата дневно	-
Радио М, Медвеђа	24 сата дневно	-
Јавни ⁴ - вишејезично емитовање програма		
РТВ Бујановац Радио Бујановац, Бујановац	6,5 сати дневно	финансирање из буџета Општине (100%), у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 325.935,60 динара за набавку опреме за реализацију пројекта «РТВ Бујановац - Мултиетнички медиј», у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 321.980 динара за техничку опрему
Радио Медвеђа, Медвеђа	2 сата недељно и вести 1х дневно	финансирање из буџета Општине, у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 80.000 динара за реализацију серијала «Животне приче расељених са обе стране линије»
РТВ Прешево Радио Прешево, Прешево	12,5 сати дневно	финансирање из буџета Општине (80%)

Доња табела садржи податке о емитовању **ТВ програма** на албанском језику.

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - на албанском језику		
РТВ Спектри ТВ Спектри, Бујановац	24 сата дневно	-

⁴ Локални (општински) и регионални електронски медији треба да буду приватизовани.

РТВ Алди ТВ Алди, Прешево	15 сати дневно	-
Јавни - на албанском језику		
РТВ Прешево ТВ Прешево, Прешево	9,5 сати дневно	финансирање из буџета Општине (80%)
Јавни - вишејезично емитовање програма		
РТВ Бујановац ТВ Бујановац, Бујановац	3 сата дневно	финансирање из буџета Општине (100%)

Бошњачка национална мањина

У доњој табели садржани су подаци о емитовању **радио програма** на бошњачком/босанском језику.

Емитер	Дужина трајања радио програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - вишејезично емитовање програма		
Радио сто плус, Нови Пазар	5 сати дневно	-
Радио Амаро, Сјеница	12 сати дневно	-
Јавни - вишејезично емитовање програма		
Регионална РТВ Радио Нови Пазар, Нови Пазар	30% од 7,5 сати дневно	финансирање из буџета Општине

Доња табела садржи податке о емитовању **ТВ програма** на бошњачком/босанском језику и финансијској подршци емитерима у реализацији програма.

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Финансијска подршка јавних власти
Јавни - вишејезично емитовање програма		
Регионална РТВ ТВ Нови Пазар, Нови Пазар	30% од 17 сати дневно	финансирање из буџета Општине, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 1.022.175 динара за техничку

		опрему
ТВ Тутин, Тутин	8 сати дневно	финансирање из буџета Општине

Бугарска национална мањина

Доња табела садржи податке о емитовању **радио програма** на бугарском језику, као и финансијској подршци емитерима који реализују програм.

Емитер	Дужина трајања радио програма	Финансијска подршка јавних власти
Јавни - вишејезично емитовање програма		
Радио Босилеград, Босилеград	7,5 сати дневно	финансирање из буџета Општине
РТВ Цариброд Радио Цариброд, Димитровград	4-5 сати дневно	финансирање из буџета Општине
Радио Сурдулица, Сурдулица	3 сата недељно	финансирање из буџета Општине

У доњој табели садржани су подаци о емитовању **ТВ програма** на бугарском језику, као и финансијској подршци емитеру који реализује тај програм.

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Финансијска подршка јавних власти
Јавна предузећа Вишејезично емитовање програма		
РТВ Цариброд ТВ Цариброд, Димитровград	1 сат дневно	финансирање из буџета Општине, у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 366.390 динара за техничко опремање, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 525.000 динара за техничку опрему

Буњевачка национална мањина

Буњевачки информативни центар, Суботица, припрема и програме намењене Буњевцима који се емитују у електронским медијима. У доњој табели садржани су подаци о емитовању **радио програма** за припаднике буњевачке националне мањине, као и финансијској подршци у реализацији тог програма.

Емитер	Дужина трајања радио програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - вишејезично емитовање програма		
Радио 103, Суботица	1 сат недељно	у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 257.000 динара за радио емисију на буњевачком језику «Буњевачка рич»
Јавни - вишејезично емитовање програма		
Радио Сомбор, Сомбор	0,5 сат недељно	финансирање из буџета Општине, у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 289.800 динара за емисију «Cross Culture», у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 410.000 динара за ТТО, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 250.000 динара за ТТО

Доња табела садржи податке о емитовање **ТВ програма**, као и о финансијској подршци у реализацији тог програма.

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - вишејезично емитовање програма		
Патриа РТВ – ЛТВ К23, Суботица	(не емитује више програм)	у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 236.000 динара за ТВ мисију «Липа рич»

Влашка национална мањина

У доњој табели садржани су подаци о емитовању **радио програма** на влашком језику, као и финансијској подршци емитеру за релизацију тог програма.

Емитер	Дужина трајања радио програма	Финансијска подршка јавних власти
Јавни - вишејезично емитовање програма		
РТВ Зајечар Радио Зајечар, Зајечар	дневне вести и 2 сата месечно (емитовано до јуна 2007)	финансирање из буџета Општине, у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 405.000 динара за оснивање редакције на влашком језику «Aici Radio- Zaiceri»

Доња табела садржи податке о емитовање **ТВ програма** на влашком језику, као и о финансијској подршци емитеру који реализује тај програм.

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - вишејезично емитовање програма		
СТВ Неготин, Неготин	вести на влашком језику	у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 387.600 динара за вести на влашком језику

Горанска национална мањина

Податке о једином емитеру **радио програма** на горанском језику садржи доња табела.

Емитер	Дужина трајања радио програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - вишејезично емитовање програма		
Радио сто плус, Нови Пазар	0, 5 сати недељно	-

Мађарска национална мањина

У доњој табели садржани су подаци о емитовању **радио програма** на мађарском језику, као и финансијској подршци емитерима који реализују тај програм.

Емитер	Дужина трајања радио програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - на мађарском језику		
Радио Zeppelin, Мужља, СО Зрењанин	24 сата дневно	у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 160.000 динара за ТТО ⁵
Радио ПМ, Тотово село, СО Кањижа	24 сата дневно	-
Приватни - вишејезично		

⁵ Скраћенице у колони 3:

РЕД, ДОТ – током 2002. и 2003. РТВ Нови Сад је добијао редовне дотације

ОПР – током 2003. и 2004. обезбеђена су средства за опремање РТВ Нови Сад за аудио-визуелно покривање рада Извршног већа и Скупштине АП Војводине, а регионалним електронским медијима обезбеђена су средства за оснивање и почетак рада

ТТО – од 2005. додељивана су регионалним и општинским медијима средства на основу конкурса за техничко технолошко унапређење рада

ИНФ – заклучени су уговори о информисању јавности о раду Извршног већа и Скупштине АП Војводине

УНП – од 2006. додељују се средства унапређење програма

емитовање програма		
Радио Ада, Ада	88 сати недељно	-
Радио Бачка Топола, Бачка Топола	12 сати дневно	у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 636.000 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 250.000 динара за ТТО
Радио Тренд, Бачка Топола	12 сати дневно	у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 159.000 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 267.562 динара за ТТО
Радио сунце – Глас јужног Баната, Бела Црква	20 минута недељно	у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 100.000 динара за пројекат «Мултикултуралност 2007», у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 100.000 динара за ТТО
Радио Бечеј, Бечеј	4 сата дневно	у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 50.000 динара за ТТО
Радио Видра, Бечеј	3,5 сати дневно	-
Радио Патак, Вршац	1,5 сати недељно	уговор о пословној сарадњи са Општином
Радио Федра, Зрењанин	дневне вести и 1 сат недељно	у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 96.000 динара за «Еурорадио» мултијезични радио – информативни програм, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 96.000 динара за «Еурорадио» мултијезични радио
Панда радио, Кањижа	17 сати дневно	у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 100.000 динара за ТТО
Радио Бус, Ковин	1,5 сати недељно	у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 340.000 динара за ТТО, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 100.000 динара за ТТО

Радио Фортуна, Нови Кнежевац	6 сати недељно	у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 98.987 динара за ТТО
Радио Blue, Озаци	0,5 сати недељно	у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 300.000 динара за ТТО
City радио, Суботица	6 сати дневно	у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 408.000 динара за ТТО
Paligo Radio (Радио Палић), Суботица	2 сата недељно	-
Sity Folk Radio, Суботица	1 сат дневно	-
RTV YU ECO YU ECO RADIO, Суботица	12 сати дневно	у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 130.000 динара за ТТО
Радио 90, Хајдуково, СО Суботица	2-3 сата дневно	у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 50.000 динара за ТТО
Радио Алфа Мини радио, Суботица	2-3 сата дневно	-
Јавни - на мађарском језику		
Радио Суботица - Редакција на мађарском језику, Суботица	24 сата дневно	финансирање из буџета Општине, у 2005. Министарство културе конкурсом је доделило мађарској редакцији 144.000 динара, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је Радио Суботици средства у износу од 2.107.000 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 350.000 динара за ТТО
Јавни - вишејезично емитовање програма		
Радио Апатин, Апатин	0,5 сати дневно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2005/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 450.000 динара за ТТО, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 100.000 динара за ТТО

РТВ Радио БаП, Бачка Паланка	2 сата недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 300.000 динара за ТТО
Радио Средња Бачка, Бачка Топола	12 сати дневно	финансирање из буџета Општине, у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 410.360 динара за програм на мађарском и покретање програма на словачком језику, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 417.100 динара, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 2.224.000 динара за ТТО и ИНФ у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 250.000 динара за ТТО
Радио Врбас, Врбас	5 сати недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 4.300.000 динара за ТТО
Радио Зрењанин, Зрењанин	1 сат дневно	финансирање из буџета Општине, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 432.000 динара, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 670.000 динара
РТВ Инђија Радио Инђија, Инђија	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине
РТВ Ковачица Радио Ковачица, Ковачица	1,5 сати дневно	финансирање из буџета Општине (70%)
Радио Ковин, Ковин	1 сат дневно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 100.000 динара за ТТО у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 110.000 динара за ТТО
Радио Кула, Кула	1 сат дневно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 1.563.000 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за

		информације доделио је 150.000 динара за ТТО
Радио Нови Бечеј, Нови Бечеј	25 сати недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 100.000 динара за ТТО
Радио Оџаци, Оџаци	2 сата недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 370.000 динара за ТТО
Радио Сечањ, Сечањ	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине, у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 250.000 динара за програм на мађарском и румунском језику, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 160.500 динара за реализацију програмских садржаја на мађарском и румунском, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 447.000 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 130.000 динара за ТТО
Радио Сомбор, Сомбор	2 сата дневно	финансирање из буџета Општине, у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 289.800 динара за емисију «Cross Culture», у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 410.000 динара за ТТО, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 250.000 динара за ТТО
Радио Србобран, Србобран	8 сати дневно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 772.600 динара за ТТО
Радио Темерин, Темерин	5 сати дневно	финансирање из буџета Општине, у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 288.000 динара за пројекат «Мањинска права, европска искуства и српско мађарске везе кроз историју», у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 450.000 динара за ТТО, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 102.480 динара за

		ТТО у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 146.800 динара за ТТО
--	--	---

Доња табела садржи податке о емитовање **ТВ програма** на мађарском језику и финансијској подршци емитерима који реализују тај програм.

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - на мађарском језику		
ТВ Мозаик, Нови Сад	24 сата дневно	у 2005. Министарство културе конкурсом је доделило 300.000 динара за документарни серијал, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 2.450.000 динара за ТТО, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 350.000 динара за ТТО
Приватни - вишејезично емитовање програма		
Кабловска ТВ, Ада	4-6 сати недељно	-
ТВ Банат, Вршац	дневне информативне емисије и програм 0,5 сати недељно	уговор о пословно техничкој сарадњи са Општином
ТВ Сантос, Зрењанин	0,5 сати дневно	у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 200.000 динара за емисију «Мађарски магазин»
ТВ Оџаци, Оџаци	0,5 сати недељно	у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 1.912.300 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 450.000 динара за ТТО
Супер ТВ, Суботица	2 сата дневно, изузев недеље	у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 6.440.000 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 900.000 динара за ТТО
RTV YU ECO		у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је

YU ECO TV, Суботица	35% програма од 24 сата дневно	средства у износу од 15.534.000 динара за ТТО, ИНФ, УНП, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 800.000 динара за ТТО
ТВ К23, Суботица	2 сата дневно	-
City TV, Суботица	2 сата дневно	-
Јавни - вишејезично емитовање програма		
Express-channel Кабловска ТВ, Бачка Топола	1 сат дневно	финансирање из буџета Општине
ТВ Бачка, Врбас	прилози и репортаже на мађарском језику, повремено	финансирање из буџета Општине
Инфо ТВ, Кањижа	1 сат дневно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 600.000 динара за ТТО, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 300.000 динара за ТТО
РТВ Ковачица ТВ Ковачица, Ковачица	8 сати недељно	финансирање из буџета Општине (70%), у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 360.000 динара за титловање емисија на мањинским језицима и српском, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 4.310.785 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 461.200 динара за ТТО
ЦИНК Инфо канал, Нови Кнежевац	10 сати дневно	финансирање из буџета Општине (80%), у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 521.600 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 200.000 динара за ТТО
Регионална РТВ Панчево ТВ Панчево, Панчево	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 2.830.000 динара за ТТО,

		у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 470.000 динара за ТТО
КДС Инфо канал, кабловска телевизија Суботица	2 сата дневно	-

Македонска национална мањина

У доњој табели садржани су подаци о емитовању **ТВ програма** на македонском језику.

Емитер	Дужина трајањаТВ програма	Финансијска подршка јавних власти
Јавни - вишејезично емитовање програма		
Регионална РТВ Панчево ТВ Панчево, Панчево	0,5 сати недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 2.830.000 динара за ТТО, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 470.000 динара за ТТО

Немачка национална мањина

Доња табела садржи о податке о емитовању **радио програма** на немачком језику.

Емитер	Дужина трајања радио програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - вишејезично емитовање програма		
Радио Федра, Зрењанин	1 сат недељно	у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 96.000 динара за «Еурорадио» мултијезични радио – информативни програм, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 96.000 динара за «Еурорадио» мултијезични радио
Јавни - вишејезично емитовање програма		
Радио Оџаци, Оџаци	2 сата недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 370.000 динара за ТТО

Радио Суботица, Суботица	0,5 сати недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је Радио Суботици средства у износу од 2.107.000 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 350.000 динара за ТТО, Служба за људска и мањинска права је у 2007. доделила 160.000 динара за реализацију програма на немачком језику
-----------------------------	------------------	---

Ромска национална мањина

У доњој табели садржани су подаци о емитовању **радио програма** на ромском језику, као и финансијској подршци емитерима који реализују тај програм.

Емитер	Дужина трајања радио програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - на ромском језику		
Радио Romano Vilo, Бор	24 сата дневно	-
Радио Ašunen Romalen, Зрењанин	24 сата дневно	у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 100.000 динара за УНП
Радио Romano Alav, Крушевац	24 сата дневно	у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 300.000 динара за емисију «Мој завичај, моја земља»
Радио Ром, Обреновац	24 сата дневно	у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 450.000 динара
Приватни - вишејезично емитовање програма		
РТВ Khrlo e Romengo Радио Khrlo e Romengo, Београд	10 сати дневно	у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 400.000 динара за техничку опрему
Радио Срце, Београд		у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 300.000 динара за емисију «И Београд срце има»
Радио Точак, Ваљево	12 сати дневно	-
Радио Gipson, Врање	12 сати дневно	-

ОК Радио, Врање	1 сат недељно, само у току 2006.	у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 300.000 динара за емисију «Šunen e gomen»
Радио Д-65, Дероње	2 сата недељно	-
Радио Амаро, Зајечар	3,5 сати дневно	-
РТВ Belle Amie Радио Belle Amie, Ниш	вести 2 x дневно	-
Радио Blue, Озаци	0,5 сати недељно	у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 300.000 динара за ТТО
Ромски радио, Пожаревац	17 сати дневно	-
Радио Лео, Сурдулица	12 сати дневно	-
Радио Гонг, Трговиште	не емитује више програм	у 2005. Министарство културе конкурсом је доделило 600.000 динара за промоцију и интеграцију ромске заједнице у информативни систем
Јавни – вишејезично емитовање програма		
Радио Бела Црква, Бела Црква	1 сат, повремено	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 216.730 динара за ТТО
РТВ Бујановац Радио Бујановац, Бујановац	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине 100%, у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 325.935,60 динара за набавку опреме за реализацију пројекта «РТВ Бујановац – Мултиетнички медиј» у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 321.980 динара за техничку опрему
РТВ Инђија Радио Инђија, Инђија	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине
Радио Ковин, Ковин	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 100.000 динара за ТТО, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 110.000 динара за ТТО
		финансирање из буџета Општине,

Радио Крушевац, Крушевац	1 сат недељно	у 2005. Министарство културе конкурсом је доделило 250.00 динара за пројекат «Romano alav»
Радио Нови Бечеј, Нови Бечеј	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 100.000 динара за ТТО
Радио Оџаци, Оџаци	2 сата недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 370.000 динара за ТТО
Радио Сомбор, Сомбор	1,5 сати недељно	финансирање из буџета Општине, у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 289.800 динара за емисију «Cross Culture», у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 410.000 динара за ТТО, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 250.000 динара за ТТО
Радио Србобран, Србобран	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 772.600 динара за ТТО
Радио Сурдулица, Сурдулица	3 сата недељно	финансирање из буџета Општине
РТВ Трстеник Радио Трстеник, Трстеник	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине 60%, у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 380.000 динара за емитовање емисије «Lačho đe»

Доња табела садржи податке о емитовање **ТВ програма** на ромском језику, као и финансијској подршци емитерима који реализују тај програм.

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - вишејезично емитовање програма		
РТВ Khrlo e romengo ТВ Khrlo e romenego, Београд	40% од 11,5 сати дневно	у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 387.000 динара
		у 2005. Министарство културе конкурсом је доделило 600.000 динара за емисију «Од А до

РТВ Нишава ТВ Нишава, Ниш	7 сати дневно	Ш» и у 2006. за трошкове ТВ продукције од 275.401 динара у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 440.000 динара
РТВ Belle Amie ТВ Belle Amie, Ниш	вести 2 x дневно	-
Пи канал, Пирот	1 сат месечно	у 2005. Министарство културе конкурсом је доделило 450.000 динара за емисију «Pralipe»
RTV YU ECO YU ECO TV, Суботица	2 сата недељно	у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 15.534.000 динара за ТТО, ИНФ, УНП, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 800.000 динара за ТТО
Јавни - вишејезично емитовање програма		
РТВ Бујановац ТВ Бујановац, Бујановац	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине (100%)
РТВ Ваљево ТВ Ваљево, Ваљево	4 сата месечно	У 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 360.000 динара за информисање Рома у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 360.000 динара за емисију »Ej Romalen»
Регионална РТВ Панчево ТВ Панчево, Панчево	1 сат недељно	финансирање из буџета општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 2.830.000 динара за ТТО, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 470.000 динара за ТТО
РТВ Крајина, ТВ Крајина, Неготин	0,5 недељно (од 2007)	у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 200.000 динара за емисију «Vibijaku djive»
РТВ Трстеник ТВ Трстеник, Трстеник	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 250.000 динара за емитовање емисије «Lačo đe»

Румунска национална мањина

У доњој табели садржани су подаци о емитовању **радио програма** на румунском језику, као и финансијској подршци емитерима тог програма.

Емитер	Дужина трајања радио програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - на румунском језику		
Радио Викторија, Вршац	24 сата дневно	уговор о пословној сарадњи са Општином, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 60.000 динара, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 200.000 динара за ТТО
Приватни - вишејезично емитовање програма		
Радио Фар, Алибунар	4 сата дневно	у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 40.000 динара за емисију на румунском «Културни мозаик», у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 420.000 динара за ТТО
Радио сунце – Глас јужног Баната, Бела Црква	1 сат недељно	у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 100.000 динара за пројекат «Мултикултуралност 2007», у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 100.000 динара за ТТО
Радио Патак, Вршац	1,5 сати недељно	уговор о пословној сарадњи са Општином
Јавни - вишејезично емитовање програма		
Радио Бела Црква, Бела Црква	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 216.730 динара за ТТО
Радио Зрењанин, Зрењанин	1,5 сати недељно	финансирање из буџета Општине, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 432.000 динара, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 670.000 динара
РТВ Ковачица Радио Ковачица Ковачица	1,5 сати дневно	финансирање из буџета Општине (70%)
		финансирање из буџета Општине,

Радио Ковин, Ковин	2 сата дневно	у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 100.000 динара за ТТО, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 110.000 динара за ТТО
Радио Сечањ, Сечањ	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине, у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 250.000 динара за програм на мађарском и румунском језику, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 160.500 динара за реализацију програмских садржаја на мађарском и румунском, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 447.000 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 130.000 динара за ТТО

Доња табела садржи податке о емитовање **ТВ програма** на румунском језику, као и финансијску подршку емитерима који реализују тај програм.

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - вишејезично емитовање програма		
ТВ Банат, Вршац	Дневне информативне емисије и програм 0,5 сати недељно	уговор о пословно техничкој сарадњи са Општином
Јавни - вишејезично емитовање програма		
РТВ Ковачица ТВ Ковачица, Ковачица	8 сати недељно	финансирање из буџета Општине (70%), у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 360.000 динара за титловање емисија на мањинским језицима и српском, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 4.310.785 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 461.200 динара за ТТО
Регионална РТВ Панчево ТВ Панчево, Панчево	1 сат недељно	финансирање из буџета општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 2.830.000 динара за ТТО, у 2007. Покрајински секретаријат за

		информације доделио је 470.000 динара за ТТО
--	--	--

Русинска национална мањина

У доњој табели садржани су подаци о емитовању **радио програма** на русинском језику, као и финансијској подршци емитерима који реализују тај програм.

Емитер	Дужина трајања радио програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - вишејезично емитовање програма		
Мултирадио, Нови Сад	0,5 сати недељно	у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 396.000 динара за Студентски магазин
Радио Blue, Оџаци	0,5 сати недељно	у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 300.000 динара за ТТО
Јавни - вишејезично емитовање програма		
Радио Средња Бачка, Бачка Топола	0,5 сати недељно	финансирање из буџета Општине, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 417.100 динара, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 2.224.000 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 250.000 динара за ТТО
Радио Врбас, Врбас	5 сати недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 4.300.000 динара за ТТО
Радио Кула, Кула	1 сат дневно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 1.563.000 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 150.000 динара за ТТО
Радио Шид, Шид	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 428.000 динара за ТТО

		и ИНФ
--	--	-------

Доња табела садржи податке о емитовање **ТВ програма** на русинском језику, као и о финансијској подршци емитерима који реализују тај програм.

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - вишејезично емитовање програма		
ТВ Оџаци, Оџаци	0,5 сати недељно	у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 1.912.300 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 450.000 динара за ТТО
Сремска ТВ, Шид	0,5 сати недељно	у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 13.920.000 динара за ТТО, ИНФ, УНП
Јавни - вишејезично емитовање програма		
ТВ Бачка, Врбас	Прилози и репортаже на русинском језику	финансирање из буџета Општине

Словачка национална мањина

У доњој табели садржани су подаци о емитовању **радио програма** на словачком језику и финансијској подршци емитерима који реализују тај програм.

Емитер	Дужина трајања радио програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - на словачком језику		
Slovensky radio, Падина		-
Приватни - вишејезично емитовање програма		
Радио Фар, Алибунар	2 сата недељно	у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 420.000 динара за ТТО
Радио сунце –Глас јужног Баната, Бела Црква	20 минута недељно	у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 100.000 динара за пројекат «Мултикултуралност 2007», у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 100.000 динара за ТТО

Радио Д-65, Дероње	3 сата недељно	-
Радио Федра, Зрењанин	дневне вести, 1 сат недељно	у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 96.000 динара за «Еурорадио» мултијезични радио – информативни програм, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 96.000 динара за «Еурорадио» мултијезични радио
Радио Blue, Озаци	0,5 сати недељно	у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 300.000 динара за ТТО
Јавни - вишејезично емитовање програма		
Радио Бачка, Бач	5 сати недељно	финансирање из буџета Општине (51%), у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 1.844.964,40 динара за ТТО, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 300.000 динара за ТТО
РТВ Радио БаП, Бачка Паланка	2 сата недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 300.000 динара за ТТО
Радио Средња Бачка, Бачка Топола	0,5 сати недељно	финансирање из буџета Општине, у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 410.360 динара за програм на мађарском и покретање програма на словачком језику, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 417.100 динара, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 2.224.000 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 250.000 динара за ТТО
Радио Бачки Петровац, Бачки Петровац	24 сата дневно	финансирање из буџета Општине, у 2005. Министарство културе конкурсом је доделило 30.000 динара за подршку информисању на словачком језику, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 100.000 динара за емисије на словачком, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је

		средства у износу од 738.000 динара за ТТО
Радио Зрењанин, Зрењанин	1,5 сати недељно	финансирање из буџета Општине, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 432.000 динара, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 670.000 динара
РТВ Инђија Радио Инђија, Инђија	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине
РТВ Ковачица Радио Ковачица, Ковачица	5 сати дневно	финансирање из буџета Општине (70%)
Радио Кисач, Нови Сад	33 сата недељно	финансирање из буџета Града и МЗ Кисач, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 180.000 динара за ИНФ
Радио Озаци, Озаци	2 сата недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 370.000 динара за ТТО
Радио Стара Пазова, Стара Пазова	5 сати дневно	финансирање из буџета Општине, у 2005. Министарство културе конкурсом је доделило 30.000 динара за дечији радио програм на словачком и 30.000 динара за емисију «Живимо заједно» у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 35.000 динара
Радио Шид, Шид	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 428.000 динара за ТТО

У доњој табели садржани су подаци о емитовање **ТВ програма** на словачком језику, као и о финансијској подршци емитерима који реализују тај програм.

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - на словачком језику		
ТВ Петровац, Бачки Петровац	24 сата дневно	у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 585.000 динара за ИНФ
Приватни - вишејезично		

емитовање програма		
ТВ Оџаци, Оџаци	0,5 сати недељно	у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 1.912.300 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 450.000 динара за ТТО
Сремска ТВ, Шид	0,5 сати недељно	у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 200.000 динара за емисију «Словачки магазин», у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 13.920.000 динара за ТТО, ИНФ, УНП
Јавни - вишејезично емитовање програма		
РТВ Ковачица ТВ Ковачица	24 сата недељно	финансирање из буџета Општине (70%), у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 360.000 динара за титловање емисија на мањинским језицима и српском, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 4.310.785 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 461.200 динара за ТТО
Регионална РТВ Панчево ТВ Панчево, Панчево	1 сат недељно	финансирање из буџета општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 2.830.000 динара за ТТО, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 470.000 динара за ТТО

Украјинска национална мањина

У доњој табели садржани су подаци о емитовању **радио програма** на украјинском језику и финансијској подршци емитерима који реализују тај програм.

Емитер	Дужина трајања радио програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - вишејезично емитовање програма		
Радио Ројал, Сремска Митровица	1 сат недељно	-
Јавни - вишејезично		

емитовање програма		
Радио Врбас, Врбас	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 4.300.000 динара за ТТО
РТВ Инђија Радио Инђија, Инђија	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине, у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 200.000 динара за програм на украјинском језику «Различитости су наша вредност»
Радио Кула, Кула	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 1.563.000 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 150.000 динара за ТТО

Хрватска национална мањина

Доња табела садржи податке о емитовању **радио програма** на хрватском језику, као и финансијској подршци емитерима у реализацији тог програма.

Емитер	Дужина трајања радио програма	Финансијска подршка јавних власти
Јавни - вишејезично емитовање програма		
Радио Бачка, Бач	0,5 сати недељно	финансирање из буџета Општине (51%), у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 1.844.964,40 динара за ТТО, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 300.000 динара за ТТО
РТВ Инђија Радио Инђија, Инђија	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине,
Радио Суботица, Суботица	2 сата дневно	финансирање из буџета Општине, у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 500.000 динара за серију радијских драма на хрватском језику, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је Радио Суботици средства у износу од 2.107.000 динара за ТТО и ИНФ, у 2007. Покрајински секретаријат за

		информације доделио је 350.000 динара за ТТО
--	--	--

У доњој табели садржани су подаци о емитовању **ТВ програма** на хрватском језику, као и финансијској подршци емитеру у реализацији тог програма.

Емитер	Дужина трајања ТВ програма	Финансијска подршка јавних власти
Вишејезични приватни емитери		
RTV YU ECO YU ECO TV, Суботица	2 сата недељно	у 2006. Министарство културе конкурсом је доделило 127.774 динара за техничко опрему емисије «ТВ тједник» емисије на хрватском језику, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 15.534.000 динара за ТТО, ИНФ, УНП, у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 800.000 динара за ТТО

Чешка национална мањина

Доња табела садржи податке о емитовању **радио програма** на чешком језику и финансијској подршци емитерима за тај програм.

Емитер	Дужина трајања радио програма	Финансијска подршка јавних власти
Приватни - вишејезично емитовање програма		
„Радио сунце – Глас јужног Баната“, Бела Црква	1 сат дневно	у 2005. Министарство културе конкурсом је доделило 120.000 динара за програм на чешком језику у 2007. Министарство културе конкурсом је доделило 100.000 динара за пројекат «Мултикултуралност 2007», у 2007. Покрајински секретаријат за информације доделио је 100.000 динара за ТТО
Јавни - вишејезично емитовање програма		
Радио Бела Црква, Бела Црква	1 сат недељно	финансирање из буџета Општине, у периоду 2002/2006. Покрајински секретаријат за информације доделио је средства у износу од 216.730 динара за ТТО. Емитовање на чешком језику оснажено је кроз суфинансирање од стране Јужноморавског региона из Чешке републике и Покрајинског секретаријата за управу,

9.3.3. Јавни сервис

Члан 76. Закона о радиодифузији предвиђа да су носиоци јавног радиодифузног сервиса у Републици Србији републичка и покрајинске радиодифузне установе које обављају делатност производње и емитовања радио и телевизијског програма и имају посебне обавезе у остваривању општег интереса у области јавног радиодифузног сервиса, утврђене тим законом.

Закон о радиодифузији предвиђа у члану 78. обавезу носилаца јавног радиодифузног сервиса да у циљу остваривања општег интереса, између осталог, производе и емитују програме намењене свим сегментима друштва, без дискриминације, водећи при том рачуна, нарочито о специфичним друштвеним групама као што су, између осталог, мањинске групе и да уважавају језичке и говорне стандарде како већинског становништва тако, у одговарајућој сразмери, и националних мањина, на подручју на коме се програм емитује, кроз могућност да одређене програме или програмске целине, на подручјима на којима живе и раде, прате и на свом матерњем језику и писму.

Статутом јавног сервиса Србије, чланом 38. утврђена је обавеза Програмског одбора да разматра мишљења и препоруке националних савета националних мањина када се ради о програмима на језицима националних мањина. Представљање интереса националних мањина као корисника радио и ТВ програма, предвиђено је и Законом о радиодифузији. Чланом 23. Закона предвиђено је да чланове Савета Републичке радиодифузне агенције бира Народна скупштина Републике Србије, на предлог овлашћених предлагача у које спадају и домаће невладине организације и удружења грађана која се баве заштитом права националних мањина.

Републичка радиодифузна установа Србије – **Републички јавни сервис** емитује радио програм на језицима националних мањина. Доња табела садржи дужину емитовања програма на језицима националних мањина.

Језици емитовања радио програма	Емитер	Дужина трајања радио програма
<i>бугарски</i>	Радио Ниш – програм на бугарском језику, Ниш	до 2005. 3 сата недељно, од 2005. 15 минута дневно
<i>ромски</i>	Радио Београд – програм на ромском језику, Београд	0,5 сати дневно

Покрајинска радиодифузна установа Војводине – **Покрајински јавни сервис** емитује радио и ТВ програм на језицима националних мањина. У периоду 2002-2006. године Покрајински секретаријат за информације доделио је Радиодифузној устнови Војводине средства у укупном износу од 964.134.250 динара, и то: током 2002. и 2003. године по основу редовне дотације РТВ Нови Сад

за обављање делатности; током 2003. и 2004. обезбеђена су средства за опремање РТВ Нови Сад за аудио-визуелно покривање рада Извршног већа и Скупштине АП Војводине; од 2006. додељују се средства за унапређење програма и закључени су уговори о информисању јавности о раду Извршног већа и Скупштине АП Војводине.

Доња табела приказује дужину емитовања **радио програма** Покрајинског јавног сервиса на језицима националних мањина:

Језици емитовања радио програма	Емитер	Дужина трајања радио програма
<i>буњевачки</i>	Радио Нови Сад, Нови Сад	0,5 сати недељно
<i>мађарски</i>	Радио Нови Сад – програм на мађарском језику, Нови Сад	24 сата дневно
<i>македонски</i>	Радио Нови Сад – програм на македонском језику, Нови Сад	0,5 сати недељно
<i>ромски</i>	Радио Нови Сад – програм на ромском језику, Нови Сад	2,5 сати дневно
<i>румунски</i>	Радио Нови Сад – програм на румунском језику, Нови Сад	44 сата недељно
<i>русински</i>	Радио Нови Сад – програм на русинском језику, Нови Сад	5 сати и 25 минута дневно
<i>словачки</i>	Радио Нови Сад – програм на словачком језику, Нови Сад	до 2005. 5,5 сати дневно, од 2005. - 5 сати дневно
<i>украјински</i>	Радио Нови Сад – програм на украјинском језику, Нови Сад	6 сати месечно

У доњој табели приказана је дужина емитовања **телевизијског програма** Покрајинског јавног сервиса на језицима националних мањина:

Језици емитовања ТВ програма	Емитер	Дужина трајања ТВ програма
<i>буњевачки</i>	РТВ	1 сат месечно
<i>мађарски</i>	РТВ – програм на мађарском језику, Нови Сад	12 сати дневно
<i>македонски</i>	РТВ – програм на македонском језику, Нови Сад	1 сат месечно
<i>ромски</i>	РТВ – програм на ромском језику, Нови Сад	4 сата недељно и 2 сата месечно
<i>румунски</i>	РТВ – програм на румунском језику, Нови Сад	5,5 сати недељно
<i>русински</i>	РТВ – програм на русинском језику, Нови Сад	40 минута дневно
<i>словачки</i>	РТВ – програм на словачком језику, Нови Сад	5,5 сати недељно
<i>украјински</i>	РТВ – програм на украјинском језику, Нови Сад	1 сат месечно
<i>хрватски</i>	РТВ – програм на хрватском језику, Нови Сад	1 сат месечно

Став 4

9.4. Мере за олакшање приступа медијима у циљу повећања толеранције и културног плурализма

Устав Републике Србије подстиче уважавање разлика које постоје због посебности идентитета њених грађана. У члану 48. Устава утврђено је да Република Србија, између осталог, мерама у јавном обавештавању подстиче разумевање, уважавање и поштовање разлика које постоје због посебности етничког, културног, језичког или верског идентитета њених грађана.

Према члану 4. т. 9. Закона о радиодифузији, јавни радиодифузни сервис подразумева производњу, куповину, обраду и емитовање информативних, образовних, културно-уметничких, дечијих, забавних, спортских и других радио и телевизијских програма који су од општег интереса за грађане, а нарочито у циљу

остваривања њихових људских и грађанских права, размене идеја и мишљења, неговања политичке, полне, међунационалне и верске толеранције, као и очувања националног идентитета, а у члану 68. т. 4. предвиђа да су сви емитери дужни да приликом емитовања програма доприносе подизању општег културног и сазнајног нивоа грађана.

Закон о радиодифузији обавезује носиоце јавног радиодифузног сервиса да, у циљу остваривања општег интереса, производе и емитују програме намењене свим сегментима друштва, без дискриминације, водећи при том рачуна, нарочито о специфичним друштвеним групама као што су, између осталог, мањинске и етничке групе и да уважавају језичке и говорне стандарде како већинског становништва тако, у одговарајућој сразмери, и националних мањина, односно етничких група на подручју на коме се програм емитује, као и да обезбеде задовољавање потреба грађана за програмским садржајима који изражавају културни идентитет како народа тако и националних мањина, односно етничких група (члан 78. Закона).

Члан 10.

- 1. Стране уговорнице се обавезују да признају да сваки припадник националне мањине има право да користи слободно и без ометања свој језик, приватно и јавно, усмено или писмено.**
- 2. У областима традиционално или знатно насељеним припадницима националних мањина, ако то ова лица захтевају, или такав захтев одговара реалним потребама, стране ће у мери у којој је то могуће настојати да осигурају услове који би омогућили употребу мањинског језика у односима између припадника националних мањина и административних органа.**
- 3. Стране уговорнице се обавезују да гарантују право сваком припаднику националне мањине да буде обавештен, без одлагања, на језику који разуме, о разлозима хапшења и о карактеру и узроку оптужбе против њега и да се брани на том језику, ако је потребно, уз бесплатну помоћ тумача.**

Став 1.

10.1. Слобода коришћења мањинских језика

Право припадника националних мањина на слободну употребу језика, приватно и јавно, усмено и писмено, регулисано је Уставом Републике Србије, Законом о заштити права и слобода националних мањина, као и другим законима и прописима.

Употреба и заштита мањинских језика регулисана је чланом 79. Устава који је посвећен правима на очување посебности припадника националних мањина. Према том члану Устава, припадници националних мањина, између осталог, имају право *на коришћење свог језика и писма.*

Закон о заштити права и слобода националних мањина у члану 10. прописује право припадника националних мањина на слободну употребу свог језика и писма, приватно и јавно. Члан 12. Закона предвиђа да је изражавање, чување, неговање, развијање, преношење и јавно испољавање језичке посебности као дела традиције грађана, националних мањина и њихових припадника неотуђиво индивидуално и колективно право.

Устав Републике Србије у члану 21. став 2. забрањује дискриминацију, по било ком основу, наводећи да се дискриминација нарочито забрањује по појединим основама (раса, пол, национална припадност, друштвено порекло, рођење, вероисповест, политичко и друго уверење, култура, итд) у које се изричито убраја и *језик. Разликовање на основу језика, према члану 202. став 2. Устава, није дозвољено ни у случају мера одступања од људских и мањинских права у доба ванредног стања и ратног стања.*

Припадници националних мањина у погледу права на употребу свог језика уживају и кривичноправну заштиту. Кривични Законик у члану 128, који се односи

на кривично дело повреде равноправности, одређује да ће се казном затвора до три године казнити лице које, између осталог, због националне или етничке припадности, расе или вероисповести или због одсуства те припадности или због разлика у погледу политичког или другог убеђења, пола, *језика*, образовања, другоме ускрати или ограничи права човека и грађанина утврђена Уставом, законима или другим прописима или општим актима или потврђеним међународним уговорима или му на основу ове разлике даје повластице или погодности. У ставу 2. истог члана Кривичног законика, прописан је тежи облик тог кривичног дела који постоји у случају да дело из става 1. тог члана учини службено лице у вршењу службе, при чему је предвиђена казна затвора од три месеца до пет година. Члан 129. Кривичног законика, који се односи на кривично дело повреда права употребе језика и писма, прописује да ће се новчаном казном, или казном затвора до једне године, казнити свако ко супротно прописима о употреби језика и писма припадника националних мањина који живе у Републици Србији, ускрати или органици грађанину да при остваривању својих права или при обраћању органима или организацијама употреби језик или писмо којим се служи.

Наведеним одредбама Устава и закона, као и другим одредбама које се односе на заштиту права националних мањина, у Републици Србији загарантована је слободна усмена и писмена, приватна и јавна, употреба мањинских језика, на целој територији Републике Србије, а нарочито у подручјима настањеним у већој мери припадницима националних мањина, где је у складу са законом и потребама становништва, нарочито припадника националних мањина уведена и службена употреба језика и писма националних мањина.

Став 2.

10.2. Службена употреба језика националних мањина

Припадницима националних мањина гарантује се право на употребу свог језика и писма и посредством одредбе Устава којом се регулише службена употреба језика и писма у Републици Србији. Члан 10. *Устава* прописује да је у Републици Србији *у службеној употреби српски језик и ћирилично писмо, а службена употреба других језика и писама, уређује се законом, на основу Устава.*

10.2.1. Појам службене употребе језика националних мањина

Закон о службеној употреби језика и писма у члану 2. наводи да се под службеном употребом језика и писама, у смислу тог закона, сматра употреба језика и писама у раду: државних органа, органа аутономних покрајина, градова и општина, установа, предузећа и других организација кад врше јавна овлашћења као и употреба језика и писама у раду јавних предузећа и јавних служби, као и у раду других организација кад врше послове утврђене овим законом. Како одређује члан 3. тог закона под службеном употребом језика и писама сматра се нарочито употреба језика и писама у усменом и писменом општењу органа и организација међусобно, као и са странкама, односно грађанима, вођењу поступка за остваривање и заштиту права, дужности и одговорности грађана, вођењу

прописаних евиденција од стране општинских органа и организација које врше јавна овлашћења на територији општине, издавању јавних исправа, као и других исправа које су од интереса за остваривање законом утврђених права грађана, остваривању права, дужности и одговорности радника из рада или по основу рада. Службеном употребом језика и писама сматра се и употреба језика и писама при: исписивању назива места и других географских назива, назива тргова и улица, назива органа, организација и фирми, објављивању јавних позива, обавештења и упозорења за јавност, као и при исписивању других јавних натписа.

Како је одређено чланом 11. став 4. Закона о заштити права и слобода националних мањина, под службеном употребом мањинских језика подразумева се нарочито коришћење језика националних мањина у управном и судском поступку и вођење управног поступка и судског поступка на језику националне мањине, употребу језика националне мањине у комуникацији органа са јавним овлашћењима са грађанима; издавање јавних исправа и вођење службених евиденција и збирки личних и података на језицима националних мањина и прихватање тих исправа на тим језицима као пуноважних, употреба језика на гласачким листићима и бирачком материјалу, употреба језика у раду представничких тела.

10.2.2. Видови службене употребе језика националних мањина

Различити видови службене и јавне употребе језика националних мањина у Републици Србији, у различитим областима друштвеног и јавног живота, према националном законодавству, могу да се односе и примењују на различитим територијама и од стране различитих органа – од територије месне заједнице и појединачног насеља, територије јединице локалне самоуправе и њених органа, преко територије под јурисдикцијом првостепених и другостепених судова (општинских и окружних) до територије аутономне покрајине и њених органа, па чак, у појединим случајевима и читаве државе.

Закон о заштити права и слобода националних мањина у члану 11. одређује да *на територији јединице локалне самоуправе где традиционално живе припадници националних мањина*, њихов језик и писмо може бити у равноправној службеној употреби. Став 2. истог члана прописује да су јединице локалне самоуправе обавезне да уведу у равноправну службену употребу језик и писмо националне мањине уколико проценат припадника те националне мањине у укупном броју становника на њеној територији достиже 15% према резултатима последњег пописа становништва. У циљу заштите стечених права, став 3. овог члана одређује да у јединици локалне самоуправе где је у тренутку доношења овог закона језик националне мањине у службеној употреби, исти ће остати у службеној употреби. Тај вид службене употребе језика и писма националних мањина везује се за остваривање надлежности јединице локалне самоуправе и усмено и писмено општење са странкама, спровођење поступака, као и вођење евиденција и издавање исправа од стране органа јединице локалне самоуправе.

Одлука о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писма националних мањина на територији АП Војводине, у члану 8. став 3, прописује да ће се језик и писмо националне мањине увести у службену употребу у *насељу или месној заједници у јединици локалне самоуправе у којој тај језик и*

писмо није у службеној употреби на целој територији, уколико проценат припадника одређене националне мањине, према резултатима последњег пописа становништва, достиже 25% од укупног броја становника насеља или месне заједнице. Тај вид службене употребе језика и писма везује се само за исписивање јавних натписа и назива и за обављање одређених управних послова од стране месних канцеларија у тим месним заједницама.

Шире подручје за које се везује службена употреба језика националних мањина је аутономна покрајина која својим статутом ближе одређује језике који су у службеној употреби и поједине видове службене употребе у раду покрајинских органа. Тај вид службене употребе језика и писма националних мањина односи се на службену употребу мањинских језика у раду Скупштине АП Војводине, као и на остваривање надлежности управних органа аутономне покрајине, односно усмено и писмено општеће органа са странкама, спровођење поступака, вођење евиденција, као и издавање исправа од стране тих органа.

Поједини видови службене и јавне употребе језика националних мањина везују се за подручја која нису унапред, законом одређена или одредива. Службена евиденција у школама у којима се настава изводи на језику и писму националних мањина води се на језику и писму на којима се изводи настава. Будући да извођење наставе на језицима националних мањина зависи од одлуке родитеља, односно ученика, не може се унапред утврдити на којим подручјима ће се службена школска евиденција водити на језицима националних мањина. Поједини видови јавне употребе језика националних мањина, у вези са којима се читава територија државе може, у одређеном смислу, сматрати територијом на којој се остварује ти видови јавне и службене употребе мањинских језика и писама, постоје, у случају када су државни органи на подручјима на којима су језици националних мањина у службеној употреби, у обавези да издају документе на мањинским језицима који важе на читавој територији Републике Србије, (нпр. личне карте чији се обрасци штампају на мањинским језицима, здравствене књижице чији се обрасци штампају на мањинским језицима, дипломе, итд), односно када су државни органи у обавези да на представке грађана званично одговоре на језицима националних мањина, или када се мањински језици службено употребљавају у раду органа централне власти, нпр. у Народној скупштини Републике Србије на чијим седницама, према члану 231. став 2. Пословника, народни посланик има право да говори и да писане документе у раду Народне скупштине, предвиђене овим пословником, подноси на свом матерњем језику. Према ставу 3. истог члана Пословника, народни посланик који има намеру да се у раду Народне скупштине служи матерњим језиком у смислу става 2. овог члана, било стално, било у одређеном случају, дужан је да о томе благовремено обавести секретара Народне скупштине, како би се обезбедило превођење његовог усменог излагања или докумената које је поднео, на српски језик.

10.2.3. Територија и језици у службеној употреби

Службена употреба језика националних мањина у јединицама локалне самоуправе на територији АП Војводине

Рб	Општине	Српски ћирилица	Српски латиница	Мађарски	Словачки	Румунски	Русински	Хрватски	Чешки
1	Ада	Српски ћирилица	Српски латиница	Мађарски					
2	Алибунар	Српски ћирилица	Српски латиница		Словачки	Румунски			
3	Апатин	Српски ћирилица	Српски латиница	Мађарски *				Хрватски *	
4	Бач	Српски ћирилица	Српски латиница	Мађарски	Словачки				
5	Бачки Петровац	Српски ћирилица	Српски латиница		Словачки				
6	Бачка Паланка	Српски ћирилица			Словачки				
7	Бачка Топола	Српски ћирилица	Српски латиница	Мађарски	Словачки *		Русински *		
8	Бела Црква	Српски ћирилица		Мађарски		Румунски			Чешки
9	Беочин	Српски ћирилица			Словачки *				
10	Бечеј	Српски ћирилица	Српски латиница	Мађарски					
11	Врбас	Српски ћирилица	Српски латиница	Мађарски			Русински		
12	Вршац	Српски ћирилица		Мађарски *		Румунски *			

13	Жабалъ	Српски ћирилица					Русински		
14	Житиште	Српски ћирилица	Српски латиница	Мађарски		Румунски			
15	Зрењанин	Српски ћирилица		Мађарски	Словачки	Румунски			
16	Ипђија	Српски ћирилица							
17	Ириг	Српски ћирилица							
18	Кањижа	Српски ћирилица	Српски латиница	Мађарски					
19	Кикинда	Српски ћирилица		Мађарски *					
20	Ковачица	Српски ћирилица	Српски латиница	Мађарски	Словачки	Румунски			
21	Ковин	Српски ћирилица		Мађарски		Румунски			
22	Кула	Српски ћирилица		Мађарски			Русински		
23	Мали Иђош	Српски ћирилица	Српски латиница	Мађарски					
24	Нова Црња	Српски ћирилица	Српски латиница	Мађарски					
25	Нови Бечеј	Српски ћирилица		Мађарски					
26	Нови Кнежевац	Српски ћирилица		Мађарски					
27	Нови Сад	Српски ћирилица		Мађарски	Словачки		Русински		

28	Опово	Српски ћирилица							
29	Опаџи	Српски ћирилица	Српски латиница	Мађарски	Словачки				
30	Панчево	Српски ћирилица							
31	Пећинци	Српски ћирилица	Српски латиница						
32	Пландиште	Српски ћирилица		Мађарски	Словачки	Румунски			
33	Рума	Српски ћирилица							
34	Сента	Српски ћирилица	Српски латиница	Мађарски					
35	Сечањ	Српски ћирилица	Српски латиница	Мађарски		Румунски			
36	Сомбор	Српски ћирилица	Српски латиница	Мађарски					
37	Сремска Митровица	Српски ћирилица						Хрватски *	
38	Србобран	Српски ћирилица		Мађарски					
39	Сремски Карловци	Српски ћирилица	Српски латиница						
40	Стара Пазова	Српски ћирилица			Словачки *				
41	Суботица	Српски ћирилица		Мађарски				Хрватски	
42	Темерин	Српски ћирилица		Мађарски					

43	Тител	Српски ћирилица	Српски латиница	Мађарски					
44	Чока	Српски ћирилица	Српски латиница	Мађарски					
45	Шид	Српски ћирилица	Српски латиница		Словачки		Русински		

* У Општини Апатин у насељеним местима Купусина и Свилојево у службеној употреби је мађарски језик и писмо, а у насељеном месту Сонта хрватски језик и писмо.

* У Општини Бачка Топола у насељеном месту Бајша у службеној употреби је словачки језик и писмо, а у насељеном месту Ново Орахово русински језик и писмо.

* У Општини Беочин у насељеном месту Луг у службеној употреби је и словачки језик и писмо.

* У Општини Вршац у насељеним местима: Војводинци, Марковац, Стража, Мали Жам, Мало Средиште, Месић, Јабланка, Сочица, Ритишево, Орешац и Куштиљ у службеној употреби је и румунски језици писмо, а у насељеним местима Шушара и Ватин у службеној употреби је и мађарски језик и писмо.

* У Општини Стара Пазова у насељеном месту Стара Пазова у службеној употреби је и словачки језик и писмо.

* У Општини Кикинда у насељеним местима: Банатска Топола, Кикинда, Руско Село и Сајан у службеној употреби је и мађарски језик и писмо.

* У Општини Сремска Митровица у насељеном месту Стара Бингула у службеној употреби је и хрватски језик и писмо.

У 38 општина и граду Новом Саду у службеној употреби је језик и писмо припадника националне мањине, од тога у 31 општини и граду Новом Саду утврђен је један или више језика припадника националних мањина на целој територији, а у 7 општина само у појединим насељеним местима.

Статутом Аутономне Покрајине Војводине, чланом 6, предвиђено је да су у раду органа Аутономне Покрајине Војводине у службеној употреби, истовремено са српским и хрватским језиком, још и мађарски, словачки, румунски, русински језик и њихова писма, на начин утврђен законом. Статутом јединица локалне самоуправе са подручја АП Војводине утврђују се језици и писма националних мањина који су у службеној употреби на територији јединице локалне самоуправе,

као и који су мањински језици у службеној употреби на територији појединих насељених места или месних заједница са њене територије.

У осталом делу Републике Србије мањински језици су у службеној употреби у следећим јединицама локалне самоуправе:

Општина	Мањински језици у службеној употреби
1. Бујановац	албански
2. Медвеђа	албански
3. Прешево	албански
4. Нови Пазар	бошњачки/босански
5. Сјеница	бошњачки/босански
6. Тугин	бошњачки/босански
7. Босилеград	бугарски
8. Димитровград	бугарски

10.2.4. Употреба мањинских језика у односима припадника националних мањина и органа власти

Коришћење језика националних мањина у односима између припадника националних мањина и органа власти је широко распрострањено, а обим коришћења је условљен врстом односа између припадника мањина и органа, као и самим карактером органа.

10.2.4.1. Подношење представки и предлога

Устав Републике Србије у члану 56. јемчи да свако има право да, сам или заједно са другима, упућује петиције и друге предлоге државним органима, организацијама којима су поверена јавна овлашћења, органима аутономне покрајине и органима јединица локалне самоуправе и да од њих добије одговор када га затражи. Уколико то право остварују припадници националних мањина, чији број у укупном становништву достиже најмање 2% према последњем попису становништва, утолико према члану 11. став 7. Закона о заштити права и слобода националних мањина, могу да се обрате државним органима на свом језику и имају право да добију одговор на том језику.

10.2.4.2. Употреба мањинских језика у односима између припадника националних мањина и управних органа

Послови и организација државне управе објашњени су у првом делу Извештаја (одељак 2.8).

Осим упућивања представки и предлога, један од посебних видова обраћања припадника националних мањина административним органима је и усмено и писмено обраћања посредством молби, захтева и других видова поднесака.

10.2.4.2.1. Употреба мањинских језика у поднесцима упућеним управним органима

У правном систему Републике Србије писмено и усмено обраћање припадника националних мањина административним властима на њиховом мањинском језику регулисано је Уставом Републике Србије, законима и другим прописима.

Када је у питању усмено и писмено обраћање странака посредством молби, захтева и других видова поднесака, Устав у члану 199 одређује да свако има право да користи свој језик у поступку пред државним, па тиме и државним управним органом или организацијом која врши јавна овлашћења, када се решава о његовом праву или обавези. Према ставу 2. истог члана Устава, незнање језика на коме се поступак води, а тиме и решава о његовом праву и обавези, не сме бити сметња за остваривање и заштиту људских и мањинских права.

Закон о службеној употреби језика и писма у члану 3. одређује службену употребу језика и писма, под којом се, између осталог, подразумева усмено и писмено општење између органа и организација и странака, односно грађана. Изложени члан Закона о службеној употреби језика и писма одређује заправо могућност улагања поднесака на мањинским језицима у поступцима који се воде на мањинским језицима који су у службеној употреби. Штавише, Закон о службеној употреби језика и писма у члану 16. предвиђа да су и на подручјима на којима мањински језици нису у службеној употреби, органи, односно организације које воде поступак, дужни да обезбеде остваривање права да се на мањинским језицима подносе молбе, жалбе, тужбе, предлози, представке и други поднесци. Закон о општем управном поступку у члану 54. прецизира да се у управном поступку поднесцима сматрају захтеви, обрасци који се користе за аутоматску обраду података, предлози, пријаве, молбе, жалбе, приговори и друга саопштења којима се странке обраћају органима.

Према члану 2. Одлуке о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писма националних мањина на територији АП Војводине, организационе јединице органа државне управе на територији АП Војводине, као пуноважне, примају поднеске од стране грађана који су састављени на језицима националних мањина који су на подручју тог органа у службеној употреби. Према ставу 3. истог члана Одлуке, ако за то постоји потреба, поднесци се превode на српски језик о трошку органа и прилажу се списима. Одлука у ставу 4. истог члана предвиђа да ће се на приспела писмена која су састављена на језику који је у службеној употреби поред отиска пријемног штамбиља уписати одговарајућа ознака, која означава језик на којем је писмено написано. У заглављу писмена, која су настала у раду органа на неком од језика који су у службеној употреби, ставља се адекватна словна ознака, која означава језик на којем је писмено написано. Припадник националне мањине има право да му се обезбеди усмени, односно писмени одговор на језику на којем се обратио органу.

10.2.4.2.2. Употреба мањинских језика при решавању управних ствари у управном поступку

Члан 79. Устава Републике Србије, јемчи право припадницима националних мањина да у срединама где они чине значајну популацију, државни органи, организације којима су поверена јавна овлашћења, органи аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе, воде поступак и на њиховом језику.

Закон о општем управном поступку у члану 16. прописује да се на подручјима на којима је, у складу са законом, у службеној употреби и језик одређене националне мањине управни поступак води и на језику и уз употребу писма те националне мањине. Ако се управни поступак не води на језику странке, односно других учесника у поступку, који су домаћи држављани, обезбедиће им се преко тумача превођење тока поступка на њихов језик, као и достављање позива и других писмена на њиховом језику и писму. У чл. 1. и 2. Закона одређено је да су по том закону дужни да поступају државни органи кад у управним стварима, непосредно примењујући прописе, решавају о правима, обавезама или правним интересима физичког лица, правног лица или друге странке, као и кад обављају друге послове утврђене тим законом, као и предузећа и друге организације, кад у вршењу јавних овлашћења која су им поверена законом, решавају о правима, обавезама или правним интересима физичког лица, правног лица или друге странке, односно када обављају друге послове утврђене законом.

10.2.4.2.3. Издавање јавних исправа и вођење службене евиденције

Закон о службеној употреби језика и писма у члану 3. прецизира да се службеном употребом, између осталог сматра издавање јавних исправа, као и других исправа које су од интереса за остваривање законом утврђених права грађана. Закон о општем управном поступку у члану 154. став 1. одређује јавну исправу као исправу коју је у прописаном облику издао државни орган у границама своје надлежности, односно предузеће или друга организација у оквиру законом повереног јавног овлашћења, која доказује оно што се у њој потврђује или одређује. Према члану 161. Закона о општем управном поступку, органи издају уверења, односно друге исправе (сертификате, потврде и др.) о чињеницама о којима воде службену евиденцију. Уверења и друге исправе о чињеницама о којима се води службена евиденција издају се странци на усмени захтев, по правилу, истог дана кад је странка затражила издавање уверења, односно друге исправе, а најдоцније у року од 15 дана од дана подношења захтева, ако прописом којим је установљена службена евиденција није друкчије одређено. Такође, и Закон о заштити права и слобода националних мањина предвиђа у члану 11. став 4. да службена употреба језика националних мањина, између осталог, подразумева и издавање јавних исправа и вођење службених евиденција и збирки личних података на језицима националних мањина и прихватање тих исправа на тим језицима као пуноважних. Изложене одредбе закона омогућавају да се јавне и друге исправе од интереса за остваривање утврђених права грађана могу издати на језицима националних мањина и да њихови издаваоци могу да буду државни, покрајински и локални органи, као и предузећа, установе и организације којима су поверена јавна

овлашћења. Издавање појединих видова исправа, односно докумената на језицима националних мањина, регулисано је одредбама посебних закона. Законом о личној карти чланом 9. став 2. предвиђено да се образац личне карте, осим на српском језику, штампа и на језицима националних мањина. Законом о основној школи, чланом 133. став 4. предвиђено је да се, када се настава у основној школи изводи на мањинском језику, јавне исправе које издаје школа, а у које према члану 132. истог Закона спадају ђачка књижица, сведочанство о завршеној основној школи, односно разреду, преводница и уверење о положеном испиту из страног језика, издају и на језику националне мањине на коме је извођена настава. Према члану 100. Закона о средњој школи, када се настава изводи на језицима националних мањина, јавне исправе које издаје школа, а у које према истом члану Закона спадају ђачка књижица, исписница, уверење, сведочанство и диплома, издају се и на мањинском језику на којем је извођена настава. Према члану 99. став 2. Закона о високом образовању јавне исправе које издаје високошколска установа, а у које спадају студентска књижица (индекс), диплома о стеченом високом образовању и додатак дипломи, када се настава остварује на језику националних мањина издају се на обрасцу који је штампан двојезично, на српском језику ћириличним писмом и на мањинском језику на којем се изводи настава.

Према члану 32. Закона о матичним књигама изводи из матичних књига и уверења која се издају на основу матичних књига имају доказну снагу јавних исправа. Одлуком о вишејезичним обрасцима извода из матичних књига и о начину уписа у њих, коју је донела Скупштина АП Војводине предвиђено је у члану 2. да се обрасци извода из матичне књиге и уверења штампају двојезично, на српском језику и на језицима и писмима националних мањина, чији су језици у службеној употреби у општинама на територији Аутономне Покрајине Војводине. У члану 3. предвиђено је да се у општини у којој је у службеној употреби мањински језик, на захтев, изводи из матичне књиге и уверења издају двојезично, на српском језику и на језику националних мањина.

Одлуком о ближе уређивању појединих питања службене употребе језика и писма националних мањина на територији АП Војводине, предвиђено је да ће се новчаном казном за прекршај казнити правно лице и одговорно лице у правном лицу за повреду одредби ове одлуке којима се предвиђа обавеза вођења евиденција на мањинским језицима, издавања јавних исправа на мањинским језицима и штампање образаца јавних исправа на мањинским језицима.²⁴ Истом Одлуком, предвиђено је да ће се новчано казнити одговорно лице у органу које повреди одредбе Одлуке о праву на усмено и писмено обраћање органима на мањинском језику и писму који су у службеној употреби, као и о праву да се лично име и лично име деце упишу у матичне евиденције у изворном облику, на мањинском језику и по његовом правопису.

---

²⁴ Као и одредби којима се предвиђа обавеза органа који пружају и наплаћују услуге грађанима у области електропривреде, продаје природног гаса, комуналних услуга, поште и телеграфа, да обезбеђују корисницима њихових услуга и производа, обрасце рачуна, разне потврде и обавештења у вези са њиховим услугама и на мањинским језицима.

10.2.4.2.4. Пракса употребе мањинских језика у односима између припадника националних мањина и управних органа

У пракси, према обавештењима добијеним од органа локалне самоуправе, број усмених и писмених обраћања припадника националних мањина локалним органима у корелацији је са њиховим учешћем у укупној популацији јединица локалне самоуправе. Странке имају право да се органима усмено и писмено обраћају на свом језику, и у пракси, за остваривање тог права, осим неких инцидентних случајева, постоје објективне могућности. Улагање поднесака на језицима националних мањина локалним органима олакшано је и прописивањем знања одговарајућег мањинског језика у актима о систематизацији радних места у појединим општинама на територији АП Војводине. Од укупног броја општина у којима је у службеној употреби мањински језик на територији АП Војводине, у већини (19) је, као услов за запошљавање, код одговарајућег броја извршилаца, актом о унутрашњој организацији и систематизацији радних места, прописано и познавање одговарајућег мањинског језика. Чак и у оним јединицама локалне самоуправе у којима то није случај (16), изван број извршилаца који раде са странкама или воде управни поступак, поседује знање мањинског језика који је у службеној употреби. Управо је употреба језика националних мањина и најизраженија у обраћању грађана локалним органима и сви органи локалне самоуправе истичу на својим огласним таблама и у зградама обавештења да странке могу своје захтеве и обраћања подносити на језику и писму националне мањине који је у службеној употреби, као и захтевати одговоре на том језику. Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине Аутономне Покрајине Војводине је 2005. године први пут расписао конкурсе за расподелу трансферних средстава (5.000.000 динара), општинама у којима је језик националне мањине у службеној употреби, ради унапређивања вишејезичности и ефикаснијег остваривања права грађана на службену употребу њихових језика. Средства су додељивана за штампање двојезичних образаца који се користе у раду органа управе и припрему одговарајућих компјутерских програма за рад у условима вишејезичности. У 2006. години, средства обезбеђена за ове намене била су нешто већа (5.650.000), али она и даље не задовољавају све потребе.

Локални органи немају збирне податке о укупном броју обраћања на језицима националних мањина у различитим ситуацијама. Подаци се воде по врсти поступка, или у раду појединих локалних органа. Наведени разлози онемогућавају прегледнију слику стања. Ипак, примера ради, у општини Суботица, само у Одсеку за лична стања грађана, у периоду од 2002. до 2006, обраћање на језицима националних мањина (мађарски и хрватски) забележено је у 45.117 случајева, у општини Нова Црња дневно се грађани 25 – 30 пута обрате локалним властима на мањинским језицима, у општини Бечеј је око 50% дневног обраћања грађана локалној самоуправи на језицима националних мањина, а у општини Прешево је током 2006. било 2.804 обраћања локалним властима на албанском језику. Увид у подношење захтева локалним органима на језицима националних мањина могуће је посредно остварити на основу података о изводима из матичних књига на језицима националних мањина који су доступни за локалне самоуправе на подручју АП

Војводине, као и о управним поступцима за промену личног имена и другим врстама статистичких података који су наведени у наредним одељцима Извештаја.

Према расположивим подацима, у 2003. години је издато 6.329 извода из матичних књига на вишејезичким обрасцима на територији АП Војводине, од тога: на српско-мађарском 4.942, на српско-словачком 541, српском-румунском 18, српско-русиномском 33 и на српско-хрватском 795. Од укупног броја извода издатих на вишејезичким обрасцима, у седиштима јединица локалне самоуправе издато је 5.007, а у месним канцеларијама 1.322. Највише извода на вишејезичким обрасцима издато је из матичних књига рођених - 4.892, затим из матичних књига венчаних - 952, па из матичних књига умрлих - 485. Када су у питању уверења која су издата на вишејезичким обрасцима, издато их је 1.386, и то: на српско-мађарском 139, српско-словачком 23, српско румунском 3, српско-русиномском 4 и српско-хрватском 1.217. Највише уверења издато је у општини Суботица - 1.277.

У 2005. години, на вишејезичким обрасцима у АП Војводини издато је 8.008 извода из матичних књига, што је за 1.400 извода више него у 2004. години, и то: на српско-мађарском 3.983, српско-словачком 1.919, српско-румунском 29, српско-русиномском 18 и српско-хрватском 2.059. Највише извода на двојезичном обрасцу издато је у општини Суботица - 2.711 (1.881 на српско-хрватском и 830 на српско-мађарском) и Бачки Петровац - 1.363 (на српско-словачком обрасцу). У истој години, на вишејезичким обрасцима је издато 2.133 уверења (536 уверења више него претходне године), и то: на српско-мађарском 413, српско-словачком 588, српско-румунском 7, српско-русиномском 4 и српско-хрватском 1.395. Највише уверења из матичних књига издато је у општини Бечеј (201 на српско-мађарском обрасцу) и Суботица (35 на српско-мађарском и 60 на српско-хрватском). Највише уверења из књиге држављана издато је у општини Суботица (1.029 на српско-хрватском и 36 на српско-мађарском) и у Бачком Петровцу (580 на српско-словачком обрасцу). У 20 јединица локалне самоуправе које у службеној употреби имају и језике националних мањина нису издавана уверења на вишејезичким обрасцима. Расположиви подаци за 2006.²⁵ указују на повећање броја јединица локалне самоуправе у којима се издају изводи из матичних књига на територији АП Војводине тако да је:

- у општини Зрењанин издато из МКР²⁶ 136, од чега 109 на мађарском, 2 на румунском и 25 на словачком, из МКВ 33, од чега 32 на мађарском и 1 на словачком, из МКУ 18, од чега 17 на мађарском и 1 на словачком;
- у општини Суботица издато из МКР на српско-мађарском обрасцу 1.253, на српско-хрватском обрасцу 2.464, из МКВ на српско-мађарском обрасцу 253, а на српско-хрватском обрасцу 420, из МКУ на српско-мађарском обрасцу 287, а на српско-хрватском обрасцу 156;
- у општини Сечањ, из МКР 21, из МКВ 5, а из МКУ 10, сви на мађарском;
- у општини Бачки Петровац, укупно је издато 1.402 извода на словачком језику;

²⁵ Расположиви су подаци за 32 јединице локалне самоуправе. Уколико Комитет захтева могу се накнадно доставити подаци за остале јединице локалне самоуправе

²⁶ МКР – матична књига рођених, МКВ – матична књига венчаних, МКУ – матична књига умрлих

- у општини Житиште издато из МКР 241, из КМВ 51, МКУ 17, на мањинским језицима;
- у општини Бечеј издато 931 извод на мађарском језику;
- у општини Сента издато 252;
- у општини Ковин издато из МКР 42, из МКВ 9 а из МКУ 1, сви на мађарском језику;
- у општини Шид издато 5 извода на словачком језику;
- у општини Србобран издато из МКР 8, из МКВ 1, а из МКУ 2;
- у општини Кикинда издато из МКР 23, из МКВ 6;
- у општини Чока издато 65 извода;
- у општини Бачка Топола издато из МКР 282, из МКВ 33, а из МКУ 10;
- у општини Кула издато, на мађарском и русинском, из МКР 102, из МКВ 58, а из МКУ 36;
- у општини Врбас издато 45 извода;
- у општини Бачка Паланка издато 17 извода;
- у општини Вршац издато из МКР 111, из МКУ 1, сви на румунском;
- у општини Сомбор издато из МКР 211, из МКВ 423, а из МКУ 17, сви на мађарском;
- у општини Нови Кнежевац издато 29;
- у општини Стара Пазова укупно издато 12, сви на словачком;
- у општини Нова Црња издато из МКР 5;
- у општини Кањижа издато из МКР 319, из МКВ 64, а из МКУ 18;
- у општини Бач издато укупно 87 извода;
- у општини Ада укупно издато 118, сви на мађарском језику;
- у општини Оџаци издато укупно 87, на мађарском и словачком;
- у општини Ковачица на словачком издато 68, на мађарском 83, а на румунском 28;
- у Новом Саду издато укупно 370 извода;
- у општини Нови Бечеј издато укупно 62 извода;
- у општини Апатин издато из МКР 19, из МКВ 8, а из МКУ 3.

10.2.4.3. Службена употреба мањинских језика у раду судова

10.2.4.3.1. Службена употреба мањинских језика у судским поступцима

Устав Републике Србије у члану 199. одређује да свако има право да користи свој језик у поступку пред судом када се решава о његовом праву или обавези, и његово незнање језика не сме бити сметња за остваривање и заштиту његових људских и мањинских права.

Закон о службеној употреби језика и писма, садржи решења којима се прецизно утврђује у којим случајевима ће доћи до службене употребе језика и писма националних мањина у раду судова. Тако се првостепени судски поступци у којима се решава о правима и дужностима грађана воде на српском језику, али се могу водити и на мањинском језику који је у службеној употреби у суду који води поступак. Уколико је суд образован за подручје више општина, поступак се може водити на језицима националних мањина који су у службеној употреби у

општинама обухваћени подручјем тог суда, и то за странку у поступку која има пребивалиште у општини у којој је у службеној употреби мањински језик. У случају да у поступку учествује само једна странка, уколико она то захтева, поступак се води на језику националних мањина који је у службеној употреби у суду који води поступак. Када у поступку учествују више странака чији језици нису исти, Закон о службеној употреби језика и писма предвиђа да се поступак води на једном од језика који је у службеној употреби у суду који води поступак, а о коме се странке споразумеју. Ако се странке не споразумеју о томе на ком ће се језику водити поступак, према члану 12. Закона, језик поступка одређује суд пред којим се води поступак, осим ако једна странка захтева да се поступак води на српском језику, па ће се у том случају поступак и водити на том језику. Утврђивање језика на коме ће се водити поступак је претходно питање о коме, у складу са одредбама тог закона, одлучује лице које води поступак. Суд, пред којим се води поступак дужан је да упозна странку који су језици у службеној употреби на подручју суда и да затражи од странке да се изјасни на ком ће се језику водити поступак. Док се не утврди језик поступка, у суду ће се поступак водити на српском језику. Начин утврђивања језика поступка и утврђени језик поступка назначује се у записнику, што је предвиђено чланом 13. Закона о службеној употреби језика и писма. Записник и одлуке у првостепеном поступку и у вези с тим поступком израђују се, према члану 14. Закона, као аутентични текстови, на српском језику и на језику националних мањина, ако је на мањинском језику вођен поступак. Када је у питању остваривање права на употребу језика националних мањина у судовима у чијем раду није предвиђена њихова службена употреба, Закон о службеној употреби језика и писма предвиђа да је суд који води поступак дужан да обезбеди употребу језика националних мањина у поступку, да се на том језику подносе молбе, жалбе, тужбе, предлози, представке и други поднесци, и да се уколико се то захтева, достављају на језику националних мањина отправци решења, пресуда и других аката којима се решава о правима и обавезама. Према члану 16. Закона о службеној употреби језика и писма, сматраће се да такав захтев постоји уколико је поднесак и поднет на неком од мањинских језика.

Када су у питању изјаве странака, сведока, вештака и других лица која учествују у поступку пред судом, у чијем раду није предвиђена службена употреба језика националних мањина, а које су дате на мањинским језицима, уносе се у записник на српском језику. На захтев учесника у поступку, записник или поједини његови делови превешће се на његов матерњи језик. Такође ће се на исти начин поступити и ако су изјаве дате на српском језику а учесник поступка тражи да се преведу на језик националних мањина. Ако службено лице које води поступак не познаје или не познаје у довољној мери мањински језик на коме се води поступак, поступак ће се водити уз помоћ тумача. Трошкове превођења, према члану 18. Закона о службеној употреби језика и писма, сноси суд пред којим се води поступак.

Законима о појединим врстама судских поступака уређено је вођење судских поступака на језицима националних мањина који су у службеној употреби.

Законик о кривичном поступку, чланом 8. који се односи на службену употребу језика у кривичном поступку и право на употребу језика, одређује да су, у судовима на чијим подручјима живе припадници националних мањина, у службеној

употреби у кривичном поступку и њихови језици и писма, у складу са законом. Странке, сведоци и друга лица која учествују у поступку, имају право да у поступку употребљавају свој језик. Тужбе, жалбе и друга писмена упућују се суду на језику који је у службеној употреби у суду. Суд упућује позиве, одлуке и друга писмена и на језику националне мањине који је у складу са законом у службеној употреби у суду, а ако лице коме се врши упућивање не зна српски језик, њему се позиви, одлуке и друга писмена упућују преведена на језик који разуме, говори и чита. Ако се поступак не води на језику странке, сведока и других лица који учествују у поступку, обезбедиће се усмено превођење онога што оно, односно други износи, као и писмено превођење исправа и другог писаног доказног материјала. Превођење се поверава тумачу. О праву на превођење поучиће се та/то лице, које се може одрећи тог права ако говори и разуме језик на коме се води поступак. У записнику ће се забележити да је дата поука и изјава учесника.

Законом о парничном поступку уређују се правила поступка за пружање судске правне заштите по којима се поступа и одлучује приликом решавања грађанскоправних спорова из личних, породичних, радних, трговачких, имовинскоправних и других грађанскоправних односа, осим спорова за које је посебним законом предвиђена друга врста поступка (члан 1). На подручјима на којима је, у складу са законом, у службеној употреби језик националних мањина, парнични поступак се води и на мањинском језику. Странке и други учесници у поступку имају право да се служе својим језиком и писмом, у складу са одредбама тог закона (члан 6).

Према члану 98. Закона о парничном поступку, странке и други учесници у поступку упућују суду своје тужбе, жалбе и друге поднеске на језику који је у службеној употреби у суду, као и на мањинском језику који није у службеној употреби у суду, ако је то у складу са законом. Трошкови превођења на језик националних мањина падају на терет средстава суда (члан 99. Закона о парничном поступку).

Суд ће, у складу са својом законском обавезом, увек упозорити странке, сведоке и друга лица који су припадници националних мањина да имају право да у поступку употребљавају свој језик.

10.2.4.3.2. Судови у којима се остварује службена употреба мањинских језика

Језици националних мањина су у службеној употреби у следећим општинским судовима:

Суд	Језици у службеној употреби
1. Ада	мађарски
2. Алибунар	словачки, румунски
3. Апатин	мађарски, хрватски
4. Бачка Паланка	словачки, мађарски
5. Бачка Топола	мађарски
6. Бела Црква	мађарски, румунски, чешки
7. Бечеј	мађарски
8. Босилеград	бугарски
9. Бујановац	албански
10. Врбас	мађарски, русински

11. Вршац	мађарски, румунски, словачки
12. Димитровград	бугарски
13. Зрењанин	мађарски, словачки, румунски
14. Кањижа	мађарски
15. Кикинда	мађарски
16. Ковин	мађарски, румунски
17. Ковачица	мађарски, словачки, румунски
18. Кула	мађарски, русински
19. Нови Бечеј	мађарски
20. Нови Сад	мађарски, словачки, русински
21. Нови Кнежевац	мађарски
22. Озаци	мађарски, словачки
23. Прешево	албански
24. Сента	мађарски
25. Сомбор	мађарски
26. Сремска Митровица	хрватски
27. Суботица	мађарски, хрватски
28. Стара Пазова	словачки
29. Темерин	мађарски
30. Тител	мађарски
31. Тужина	бошњачки/босански
32. Шид	словачки, русински

Мањински језици су у службеној употреби у следећим окружним судовима:

Суд	Мањински језици у службеној употреби
1. Врање	албански; бугарски
2. Панчево	румунски, словачки, мађарски, чешки
3. Сомбор	мађарски, русински, словачки, хрватски
4. Суботица	мађарски, хрватски
5. Нови Сад	мађарски, словачки, русински
6. Сремска Митровица	словачки, русински, хрватски
7. Зрењанин	мађарски, словачки, румунски
8. Пирот	бугарски

10.2.4.3.3. Пракса употребе мањинских језика у раду суда

1. Подаци о коришћењу припадника националних мањина мањинским језицима у кривичним поступцима у периоду од 2002-2006. године:

- мађарски /румунски/ словачки/хрватски/русински језик/

Окружни суд у Суботици и општински судови на подручју његове месне надлежности /мађарски и хрватски језик/

- Укупно у 617 кривичних предмета окривљени су употребљавали неки од мањинских језика, и то: у Општинском суду у Ади у 184 предмета, у Општинском суду у Бачкој Тополи у 58 предмета, у Општинском суду у Кањижи у 22 предмета, у Општинском суду у

Суботици у 148 предмета и у Окружном суду у Суботици у 205 предмета.

- Укупно 112 поступака вођено је на неком од мањинских језика у службеној употреби, и то: у Општинском суду у Кањижи 6, у Општинском суду у Сенти 9 и у Општинском суду у Суботици 97.
- У 301 поступку који су вођени на српском језику било је сведочења или писаних доказа на мањинским језицима, у Општинском суду у Ади 32, у Општинском суду у Бачкој Тополи 58, у Општинском суду у Кањижи 6, а у Окружном суду у Суботици 205.
- У 423 поступка који су вођени на српском језику коришћени су мањински језици, у Општинском суду у Ади у 151 поступку, у Општинском суду у Бачкој Тополи у 256 поступака и у Општинском суду у Кањижи 16.

Окружни суд у Новим Саду и општински судови на подручју његове месне надлежности /мађарски, словачки и русински/

-У 341 предмету окривљени су користли мађарски језик, од тога: у Окружном суду у Новом Саду у 3 предмета, у Општинском суду у Бечеју у 320 предмета и у Општинском суду у Темерину у 18 предмета.

- У целости је 7 кривичних поступака вођено на мађарском језику, и то: у Општинском суду у Бечеју у 6 поступака а у Темерину 1 поступак.

- У 18 предмета код Општинског суда у Темерину учесници у поступку вођеном на српском језику употребљавали су мањинске језике.

Сведоци се саслушавају на мањинским језицима али Окружни суд у Новом Саду као и општински судови на територији његове месне надлежности о томе немају прецизну евиденцију.

Окружни суд у Зрењанину и општински судови на подручју његове месне надлежности /мађарски/

- У 8 предмета окривљени су користили мањински језик.
- Укупно 6 поступака је у целини вођено на мађарском језику.
- Укупно 7 поступака је вођено на српском језику, а сведочење или писани докази су дати на мањинском језику.

- У 373 поступка који су вођени на српском језику учесници су могли да користе неки од мањинских језика и у тим поступцима је суд сносио трошкове превођења за учеснике.

Окружни суд у Панчеву и општински судови на подручју његове месне надлежности /мађарски, словачки, румунски/

- У Окружном суду у једном кривичном првостепеном предмету саслушање сведока је обављено на мађарском језику и тумач није тражио трошкове који би се иначе исплатили из средстава суда.
- У Општинском суду у Ковину у једном кривичном предмету окривљени је свој исказ дао на мађарском језику уз помоћ тумача.
- У Општинском суду у Белој Цркви један кривични поступак се води у целости на румунском језику (судија и судије поротници су припадници националних мањина). Такође, пред истим судом један кривични поступак вођен је путем судског тумача за румунски језик.
- У Општинском суду у Ковачици у два кривична предмета окривљени су употребљавали румунски језик, а у једном кривичном предмету окривљени је употребљавао словачки језик.
- У Општинском суду у Ковачици у 831 кривичном поступку који су се водили на српском језику други учесници су могли да користе неки од мањинских језика који су у службеној употреби.

Пуномоћници у појединим предметима нису захтевали коришћење тумача за језик националне мањине којој припадају. Било је поступака који су вођени на српском језику, у којима је било сведочења или писаних доказа који су дати односно поднесени на мањинском језику који су у службеној употреби, али сведоци су саслушавани посредством тумача и писани докази су превођени на српски језик на трошак суда.

- албански језик

Окружни суд у Врању и општински судови на подручју његове месне надлежности /албански и бугарски језик/

- У 10 кривичних предмета одбране су изнете на албанском језику уз помоћ овлашћеног судског тумача. Пресуде које су донете у овим предметима нису превођене на албански језик јер такав захтев није постављен од стране окривљених нити њихових бранилаца (падаци се односе само на 2006. годину).

Општински суд у Прешеву и Бујановцу /албански/

У овим општинским судовима има кривичних предмета у којима је поступак у целини вођен на албанском језику. Постоје сведочења и писани докази који су поднесени на том мањинском језику. Тужбе се примају на том језику и странкама достављају пресуде на албанском језику. Примљена су пуномоћја за заступање која су написана на албанском. Када странке захтевају, увек се прихвата њихов захтев да дају одбране или исказе на свом матерњем језику, а такође се прихвата да са судом поднесцима комуницирају на свом језику.

- бугарски језик

Општински суд у Босилеграду /бугарски језик/

- У пет кривичних предмета поступак је вођен на српском језику, а на тражење окривљених, вршено је превођење поступка и писмених доказа на бугарски језик уз помоћ судског тумача.

У предметима који су вођени на српском језику, на тражење окривљеног односно тужиоца или туженог, вршено је превођење на њихов матерњи, бугарски језик, а трошкове превођења и тумача сносио је суд. Такође, није било сведочења или писмених доказа који су дати или поднесени на бугарском језику, већ је вршено превођење од стране судског тумача.

Општински суд у Димитровграду /бугарски језик/

- У четири кривична предмета окривљени су користили бугарски језик.

- ромски језик

Окружни суд у Врању и општински судови на подручју његове месне надлежности

- У једном предмету окривљени су одбрану износили на ромском језику. У том предмету ангажован је судски тумач. Од стране окривљеног или његовог браниоца није тражено превођење отправака судских писмена, тиме ни пресуде на ромски језик.

2. Подаци о коришћењу припадника националних мањина мањинским језицима у грађанским поступцима у периоду од 2002-2006. године:

- мађарски /румунски/словачки/хрватски/русински језик

Окружни суд у Суботици и општински судови на подручју његове месне надлежности /мађарски и хрватски језик/

- Укупно у 1.179 оставинских расправа које су вођене на српском језику било је докумената сачињених на неком од мањинских језика у службеној употреби, и то: у Општинском суду у Ади 197, у Општинском суду у Бачкој Тополи 40, у Општинском суду у Кањижи 224, у Општинском суду у Сенти 354 и Општинском суду у Суботици 364.

- Укупно 181 пуномоћје дато је на неком од мањинских језика у службеној употреби: у Општинском суду у Ади 78, Општинском суду у Бачкој Тополи 5, Општинском суду у Кањижи 41 и Општинском суду у Сенти 57.

- Укупно је у суду оверено 4.702 уговора сачињених на неком од мањинских језика у службеној употреби. У Општинском суду у Ади 1.784, Општинском суду у Бачкој Тополи 1.208, Општинском суду у Кањижи 48, Општинском суду у Сенти 1.148 и Општинском суду у Суботици 514.

- Укупно 82 парнична поступка вођена су на неком од мањинских језика у службеној употреби. У Општинском суду у Ади 7, Општинском суду у Бачкој Тополи 3, Општинском суду у Кањижи 11, Општинском суду у Сенти 22 и Општинском суду у Суботици 39.

- Укупно 120 ванпарничних поступака вођено је на неком од мањинских језика у службеној употреби. У Општинском суду у Ади 6 и Општинском суду у Сенти 114.

- Било је укупно 219 сведочења, или писаних доказа на мањинским језицима у парничним поступцима који су вођени на српском језику. У Општинском суду у Ади 205, Општинском суду у Бачкој Тополи 3 и Општинском суду у Кањижи 11.

- Било је укупно 476 сведочења или писаних доказа на мањинским језицима у ванпарничним поступцима који су вођени на српском језику, сви у Општинском суду у Ади.

- У 1.146 парничних поступака који су се водили на српском језику коришћен је мањински језик. У Општинском суду у Ади 639, Општинском суду у Бачкој Тополи 272 и Општинском суду у Кањижи 235.

- Укупно у 904 ванпарнична поступка који су се водили на српском језику коришћени су мањински језици, сви у Општинском суду у Ади.

Окружни суд у Новом Саду и општински судови на подручју његове месне надлежности /мађарски, словачки и русински/

- Укупно 17 грађанских поступака је у целости вођено на мађарском језику, у Општинском суду у Новом Саду 3, у Општинском суду у Бечеју 10 и Општинском суду у Темерину 4.
- У једном грађанском (жалбеном) предмету, где је поступак вођен на српском језику, писмена су била на мањинском језику.
- У 35 грађанских предмета код Општинског суда у Темерину, учесници у поступку вођеном на српском језику употребљавали су и мањинске језике.
- У 627 оставинских предмета вођених на српском језику било је докумената сачињених на мањинским језицима, и то: код Општинског суда у Бечеју у 600 предмета и Општинског суда у Темерину у 27 предмета.
- Код Општинског суда у Темерину у два предмета вођена на српском језику пуномоћје је издато на мањинским језицима.
- Код општинских судова оверен је 121 уговор на мањинским језицима, и то: код Општинског суда у Бечеју 80 уговора и код Општинског суда у Темерину 41 уговор.

Сведоци се у грађанским поступцима саслушавају на мањинским језицима, али судови за сада о њиховом броју не воде прецизну евиденцију.

Окружни суд у Зрењанину и општински судови на подручју његове месне надлежности /мађарски/

- Укупно 15 грађанских поступака је у целини вођено на мађарском језику.
- У 81 грађанском поступку који су вођени на српском језику, сведочења или писани докази дати су на мањинским језицима.
- Укупно у 5.589 поступака који су вођени на српском језику, учесници поступка користили су неки од мањинских језика.
- Укупно у 5.589 поступака суд је сносио трошкове превођења за учеснике поступка.
- У 741 оставинској расправи било је докумената сачињених на неком од мањинских језика.

Окружни суд у Панчеву и општински судови на подручју његове месне надлежности /румунски, словачки, мађарски/

- Укупно у 8 парничних поступака који су вођени на српском језику саслушани су сведоци на мањинским језицима. У Општинском суду у Ковину у три парнична предмета саслушани су сведоци на мађарском и румунском језику, а у Општинском суду у Ковачици у пет предмета је било сведочења на румунском језику. У истом суду у три предмета дати су писани докази на мађарском језику.
- У Општинском суду у Панчеву у поступцима који су вођени на српском језику, у једном парничном предмету тужени је, на свој захтев, исказ дао на мађарском језику и у једном предмету на захтев тужиоца обезбеђен је тумач за румунски језик.
- У Општинском суду у Ковачици у 1.191 парничном поступку и у 9 ванпарничних поступака који су се водили на српском језику, учесници у поступцима су користили мањинске језике.
- У 1.814 оставинских поступака који су се водили на српском језику у Општинском суду у Ковачици учесници у поступцима су користили неки од мањинских језика.

Пуномоћници у појединим предметима нису захтевали коришћење тумача за језик националне мањине којој припадају. У Општинском суду у Белој Цркви, иако румунски језик није у службеној употреби, трошкове превођења за учеснике поступка који су говорили румунским језиком, сносио је суд, као и за потребе закључења уговора.

Окружни суд у Сремској Митровици и општински судови на територији његове месне надлежности /словачки, русински и хрватски/

- Пред општинским судом у Старој Пазови вођена су два грађанска поступка у целини на мањинском језику.
- У истом суду, у једном предмету који се водио на српском језику, поднет је поднесак на мањинском језику. Трошкове превођења у целости је сносио овај суд.

- бугарски језик

Окружни суд у Врању и општински судови на територији његове месне надлежности /албански и бугарски/

- У Општинском суду у Босилегладу, у три грађанска поступка који су се водили на српском језику, ток поступка и писмена су

превођени на бугарски језик на тражење странака и трошкове превођења је сносио суд.

У суду је било сведочења и писаних доказа који су дати, односно поднесени, на бугарском језику током поступка и превођени од стране судског тумача, али о томе још увек није сређена документација.

Општински суд у Димитровграду /бугарски/

- У једном парничном предмету окривљени су користили бугарски језик.
- Издато је 57 уверења и 20 пуномоћја на бугарском језику.
- У 7 оставинских предмета послате су замолнице замољеним судовима у Републици Бугарској на мањинском језику.
- У једном оставинском предмету завештање је било сачињено на бугарском језику.

Трошкове превођења на језик националне мањине и у овим случајевима сносио је суд.

Став 3.

10.3. Посебни видови употребе мањинских језика у кривичном поступку

10.3.1. Обавештавање на мањинском језику о разлозима хапшења и узроку оптужбе

Према члану 27. став 2. Устава, лице које је лишено слободe од стране државних органа, одмах се, *на језику који разуме*, обавештава о разлозима лишења слободe, о оптужби која му се ставља на терет као и о својим правима, док према члану 33. став 1. Устава, свако ко је окривљен за кривично дело има право да у најкраћем року, у складу са законом, подробно и *на језику који разуме*, буде обавештен о природи и разлозима дела за која се терети, као и о доказима прикупљеним против њега.

У вези са изложеном одредбом је и члан 32. став 2. Устава, који се односи на право на правично суђење, којим се свакоме јемчи право на бесплатног преводиоца, ако не говори или не разуме језик који је у службеној употреби у суду.

Нови Законик о кривичном поступку који је ступио на снагу 10. јуна 2006. године, а примењује се од 1. јуна 2007. године, у члану 7. одређује да лице лишено слободe од стране надлежног државног органа, мора бити одмах обавештено, на свом језику или језику који разуме, о разлозима лишења слободe и о свему што му се ставља на терет.

10.3.2. Одбрана на мањинском језику

Према члану 199. Устава свако има право да користи свој језик у поступку пред судом и другим државним органом или организацијом која врши јавна

овлашћења када се решава о његовом праву или обавези. Незнање језика на коме се поступак води не сме да буде сметња за остваривање и заштиту људских и мањинских права. У вези са овим чланом је и члан 32. став 2. Устава који се односи на право на правично суђење којим се сваком јемчи право на *бесплатног преводаиоца*, ако не говори или не разуме језик који је у службеној употреби у суду. Изложени чланови Устава омогућавају окривљеном у кривичном поступку да изнесе одбрану на мањинском језику, ако је потребно и уз бесплатну помоћ тумача. Законик о кривичном поступку у члану 7, између осталог, предвиђа да лице лишено слободе од стране надлежног државног органа, мора бити одмах обавештено, на свом језику или језику који разуме, о томе да, ако не зна језик који је у службеној употреби, може суду (усмено и писмено) упућивати поднеске на свом језику, као и да није дужно ништа да изјави и да свака његова изјава може бити употребљена као доказ против њега, да узме браниоца по свом избору, да неометано општи са браниоцем, као и да бранилац присуствује његовом саслушању.

Повреда права на употребу језика националних мањина у појединим видовима судских поступака сматра се битном повредом поступка..

10.4. Правна заштита приватне и јавне употребе мањинских језика и права на употребу мањинских језика у поступцима пред државним органима

Имајући у виду да је право на употребу мањинских језика зајемчено Уставом, оно се у уставноправном систему Републике Србије може штитити уставном жалбом Уставном суду Републике. Према члану 170. Устава, уставна жалба се може изјавити против појединачних аката или радњи државних органа или организација којима су поверена јавна овлашћења, а којима се повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободе зајемчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства за њихову заштиту.

Право на употребу мањинских језика ужива кривичноправну заштиту. Кривични законик Републике Србије у члану 129. предвиђа кривично дело *Повреда права употребе језика и писма*, којим прописује да ће се новчаном казном, или казном затвора до једне године, казнити свако ко супротно прописима о употреби језика и писма припадника националних мањина које живе у Републици Србији, ускрати или органици грађанину да при остваривању својих права или при обраћању органима или организацијама, употреби језик или писмо којим се служи. У члану 128. Кривични законик предвиђа кривично дело *Повреде равноправности*, односно, предвиђа да ће се казном затвора до три године казнити свако ко, између осталог, због разлика у језику, другоме ускрати или органици права човека и грађанина утврђена Уставом, законима или другим прописима или општим актима или потврђеним међународним уговорима. У ставу 2. истог члана, прописан је тежи облик тог кривичног дела који постоји у случају да дело из става 1. тог члана учини службено лице у вршењу службе, при чему је предвиђена казна затвора од три месеца до пет година.

Повреда права на употребу мањинских језика у појединим видовима судских поступака сматра се битном повредом поступка. *Законик о кривичном поступку* у члану 392. предвиђа да битна повреда одредаба кривичног поступка постоји ако је оптуженом, браниоцу, оштећеном као тужиоцу или приватном

тужиоцу, противно његовом захтеву, ускраћено да на главном претресу употребљава свој језик и да на свом језику прати ток главног претреса. Битне повреде одредаба кривичног поступка су по Законику о кривичном поступку основ за изјављивање жалбе на првостепену пресуду, али и суд по службеној дужности у другостепеном поступку мора да испитује да ли је дошло до битних повреда поступка, независно од тога да ли су оне наведене у жалби. Другостепени суд у кривичном поступку ће уважавајући жалбу, или по службеној дужности решењем укинути првостепену пресуду и вратити предмет на поновно суђење ако утврди да постоји битна повреда одредаба кривичног поступка у погледу употребе језика и писма.

Закон о парничном поступку такође предвиђа у члану 361. да је повреда права на употребу језика битна повреда одредаба парничног поступка, а у члану 376. прописује да ће другостепени суд, у поступку по жалби, решењем укинути првостепену пресуду ако утврди да постоји битна повреда одредаба парничног поступка и вратиће предмет истом првостепеном суду или ће га уступити надлежном првостепеном суду ради одржавања нове главне расправе.

Закон о општем управном поступку у члану 16. предвиђа, као једно од основних начела поступка, употребу мањинских језика. Повреда основних начела чини битну повреду правила општег управног поступка и може да у поступку по жалби доведе до допуне поступка пред првостепеним или другостепеним органом, односно, и до поништавања управног акта донесеног у првом степену. *Закон о општем управном поступку*, штавише, предвиђа у члану 239. т. 11. да ће се поступак окончан решењем против кога нема редовног правног лека поновити, ако лицу које је учествовало у поступку није била дата могућност да се, под условима из члана 16. тог закона, служи својим језиком и писмом.

Поједини видови заштите права на употребу језика и писма су прекршајне природе. *Одлуком о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писма националних мањина на територији АП Војводине*, предвиђено је да ће се новчаном казном за прекршај казнити правно лице и одговорно лице у правном лицу за повреду одредаба ове одлуке којима се предвиђа обавеза вођења евиденција на мањинским језицима, издавања јавних исправа на мањинским језицима и штампање образаца јавних исправа на мањинским језицима. Истом одлуком, предвиђено је да ће се новчано казнити одговорно лице у органу које повреди одредбе Одлуке о праву на усмено и писмено обраћање органима на мањинском језику и писму који су у службеној употреби.

Члан 11.

- 1. Стране уговорнице се обавезују да признају да сваки припадник националне мањине има право да користи своје презиме (патроним) и име на језику мањине и право на њихово званично признавање по модалитетима утврђеним у њиховом правном систему.**
- 2. Стране уговорнице се обавезују да ће сваком припаднику националне мањине признати право да на свом мањинском језику истакне ознаке, натписе и друге информације приватне природе које су јавно видљиве.**
- 3. У областима које су традиционално насељене знатним бројем припадника националне мањине, стране уговорнице ће настојати да у оквиру својих правних система, а укључујући где је то потребно и споразуме са другим државама узимајући у обзир њихове специфичен услове, да истакну традиционалне локалне називе, имена улица и друге топографске назнаке намењене јавности и на језику мањине, ако постоји довољна тражња за таквим знацима.**

Став 1.

11.1. Коришћење имена и презимена на језику мањине

11.1.1. Право на коришћење имена и презимена на језику мањина

Устав Републике Србије у члану 79. одређује да припадници националних мањина имају право да на свом језику користе своје име и презиме. Устав у члану 64. предвиђа да свако дете има право на лично име и упис у матичну књигу рођених, право да сазна своје порекло и право да очува свој идентитет.

Породични закон чланом 344. који се односи на одређивање личног имена детета, наводи да родитељи имају право да се име детета упише у матичну књигу рођених и на матерњем језику и писму једног или оба родитеља.

У члану 9. став 1. Закона о заштити права и слобода националних мањина, који се односи на избор и употребу личног имена, предвиђено је да припадници националних мањина имају право на слободан избор и коришћење личног имена и имена своје деце, као и на уписивање ових личних имена у све јавне исправе, службене евиденције и збирке личних података према језику и правопису припадника националне мањине, при чему ово право не искључује паралелан упис имена и по српском правопису и писму.

Према члану 9. став 3. и 4. Закона о личној карти подаци о презимену и имену уписују се у образац личне карте у изворном облику онако како су уписани у изводу из матичне књиге рођених. Подаци о презимену и имену припадника националних мањина паралелно се уписују и по српском правопису и писму. Остали подаци уписују се на српском језику, ћиричним писмом, и на језику и писму националним мањина у складу са законом.

Закон о основним подацима за матичне књиге у члану 1. одређује да су матичне књиге јавне исправе о личним стањима грађана. О личним стањима грађана воде се: матична књига рођених, матична књига венчаних и матична књига умрлих. Члановима 2, 3. и 4. Закона о основним подацима за матичне књиге и чланом 6. Закона о матичним књигама одређени су подаци који се у њих обавезно уписују (у сваком од тих случајева лично име и презиме). Законом о матичним књигама уређује се начин вођења матичних књига, као и начин уписивања чињеница о рођењу, браку и смрти и других чињеница и података, а њихово вођење ближе и детаљније је регулисано Упутством о вођењу матичних књига и обрасцима матичних књига. Управо ово упутство, тачком 117, предвиђа да се чињенице и подаци уносе у матичне књиге, регистре матичних књига, изводе и уверења из матичних књига на језику националних мањина, у складу са важећим прописима.

Члан 3. Одлуке о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писма националних мањина на територији Аутономне Покрајине Војводине одређује да припадник националне мањине има право да своје лично име и лично име своје деце упише у матичне евиденције у изворном облику, на писму и по правопису свог језика. Уколико је у евиденције из става 1. овог члана лично име припадника националне мањине уписано у изворном облику, то лично име ће се на исти начин уписати и у јавне исправе (личне исправе, изводи из матичних књига и сл.), које му се издају, независно од језика и писма обрасца јавне исправе. Овим се не искључује исписивање личног имена и на српском језику и писму поред имена у изворном облику.

Одлука о вишејезичним обрасцима извода из матичних књига и начину уписа у њих у члану 2. наводи да се обрасци извода из матичне књиге и уверења штампају двојезично, на српском језику и на језицима и писмима националних мањина, чији су језици у службеној употреби у општинама на територији Аутономне Покрајине Војводине и да се текст на језицима и писмима националних мањина исписује после, испод текста на српском језику, истим обликом и величином слова, што значи да су двојезични обрасци изграђени са паралелним рубрикама на мађарском, словачком, румунском, русинском, чешком и хрватском језику и у њих се лични подаци, осим на српском језику, уписују и на језику и по правопису националне мањине. У члану 6. наводи се да у изводима из матичних књига и уверењима, упис личног имена припадника националне мањине врши на језику и писму националне мањине, с тим да се лично име после тога у загради уписује и на српском језику. Према овој одлуци, у општинама у којима су у службеној употреби и језици националних мањина, општинска управа издаје на захтев извод из матичне књиге на двојезичном обрасцу. Лично име се уписује у облику у ком је извршен основни упис. Закон о матичним књигама чланом 14. предвиђа могућност накнадног уписа чињеница и података, тако да уколико је лично име у матичној књизи уписано само на српском језику, могуће је да се упише и на језику националних мањина сходно одредбама тог закона.

Одлуком о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писма националних мањина на територији АП Војводине, предвиђено је да ће се новчано казнити одговорно лице у органу које повреди одредбе Одлуке о праву да се лично име и лично име деце упишу у матичне евиденције у изворном облику, на мањинском језику и по његовом правопису.

11.1.2. Примена права припадника националних мањина на употребу свог имена и презимена на мањинском језику

Према подацима Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине, у АП Војводини у 2003. години, од укупно 1.243 првостепена управна постука за промену личног имена, на мањинским језицима вођено је 17 поступака (Ада-14, Бачка Топола-1 и Кањижа-2). Сви поступци су вођени на мађарском језику. Од 229 поступака за промену уписа личног имена у матичну књигу рођених, 97 је вођено на мањинским језицима, 94 на мађарском језику, а 3 на хрватском. Општине у којима су ови поступци вођени на мађарском језику су: Ада-5, Кањижа-3, Кикинда-1, Зрењанин-15, Житиште-1 и Суботица-69. У општини Суботица су вођена и 3 поступка на хрватском језику. У 2005. години ради промене личног имена, од укупно 1.290 поступака, 37 је вођено на мањинском језику (36 на мађарском, 1 на румунском). Ради промене уписа личног имена, од укупно 151 управног поступка, на мањинским језицима вођено је 45 (44 на мађарском, 1 на хрватском).

Према расположивим подацима, достављеним од стране локалних органа управе са територије АП Војводине, број уписа у матичне књиге на мањинским језицима, са употребом породичних имена на мањинским језицима током 2006. године је следећи:

У општини Суботица број уписа у матичне књиге рођених (МКР) био је: на мађарском 362 и на хрватском 61, у матичне књиге венчаних (МКВ): на мађарском 178, и на хрватском 1, а у матичне књиге умрлих (МКУ) на мађарском 197. У општини Кањижа уписи у: МКР 10, МКВ 47, МКУ 34, сви на мађарском језику. У општини Ада уписи у: МКР 22, МКВ 38, МКУ 80, сви на мађарском језику. У општини Кула уписи у: МКР 1, МКВ 8, МКУ 10, на мађарском и русинском језику. У општини Бачка Топола уписи у: МКР 136, МКВ 41, МКУ 10, на мађарском, словачком и русинском језику. У општини Кикинда било је 4 уписа у МКВ на мађарском језику. У општини Зрењанин уписи у: МКР 5 на мађарском и 2 на словачком, МКВ 1 на мађарском, МКУ 2 на мађарском. У општини Нови Бечеј извршена су 2 уписа у МК на мађарском језику, а у општини Србобран 1 у МКР на русинском језику. У општини Врбас 28 уписа у МК на мађарском и русинском језику, а у општини Бечеј 34 на мађарском језику. У општини Житиште упис у: МКР 17, МКВ 7, на мађарском и румунском језику. У општини Сомбор уписи у: МКР 3, МКВ 4, сви на мађарском језику. У општини Нови Кнежевац било је 5 уписа у МК на мађарском језику, а у општини Сечањ 1 у МКР, такође на мађарском језику. У општини Беочин уписи у: МКР 2, МКВ 4, МКУ 7, на словачком језику. У општини Стара Пазова уписи у: МКР 5 и МКВ 2.

Став 2.

11.2. Истицање ознака, натписа и информација приватне природе

Из одредаба Устава Републике Србије којима се гарантује слобода употребе језика и писма свим припадницима националних мањина проистиче и право

припадника мањина да на местима видљивим за јавност изложе ознаке, натписе и друге информације приватног карактера написане мањинским језицима.

Закон о службеној употреби језика и писма у члану 20. став 1. одређује да се називи, односно фирме предузећа, установа и другог правног лица исписују на српском језику и на језику националне мањине који је у службеној употреби у општини у којој је седиште тог субјекта или језику националне мањине који је у службеној употреби у месту пословања субјекта независно од њиховог својинског режима. У ставу 2. наводи се да наведена правна лица из 1. става нису дужна да исписују на српском језику, односно на језику националне мањине фирму или њен део који се користи као робни знак, без обзира на његово језичко порекло. Наведено се односи и на радње, односно друге облике обављања приватне пословне делатности.

Закон о службеној употреби језика и писма у чл. 24. и 25. прописује да ће новчано бити кажњено предузеће, установа или друго правно лице које истакне, односно испише фирму противно одредбама тог закона којима се предвиђа исписивање назива фирме на мањинским језицима, односно да ће се новчано казнити и власник радње која нема својство правног лица ако испише, односно истакне фирму супротно одредбама тог закона о исписивању назива фирме на мањинским језицима.

Став 3.

11.3. Истицање традиционалних локалних назива, имена улица и топографских ознака

Устав Републике Србије у члану 79. предвиђа да у срединама где припадници националних мањина чине значајну популацију, традиционални локални називи, имена улица, насеља и топографске ознаке, треба да буду исписане и на њиховом мањинском језику.

Закон о службеној употреби језика и писма чланом 3. одређује да се под службеном употребом језика и писма сматра и употреба језика и писма при исписивању назива места и других географских назива, назива тргова и улица. Чланом 19. прецизира се да на подручјима на којима су у службеној употреби и језици националних мањина, називи места и други географски називи, називи улица и тргова, називи органа и организација, саобраћајни знаци, обавештења и упозорења за јавност и други јавни натписи, исписују и на језицима националних мањина. Подручија на којима су у службеној употреби језици националних мањина наведени су у делу Извештаја који је посвећен имплементацији члана 10. став 2. Конвенције. Закон о службеној употреби језика и писма чланом 7. одређује да се географски називи и властита имена садржана у јавним натписима не могу замењивати другим називима односно именима, а исписују се на језику националних мањина у складу са правописом тог језика.

Законом о заштити права и слобода националних мањина донекле је измењено решење садржано у Закону о службеној употреби језика и писма и одобрена је и охрабрена употреба традиционалних облика имена места на језицима националних мањина. Чланом 11. став 5. одређено је да се на територији јединице

локалне самоупараве где је језик националних мањина у службеној употреби, имена органа који врше јавна овлашћења, називи јединица локалне самоуправе, насељених места, тргова и улица и други топоними исписују и на језику националних мањина, према њеној традицији и правопису. Изложено решење прихвата и нови Устав.

Чланом 6. Одлуке о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писама националних мањина на територији Аутономне Покрајине Војводине одређује се да се на подручјима на којима су у службеној употреби језици националних мањина називи места и други географски називи, називи улица и тргова, називи органа, саобраћајни знаци, обавештења и упозорења за јавност и други јавни натписи, исписују и на језику и правопису језика националне мањине и према њеној традицији. Ови називи се исписују после текста на српском језику испод или десно од њега у истом облику и истом величином слова. Називи националних савета, друштвених организација, удружења грађана и установа припадника националних мањина, на територији где је језик те националне мањине у службеној употреби, изузетно се могу исписати и пре текста на српском језику. Називи се исписују на језику и писму националне мањине и на делу територије јединице локалне самоуправе тј. насељу или месној заједници, у случају да је само на њеној територији језик и писмо националне мањине у службеној употреби.

Чланом 7. Одлуке одређује се да поменуте традиционалне називе градова, општина и насељених места на језику националне мањине, утврђује и доставља ради објављивања национални савет одређене националне мањине. Уколико национални савет не утврди поменуте традиционалне називе, члан 7. Одлуке предвиђа да ће их утврдити Извршно веће Аутономне Покрајине Војводине у сарадњи са јединицама локалне самоуправе, организацијама националних мањина и стручњацима за језик, за историју и географију те националне мањине.

Уредбом о утврђивању кућних бројева, означавању зграда бројевима и означавању назива насељених места, улица и тргова, коју је донела Влада Републике Србије, одређује се да је организациона јединица Републичког геодетског завода у општини односно граду која обавља, у складу са законом, означавање односно исписивања назива насељених места, улица и тргова, изглед, врста, величина, начин постављања слова, бројева као и друге појединости у вези са таблама на којима су исписани ти називи, Служба за катастар непокретности. Члан 3. став 1. Уредбе одређује да се називи насељених места, улица и тргова исписују у складу са законом којим се уређује службена употреба језика и писма и законом којим се уређују заштита права и слобода националних мањина, у делу којим се уређује службена употреба језика и писма.

Традиционалне називе градова, општина и насељених места на мањинским језицима утврдили су национални савети мађарске, румунске и словачке националне мањине и они су објављени у «Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине» (бројеви 12 и 13/2003). Имајући у виду да Национални савет русинске националне мањине у предвиђеном року није утврдио традиционалне називе насељених места на том језику, Извршно веће је донело Одлуку о утврђивању традиционалних назива општина и насељених места на русинском језику («Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине», бр.6/06).

Одлуком о утврђивању традиционалних назива насељених места на мађарском језику у Војводини, утврђена је листа традиционалних назива насељених места на *мађарском језику* на територији локалних самоуправа, у којима је мађарски језик у службеној употреби и то:

Ред. бр.	Назив општине на српском језику	Назив насељеног места на српском језику	Назив општине на мађарском језику	Назив насељеног места на мађарском језику
1.	Ада	Ада	Ada	Ada
	Ада	Мол	Ada	Mohol
	Ада	Оборњача	Ada	Völgypart
	Ада	Стеријино	Ada	Valkaisor
	Ада	Утрине	Ada	Törökfalu
2.	Бач	Бач	Bács	Bács
	Бач	Бачко Ново Село	Bács	Bácsújlak
	Бач	Бођани	Bács	Bogyán
	Бач	Вајска	Bács	Vajszka
	Бач	Плавна	Bács	Palona
	Бач	Селенча	Bács	Bácsújfalu
3.	Бачка Топола	Бачка Топола	Topolya	Topolya
	Бачка Топола	Бајша	Topolya	Bajsa
	Бачка Топола	Панонија	Topolya	Pannónia
	Бачка Топола	Средњи Салаш	Topolya	Szurkos
	Бачка Топола	Мићуново	Topolya	Karkatur
	Бачка Топола	Горња Рогатица	Topolya	Falsőroglatica
	Бачка Топола	Бачки Соколац	Topolya	Cserepes
	Бачка Топола	Криваја	Topolya	Krivaja
	Бачка Топола	Гунарош	Topolya	Gunaras
	Бачка Топола	Богараш	Topolya	Bogaras
	Бачка Топола	Кавило	Topolya	Kavilló

	Бачка Топола	Оборњача	Topolya	Völgypart
	Бачка Топола	Томиславци	Topolya	
	Бачка Топола	Победа	Topolya	
	Бачка Топола	Багремово	Topolya	Brazília
	Бачка Топола	Мали Београд	Topolya	Kisbelgrád
	Бачка Топола	Зобнатица	Topolya	Zobnatica
	Бачка Топола	Крађорђево	Topolya	
	Бачка Топола	Ново Орахово	Topolya	Zentagunaras
	Бачка Топола	Његошево	Topolya	
	Бачка Топола	Светићево	Topolya	
	Бачка Топола	Пачир	Topolya	Pacsér
	Бачка Топола	Стара Моравица	Topolya	Bácskossuthfalva
4.	Бечеј	Бечеј	Óbecse	Óbecse
	Бечеј	Бачко Градиште	Óbecse	Bácsföldvár
	Бечеј	Бачко Петрово Село	Óbecse	Péterréve
	Бечеј	Милешево	Óbecse	Drea
	Бечеј	Радичевић	Óbecse	
5.	Бела Црква	Бела Црква	Fehértemplom	Fehértemplom
	Бела Црква	Банатска Паланка	Fehértemplom	Palánk
	Бела Црква	Банатска Суботица	Fehértemplom	Krassószombat
	Бела Црква	Врачев Гај	Fehértemplom	Varázsliget
	Бела Црква	Гребенац	Fehértemplom	Gerebenc
	Бела Црква	Добричево	Fehértemplom	Udvarszállás
	Бела Црква	Дупљаја	Fehértemplom	Temesváralja
	Бела Црква	Јасеново	Fehértemplom	Jaszenova
	Бела Црква	Кајтасово	Fehértemplom	Gajtás
	Бела Црква	Калуђерово	Fehértemplom	Szőlőshegy
	Бела Црква	Крушчица	Fehértemplom	Körtéd
	Бела Црква	Кусић	Fehértemplom	Kusics

	Бела Црква	Црвена Црква	Fehértemplom	Vöröstemplom
	Бела Црква	Чешко Село	Fehértemplom	Csehfalva
6.	Чока	Чока	Csóka	Csóka
	Чока	Врбица	Csóka	Egyházaskér
	Чока	Јазово	Csóka	Hódegyháza
	Чока	Остојићево	Csóka	Tiszaszentmiklós
	Чока	Падеј	Csóka	Padé
	Чока	Санад	Csóka	Szanád
	Чока	Црна Бара	Csóka	Feketetó
	Чока	Банатски Моноштор	Csóka	Kanizsamonostor
7.	Кањижа	Кањижа	Magyarkanizsa	Magyarkanizsa
	Кањижа	Адорјан	Magyarkanizsa	Adorján
	Кањижа	Велебит	Magyarkanizsa	
	Кањижа	Војвода Зимоњић	Magyarkanizsa	
	Кањижа	Мале Пијаце	Magyarkanizsa	Kispiac
	Кањижа	Мартонош	Magyarkanizsa	Martonos
	Кањижа	Мали Песак	Magyarkanizsa	Kishomok
	Кањижа	Ором	Magyarkanizsa	Orom
	Кањижа	Долине	Magyarkanizsa	Völgyes
	Кањижа	Ново Село	Magyarkanizsa	Újfalu
	Кањижа	Трешњевац	Magyarkanizsa	Oromhegyes
	Кањижа	Тотово Село	Magyarkanizsa	Tóthfalu
	Кањижа	Хоргош	Magyarkanizsa	Horgos
8.	Кикинда	Кикинда	Nagykikinda	Nagykikinda
	Кикинда	Банатска Топола	Nagykikinda	Töröktopolya
	Кикинда	Банатско Велико Село	Nagykikinda	Szenhubert
	Кикинда	Башаид	Nagykikinda	Basahíd
	Кикинда	Иђош	Nagykikinda	Tiszahegyes

	Кикинда	Мокрин	Nagykikinda	Mokrin
	Кикинда	Наково	Nagykikinda	Nákófalva
	Кикинда	Нови Козарци	Nagykikinda	Nagytőszeg
	Кикинда	Руско Село	Nagykikinda	Kisorosz
	Кикинда	Сајан	Nagykikinda	Szaján
9.	Ковачица	Ковачица	Antalfalva	Antalfalva
	Ковачица	Дебељача	Antalfalva	Torontálvásárhely
	Ковачица	Идвор	Antalfalva	Udvar
	Ковачица	Падина	Antalfalva	Nagylajosfalva
	Ковачица	Путниково	Antalfalva	
	Ковачица	Самош	Antalfalva	Számos
	Ковачица	Уздин	Antalfalva	Újozora
	Ковачица	Црепаја	Antalfalva	Cserépalja
10.	Ковин	Ковин	Kevevára	Kevevára
	Ковин	Баваниште	Kevevára	Homokbálványos
	Ковин	Гај	Kevevára	Gálya
	Ковин	Делиблато	Kevevára	Deliblát
	Ковин	Дубовац	Kevevára	Dunadombó
	Ковин	Шумарак	Kevevára	Emánueltelep
	Ковин	Мало Баваниште	Kevevára	Kisbálványos
	Ковин	Мраморак	Kevevára	Homokos
	Ковин	Плочица	Kevevára	Kevepallós
	Ковин	Скореновац	Kevevára	Székelykeve
11.	Кула	Кула	Kúla	Kúla
	Кула	Крушчић	Kúla	Veprőd
	Кула	Липар	Kúla	Lipár
	Кула	Нова Црвенка	Kúla	
	Кула	Руски Крстур	Kúla	Bácskeresztúr

	Кула	Сивац	Kúla	Szivác
	Кула	Црвенка	Kúla	Cservenka
12.	Мали Иђош	Мали Иђош	Kishegyes	Kishegyes
	Мали Иђош	Ловћенац	Kishegyes	Szikics
	Мали Иђош	Фекетић	Kishegyes	Bácsfeketehegy
13.	Нова Црња	Нова Црња	Magyarcsernye	Magyarcsernye
	Нова Црња	Александрово	Magyarcsernye	
	Нова Црња	Војвода Степа	Magyarcsernye	
	Нова Црња	Радојево	Magyarcsernye	Klári
	Нова Црња	Српска Црња	Magyarcsernye	Szerbecsernye
	Нова Црња	Тоба	Magyarcsernye	Tóba
14.	Нови Бечеј	Нови Бечеј	Törökbecse	Törökbecse
	Нови Бечеј	Бочар	Törökbecse	Bocsár
	Нови Бечеј	Кумане	Törökbecse	Kumán
	Нови Бечеј	Ново Милошево	Törökbecse	Beodra
15.	Нови Кнежевац	Нови Кнежевац	Törökkanizsa	Törökkanizsa
	Нови Кнежевац	Банатско Аранђелово	Törökkanizsa	Oroszlámos
	Нови Кнежевац	Ђала	Törökkanizsa	Gyála
	Нови Кнежевац	Мајдан	Törökkanizsa	Majdány
	Нови Кнежевац	Рабе	Törökkanizsa	Rábé
	Нови Кнежевац	Филић	Törökkanizsa	Firigyháza
	Нови Кнежевац	Подлокањ	Törökkanizsa	Podlokány
	Нови Кнежевац	Сигет	Törökkanizsa	Sziget
	Нови Кнежевац	Српски Крстур	Törökkanizsa	Szerbkeresztúr
16.	Нови Сад	Нови Сад	Újvidék	Újvidék
	Нови Сад	Бегеч	Újvidék	Begecs
	Нови Сад	Будисава	Újvidék	Budiszava
	Нови Сад	Буковац	Újvidék	Bukovác

	Нови Сад	Ветерник	Újvidék	Veternik
	Нови Сад	Каћ	Újvidék	Káty
	Нови Сад	Кисаћ	Újvidék	Kiszács
	Нови Сад	Ковиљ	Újvidék	Kabol
	Нови Сад	Лединци	Újvidék	Ledinci
	Нови Сад	Петроварадин	Újvidék	Pétervárad
	Нови Сад	Руменка	Újvidék	Piros
	Нови Сад	Сремска Каменица	Újvidék	Kamenica
	Нови Сад	Степановићево	Újvidék	
	Нови Сад	Футог	Újvidék	Futak
	Нови Сад	Ченеј	Újvidék	Csenej
17.	Оџаци	Оџаци	Hódság	Hódság
	Оџаци	Бачки Брестовац	Hódság	Szyilberek
	Оџаци	Бачки Грачац	Hódság	Szentfűlöp
	Оџаци	Богојево	Hódság	Gombos
	Оџаци	Дероње	Hódság	Dernye
	Оџаци	Каравуково	Hódság	Karavukova
	Оџаци	Лалић	Hódság	
	Оџаци	Ратково	Hódság	
	Оџаци	Српски Милетић	Hódság	Militics
18.	Пландиште	Пландиште	Zichyfalva	Zichyfalva
	Пландиште	Банатски Соколац	Zichyfalva	Biószeg
	Пландиште	Барице	Zichyfalva	Szentjános
	Пландиште	Велика Греда	Zichyfalva	Györgyháza
	Пландиште	Велики Гај	Zichyfalva	Nagygáj
	Пландиште	Дужине	Zichyfalva	Szécsenfalva
	Пландиште	Јерменовци	Zichyfalva	Ürményháza
	Пландиште	Купиник	Zichyfalva	
	Пландиште	Маргита	Zichyfalva	Nagymargita

	Пландиште	Лаудоновац	Zichyfalva	Laudon
	Пландиште	Марковићево	Zichyfalva	Torontálújfalu
	Пландиште	Милетићево	Zichyfalva	Ráros
	Пландиште	Стари Лец	Zichyfalva	Óléc
	Пландиште	Хајдучица	Zichyfalva	Istvánvölgy
19.	Сента	Сента	Zenta	Zenta
	Сента	Горњи Брег	Zenta	Felsőhegy
	Сента	Торњош	Zenta	Tornyos
	Сента	Богараш	Zenta	Bogaras
	Сента	Кеви	Zenta	Kevi
20.	Сомбор	Сомбор	Zombor	Zombor
	Сомбор	Алекса Шантић	Zombor	Sári
	Сомбор	Бачки Брег	Zombor	Béreg
	Сомбор	Бачки Моноштор	Zombor	Monostorszeg
	Сомбор	Бездан	Zombor	Bezdán
	Сомбор	Гаково	Zombor	Gádor
	Сомбор	Дорослово	Zombor	Doroszló
	Сомбор	Кљајићево	Zombor	Kerény
	Сомбор	Колут	Zombor	Küllöd
	Сомбор	Растина	Zombor	
	Сомбор	Риђица	Zombor	Regőce
	Сомбор	Светозар Милетић	Zombor	Nemesmilitics
	Сомбор	Станишић	Zombor	Őrszállás
	Сомбор	Стапар	Zombor	Sztapár
	Сомбор	Телечка	Zombor	Bácsgyulafalva
	Сомбор	Чонопља	Zombor	Csonoplya
21.	Србобран	Србобран	Szenttamás	Szenttamás
	Србобран	Надаљ	Szenttamás	Nádálja

	Србобран	Турија	Szenttamás	Turia
22.	Суботица	Суботица	Szabadka	Szabadka
	Суботица	Бајмок	Szabadka	Bajmok
	Суботица	Мишићево	Szabadka	
	Суботица	Бачки Виногради	Szabadka	Királyhalom
	Суботица	Биково	Szabadka	Békova
	Суботица	Горњи Таванкут	Szabadka	Felsőtavankút
	Суботица	Доњи Таванкут	Szabadka	Alsótavankút
	Суботица	Љугово	Szabadka	Mérges
	Суботица	Хајдуково	Szabadka	Hajdújárás
	Суботица	Шупљак	Szabadka	Ludas
	Суботица	Ђурђин	Szabadka	Györgyén
	Суботица	Келебија	Szabadka	Kelebia
	Суботица	Мала Босна	Szabadka	Kisbosznia
	Суботица	Нови Жедник	Szabadka	Ujzsednik
	Суботица	Стари Жедник	Szabadka	Nagyfény
	Суботица	Палић	Szabadka	Palics
	Суботица	Чантавир	Szabadka	Csantavér
	Суботица	Бачко Душаново	Szabadka	Dusanovó
	Суботица	Вишњевац	Szabadka	Visnyevác
23.	Темерин	Темерин	Temerin	Temerin
	Темерин	Бачки Јарак	Temerin	Járek
	Темерин	Сириг	Temerin	Szőreg
24.	Тител	Тител	Titel	Titel
	Тител	Вилово	Titel	Tündéres
	Тител	Гардиновци	Titel	Dunagárdony
	Тител	Лок	Titel	Sajkáslak
	Тител	Мошорин	Titel	Mozsor

	Тител	Шајкаш	Titel	Sajkásszentiván
25.	Врбас	Врбас	Verbász	Verbász
	Врбас	Бачко Добро Поље	Verbász	Kiskér
	Врбас	Змајево	Verbász	Ókér
	Врбас	Косанчић	Verbász	
	Врбас	Куцура	Verbász	Kucora
	Врбас	Равно Село	Verbász	Újsóvé
	Врбас	Савино Село	Verbász	Torzsa
26.	Вршац	Вршац	Versec	Versec
	Вршац	Ватин	Versec	Versecvat
	Вршац	Велико Средиште	Versec	Nagyszered
	Вршац	Влајковац	Versec	Temesvajkóc
	Вршац	Војводинци	Versec	Vajdalak
	Вршац	Вршачки ритови	Versec	
	Вршац	Гудурица	Versec	Temeskutas
	Вршац	Загајица	Versec	Fürjes
	Вршац	Избиште	Versec	Izbiste
	Вршац	Јабланка	Versec	Almád
	Вршац	Куштиљ	Versec	Mélykastély
	Вршац	Мала Жам	Versec	Kiszsám
	Вршац	Мало Средиште	Versec	Kisszered
	Вршац	Марковац	Versec	Márktelke
	Вршац	Месић	Versec	Meszesfalu
	Вршац	Оршац	Versec	Homokdiód
	Вршац	Павлиш	Versec	Temespaulis
	Вршац	Парта	Versec	Párta
	Вршац	Потпорањ	Versec	Porány
	Вршац	Ритишево	Versec	Réthely

	Вршац	Сочица	Versec	Temesszőlős
	Вршац	Стража	Versec	Temesőr
	Вршац	Уљма	Versec	Homokszil
	Вршац	Шушара	Versec	Fejértelep
27.	Зрењанин	Зрењанин	Nagybecskerek	Nagybecskerek
	Зрењанин	Арадац	Nagybecskerek	Aradác
	Зрењанин	Банатски Деспотовац	Nagybecskerek	Ernöháza
	Зрењанин	Бело Блато	Nagybecskerek	Erzsébetlak
	Зрењанин	Ботош	Nagybecskerek	Botos
	Зрењанин	Елемир	Nagybecskerek	Elemér
	Зрењанин	Ечка	Nagybecskerek	Écska
	Зрењанин	Јанков Мост	Nagybecskerek	Jankahíd
	Зрењанин	Клек	Nagybecskerek	Begafő
	Зрењанин	Книћанин	Nagybecskerek	Rezsőháza
	Зрењанин	Лазарево	Nagybecskerek	Lázárföld
	Зрењанин	Лукино Село	Nagybecskerek	Lukácsfalva
	Зрењанин	Лукићево	Nagybecskerek	Zsigmondfalva
	Зрењанин	Меленци	Nagybecskerek	Melence
	Зрењанин	Михајлово	Nagybecskerek	Szentmihály
	Зрењанин	Орловат	Nagybecskerek	Orlód
	Зрењанин	Перлез	Nagybecskerek	Perlasz
	Зрењанин	Стајићево	Nagybecskerek	Óécska
	Зрењанин	Тараш	Nagybecskerek	Tiszatarrós
	Зрењанин	Томашевац	Nagybecskerek	Tamáslaka
	Зрењанин	Фаркаждин	Nagybecskerek	Farkasd
	Зрењанин	Чента	Nagybecskerek	Csenta
28.	Житиште	Житиште	Begaszentgyörgy	Begaszentgyörgy
	Житиште	Банатски Двор	Begaszentgyörgy	Udvarnok

	Житиште	Банатско Вишњићево	Begaszentgyörgy	Vida
	Житиште	Банатско Карађорђево	Begaszentgyörgy	
	Житиште	Бегејци	Begaszentgyörgy	Torák
	Житиште	Међа	Begaszentgyörgy	Párdány
	Житиште	Нови Итебеј	Begaszentgyörgy	Magyarittabé
	Житиште	Равни Тополовац	Begaszentgyörgy	Katalinfalva
	Житиште	Српски Итебеј	Begaszentgyörgy	Szerbittabé
	Житиште	Торда	Begaszentgyörgy	Torda
	Житиште	Хетин	Begaszentgyörgy	Tamásfalva
	Житиште	Честерег	Begaszentgyörgy	Csősztelek

Одлуком о утврђивању традиционалних назива градова, општина и насељених места на румунском језику, утврђују се следећи традиционални називи градова, општина и насељених места на *румунском језику* и према правопису тог језика:

1.	Алибунар	Alibunar
2.	Банатско Ново Село	Satu Nou
3.	Барице	Sân-Ianăș
4.	Торак	Torac
5.	Бела Црква	Biserica Albă
6.	Делиблато	Deliblata
7.	Долово	Doloave
8.	Ечка	Ecica
9.	Глогоњ	Glogoni
10.	Гребенац	Grebenat
11.	Јабланка	Jablanca
12.	Јабука	Iabuca
13.	Јанков Мост	Iancaid
14.	Клек	Clec
15.	Ковин	Cuvin
16.	Киштиљ	Coștei

17.	Локве	Sân-Mihai
18.	Мали Жам	Jamul Mic
19.	Мало Средиште	Pârneaora
20.	Маргита	Mărghita
21.	Марковац	Marcovăt
22.	Месић	Mesici
23.	Мраморак	Maramorac
24.	Николинци	Nicolinț
25.	Омољица	Omolița
26.	Орешац	Oreșaț
27.	Панчево	Panciova
28.	Ритишево	Râtișor
29.	Селеуш	Seleuș
30.	Сочица	Sălcița
31.	Стража	Straja
32.	Уздин	Uzdin
33.	Сутјеска	Sârcia
34.	Владимиrowaц	Petrovasâla
35.	Влајковац	Vlaicovăț
36.	Војводинци	Voivodinț
37.	Вршац	Vârșeț
38.	Зрењанин	Zrenianin

Олуком о утврђивању традиционалних назива градова, општина и насељених места на словачком језику утврђује се:

Назив на словачком језику	Назив на српском језику
Aradáč	Арадац
Báčska Palanka	Бачка Паланка
Báčsky Petrovec	Бачки Петровац
Vajša	Бајша
Begeč	Бегеч
Biele Blato	Бело Блато

Boľovce	Бољевци
Čelarevo	Челарево
Dobanovce	Добановци
Erdevik	Ердевик
Hajdušica	Хајдучица
Hložany	Гложан
Jánošík	Јаношик
Kovačica	Ковачица
Kulpín	Кулпин
Kysáč	Кисач
Lalit'	Лалић
Lug	Луг
L'uba	Љуба
Nový Sad	Нови Сад
Ostojićevo	Остојићево
Padina	Падина
Pivnica	Пивнице
Selenča	Селенча
Silbaš	Силбаш
Slankamenské Vinohrady	Станкаменачки Виногради
Stará Pazova	Стара Пазова
Šíd	Шид
Vojlovica (Pančevo)	Војловица (Панчево)
Zreňanin	Зрењанин

Одлуком о утврђивању традиционалних назива општина и насељених места на *русинском језику* утврђују се традиционални русински називи општина и насељених места:

Српски	Русински
Бачка Топола	Бачка Тополя
Бачки Петровац	Бачки Петровец
Бела Црква	Била Церква

Бикић До	Бикич Дол
Вршац	Вершец
Врбас	Вербас
Госпођинци	Господнци
Ђурђево	Ђурђов
Жабалъ	Жабель
Инђија	Индја
Куцура	Коцур
Кукујевци	Куковци
Крушчић	Крущич
Лаћарак	Латјак
Ново Орахово	Нове Орахово
Оџаци	Оџак
Пивнице	Пиньвиц
Руски Крстур	Руски Керестур
Сивац	Сивец
Сомбор	Зомбор
Сремска Каменица	Сримска Каменица
Сремска Митровица	Сримска Митровица
Сремски Карловци	Сримски Карловци
Стара Бингула	Стара Бингула
Тител	Титель
Црвенка	Червинка
Чуруг	Чурог

Традиционални називи на територији општина Бујановац, Прешево и Медвеђа, где је у службеној употреби *албански језик* су:

Велики Трновац - Tërrnoc
Мали Трновац – Mal Tërrnosi
Медвеђа – Medvegjë
Прешево – Preshevë

Традиционални називи на територији општина Нови Пазар и Тутин, где је у службеној употреби *бошњачки/босански језик* су:

Нови Пазар – Novi Pazar
Тутин – Tutin

Табле са називима органа локалне самоуправе, организација и јавних служби, у срединама где су и мањински језици у службеној употреби су у већини случајева исписане и на тим језицима, и при том су назначена седишта органа или организације и јавне службе на традиционалном називу мањинског језика. Уз одговарајућу помоћ и подручне јединице републичких органа, организација и институција су такође поставиле нове табле са својим називима на мањинским језицима, где су за њихова седишта наведени традиционални називи места. Истицање имена улица и других топографских ознака је несметано на подручјима у којима су мањински језици у службеној употреби.

Према Закону о службеној употреби језика и писма, новчано ће бити кажњена организација и одговорно лице у организацији овлашћеној за постављање саобраћајних знакова и назива места, која супротно одредбама закона не истакне те знакове на мањинским језицима. Закон предвиђа да ће се новчано казнити и одговорно лице у органу, односно организацији која врши јавна овлашћења, ако назив органа односно организације испише супротно одредбама наведеног закона којима се предвиђа исписивање назива на мањинским језицима.

Члан 12.

1. Стране уговорнице ће где то одговара, предузети мере у области образовања и истраживања како би се неговали култура, језик и вера националних мањина и већине.

2. У том контексту стране уговорнице ће између осталог обезбедити одговарајуће могућности за обуку наставника и доступност наставних учила, и олакшати контакте између ученика и наставника различитих заједница.

3. Стране уговорнице се обавезују да обезбеде једнаку могућност приступа образовању на свим нивоима за припаднике националних мањина.

Став 1.

12.1. Неговање културе, језика и вере у образовању и истраживању

12.1.1. Мере у области образовања

Устав Републике Србије у члану 48. предвиђа да Република Србија, између осталог, мерама у образовању подстиче разумевање, уважавање и поштовање разлика које постоје због посебности етничког, културног и језичког или верског идентитета њених грађана.

Најважније мере у области образовања за неговање културе, историје, језика и вере националних мањина су: извођење целокупне наставе на језицима националних мањина, изучавање предмета матерњи језик са елементима националне културе и верска настава.

Члан 79. Устава Републике Србије предвиђа да *припадници националних мањина имају право: на изражавање, чување, неговање, развијање и јавно изражавање националне, етничке, културне и верске посебности, а посебно на школовање на свом језику у државним установама и установама аутономних покрајина.*

У погледу спровођења овог члана Оквирне конвенције треба указати и на одредбе најважнијег законског акта у области мањинских права – Закона о заштити права и слобода националних мањина. Уређујући школовање за припаднике националних мањина, Закон у члану 13. ставови 5 – 8. утврђује:

- да ће програм наставе за потребе образовања припадника националних мањина, у делу који се односи на национални садржај, у значајној мери садржати теме које се односе на историју, уметност и културу националне мањине;
- да у изради наставног плана за потребе наставе предмета који изражавају посебност националних мањина на језику националних мањина, двојезичне наставе и учење језика националних мањина са

елементима националне културе, обавезно учествују национални савети националних мањина;

- да, у циљу поспешивања толеранције према националним мањинама, план и програм рада у образовним установама и школама са наставом на српском језику, треба да обухвата и градиво које садржи сазнања о историји, култури, и положају националних мањина, те друге садржаје који поспешују међусобну толеранцију и заједнички живот и
- да на територијама где је језик националне мањине у службеној употреби, план и програм у образовним установама и школама са српским наставним језиком треба да садрже могућност учења језика националне мањине.

Законске мере у области образовања које се састоје у извођењу целокупне наставе на мањинским језицима образложене су у делу извештаја који се односи на члан 13. Конвенције, док су мере у области образовања за неговање вере националних мањина изложене у делу извештаја који се односи на члан 8. Конвенције.

Мере у области образовања за неговање културе, историје и језика националних мањина које подразумевају изучавање мањинског језика са елементима националне културе предвиђене су релевантним одредбама одговарајућих просветних закона. Чланом 5. став 5. Закона о основној школи и чланом 27. став 6. Закона о средњој школи, којима је предвиђено да се ученицима који су припадници националних мањина обезбеђује да савладају наставни план и програм матерњег језика са елементима националне културе када се настава изводи на српском језику.

У срединама где се настава изводи само на српском језику, ученици чији матерњи језик није српски, имају изборни предмет Матерњи језик са елементима националне културе.

12.1.2. Неговање културе и језика у пракси образовања

12.1.2.1. Основне школе

Доње табеле приказују број ученика који су у школској 2006/2007. години у основним школама изучавали предмет Матерњи језик са елементима националне културе:

Бошњачки/босански језик са елементима националне културе

ОПШТИНА	БРОЈ УЧЕНИКА
Нови Пазар	3639
Пријепоље	33
Сјеница	1200
Тутин	1825
УКУПНО:	6.697

Бугарски језик са елементима националне културе

ОПШТИНА	БРОЈ УЧЕНИКА	БРОЈ ШКОЛА
1. Босилеград	711	1
2. Димитровград	728	1
3. Панчево	21	1
УКУПНО:	1.460	3

Мађарски језик са елементима националне културе

ОПШТИНА	БРОЈ УЧЕНИКА	БРОЈ ШКОЛА
1. Ада	37	1
2. Бачка Топола	193	1
3. Бечеј	93	2
4. Врбас	124	5
5. Вршац	41	2
6. Зрењанин	104	3
7. Инђија	67	1
8. Кикинда	95	4
9. Ковачица	90	1
10. Кула	74	1
11. Нови Бечеј	62	2
12. Нови Сад	287	11
13. Панчево	82	2
14. Пландиште	5	1
15. Сечањ	77	2
16. Сента	83	1
17. Сомбор	143	6
18. Србобран	20	1
19. Суботица	370	6
20. Темерин	26	1
21. Чока	15	1
УКУПНО:	2.088	55

Ромски језик са елементима националне културе

ОПШТИНА	БРОЈ УЧЕНИКА	БРОЈ ШКОЛА
1. Ада	39	1
2. Бач	8	1
3. Бачка Паланка	76	2
4. Жабалъ	93	3
5. Зрењанин	30	2
6. Кањижа	78	1
7. Кикинда	49	3
8. Нови Бечеј	46	2
9. Нови Сад	105	3
10. Озаци	35	1
11. Сомбор	35	4
12. Сремска Митровица	79	2
13. Суботица	38	1

14. Тител	12	1
УКУПНО:	723	27

У Обреновцу невладина организација Развојни центар «Ром» Обреновац, два пута недељно држи часове Ромског језика са елементима националне културе за осамдесеторо деце узраста од првог до осмог разреда основне школе.

Румунски језик са елементима националне културе

ОПШТИНА	БРОЈ УЧЕНИКА	БРОЈ ШКОЛА
1. Алибунар	212	1
2. Бач	40	1
3. Вршац	10	1
4. Зрењанин	5	1
5. Ковачица	44	1
6. Ковин	106	2
7. Нови Сад	13	1
8. Панчево	16	2
9. Пландиште	8	1
10. Сечањ	15	1
УКУПНО:	469	12

Русински језик са елементима националне културе

ОПШТИНА	БРОЈ УЧЕНИКА	БРОЈ ШКОЛА
1. Бачка Топола	48	2
2. Врбас	87	5
3. Жабалъ	6	1
4. Кула	24	2
5. Нови Сад	61	9
6. Сремска Митровица	7	1
7. Шид	45	2
8. Београд	15	1
УКУПНО:	293	23

Словачки језик са елементима националне културе

ОПШТИНА	БРОЈ УЧЕНИКА	БРОЈ ШКОЛА
1. Бачка Паланка	113	5
2. Бачка Топола	7	1
3. Бачки Петровац	12	1
4. Беочин	57	1
5. Врбас	10	1
6. Зрењанин	33	2
7. Ковачица	45	1
8. Нови Сад	152	23
9. Панчево	58	1
10. Пландиште	40	1

11. Шид	95	3
12. Бољевац	39	1
УКУПНО:	661	41

Украјински језик са елементима националне културе

ОПШТИНА	БРОЈ УЧЕНИКА	БРОЈ ШКОЛА
1. Врбас	35	3
2. Кула	47	2
3. Нови сад	19	2
4. Сремска митровица	17	1
Укупно:	118	8

Хрватски језик са елементима националне културе

ОПШТИНА	БРОЈ УЧЕНИКА	БРОЈ ШКОЛА
1. Апатин	48	1
2. Сомбор	100	2
3. Суботица	214	7
УКУПНО:	362	10

12.1.2.2. Средње школе

Доња табела приказују број ученика који су у школској 2006/2007. години у средњим школама изучавали предмет Матерњи језик са елементима националне културе:

ЈЕЗИК	БРОЈ ШКОЛА	БРОЈ УЧЕНИКА
Бугарски језик са елементима националне културе	2 гимназије	549
Мађарски језик са елементима националне културе	2 школа	9
Румунски језик са елементима националне културе	2 школе	27
Факултативна настава русинског језика	1 школа, долазе заинтересовани из целог Новог Сада	21
Словачки језик са елементима националне културе	5 школа	127

12.1.2.3. Интеркултуралност неговања културе и језика у пракси образовања

Предузимање мера у области образовања за неговање културе, историје и језика националних мањина доводи до тога да се број ученика који изучавају мањинске језике не подудара са националном структуром и да постоје случајеви да мањинске језике уче и они којима ти језици нису матерњи, односно који њима не говоре. Податке за основне школе, у школској 2006/2007. години на територији АП Војводине, садрже доње табеле:

МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ		
	Број ученика који нису Мађари а уче мађарски језик са елементима националне културе	Укупан број ученика који уче мађарски језик са елементима националне културе
УКУПНО	1327	2088

РУМУНСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ		
	Број ученика који нису Румуни а уче румунски језик са елементима националне културе	Укупан број ученика који уче румунски језик са елементима националне културе
УКУПНО	261	469

РУСИСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ		
	Број ученика који нису Русини а уче русински језик са елементима националне културе	Укупан број ученика који уче русински језик са елементима националне културе

УКУПНО	134	278
---------------	------------	------------

СЛОВАЧКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ		
	Број ученика који нису Словаци а уче словачки језик са елементима националне културе	Укупан број ученика који уче словачки језик са елементима националне културе
УКУПНО	251	622

ХРВАТСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ		
	Број ученика који нису Хрвати а уче хрватски језик са елементима националне културе	Укупан број ученика који уче хрватски језик са елементима националне културе
УКУПНО	8	362

Разлоге које су ученици (говорници других језика) навели као мотив за изучавање мањинског језика са елементима националне културе у школској 2006/2007, према анкети која је спроведена, садрже доње табеле:

БУГАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ						
И разред	Укупан број ученика	Број школа	Број општина	Разлози због којих уче језик		
				Мешовити брак	Језик средине	Други разлози
2	21	1	1	0	0	0

МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ						
И разред	Укупан број	Број школа	Број	Разлози због којих уче језик		
				Мешовити	Језик	Други

	ученика		општина	брак	средине	разлози
306	2088	55	21	793	404	130

РОМСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ						
				Разлози због којих уче језик		
И разред	Укупан број ученика	Број школа	Број општина	Мешовити брак	Језик средине	Други разлози
137	723	27	14	2	0	26

РУМУНСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ						
				Разлози због којих уче језик		
И разред	Укупан број ученика	Број школа	Број општина	Мешовити брак	Језик средине	Други разлози
56	469	12	10	110	140	11

РУСИНСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ						
				Разлози због којих уче језик		
И разред	Укупан број ученика	Број школа	Број општина	Мешовити брак	Језик средине	Други разлози
31	278	22	7	106	4	24

СЛОВАЧКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ						
				Разлози због којих уче језик		
И разред	Укупан број ученика	Број школа	Број општина	Мешовити брак	Језик средине	Други разлози
61	622	40	11	191	51	19

УКРАЈИНСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ						
				Разлози због којих уче језик		
И разред	Укупан број ученика	Број школа	Број општина	Мешовити брак	Језик средине	Други разлози
4	118	8	4	35	5	0

ХРВАТСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ						
				Разлози због којих уче језик		
И разред	Укупан број ученика	Број школа	Број општина	Мешовити брак	Језик средине	Други разлози
49	362	10	3	5	3	0

12.1.2. Универзитетско образовање и научно истраживање

У сфери универзитетског образовања и научног истраживања најделотворнија мера за неговање језика, културе и историје националних мањина које је држава предузела јесте отварање посебних катедри на којима се изучавају мањински језици и књижевности.

Албански језик

На Филолошком факултету у Београду постоји Катедра за албанологију, а у оквиру ње Студијска група за албански језик и књижевност.

Школска година	Предвиђени број студената за упис на прву годину студија	Број уписаних студената
2002/2003.	20	19
2003/2004.	20	19
2004/2005.	20	14
2005/2006.	20	20
2006/2007.	20	12

Бошњачки/босански језик

На Интернационалном факултету у Новом Пазару на Одсеку за филологију постоји Смер за *српски/босански језик и књижевност*.

Бугарски језик

Бугарски језик се изучава на Катедри за српски језик са јужнословенским језицима, у оквиру Студијске групе за бугарски језик и књижевност Филолошког факултета у Београду.

Школска година	Предвиђени број студената за упис на прву годину студија	Број уписаних студената
2002/2003.	20	23
2003/2004.	20	14
2004/2005.	20	18
2005/2006.	20	16
2006/2007.	20	8

Мађарски језик

Мађарски језик се учи на Филозофском факултету у Новом Саду - Одсек за хунгарологију, Студијска група за мађарски језик и књижевност и на Филолошком факултету у Београду - Катедра за хунгарологију, Студијска група за мађарски језик и књижевност.

Филозофски факултет у Новом Саду

Школска година	Предвиђени број студената за упис на прву годину студија	Број уписаних студената
2002/2003.	30	26
2003/2004.	30	30
2004/2005.	31	32
2005/2006.	30	27
2006/2007.	30	26

Филолошки факултет у Београду

Школска година	Предвиђени број студената за упис на прву годину студија	Број уписаних студената
2002/2003.	20	15
2003/2004.	20	17
2004/2005.	20	11
2005/2006.	20	15
2006/2007.	20	14

Ромски језик

На Филозофском факултету у Новом Саду већ трећу годину одржава се и **Школа ромологије**, као део АЦИМСИ универзитетских студија Центра за родне студије (Женске студије и истраживања).

Школа ромологије се организује у облику четири модула, укупно 32 часа: језик, књижевност, историја, култура, а изводе је професори са разних универзитета у земљи и иностранству.

У школској 2004-2005. години у Школу ромологије се уписало 48 студената, а 36 их је дипломирало.

У школској 2005-2006. години у Школу ромологије се уписало 25 студената, а 16 их је дипломирало.

У школској 2006-2007. години, у зимском семестру, на Одсеку за медијске студије, Увод у ромологију је био изборни предмет. Наставу је слушало укупно 50 студената, а за курс се определило 46 студената.

Румунски језик

Румунски језик се може студирати на Филозофском факултету у Новом Саду - Одсек за румунистику, Студијска група за румунски језик и књижевност и на Филолошком факултету у Београду - Катедра за романистику, Студијска група за румунски језик и књижевност.

Филозофски факултет у Новом Саду

Школска година	Предвиђени број студената за упис на прву годину студија	Број уписаних студената
2002/2003.	15	7
2003/2004.	30	13

2004/2005.	31	4
2005/2006.	30	3
2006/2007.	30	5

Филолошки факултет у Београду

Школска година	Предвиђени број студената за упис на прву годину студија	Број уписаних студената
2002/2003.	20	20
2003/2004.	20	19
2004/2005.	20	12
2005/2006.	20	17
2006/2007.	20	18

Русински језик

Русински језик се изучава на Одсеку за русинистику, Студијска група за русински језик и књижевност Филозофског факултета у Новом Саду.

Школска година	Предвиђени број студената за упис на прву годину студија	Број уписаних студената
2002/2003.	15	4
2003/2004.	15	4
2004/2005.	15	7
2005/2006.	15	6
2006/2007.	15	6

Словачки језик

Словачки језик изучава се на Филозофском факултету у Новом Саду - Одсек за словакистику, Студијска група за словачки језик и књижевност и на Филолошком факултету у Београду - Катедра за славистику, Студијска група за словачки језик и књижевност.

Филозофски факултет у Новом Саду

Школска година	Предвиђени број студената за упис на прву годину студија	Број уписаних студената
2002/2003.	15	3
2003/2004.	15	7
2004/2005.	15	6
2005/2006.	15	9
2006/2007.	15	1

Филолошки факултет у Београду

Школска година	Предвиђени број студената за упис на прву годину студија	Број уписаних студената
2002/2003.	20	16
2003/2004.	20	13

2004/2005.	20	14
2005/2006.	20	15
2006/2007.	20	10

Украјински језик

На Филозофском факултету у Новом Саду, на Одсеку за русинистику студира се и украјински језик као обавезни двосеместрални предмет на II години студија за све студенте овог одсека. Школске 2006/2007. године украјински језик је слушало 8 студената.

На Филолошком факултету у Београду на Катедри за славистику постоји Студијска група за украјински језик и књижевност.

Школска година	Предвиђени број студената за упис на прву годину студија	Број уписаних студената
2002/2003.	10	6
2003/2004.	20	11
2004/2005.	20	15
2005/2006.	20	15
2006/2007.	20	16

Хрватски језик

За сада ни на једном факултету у Србији не постоји студијска група за хрватски језик, али се хрватски језик изучава на Катедри за јужнословенску филологију Филолошког факултета у Београду на другој, трећој и четвртој години студија у предмету *Савремени српски и хрватски језик*.

Такође, на Филолошком факултету у Београду, на Катедри за славистику се изучава Чешки језик и књижевност, на Катедри за германистику се изучава Немачки језик и књижевност, а на Катедри за оријенталистику се изучава Турски језик и књижевност.

На Филозофском факултету у Новом Саду постоји Одсек за германистику на којем је Катедра за немачки језик и књижевност.

Студијска група за немачки језик постоји и на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу.

На Интернационалном универзитету у Новом Пазару на Одсеку за филологију постоје: Смер за турски језик и Смер за немачки језик.

12.1.3. Други видови научног истраживања

Поједине истраживачке делатности су институционализоване. У оквиру Српске академије наука и уметности (САНУ) делује и Међуодељенски одбор за проучавање мањина и људских права и Етнографски институт. Етнографски институт је базна научна установа која се бави проучавањем свих сегмената културе српског народа и националних мањина у Србији. Етнографски институт и међуодељенски одбор су били носиоци неколико научних пројеката и организовали су неколико научних конференција које су биле посвећене националним мањинама

(посебно је важна међународна конференција »Положај мањина у СРЈ«). У оквиру међународне научне сарадње Међудодељенски одбор и Етнографски институт САНУ су сарађивали са Академијама наука Бугарске, Мађарске, Румуније и Словачке. У оквиру те сарадње, вршена су научна истраживања културе и обичаја Мађара, Словака, Русина и других мањина. Посебно је важно да се укаже да је САНУ у сарадњи са појединим мањинским организацијама и националним саветима организовао поједине научне скупове који се могу сматрати посебним мерама у области истраживања за неговање културе, историје и језика појединих националних мањина. Тако је, примера ради, САНУ, заједно са Националним саветом буњевачке националне мањине, у Суботици од 7. до 9. децембра 2006. године организовао научни скуп о Буњевцима.

Став 2.

12.2. Обука наставника и доступност наставних учила

12.2.1. Оспособљавање наставника

Закон о заштити права и слобода националних мањина у члану 14. утврђује да ће се за потребе образовања на језику националних мањина, у оквиру вишег и високог образовања обезбедити катедре и факултети где ће се на језицима националних мањина, или двојезично, образовати васпитачи, учитељи и наставници језика националних мањина.

Одредбом из става 2. истог члана Закона о заштити права и слобода националних мањина утврђено је да ће, поред поменутог вишег и високог образовања, факултет организовати лекторат на језицима националних мањина, где ће студенти, припадници националних мањина, моћи да савладају стручне термине и на језику националне мањине.

Одредбама из ставова 3. и 4. истог члана Закона утврђене су додатне обавезе државе у овој области, тако што је прецизирано да ће она помагати стручно оспособљавање и терминолошко усавршавање наставника за потребе образовања на језицима националних мањина, односно да ће она поспешивати међународну сарадњу, са циљем да се омогући да припадници националних мањина студирају у иностранству на матерњем језику и да се тако стечене дипломе признају у складу за законом.

Образовање кадра за рад на мањинским језицима у институцијама предшколског образовања и васпитања се одвија у посебним педагошким школама које наставу изводе и на језицима мањина. Високе школе за образовање васпитача које наставу изводе на језицима мањина су: Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Новом Саду (изводи наставу на српском и мађарском језику), Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Суботици (изводи наставу на српском и на мађарском језику) и Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Вршцу (изводи наставу на српском и румунском језику).

Доња табела показује број уписаних студената који су слушали наставу на мањинским језицима на високим педагошким школама у школској 2006/2007. години.

Висока школа струковних студија за образовање вапитача – Нови Сад	Мађарски језик	28
Висока школа струковних студија за образовање вапитача - Суботица	Мађарски језик	114
Висока школа струковних студија за образовање васпитача - Вршац	Румунски језик	64

Образовање учитеља за извођење наставе на мањинским језицима у нижим разредима основног образовања (I - IV разреда основне школе) одвија се на Одељењу Педагошког факултета из Сомбора у Бачком Петровцу, где се образује кадар за рад на словачком језику. Одељење Београдског учитељског факултета у Вршцу образује студенте за звање учитеља за рад на румунском наставном језику. Од школске 2006/2007. године отворен је Учитељски факултет у Суботици на којем се образују учитељи за рад на мађарском наставном језику.

Доња табела показује број уписаних студената који су слушали наставу на мањинским језицима на учитељским (педагошким) факултетима у школској 2006/2007. години.

Педагошки факултет из Сомбора – Одељење у Бачком Петровцу	Словачки језик	37
Учитељски факултет у Београду – Одељење у Вршцу	Румунски језик	55
Учитељски факултет у Суботици	Мађарски језик	174

Образовање професора за рад у вишим разредима се врши у оквиру високог, факултетског образовања. Осим катедри и лектората за изучавање језика и књижевности, важно је да се укаже да се у Србији припадницима мањина омогућава и да студирају и друге науке на свом матерњем језику чиме се стиче стручна спрема и за извођење наставе на мањинским језицима у вишим разредима основне школе и у средњој школи. О могућности да припадници националних мањина студирају на свом језику више је речено у делу Извештаја који је посвећен члану 14. Оквирне конвенције за заштиту националних мањина. Студенти који припадају националним мањинама, а заврше студирање природних или друштвених наука на српском језику, могу да предају као професори у средњим школама у којима се настава изводи на њиховом матерњем језику.

Одговарајуће могућности за оспособљавање наставника су предвиђене и програмима сарадње између Републике Србије и влада матичних држава појединих националних мањина које живе у Србији у области образовања, културе, омладине и спорта. Програмом сарадње са Владом Словачке Републике је предвиђено да ће словачка страна сваке године примити 30 учитеља дечијих вртића, основних и

средњих школа са *словачким* наставним језиком на стручне језичке курсеве у трајању од 14 дана. Програмом сарадње у области образовања, науке и културе између Савезне владе СР Југославије и Владе Румуније је предвиђено да ће две стране примати професоре *румунског* језика и других предмета који се предају на том језику у Србији, односно српског језика и других предмета који се предају на том језику у Румунији, ради курсева за усавршавање у другој земљи или ради размене искустава у образовним институцијама. Две стране примају васпитаче, учитеље и професоре румунског, односно српског језика ради предавања у образовним институцијама за националне мањине из друге земље. Програмом између Савезне владе СР Југославије и Владе Републике Бугарске о сарадњи у области образовања, науке и културе је предвиђено да ће бугарска страна пружити могућност стручног усавршавања из *бугарског* језика, књижевности и других дисциплина наставницима који предају ђацима бугарске националне мањине у Србији у школама у којима се изучава бугарски језик. Бугарска страна је изразила жељу да се омогући слање наставника и учитеља бугарског језика, књижевности, историје, музике и других дисциплина за школе у којима се учи бугарски језик у Србији.

У школама у Републици Србији од другог полугодишта школске 2006/2007. године ангажовани су асистенти за подршку образовању ромске деце, у оквиру активности везаних за Декаду Рома 2005/2015. године. Улога «ромских асистената» је да комуницирају са ученицима, њиховим родитељима и школом, да пружају подршку деци ромске националности у савладавању градива, превазилажењу проблема у комуникацији са васпитачима, наставницима и другом децом, али и да подстичу ђаке на даље школовање. Укупно је изабрано педесет асистената који говоре ромски језик, имају потребну стручну спрему, као и искуство у раду са ромском децом и у реализацији пројеката у образовању. Министарство просвете и спорта, ОЕБС и Центар за интерактивну педагогију, уз подршку Европске агенције за реконструкцију и развој организовали су низ додатних тренинга и семинара за асистенте, тако да је коначно двадесет асистената и осам ментора ушло у двадесет школа на целој територији Србије.

Покрајински секретаријат за образовање и културу је у 2005/2006. школској години спровео обимну анкету међу наставницима у основним и средњим школама у АП Војводини, која је, између осталог, садржала и питања на ком језику наставник изводи наставу и на ком језику је предвиђено школским планом и програмом да се настава изводи. Анкетом су обухваћени сви наставници који су у том тренутку радили у школама, значи и хонорарни сарадници и наставници примљени на рад на одређено време и они на одсуству, а неки од анкетираних се нису изјаснили о наведеним питањима.

Доња табела показује број наставника који предају на мањинским језицима у основним школама у Војводини према резултатима наведене анкете.

ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ИЗВОДИ НАСТАВА	БРОЈ НАСТАВНИКА
Мађарски језик	1917
Ромски језик	23
Румунски језик	247
Русински језик	76

Словачки језик	349
Украјински језик	4
Хрватски језик	35

Доња табела показује број наставника који предају на мањинским језицима у средњим школама у Војводини према резултатима наведене анкете.

ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ИЗВОДИ НАСТАВА	БРОЈ НАСТАВНИКА
Мађарски језик	931
Румунски језик	38
Русински језик	16
Словачки језик	41
Хрватски језик	4

12.2.2. Доступност наставних учила

Приступ уџбеницима је уређен посебним прописима. Тако је чланом 4. став 3. Закона о уџбеницима и другим наставним средствима Републике Србије изричито утврђено да се уџбеници штампају и на језицима националних мањина за ученике за које се образовно-васпитни рад изводи и на језику националних мањина. Акт министра просвете којим се одобрава рукопис уџбеника за издавање садржи и одлуку о језику и писму на којем ће се издати уџбеник (члан 17. Закона о уџбеницима и другим наставним средствима Републике Србије).

Званичне уџбенике за основну и средњу школу у Србији објављује надлежна установа, Завод за уџбенике, као и други, приватни, издавачи. Завод за уџбенике Републике Србије има своје истурено одељење у Новом Саду које је задужено за припрему и издавање уџбеника на језицима националних мањина које живе у АП Војводини (мађарски, словачки, румунски, русински и ромски), док одељење Завода у Београду припрема и издаје уџбенике на албанском и бугарском језику. Завод за уџбенике је у свом досадашњем раду издао огроман број наслова на језицима мањина који у већини случајева задовољавају потребе образовања на језицима националних мањина у основном и средњем образовању. Посебан проблем представљају уџбеници и наставна средства на ромском језику.

Осим уџбеника, значајна издавачка делатност Завода је усмерена на издавање лектуре и капиталних дела на мањинским језицима.

Завод за уџбенике издао је следеће уџбенике, лектуре и капитална дела на језицима националних мањина у периоду од 2002. до 2007. године:

АЛБАНСКИ ЈЕЗИК

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2003. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
Редни број	Каталожки број	Назив	Тираж
ПРВИ РАЗРЕД			
1.	46105	РАЗМИШЉАНКА – Радни листови за свет око нас	2000

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2004. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
ПРВИ РАЗРЕД			
1.	46102	МАТЕМАТИКА	2000
2.	46103	РАДНИ ЛИСТОВИ ЗА МАТЕМАТИКУ	2000

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2006. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
ДРУГИ РАЗРЕД			
1.	46202	МАТЕМАТИКА	1000
2.	46203	РАДНИ ЛИСТОВИ ЗА МАТЕМАТИКУ	1000
3.	46204	СВЕТ ОКО НАС	1000
4.	46205	ИСТРАЖИВАНКА – Радни листови за свет око нас	1000

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2007. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
ПРВИ РАЗРЕД			
1.	46101	МОЈА ПРВА ЧИТАНКА	1000
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
2.	46302	МАТЕМАТИКА	1000
3.	46303	РАДНИ ЛИСТОВИ ЗА МАТЕМАТИКУ	1000

Уџбеник за предмет Свет око нас, за 1. разред основне школе повучен је из продаје јер је уџбеник на српском језику за овај предмет претрпео драстичне измене, па ће и уџбеник на албанском језику морати поново да се ради.

Уџбеници на албанском језику у припреми:

1. Буквар
2. Читанка, за 2. разред основне школе
3. Читанка, за 3. разред основне школе
4. Математика и радни листови за математику, за 4. разред основне школе

5. Природа и друштво и радна свеска за природу и друштво, за 4. разред
основне школе

БУГАРСКИ ЈЕЗИК

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2002. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
ПРВИ РАЗРЕД			
1.	45101	ЧИТАНКА	500

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2003. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
ПЕТИ РАЗРЕД			
1.	45502	ГРАМАТИКА БУГАРСКОГ ЈЕЗИКА	1000
ШЕСТИ РАЗРЕД			
1.	45601	ГРАМАТИКА БУГАРСКОГ ЈЕЗИКА	1000
ОСМИ РАЗРЕД			
1.	45800	ХРИСТОМАТИЈА	1000

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2004. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
ПРВИ РАЗРЕД			
1.	45104	НАСТАВНИ ЛИСТОВИ УЗ БУКВАР	1000
ДРУГИ РАЗРЕД			
1.	45204	НАСТАВНИ ЛИСТОВИ ЗА БУГАРСКИ ЈЕЗИК	1000
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
1.	45301	НАСТАВНИ ЛИСТОВИ ЗА БУГАРСКИ ЈЕЗИК	1000
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
1.	45402	НАСТАВНИ ЛИСТОВИ ЗА БУГАРСКИ ЈЕЗИК	1000

СРЕДЊА ШКОЛА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
ПРВИ РАЗРЕД			
1.	45914	ЛИТЕРАТУРОЗНАНИЕ	1000

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2005. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
ДРУГИ РАЗРЕД			
1.	45200	ЧИТАНКА	1000
ПЕТИ РАЗРЕД			
1.	45505	РАДНА СВЕСКА ЗА БУГАРСКИ ЈЕЗИК	1000
ШЕСТИ РАЗРЕД			

1.	45602	РАДНА СВЕСКА ЗА БУГАРСКИ ЈЕЗИК СЕДМИ РАЗРЕД	1000
1.	45702	РАДНА СВЕСКА ЗА БУГАРСКИ ЈЕЗИК ОСМИ РАЗРЕД	1000
1.	45802	РАДНА СВЕСКА ЗА БУГАРСКИ ЈЕЗИК	1000

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2006. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
1.	45300	ЧИТАНКА	1000
2.	45304	РАДНИ ЛИСТОВИ ИЗ КЊИЖЕВНОСТИ	1000
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
1.	45400	ЧИТАНКА	1000
2.	45403	РАДНИ ЛИСТОВИ ИЗ КЊИЖЕВНОСТИ	1000

КАПИТАЛНА ДЕЛА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	45003	БУГАРСКО-СРПСКИ ХОМОНИМНИ РЕЧНИК	1000

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2007. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
ДРУГИ РАЗРЕД			
1.	45211	БУГАРСКИ ЈЕЗИК	1000
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
1.	45303	БУГАРСКИ ЈЕЗИК	1000
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
1.	45401	БУГАРСКИ ЈЕЗИК	1000
ПЕТИ РАЗРЕД			
1.	45500	ЧИТАНКА	1000

КАПИТАЛНА ДЕЛА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	45002	СРПСКО-БУГАРСКИ ХОМОНИМНИ РЕЧНИК	1000

Наслови на бугарском језику у припреми:

1. Буквар
2. Бугарски језик, за 7. разред основне школе, граматика

МАЂАРСКИ ЈЕЗИК

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2002. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	41100	Буквар	2400
2.	41102	Словарица	1300
3.	41104	Читанка	3300
4.	41105	Математика	5000
5.	41106	Радни листови из математике	
6.	41107	Природа и друштво	4000
7.	41108	Размишљања	3900
8.	41110	Приручник уз ППД	200
9.	41112	Приручник за уџбеник из математике 1.	500
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	41200	Читанка	2800
2.	41201	Мађарски језик – радна граматика	3400
3.	41202	Математика	3800
4.	41203	Радни листови из математике	3600
5.	41207	Приручник уз уџбенички комплет природе и друштва	250
ЛЕКТИРА 2.			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	41251	Палчица	1000
2.	41252	Шарена прича	1000
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	41301	Мађарски језик – радна граматика	3100
2.	41302	Математика	4200
3.	41304	Познавање природе и друштва	4200
4.	41305	Радни листови из природе и друштва	4200
ЛЕКТИРА 3.			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	41352	Шарени лептир	400
2.	41353	Алиса у земљи чуда	600
3.	41351	Златна птица	1000
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	41401	Радна граматика	3500
2.	41403	Математика	2800
3.	41406	Радни листови из познавања природе	1100
4.	41407	Познавање друштва	4200
5.	41408	Радни листови из познавања друштва	4200
ЛЕКТИРА 4.			

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	41452	Дечак са змајем	800
2.	41455	Робинсон	500
3.	41454	Бела Грива	800

ПЕТИ РАЗРЕД

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	41502	Математика	500
2.	41503	Збирка задатака из математике	550
3.	41504	Историја	200
4.	41505	Географија	4700
5.	41507	Хербар	3000
6.	41511	Радна свеска из географије	4700
7.	41512	Географска читанка	2500
8.	41506	Биологија	2000
9.	41509	Музичка култура 5–6.	900

ЛЕКТИРА 5.

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	41553	Мали принц	1000

ШЕСТИ РАЗРЕД

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	41600	Читанка	200
2.	41602	Математика	1500
3.	41603	Збирка задатака из математике	1600
4.	41604	Историја	1800
5.	41606	Географија	400
6.	41608	Физика	300
7.	41609	Збирка задатака из физике	200

СЕДМИ РАЗРЕД

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	41700	Читанка	2500
2.	41703	Збирка задатака из математике	2400
3.	41704	Историја	150
4.	41709	Збирка задатака из физике	1300

ОСМИ РАЗРЕД

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	41805	Историја	4000
2.	41807	Географија	2150

СРЕДЊА ШКОЛА

ПРВИ РАЗРЕД

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	41906	Биологија	800
2.	41913	Музичка култура	550
3.	41918	Анатомија и физиологија	220

ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	41927	Фармакологија	200
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	41930	Читанка	900
2.	41939	Географија	1300
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	41940	Читанка	650

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2003. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
10.	41100	Буквар	5000
11.	41104	Читанка	5000
12.	41101	Учимо читати	5000
13.	41103	Учимо писати	5000
14.	41111	Неговање матерњег језика 1.	1000
15.	41102	Словарица	600
16.	41109	Радна свеска за писмено и усмено изражавање	1700
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
6.	41201	Мађарски језик – радна граматика	2700
7.	41202	Математика	2200
8.	41203	Радни листови из математике	2200
9.	4105	Природа и друштво	4400
10.	41206	Радни листови уз Природу и друштво	4400
ЛЕКТИРА 2.			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
3.	41253	Ђаво и млинар	1500
4.	41255	Прве моје приче	550
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
5.	41300	Читанка	3900
6.	41303	Радни листови из математике	4200
7.	41302	Математика	5000
8.	41304	Познавање природе и друштва	2500
9.	41305	Радна свеска за Природу и друштво	4800
10.	41306	Музичка култура 3-4.	3800
ЛЕКТИРА 3.			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж

4.	41315	Шарени лептир	1500
5.	41254	Бајка о рибару о рибици	300
6.	41355	Сенћанска камена коза	1500
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
6.	41400	Читанка	3600
7.	41403	Математика	4800
8.	41404	Радни листови из математике	4000
9.	41405	Познавање природе	5400
10.	41406	Радна свеска за Познавање природе	5600
11.	41407	Познавање друштва	5700
12.	41408	Радни листови из Познавања друштва	5700
ЛЕКТИРА 4.			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
4.	41451	Жубор шума	1500
ПЕТИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
2.	41500	Читанка	3300
3.	41501	Радна граматика	4000
4.	41502	Математика	3500
5.	41503	Збирка задатака из математике	3400
6.	41504	Историја	3500
7.	41508	Техничко образовање	3000
8.	41509	Музичка култура 5–6.	3600
9.	41510	Ликовна култура 5–6.	2600
ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
10.	41600	Читанка	3200
11.	41601	Радна граматика	3800
12.	41602	Математика	550
13.	41604	Историја	4600
14.	41606	Географија	5000
15.	41613	Радна свеска из географије	4000
16.	41614	Географска читанка	2500
17.	41607	Биологија	5000
18.	41608	Физика	4800
19.	41609	Збирка задатака из физике	1600
20.	41610	Техничко образовање	4400
СЕДМИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
21.	41701	Радна граматика	3900
22.	41702	Математика	2500
23.	41704	Историја	1500
24.	41706	Географија	1400
25.	41707	Биологија	3000
26.	41708	Физика	2500
27.	41709	Збирка задатака из физике	3000

28.	41710	Хемија	3000
29.	41711	Збирка задатака из хемије	2500
30.	41712	Техничко образовање	2400
31.	41713	Музичка култура 7–8.	2700
32.	41715	Ликовна култура 7–8-	2500
ОСМИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
33.	41800	Читанка	2800
34.	41801	Радна граматика	3700
35.	41803	Математика	2700
36.	41804	Збирка задатака из математике	2500
37.	41806	Радна свеска из историје	2000
38.	41809	Биологија	3000
39.	41811	Физика	2600
40.	41812	Збирка задатака из физике	2800
41.	41813	Хемија	2300
42.	41814	Збирка задатака из хемије	2700
43.	41815	Зрхничко образовање	2400

СРЕДЊА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
44.	41900	Читанка	1200
45.	41902	Мађарски језик 1–4.	1400
46.	41904	Историја књижевности 1–2.	700
47.	41906	Биологија	900
48.	41911	Физика	500
49.	41914	Општа хемија	1000
50.	41918	Анатомија и физиологија	250
51.	41919	Здравствена нега 1.	450
52.	41917	Основе електротехнике	450
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
53.	41935	Устав и права грађана	650
54.	41939	Географија	1300
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
55.	41940	Читанка	250
56.	41949	Филозофија	1500

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2004. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
17.	41102	Индивидуална словарица	5000
18.	41105	Математика	5000
19.	41106	Радни листови из математике	5000
20.	41107	Свет око нас	5000
21.	41108	Радни листови уз Свет око нас	5000
22.	41113	Саобраћајна азбука 1-4.	5000
ЛЕКТИРА 1.			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	41255	Прве моје приче	1500
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
11.	41200	Читанка	4000
12.	41208	Радна свеска уз читанку	4000
13.	41201	Радна граматика	4000
14.	41202	Математика	4000
15.	41203	Радни листови из математике	4000
16.	41205	Свет око нас	5000
17.	41206	Радни листови уз Свет око нас	5000
18.	12414	Исусови пријатељи – католички веронаук	
ЛЕКТИРА 2.			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
5.	41251	Царево ново одело	1500
6.	41252	Чаробна капа	1500
7.	41250	Ако желиш... (антологија дечје поезије)	1000
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
11.	41301	Радна граматика	2500
12.	41302	Математика	5000
13.	41305	Радни листови из Познавања природе и друштва	4800
ЛЕКТИРА 3.			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
7.	41254	Бајка о рибару и рибици	1500
8.	41359	Плава светиљка	1500
9.	41353	Алиса у земљи чуда	1500
10.	41350	Ветрова успаванка	1000
11.	41356	Тавас Јаношка је кренуо	1000
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
13.	41401	Радна граматика	4500
14.	41403	Математика	4800
ЛЕКТИРА 4.			

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
5.	41452	Два чаробна волића	1500
6.	41453	Кабаница која тражи благо	1500
7.	41455	Робинсон	1500
8.	41450	Влак у снегу	1000
9.	41454	Бела Грива	1000
ПЕТИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
57.	41500	Читанка	3800
58.	41502	Математика	3000
59.	41503	Збирка задатака из математике	3000
60.	41504	Историја	4000
61.	41505	Географија	3100
62.	41515	Радна свеска за историју	2500
63.	41506	Биологија	4000
64.	41507	Хербар	4000
65.	415008	Техничко образовање	3800
ЛЕКТИРА 5.			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
66.	41551	Том Сојер	1500
67.	41554	Високо лете ждралови	1500
68.	41555	Био једном један...	1500
ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
69.	41600	Читанка	3700
70.	41602	Математика	5000
71.	41603	Збирка задатака из математике	5000
72.	41609	Збирка задатака из физике	4000
73.	41605	Радна свеска за историју	2500
ЛЕКТИРА 6.			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
74.	41556	Са крина роса кану	1500
75.	41655	20000 миља под морем	1500
СЕДМИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
76.	41700	Читанка	1700
77.	41701	Радна граматика	5000
78.	41703	Збирка задатака из математике	1500
79.	41708	Физика	1600
80.	41706	Географија	1600
ОСМИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
81.	41803	Математика	3200
82.	41804	Збирка задатака из математике	3200
83.	41805	Историја	4000
84.	41807	Географија	3000

85.	41815	Теничко образовање	3400
ЛЕКТИРА 8.			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
86.	41850	У завади са светом	1500

СРЕДЊА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
87.	41900	Читанка	1500
88.	41905	Математика	1200
89.	41913	Музичка култура	800
90.	41915	Ликовна култура	3000
91.	41958	Рачунарство и информатика	2000
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
92.	41920	Читанка	1000
93.	41922	Неорганска хемија	1000
94.	41923	Психологија	1000
95.	41924	Биологија	1500
96.	41925	Математика	1000
97.	41927	Фармакологија	600
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
98.	41930	Читанка	1200
99.	41938	Историја	1000

КАПИТАЛНА ДЕЛА			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
100	41026	Јанош Херцег: Сабрана дела 3. том	500

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2005. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
23.	41100	Буквар	4400
24.	41101	Радни листови уз Буквар	4000
25.	41103	Радни листови за почетно писање	4200
26.	41104	Читанка	4200
27.	41114	Приручник уз уџбенички комплет из матерњег језика	500
28.	41115	Музичка култура	4000
29.	41116	Ликовна култура	4000
30.	41117	Приручник за учитеље из музичке културе	300

ЛЕКТИРА 1.			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
2.	41152	Дете и лептир	1500
3.	41151	У шумици	1500
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
19.	41215	Музичка култура	4000
20.	41216	Ликовна култура	4000
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
14.	41301	Радна граматика	1200
15.	41303	Радни листови из математике	1800
16.	41304	Познавање природе и друштва	7000
17.	41306	Музичка култура 3–4.	1800
18.	41308	Радна свеска уз читанку	7000
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
15.	41400	Читанка	1400
16.	41402	Радна свеска уз читанку	4200
17.	41404	Радни листови из математике	3000
18.	41405	Познавање природе	3000
19.	41406	Радна свеска уз Познавање природе	2400
20.	41407	Познавање друштва	2600
ПЕТИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
101	41501	Радна граматика	3700
102	41509	Музичка култура 5–6.	3700
103	41510	Ликовна култура	3400
104	41512	Географска читанка	2600
ЛЕКТИРА 5.			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
105	41553	Мали принц	2000
ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
106	41601	Радна граматика	3800
107	41602	Математика	5200
108	41603	Радни листови из математике	5200
109	41604	Историја	4800
110	41605	Радна свеска за историју	3400
111	41606	Географија	4200
112	41607	Биологија	4400
113	41608	Физика	4600
114	41610	Техничко образовање	3900
СЕДМИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж

115	41700	Читанка	1700
116	41701	Мађарски језик – радна граматика	4000
117	41702	Математика	3500
118	41703	Збирка задатака из математике	3500
119	41704	Историја	3600
120	41708	Физика	3500
121	41709	Збирка задатака из физике	3500
122	41710	Хемија	3500
123	41711	Збирка задатака из хемије	3500
124	41713	Музичка култура 7–8.	3700
125	41706	Географија	3500
126	41716	Историјска читанка са радном свеском	3600
127	41717	Радна свеска из географије	3500

ОСМИ РАЗРЕД

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
128	41800	Читанка	3400
129	41801	Радна граматика	5300
130	41806	Радна свеска из историје	5300
131	41809	Биологија	5000
132	41811	Физика	3200
133	41812	Збирка задатака из физике	3200
134	41813	Хемија	3300
135	41814	Збирка задатака из хемије	3200

ЛЕКТИРА 8.

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
136	41852	Ники	1500
137	41855	Кажите Жофики	1000

СРЕДЊА ШКОЛА

ПРВИ РАЗРЕД

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
138	41902	Мађарски језик 1–4.	2200
139	21804	Католички веронаук за 1. разред средње школе	
140	41908	Историја	1000
141	41911	Физика	900
142	41916	Механика 1.	300

ДРУГИ РАЗРЕД

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
143	41926	Физика	350

ТРЕЋИ РАЗРЕД

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
144	41931	Математика	500
145	41951	Хемија	600
146	41935	Устав и права грађана	650

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2006. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
31.	41135	Моја прва математика	1500
32.	41136	Радни листови уз Моју прву математику	1500
33.	41109	Наставни листови за усмено и писмено изражавање	1800
34.	41120	Од играчке до рачунара	1500
35.	41121	Вежбанка за 1. и 2. разред Од играчке до рачунара	1500
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
21.	41200	Читанка	5200
22.	41201	Радна граматика	4000
23.	41208	Радна свеска уз читанку	5300
24.	41209	Приручник уз уџбенички комплет из матерњег језика	300
25.	41220	Од играчке до рачунара	1500
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
19.	41300	Читанка	5500
20.	41302	Математика	4000
21.	41303	Радни листови из математике	4000
22.	41307	Проверанка	4000
23.	41315	Музичка култура	4500
24.	41316	Ликовна култура	2200
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
21.	41400	Читанка	6000
22.	41401	Радна граматика	6000
23.	41402	Радна свеска уз читанку	6000
24.	41403	Математика	5400
25.	41404	Радни листови из математике	5400
26.	41410	Природа и друштво	5400
27.	41411	Радни листови из Природе и друштва	5400
28.	41416	Музичка култура	5500
ЛЕКТИРА 4.			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
10.	41451	Жубор шума	1500
ПЕТИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
147	41502	Математика	1200
148	41503	Збирка задатака из математике	1200
149	41505	Географија	3000
150	41506	Биологија	4000
151	41511	Радна свеска из географије	1800
152	41515	Радна свеска из историје	1100

ЛЕКТИРА 5.			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
153	41350	Ђаво и ветар	1500
154	41557	Витез Јанош	1500
ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
155	41613	Радна свеска из географије	3600
156	41609	Збирка задатака из физике	2000
СЕДМИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
157	41700	Читанка	5000
158	41705	Радна свеска уз читанку	5000
159	41707	Биологија	4000
160	41712	Техничко образовање	4200
161	41715	Ликовна култура 7-8	3800
162	41718	Основи информатике и рачунарства	3000
ОСМИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
163	41805	Историја	5000
164	41807	Географија	4200
165	41815	Техничко образовање	5500
166	41818	Основи информатике и рачунарства	3000

СРЕДЊА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
167	41914	Општа хемија	900
168	41957	Збирка задатака из хемије	900
169	41912	Рачунарство и информатика	1500
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
170	41920	Читанка	1400
171	41960	Механика 2.	150
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
172	41939	Географија	1000
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
173	41940	Читанка	800

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2007. године

ПРЕДШКОЛСКИ ПРИПРЕМНИ ПРОГРАМ

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	41090	Мађарски језик – књига за предшколце из припремног програма	4000
2.	41094	Математика	4000
3.	41095	Математика – радна свеска	4000
4.	41097	Свет око нас	3000
5.	41098	Свет око нас – радна свеска	3000

ОСНОВНА ШКОЛА**ПРВИ РАЗРЕД**

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
36.	41107	Свет око нас	4500
37.	11414	Пустите к мени малене – католички веронаук	

ДРУГИ РАЗРЕД

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
26.	41205	Свет око нас	4700
27.	41206	Истраживанка	3400
28.	41211	Неговање језика 2.	2000
29.	41215	Музичка култура 2.	4000

ТРЕЋИ РАЗРЕД

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
25.	41320	Од играчке до рачунара	1500
26.	41340	Приручник уз уџбенички комплет из музичке културе зс 3 и 4. разред	300

ЛЕКТИРА 3.

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
12.	41359	Плава светиљка	2000
13.	41352	Шарени лептир	2000

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
29.	41420	Од играчке до рачунара	1500
30.	41415	Маштам и стварам	2200
31.	41412	Проверанка	4000

ЛЕКТИРА 4.

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
11.	41454	Бела Грива	1500

ПЕТИ РАЗРЕД

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
174	41500	Читанка	6500
175	41501	Мађарски језик – радна граматика	6500
176	41521	Радна свеска уз читанку	5500
177	41502	Математика	6500
178	41503	Збирка задатака из математике	6500
179	41504	Историја	6500

180	41507	Илустровани хербар	6000
181	41508	Техничко образовање	6500
182	41509	Музичка култура 5-6.	1700
183	41510	Ликовна култура	6500
184	41515	Историјска читанка са радном свеском	6500
185	41519	Техничко образовање – радна свеска	6500

ШЕСТИ РАЗРЕД

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
186	41600	Читанка	1300
187	41601	Радна граматика	1800
188	41606	Географија	3100
189	41614	Географска читанка	1100
190	41615	Радна свеска за биологију	2400

СЕДМИ РАЗРЕД

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
191	41701	Мађарски језик – радна граматика	3900
192	41740	Приручник уз уџбенички комплет за матерњи језик	300
193	41702	Математика	3000
194	41703	Збирка задатака из математике	3000
195	41704	Историја	2800
196	41706	Географија	3000
197	41719	Радна свеска за биологију	4000
198	41708	Физика	2900
199	41709	Збирка задатака из физике	3200
200	41710	Хемија	3000
201	41711	Збирка задатака из хемије	2300
202	41713	Музичка култура 7-8-	2800

ОСМИ РАЗРЕД

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
203	41800	Читанка	5500
204	41803	Математика	4500
205	41408	Збирка задатака из математике	4200
206	41811	Физика	5500
207	41812	Збирка задатака из физике	5500
208	41813	Хемија	4600
209	41814	Збирка задатака из хемије	4600
210	41817	Радна свеска за биологију	5400

СРЕДЊА ШКОЛА

ПРВИ РАЗРЕД

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
211	41900	Читанка за гимназије и средње школе	1200
212	41906	Биологија за гимназије и пољопривредне школе	800
213	41913	Музичка култура за гимназије	800

ТРЕЋИ РАЗРЕД

Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
214	41930	Читанка за гимназије и средње школе	1300
215	41937	Социологија	500
216	41938	Историја	1000
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.бр.	КБ	Назив	Тираж
217	41943	Основи електротехнике	250
218	41934	Биологија	700

РОМСКИ ЈЕЗИК

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2002. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
ПРВИ РАЗРЕД			
1.	64044	ПЛАКАТНА СЛОВАРИЦА – Ћирилица	500
2.	64045	ПЛАКАТНА СЛОВАРИЦА – Латиница	500
3.	11418	ЦРКВЕНИ СЛОВАР – Православни катихизис	1000
ЛЕКТИРА			
1.	39150	БАСНЕ – Езоп – лектира	1000
2.	39002	ДА ЖИВИМО ЗАЈЕДНО – Сликоница (тројезично)	3000

РУМУНСКИ ЈЕЗИК

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2002. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43103	Математика	400
2.	43104	Радни листови из математике	400
3.	43112	Приручник за уџбеник математике	100
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43201	Радни листови из румунског језика	270
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43303	Радни листови из математике	240
2.	43304	Природа и друштво	400
3.	43305	Радни листови из природе и друштва	400
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43354	На школској сцени	100

2.	43351	Хиљаду звездица	150
3.	43353	Јутарње воће	150
4.	43356	Чаробно самарче	150
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43403	Радни листови из математике	320
2.	43404	Познавање природе	200
3.	43405	Радни листови из познавања природе	200
4.	43406	Познавање друштва	100
5.	43407	Радни листови из познавања друштва	120
ПЕТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43505	Географија	400
2.	43510	Радна свеска из географије	400
3.	43511	Географска читанка	200
4.	43507	Техничко образовање	150
5.	43509	Ликовна култура	200
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43554	Причам ти причу	100
ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43608	Физика	60
2.	43609	Техничко образовање	210
3.	43610	Збирка задатака из физике	30
4.	43607	Биологија	400
5.	43604	Историја	400
6.	43601	Румунски језик и култура изражавања	250
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43656	Басне	150
СЕДМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43700	Читанка	180
2.	43701	Румунски језик и култура изражавања	210
3.	43702	Математика	120
4.	43703	Збирка задатака из математике	170
5.	43710	Збирка задатака из физике	150
6.	43713	Техничко образовање	400
7.	43715	Музичка култура 7 и 8	200
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43750	Плави чуперак	100
2.	43752	Дубоки корени	100
ОСМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж

1.	43801	Румунски језик и култура изражавања	130
2.	43804	Историја	300
3.	43806	Географија	120
4.	43808	Биологија	100

КАПИТАЛНА ДЕЛА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43012	Приручник за развијање и неговање матерњег и нематерњег језика и интеркултуралности код предшколске деце на румунском језику	100

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2003. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43100	Буквар	450
2.	43101	Радни листови из румунског језика	300
3.	43102	Читанка	330
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43150	Књижица за 1. разред	50
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43200	Читанка	300
2.	43206	Приручник уз уџбенички комплет природа и друштво	30
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43251	Палчица	150
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43300	Читанка	550
2.	43301	Радни листови из румунског језика	550
3.	43302	Математика	350
4.	43303	Радни листови из математике	350
5.	43306	Музичка куктура 3 и 4	400
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43358	На крилима снова	150
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43400	Читанка	550
2.	43401	Радни листови из румунског језика	500
3.	43402	Математика	500
4.	43406	Познавање друштва	550

5.	43407	Радни листови из познавање друштва	550
----	-------	------------------------------------	-----

ЛЕКТИРА

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43355	Алиса у земљи чуда	150
2.	43452	Сунчана равница	150
3.	43456	Песме	150
4.	43458	Флорица из горе	200

ПЕТИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43500	Читанка	500
2.	43501	Румунски језик и култура изражавања	500
3.	43502	Математика	350
4.	43503	Збирка задатака из математике	350
5.	43504	Историја	300
6.	43506	Биологија	250
7.	43508	Музичка култура	200

ШЕСТИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43602	Математика	100
2.	43603	Збирка задатака из математике	150
3.	43604	Историја	500
4.	43606	Географија	500
5.	43613	Радна свеска из географије	450
6.	43614	Географска читанка	350
7.	43607	Биологија	500
8.	43608	Физика	500
9.	43610	Збирка задатака из физике	150

СЕДМИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43704	Историја	200
2.	43708	Биологија	250
3.	43709	Физика	200
4.	43711	Хемија	200
5.	43712	Збирка задатака из хемије	200

ОСМИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43800	Читанка	120
2.	43801	Румунски језик и култура изражавања	120
3.	43802	Математика	150
4.	43810	Физика	150
5.	43812	Збирка задатака из хемије	150
6.	43805	Радна свеска из историје	400

СРЕДЊА ШКОЛА

ПРВИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
--------------	-----------	--------------	--------------

1.	43909	Математика	60
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43941	Елементи теорије књижевности - Антологија књижевних дела - Речник поетских појмова	300

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2004. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43103	Математика	650
2.	43104	Радни листови из математике	650
3.	43105	Свет око нас	650
4.	43106	Свет око нас - радна свеска	650
5.	43108	Саобраћајна азбука	450
6.	43109	Шарени свет - Толеранција	450
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43155	Књижица за први разред	600
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43202	Математика	650
2.	43203	Радни листови из математике	650
3.	43204	Свет око нас	650
4.	43205	Свет око нас - Радна свеска	650
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43304	Природа и друштво	350
2.	43305	Радни листови из природе и друштва	300
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43357	Ветрова успаванка	200
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43403	Радни листови из математике	500
2.	43404	Познавање природе	500
3.	43405	Радни листови из познавање природе	500
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43451	Свемоћно око	200
2.	43454	Весници пролећа	150
3.	43455	Јован Јоргован	300
ПЕТИ РАЗРЕД			

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43507	Техничко образовање	500
2.	43509	Ликовна култура	300
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43551	На кога личим	200
2.	43553	Песме о мајци	200
3.	43554	Причам ти причу	300
4.	43458	Бајке	200
ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43600	Читанка	150
2.	43601	Румунски језик и култура изражавања	150
3.	43609	Техничко образовање	500
4.	43610	Збирка задатака из физике	600
5.	43611	Музичка култура	500
6.	43605	Радна свеска из историје	300
7.	43615	Радна свеска за биологију	300
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43654	Татин син	200
2.	43655	Цртице, новеле приче	200
3.	43657	Звезда над звездама	200
СЕДМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43716	Ликовна култура	320
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43757	Успомене из детињства	200
ОСМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43808	Биологија	200
2.	43809	Збирка из физике са лабораторијским вежбама	150
3.	43811	Хемија	200
4.	43813	Техничко образовање	150
СРЕДЊА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43909	Рачунарство и информатика	100
2.	43901	Румунски језик и култура изражавања	200
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43947	Физика	100
2.	43948	Биологија	100

КАПИТАЛНА ДЕЛА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43004	Развој румунске књижевности од првих писаних споменика до постмодернизма	500

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2005. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43100	Буквар	700
2.	43101	Радни листови из румунског језика	700
3.	43102	Читанка	700
4.	43111	Радни листови уз буквар	700
5.	43115	Музичка култура	700
6.	43116	Гледам и стварам	700
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43150	Ала је леп овај свет	200
2.	43153	Кеса са два новчића	200
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43200	Читанка	600
2.	43201	Радна свеска из румунског језика	700
3.	43204	Свет око нас	600
4.	43205	Свет око нас - радна свеска	600
5.	43216	Размишљам и стварам	600
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43251	Палчица	200
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43302	Математика	350
2.	43303	Радни листови из математике	220
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43352	Избор из румунске поезије и прозе	300
2.	43354	Бајке	300
3.	43356	Румунске бајке	300
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43456	Поезија	200
ПЕТИ РАЗРЕД			

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43502	Математика	350
2.	43503	Збирка задатака из математике	350
3.	43504	Историја	400
4.	43515	Радна свеска из историје	420
5.	43506	Биологија	300
6.	43508	Музичка култура	420
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43552	Био једном један	150
ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43600	Читанка	500
2.	43601	Румунски језик и култура изражавања	500
3.	43602	Математика	420
4.	43603	Збирка задатака из математике	420
СЕДМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43700	Читанка	400
2.	43701	Румунски језик и култура изражавања	400
3.	43702	Математика	600
4.	43703	Збирка задатака из математике	420
5.	43704	Историја	400
6.	43706	Географија	400
7.	43707	Радна свеска из географије	400
8.	43708	Биологија	330
9.	43709	Физика	750
10.	43710	Збирка из физике	400
11.	43711	Хемија	300
12.	43712	Збирка задатака из хемије	300
13.	43715	Музичка култура	600
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43758	Позоришни комади	200
ОСМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43800	Читанка	400
2.	43801	Румунски језик и култура изражавања	350
3.	43802	Математика	250
4.	43804	Историја	300
5.	43806	Географија	330
6.	43810	Физика	150
7.	43809	Збирка задатака из физике	150 ЦЦЦ
8.	43812	Збирка задатака из хемије	150
9.	43813	Техничко образовање	300

СРЕДЊА ШКОЛА**ПРВИ РАЗРЕД**

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43908	Физика	100

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2006. године

ОСНОВНА ШКОЛА**ПРВИ РАЗРЕД**

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43133	Математика	250
2.	43134	Радни листови из математике	250
3.	43120	Од играчке до рачунара	250
4.	43121	Вежбанка - Од играчке до рачунара за 1 и 2 раз.	250

ДРУГИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43215	Музичка култура	550
2.	43220	Од играчке до рачунара	250

ЛЕКТИРА

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43255	Бајке са свих страна света	200
2.	43256	Другарство	200
3.	43257	Дугине боје детињства	200

ТРЕЋИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43300	Читанка	500
2.	43301	Радни листови из румунског језика	500
3.	43304	Природа и друштво	500
4.	43305	Завичајница	500
5.	43307	Проверанка	400
6.	43316	Учим и стварам	150

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43402	Математика	550
2.	43403	Радна свеска из математике	550
3.	43410	Природа и друштво	550
4.	43411	Радни листови из природе и друштва	550

ЛЕКТИРА

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43459	Алиса у земљи чуда	200

ПЕТИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43505	Географија	250
2.	43510	Радна свеска за географију	220
3.	43511	Географска читанка	250

4.	43506	Биологија	300
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43556	Приче	200
2.	43557	На врху јелке	200
ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43607	Биологија	270
2.	43608	Физика	270
3.	43601	Румунски језик и култура изражавања	350
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43656	Басне	200
СЕДМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43713	Техничко образовање	300
2.	43705	Историјска читанка	300
3.	43714	Географска читанка	300
4.	43718	Основи информатике и рачунарства	300
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43750	Плави чуперак	150
ОСМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43808	Биологија	420
2.	43811	Хемија	440
3.	43815	Музичка култура	350
4.	43803	Збирка задатака из математике	350
5.	43804	Историја	300
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43858	Секира	150

СРЕДЊА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43908	Физика	100

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2007. године

за предшколце

43090 Румунски језик са радном свеском за предшколце 600(2008)

43094 Математика 600

43095 Математика - радна свеска 600
 43097 Свет око нас 600
 43098 Свет око нас - радна свеска 600

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43133	Моја прва математика	200
2.	43114	Приручник за учитеље за румунски језик	100
3.	43106	Размишљања	300
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43202	Математика	ЦЦЦ
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43315	Музичка култура	550
2.	43320	Од играчке до рачунара	250
3.	43316	Учим и стварам	350
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43357	Ветрова успаванка	200
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43400	Читанка	550
2.	43401	Радна граматика	550
3.	43412	Проверанка	400
4.	43416	Маштаи и стварам	300
5.	43420	Од играчке до рачунара	250
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43463	Позоришни комади за децу	250
ПЕТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43500	Читанка	450
2.	43501	Румунски језик и култура изражавања	450
3.	43509	Ликовна култура	350
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43555	Дивна дубрава	250
ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43604	Историја	200
2.	43605	Радна свеска из историје	200
3.	43606	Географија	200
4.	43615	Радна свеска из биологије	200

СЕДМИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43700	Читанка	350
2.	43701	Румунски језик и култура изражавања	150
3.	43711	Хемија	250
4.	43712	Збирка задатака из хемије	250
5.	43717	Радна свеска из биологије	350
6.	43716	Ликовна култура 7 и 8	250

ОСМИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43802	Математика	350
2.	43805	Радна свеска из историје	350
3.	43806	Географија	350
4.	43810	Физика	350
5.	43809	Збирка задатака из физике	350
6.	43817	Радна свеска из биологије	300
7.	43812	Збирка задатака из хемије са лабораторијским вежбама	300
8.	43818	Основи рачунарства и информатике	300

СРЕДЊА ШКОЛА

ПРВИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43900	Читанка	100
2.	43902	Математика	100
3.	43903	Биологија	100
4.	43904	Географија	100

ДРУГИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43920	Читанка	100
2.	43926	Историја	100
3.	43924	Рачунарство и информатика	100

ТРЕЋИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43933	Математика	100

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	43946	Историја	100

РУСИНСКИ ЈЕЗИК

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2002. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44100	Почетница – буквар	160
2.	44101	Почетница – радни листови	150
3.	44102	Читанка	150
4.	44103	Математика	250
5.	44104	Радни листови из математике	250
6.	44112	Приручник уз уџбеник математике	100
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44206	Приручник уз уџбеник познавања природе и друштва	100
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44300	Читанка	90
2.	44302	Математика	150
3.	44303	Радни листови из математике	160
4.	44304	Природа и друштво	250
5.	43305	Радни листови из природе и друштва	250
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44401	Русински језик и култура изражавања	110
2.	44404	Радни листови из математике	170
3.	44407	Познавање друштва	90
ПЕТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44505	Географија	250
2.	44510	Радна свеска из географије	250
3.	44511	Географска читанка	150
4.	44507	Техничко образовање	100
СЕДМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44709	Техничко образовање	80
ОСМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44801	Русински језик и култура изражавања	100
2.	44803	Историја	250

СРЕДЊА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44901	Граматика И-ИВ	150

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2003. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44105	Природа и друштво	50
2.	44106	Радни листови за природу и друштво	50
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44200	Читанка	200
2.	44201	Радни листови из русинског језика	200
3.	44202	Математика	100
4.	44203	Радни листови из математике	100
5.	44204	Природа и друштво	150
6.	44205	Радни листови из познавања природе и друштва	200
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44301	Радни листови из русинског језика	250
2.	44303	Радни листови из математике	200
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44358	Скривено благо	100
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44400	Читанка	300
2.	44403	Математика	220
3.	44405	Познавање природе	300
4.	44406	Радни листови из познавања природе	300
5.	44407	Познавање друштва	300
6.	44408	Радни листови за познавање друштва	300
ПЕТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44501	Русински језик и култура изражавања	160
2.	44502	Математика	400
3.	44503	Збирка задатака из математике	400
4.	44504	Историја	400
ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44601	Русински језик и култура изражавања	200
2.	44602	Математика	150

3.	44603	Историја	300
4.	44605	Географија	300
5.	44613	Радна свеска за географију	250
6.	44614	Географска читанка	250
7.	44606	Биологија	300
8.	44607	Физика	300
9.	44609	Збирка задатака из физике са лабораторијским вежбама	100
10.	44608	Техничко образовање	200

СЕДМИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44700	Читанка	200
2.	44701	Русински језик и култура изражавања	200
3.	44702	Математика	200
4.	44706	Биологија	200
5.	44711	Музичка култура	150

ЛЕКТИРА

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44753	Мали принц	300

ОСМИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44800	Читанка	150
2.	44804	Радни листови за историју	200

СРЕДЊА ШКОЛА

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44901	Граматика И-ИВ	150
2.	44949	Филозофија	100

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2004. године

ОСНОВНА ШКОЛА

ПРВИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44100	Буквар	300
2.	44101	Учимо читати - радни листови уз буквар	300
3.	44108	Учимо писати - радни листови уз буквар	300
4.	44102	Читанка	300
5.	44103	Математика	300
6.	44104	Радни листови из математике	300
7.	44105	Свет око нас	280
8.	44106	Радни листови за свет око нас	280
9.	44109	Саобраћајна азбука	300

ДРУГИ РАЗРЕД

Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
--------------	-----------	--------------	--------------

1.	44202	Математика	280
2.	44203	Радни листови из математике	280
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44253	Плава лопта	300
2.	44254	Најлепша зрнца	300
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44300	Читанка	300
2.	44302	Математика	200
3.	44304	Природа и друштво	200
4.	44306	Музичка култура за 3. и 4. разред	200
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44351	Шевина јутарња песма	200
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44401	Русински језик и култура изражавања	300
2.	44404	Радни лист из математике	250
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44451	Јутро на месецу	300
2.	44457	Уста пуна хвале	300
ПЕТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44500	Читанка	300
2.	44506	Биологија	200
3.	44507	Техничко образовање	300
4.	44508	Музичка култура	200
5.	44509	Ликовна култура за 5. и 6. разред	200
6.	44511	Географска читанка	300
ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44600	Читанка	200
2.	44610	Музичка култура	200
ОСМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44801	Русински језик и култура изражавања	200
2.	44808	Физика	160
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44757	Плави чуперак	300

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2005. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44115	Музичка култура	270
2.	44116	Ликовна култура	270
3.	44110	Словарица	300
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44201	Радни листови из русинског језика	270
2.	44204	Свет око нас	270
3.	44205	Радни листови за Свет око нас	270
4.	44215	Музичка култура	270
5.	44216	Ликовна култура	270
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44305	Радни листови за природу и друштво	140
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44456	Букет на растанку	200
ПЕТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44501	Русински језик и култура изражавања	260
2.	44510	Радна свеска из географије	200
ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44602	Математика	250
2.	44612	Збирка задатака из математике	250
3.	44609	Збирка задатака из физике са лабораторијским вежбама	220
СЕДМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44703	Историја	200
2.	44704	Историјска читанка са радном свеском	200
3.	44705	Географија	200
4.	44713	Радна свеска за географију	200
5.	44707	Физика	200
6.	44715	Збирка задатака из физике	200
7.	44709	Техничко образовање	120
8.	44712	Ликовна култура	200
9.	44716	Неговање русинског језика за 7. и 8. разред	200
ОСМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44802	Математика	200

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2006. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44133	Математика	100
2.	44134	Радни листови из математике	100
3.	44120	Од играчке до рачунара	80
4.	44121	Вежбанка - од играчке до рачунара	80
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44200	Читанка	220
2.	44220	Од играчке до рачунара	80
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44301	Радни листови из русинског језика	210
2.	44302	Математика	240
3.	44303	Радни листови из математике	240
4.	44304	Природа и друштво	240
5.	44305	Завичајница	240
6.	44307	Проверанка	200
7.	44316	Ликовна култура	240
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44400	Читанка	180
2.	44403	Математика	240
3.	44404	Радна свеска из математике	240
4.	44410	Природа и друштво	240
5.	44411	Радни листови за природу и друштво	240
ПЕТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44505	Географија	100
ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44601	Русински језик и култура изражавања	220
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44656	Крај света	200
2.	44657	Доме, доме незаборавни	200
3.	44658	Бразда као судбина	200
СЕДМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44701	Русински језик и култура изражавања	180
2.	44710	Збирка задатака из хемије	150
3.	44714	Географска читанка	150
4.	44718	Основи рачунарства и информатике	150

ОСМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44800	Читанка	170
2.	44803	Историја	220
3.	44810	Техничко образовање	120
4.	44817	Збирка задатака из математике	200

СРЕДЊА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44901	Граматика И-ИВ	150
2.	44911	Историја	50

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2007. године

ПРИПРЕМНИ ПРОГРАМ – ПРЕДШКОЛСКО			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44094	Математика	300
2.	44095	Математика радна свеска	300
3.	44097	Свет око нас	300
4.	44098	Свет око нас радна свеска	300
ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44100	Буквар	300
2.	44102	Читанка	200
3.	44108	Учимо писати – радни листови уз Буквар	250
4.	44133	Математика	260
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44202	Математика	250
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44300	Читанка	240
2.	44315	Музичка култура	300
3.	44320	Од играчке до рачунара	100
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44355	Како ћу се играти	200
2.	44356	Децји свет	200
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж

1.	44412	Проверанка	250
2.	44416	Маштам и стварам	240
3.	44420	Од играчке до рачунара	100
ПЕТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44501	Русински језик и култура изражавања	200
ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44613	Радна свеска за географију	200
2.	44614	Географска читанка	200
3.	44615	Радна свеска из биологије	200
4.	44608	Техничко образовање	200
СЕДМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44708	Хемија	200
2.	44717	Радна свеска из биологије	250
ОСМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	44807	Биологија	250
2.	44819	Радна свеска из биологије	250
3.	44809	Хемија	200
4.	44812	Збирка задатака из хемије	200
5.	44804	Радна свеска из историје	250
6.	44805	Географија	250
7.	44811	Музичка култура	250
8.	44818	Основи рачунарства и информатике	150

СЛОВАЧКИ ЈЕЗИК

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2002. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42100	Буквар	650
2.	42100	Наша реч – радни листови из словачког језика	750
3.	42102	Читанка	450
4.	42103	Математика	900
5.	42104	Радни листови из математике	900
6.	42105	Природа и друштво	600
7.	42106	Радни листови за природу и друштво	750
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42202	Математика	400
2.	42206	Приручник уз уџбенички комплет Природа и друштво	150

ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42300	Читанка	600
2.	42301	Наша реч – радни листови из словачког језика	850
3.	42304	Природа и друштво	900
4.	42305	Радни листови за природу и друштво	900
5.	42306	Музичка култура за 3-4. разред	340
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42400	Читанка	750
2.	42405	Познавање друштва	300
3.	42406	Радни листови за познавање друштва	400
4.	42407	Радни листови за познавање природе	400
ПЕТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42500	Читанка	500
2.	42501	Словачки језик и култура изражавања	800
3.	42504	Историја	170
4.	42506	Географија	800
5.	42505	Радна свеска из географије	800
6.	42507	Географска читанка	400
7.	42509	Техничко образовање	440
8.	42511	Ликовна култура	100
ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42601	Словачки језик и култура изражавања	600
2.	42604	Историја	800
3.	42608	Биологија	800
4.	42609	Физика	800
СЕДМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42700	Читанка	650
2.	42702	Математика	270
3.	42714	Ликовна култура за 7-8. разред	150
ОСМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42800	Читанка	350
2.	42801	Словачки језик и култура изражавања	300
3.	42804	Историја	800
4.	42806	Географија	230
6.	42812	Збирка задатака из хемије са лабораторијским вежбама	80

СРЕДЊА ШКОЛА

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42942	Филозофија	200

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2003. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42011	Словенчина моја мила – уџбеник за неговање словачког језика за 1-3. разред	300
2.	42102	Читанка	1000
3.	42107	Словарица	500
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42200	Читанка	900
2.	42201	Наша реч – радни листови из словачког језика	900
3.	42202	Математика	300
4.	42203	Радни листови из математике	400
5.	42204	Природа и друштво	800
6.	42205	Истраживанка	800
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42302	Математика	800
2.	42303	Радни листови из математике	900
3.	42306	Музичка култура	800
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42401	Словачки језик и култура изражавања	1300
2.	42402	Математика	1200
3.	42403	Радни листови из математике	1300
4.	42404	Познавање природе	900
5.	42405	Познавање друштва	900
6.	42406	Радни листови из познавања друштва	900
7.	42407	Радни листови из познавања природе	900
ПЕТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42502	Математика	600
2.	42503	Збирка задатака из математике	600
3.	42504	Историја	700
4.	42508	Биологија	600
5.	42510	Музичка култура	600
ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42600	Читанка	900
2.	42601	Словачки језик и култура изражавања	900
3.	42602	Математика	200
4.	42603	Збирка задатака из математике	250
5.	42604	Историја	900
6.	42606	Географија	900
7.	42608	Биологија	900
8.	42609	Физика	900

9.	42610	Техничко образовање	600
10.	42612	Музичка култура	500
11.	42913	Радна свеска за географију	900
12.	42614	Географска читанка	600
ЛЕКТИРА			
	42752	Мали принц	300
СЕДМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42701	Словачки језик и култура изражавања	650
2.	42703	Збирка задатака из математике	350
3.	42704	Историја	400
4.	42706	Географија	150
5.	42708	Биологија	600
6.	42709	Физика	200
7.	42712	Збирка задатака из физике са лабораторијским вежбама	200
8.	42713	Музичка култура	300
9.	42714	Ликовна култура за 7-8. разред	400
10.	42716	Збирка задатака из хемије са лабораторијским вежбама	500
ОСМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42801	Словачки језик и култура изражавања	450
2.	42802	Математика	350
3.	42805	Радна свеска за историју	700
4.	42808	Биологија	500
5.	42811	Хемија	400
6.	42812	Збирка задатака из хемије са лабораторијским вежбама	400
7.	42813	Техничко образовање	350
8.	42815	Музичка култура	350

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2004. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42100	Буквар	1500
2.	42101	Радни листови уз буквар	1500
3.	42103	Математика	900
4.	42104	Радни листови из математике	900
5.	42105	Свет око нас	1350
6.	42106	Радна свеска за Свет око нас	1350
7.	42109	Саобраћајна азбука 1. – 4. разред	900
8.	42110	Шарени свет	500
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42202	Математика	1350
2.	42203	Радни листови из математике	1350

ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42300	Читанка	800
2.	42301	Наша реч – радна граматика	900
3.	42304	Природа и друштво	900
4.	42305	Завичајница	800

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42400	Читанка	1300
2.	42408	Не бојим се граматике – граматика неговања словачког језика	300
3.	42409	Словенчина, моја вила 4. – 6. разред – читанка неговања словачког језика	600

ПЕТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42500	Читанка	1200
2.	42501	Словачки језик и култура изражавања	1200
3.	42502	Матеметика	500
4.	42506	Географија	500
5.	42507	Географска читанка	400
6.	42509	Техничко образовање	900
7.	42511	Ликовна култура	750

ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42602	Математика	700
2.	42603	Збирка задатака из математике	700
3.	42611	Збирка задатака из физике	900

ОСМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42802	Математика	400
2.	42803	Збирка задатака из математике	300
3.	42804	Историја	450
4.	42810	Физика	400
5.	42811	Хемија	400
6.	42814	Збирка задатака из физике	400

СРЕДЊА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42911	Историја	300
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42922	Историја	300
2.	42923	Биологија	300
3.	42924	Географија	200
4.	42926	Информатика	300

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2005. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42102	Читанка	1350
2.	42107	Словарица	1400
3.	42112	Приручник за математику	200
4.	42115	Музичка култура	1400
5.	42116	Ликовна култура	1400
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42200	Читанка	1400
2.	42201	Словачки језик	1400
3.	42204	Свет око нас	1400
4.	42205	Истраживанка	1400
5.	42207	Приручник уз уџбенички комплет за словачки језик	200
6.	42215	Музичка култура	1400
7.	42216	Ликовна култура	1400
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42302	Математика	1400
2.	42303	радни листови из математике	1400
3.	42306	Музичка култура	700
ЛЕКТИРА			
1.	42352	У земљи бајки – избор из словачког народног стваралаштва	500
2.	42353	Лектира да прсте полижеш – избор из савременог словачког стваралаштва за децу	500
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42404	Познавање природе	900
2.	42405	Познавање друштва	900
3.	42406	Радни листови из познавања друштва	900
4.	42407	Падни листови из познавања природе	900
ЛЕКТИРА			
1.	42450	Био једном један радозналац – избор из савремене словачке поезије за децу	500
2.	42454	Ево летимо	300
ПЕТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж

1.	42503	Збирка задатака из математике	1000
2.	42504	Историја	1100
3.	42505	Радна свеска из географије	1000
4.	42508	Биологија	1000
5.	42510	Музичка култура	1000
ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42600	Читанка	1200
2.	42601	Словачки језик и култура изражавања	1000
3.	42602	Математика	1200
4.	42603	Збирка задатака из математике	1200
5.	42604	Историја	750
6.	42606	Географија	900
7.	42608	Биологија	800
8.	42610	Техничко образовање	950
9.	42612	Музичка култура	900
СЕДМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42700	Читанка	1200
2.	42701	Словачки језик и култура изражавања	1200
3.	42702	Математика	900
4.	42703	Збирка задатака из математике	1500
5.	42706	Географија	1500
6.	42708	Биологија	1000
7.	42709	Физика	1000
8.	42710	Хемија	1000
9.	42711	Техничко образовање	900
10.	42712	Збирка задатака из физике	900
11.	42713	Музичка култура	900
12.	42714	Ликовна култура	600
13.	42716	Збирка задатака из хемије	1000
ОСМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42800	Читанка	700
2.	42801	Словачки језик и култура изражавања	700
3.	42805	Радна свеска из историје	700
4.	42806	Географија	700
5.	42808	Биологија	900

6.	42810	Физика	380
7.	42812	Збирка задатака из хемије	600
8.	42815	Музичка култура	600

СРЕДЊА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42901	Словачки језик и култура изражавања	500
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42925	Психологија	300
2.	42927	Неорганска хемија	300
3.	42928	Физика	300
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42938	Географија	300
КАПИТАЛНА ИЗДАЊА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42012	Развој словачке дејје прозе у Војводини	300

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2006. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42011	Словенчина моја мила	300
2.	42133	Моја прва математика	500
3.	42134	Радни листови за Моју прву математику	500
5.	42120	Од играчке до рачунара	350
6.	42121	Вежбанка – Од играчке до рачунара за 1. и 2. разред	350
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42154	Када расту деца – Избор из савременог дејјег стваралаштва словачких војвођанских аутора	500
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
2.	42220	Од играчке до рачунара	350
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42254	Храбар зец	500

2.	42255	Сунце на канапу	300
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42300	Читанка	1350
2.	42301	Граматика	1350
3.	42304	Природа и друштво	1350
4.	42305	Радни листови из Природе и друштва	1350
5.	42307	Проверанка	1000
6.	42316	Ликовна култура	750
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42356	Сва деца овог света – избор из светског стваралаштва за децу	200
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42401	Граматика	1750
2.	42402	Математика	1350
3.	42403	Радни листови из математике	1350
4.	42408	Не плашим се граматике – граматика неговања словачког језика	300
5.	42410	Природа и друштво	1350
6.	42411	Радни листови из Природе и друштва	1350
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42450	Био једном један радозналац – Избор из савремене словачке поезије за децу	500
ПЕТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42502	Математика	600
2.	42506	Географија	450
3.	42511	Ликовна култура	300
ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42609	Физика	700
2.	42613	Радна свеска из географије	400
3.	42614	Географска читанка	500
СЕДМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42704	Историја	1000
2.	42715	Основи информатике и рачунарства	600
ОСМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42802	Математика	650
2.	42803	Збирка задатака из математике	600
3.	42804	Историја	900
4.	42811	Хемија	700
5.	42813	Техничко образовање	500
6.	42814	Збирка задатака из физике	200

ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42852	Једина	300

СРЕДЊА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42900	Читанка	200
2.	42903	Биологија	150
3.	42908	Физика	150
4.	42914	Збирка задатака из хемије	150
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42961	Словачки језик и култура изражавања	500
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42935	Информатика	150
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42940	Читанка	200

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2007. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42100	Буквар	900
2.	42101	Радна свеска уз Буквар	900
3.	42105	Свет око нас	1000
4.	42106	Размишљања	1000
5.	42133	Моја прва математика	600
6.	42134	Радни листови за Моју прву математику	600
7.	42190	ЦД Музичка култура	1800
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42207	Приручник за наставнике за словачки језик	200
2.	42290	ЦД Музичка култура	1800
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42251	Палчица	200
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж

1.	42315	Музичка култура	1200
2.	42320	Од играчке до рачунара	300
3.	42340	Приручник за наставнике за словачки језик	200
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42358	Мајмуни са наше полице	300
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42400	Читанка	1200
2.	42412	Проверанка	1200
3.	42416	Маштам и стварам	1200
4.	42420	Од играчке до рачунара	300
5.	42440	Приручник за наставнике за словачки језик	200
ЛЕКТИРА			
1.	42451	Зашто приче треба причати	200
ПЕТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42500	Читанка	300
2.	42501	Словачки језик и култура изражавања	1300
3.	42509	Техничко образовање	1300
4.	42519	Техничко образовање Радна свеска	1300
5.	42511	Ликовна култура	1300
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42555	Сунчани коњ- избор из народних бајки	200
ШЕСТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42606	Географија	500
2.	42611	Збирка задатака из физике са лабораторијским вежбама	400
3.	42615	Радна свеска из биологије	900
ЛЕКТИРА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42752	Мали принц	200
СЕДМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42705	Историјска читанка	800
2.	42713	Музичка култура	700
3.	42714	Ликовна култура	1000
4.	42717	Радна свеска из биологије	1000
5.	42730	Словенчина моја сила	500
ОСМИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42800	Читанка	1100
2.	42801	Словачки језик и култура изражавања	1100
3.	42806	Географија	1100

4.	42810	Физика	1100
5.	42812	Збирка задатака из хемије	1100
6.	42814	Збирка задатака из физике	1100
7.	42815	Музичка култура	800
8.	42817	Радна свеска из биологије	1100
9.	42818	Основи информатике и рачунарства	600

СРЕДЊА ШКОЛА			
ПРВИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42906	Општа хемија	150
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42921	Математика	150
ТРЕЋИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42930	Читанка	150
2.	42932	Хемија	150
3.	42936	Социологија	150
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
1.	42971	Словачки језик и култура изражавања 3-4	200

ХРВАТСКИ ЈЕЗИК

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2003. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
ПРВИ РАЗРЕД			
	40105	МАТЕМАТИКА	50
	40106	РАДНИ ЛИСТОВИ ЗА МАТЕМАТИКУ	50
	40107	ПРИРОДА И ДРУШТВО	50
	40108	РАЗМИШЉАНКА – Радна свеска за природу и друштво	50
ДРУГИ РАЗРЕД			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж
	40202	МАТЕМАТИКА	85
	40203	РАДНИ ЛИСТОВИ ЗА МАТЕМАТИКУ	85
	40205	ПРИРОДА И ДРУШТВО	85
	40206	ИСТРАЖИВАНКА – Радна свеска за природу и друштво	85

ИЗДАВАЧКИ ПЛАН ИЗ 2005. године

ОСНОВНА ШКОЛА			
Р.Бр.	КБ	Назив	Тираж

ПРВИ РАЗРЕД			
3.	40305	ПРИРОДА И ДРУШТВО	100
4.	40306	ЗАВИЧАЈНИЦА – Радна свеска за природу и друштво	100

Издавачка кућа «Креативни центар» из Београда је за школску 2006/2007. годину издала уџбеник и радне свеске из Математике и уџбеник из предмета Свет око нас за ученике од 1. до 4. разреда основне школе који уче на мађарском и на словачком језику, и уџбенике за предмет Свет око нас на албанском језику за ученике 1. и 2. разреда основне школе.

Издавачка кућа «Клет» из Београда припрема уџбенике Математике за 2. и 3. разред основне школе на мађарском, румунском и словачком језику за школску 2008/2009. годину.

Национални савет бошњачке националне мањине и Центар за бошњачке студије издали су уџбеник за предмет Босански језик са елементима националне културе за ученике нижих разреда основне школе.

Припадници националне мањине у образовно-васпитном раду могу да користе уџбенике из матичне државе, на основу одобрења министра, на основу члана 94, став 4. Закона о основама система образовања и васпитања.

Савет Републике Србије за националне мањине на неколико својих седница препоручио је министру просвете да одобри, односно несметано увезе уџбенике на мањинским језицима. Тако се сваке године обнавља увоз уџбеника који су се користили и у претходној години школовања. Посебно је важно да се укаже да је на својој првој конститутивној седници (8. октобра 2004.) Савет препоручио увоз из Републике Хрватске до тада дефицитарних уџбеника за прва три разреда основне школе за ученике који наставу похађају на хрватском језику. Савет је препоручио и увоз техничких уџбеника на мађарском језику, као увоз уџбеника за веронауку на словачком језику. За припаднике бугарске националне мањине одобрен је увоз уџбеника за основну школу из Бугарске.

Програмима културно-просветне сарадње са појединим државама предвиђене су посебне мере које су од значаја за приступ уџбеницима. Програмом сарадње са Владом Републике Бугарске је предвиђено да ће бугарска страна ставити на располагање школским библиотекама, у школама у којима се изучава бугарски језик, школску допунску литературу и лепу књижевност на бугарском језику и да ће пружити помоћ у писању уџбеника на бугарском језику за те школе, у складу са утврђеним школским програмима од стране српских органа, за обуку деце бугарске националне мањине у СР Југославији. Програмом сарадње у области образовања, науке и културе између Савезне владе СР Југославије и Владе Румуније предвиђено је да ће се сарадња у области образовања остваривати, између осталог, и разменом школских и универзитетских уџбеника, књига и часописа.

Став 3.

12.3. Једнака могућност образовања

Устав Републике Србије у члану 71. став 1. предвиђа да свако има право на образовање. Став 2. истог члана истиче да је основно образовање обавезно и

бесплатно, а средње образовање бесплатно, док став 3. истог члана прописује да сви грађани имају, под једнаким условима, приступ високошколском образовању.

Члан 79. Устава Србије предвиђа да припадници националних мањина имају право на школовање на свом језику у државним установама и установама аутономних покрајина и на оснивање приватних образовних установа.

Члан 4. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања прописује да свако има право на образовање и васпитање, а став 2. истог члана предвиђа да су грађани Републике Србије једнаки у остваривању права на образовање и васпитање, без обзира на пол, расу, националну, верску и језичку припадност, узраст, физичку и психичку конституцију, социјално и културно порекло, имовно стање, политичко опредељење или друго лично својство.

Ова питања су ближе уређена одговарајућим просветним законима (о основној и средњој школи и о високом образовању).

12.3.1. Једнака могућност образовања на нивоу основних и средњих школа

Доње табеле показују број ученика припадника националних мањина који су у школској 2006/2007. години похађали наставу у основним школама у Војводини, према језику на коме се настава изводила.

	Број школа	Укупно ученика Мађара	Број ученика Мађара који наставу похађају на:						Укупан број ученика који наставу похађају на мађарском језику	Број ученика који наставу похађају на мађарском језику а нису се изјаснили као Мађари
			мађарском језику	српском језику	словачком језику	румунском језику	русинском језику	хрватском језику		
УКУПНО	277	20770	16442	4301	0	8	13	6	17128	686

	Број школа	Укупно ученика Румуна	Број ученика Румуна који наставу похађају на:				Укупан број ученика који наставу похађају на румунском језику	Број ученика који наставу похађају на румунском језику а нису се изјаснили као Румуни
			румунском језику	српском језику	словачком језику	русинском језику		

УКУПНО	103	2379	1234	1141	4	0	1444	210
---------------	------------	-------------	-------------	-------------	----------	----------	-------------	------------

	Број школа	Укупно ученика Русина	Број ученика Русина који наставу похађају на:				Укупан број ученика који наставу похађају на русинском језику	Број ученика који наставу похађају на русинском језику а нису се изјаснили као Русини
			русинском језику	српском језику	мађарском језику	словачком језику		
УКУПНО	73	1132	539	589	2	2	607	68

	Број школа	Укупно ученика Словака	Број ученика Словака који наставу похађају на:				Укупан број ученика који наставу похађају на словачком језику	Број ученика који наставу похађају на словачком језику а нису се изјаснили као Словаци
			словачком језику	српском језику	мађарском језику	русинском језику		
УКУПНО	145	4426	3147	1270	8	1	3275	128

	Број	Укупно	Број ученика Хрвата који наставу похађају на:	Укупан	Број
--	------	--------	---	--------	------

	школа	ученика Хрвата	хрватском језику	српском језику	мађарском језику	словачком језику	русинском језику	број ученика који наставу похађају на хрватском језику	ученика који наставу похађају на хрватском језику а нису се изјаснили као Хрвати
УКУПНО	189	3646	181	3425	31	5	4	197	16

Доње табеле показују број ученика припадника националних мањина који су у школској 2006/2007. години похађали наставу у средњим школама у Војводини, према језику на коме се настава изводила.

	Број школа	Укупно ученика Мађара	Број ученика Мађара који наставу похађају на:						Укупан број ученика који наставу похађају на мађарском језику	Број ученика који наставу похађају на мађарском језику а нису се изјаснили као Мађари
			мађарском језику	српском језику	словачком језику	румунском језику	русинском језику	хрватском језику		
УКУПНО	35	9.220	6.487	2.733	0	0	0	0	6.648	161

	Број школа	Укупно ученика Румуна	Број ученика Румуна који наставу похађају на:				Укупан број ученика који наставу похађају на румунском језику	Број ученика који наставу похађају на румунском језику а нису се изјаснили као Румуни
			румунском језику	српском језику	словачком језику	мађарском језику		

УКУПНО	2	705	200	505	0	0	200	0
---------------	----------	------------	------------	------------	----------	----------	------------	----------

	Број школа	Укупно ученика Русина	Број ученика Русина који наставу похађају на:				Укупан број ученика који наставу похађају на русинском језику	Број ученика који наставу похађају на русинском језику а нису се изјаснили као Русини
			русинском језику	српском језику	мађарском језику	словачком језику		
УКУПНО	1	551	69	479	2	1	75	6

	Број школа	Укупно ученика Словака	Број ученика Словака који наставу похађају на:				Укупан број ученика који наставу похађају на словачком језику	Број ученика који наставу похађају на словачком језику а нису се изјаснили као Словаци
			словачком језику	српском језику	мађарском језику	русинском језику		
УКУПНО	2	1.778	369	1.409	0	0	379	10

У школској 2006/2007. години у редовним основним школама са седиштем на територији Аутономне Покрајине Војводини школовало се укупно 166.267 ученика, што је за 6.203 ученика, односно 3,6% мање него претходне школске године. Од тога су 32.353 (19,45%) били ученици припадници националних мањина, и то: 20.770 (12,49% Мађара), 4.426 (2,66%) Словака, 2.379 (1,43%) Румуна, 1.132 (0,68%) Русина и 3.646 (2,19%) Хрвата.

Од тог броја, наставом на матерњем језику у основним школама било је обухваћено 79,16% ученика Мађара (1,51% мање него прошле школске године), 71,10% ученика Словака (2,03% мање него прошле школске године), 51,87% ученика Румуна (5,79% мање него прошле школске године), 47,61% ученика

Русина (исто као и прошле школске године) и 4,18% ученика Хрвата (исто као и прошле школске године).

Број ученика који су похађали наставу на језицима националних мањина у средњим школама у АП Војводини (мађарском, словачком, румунском и русинском језику) износио је 7.302 (9,78% од броја ученика средњих школа) и мањи је у односу на претходну школску годину за 46 ученика.

У свим средњим школама у АП Војводини се у школској 2006/2007. години образовало 9.220 Мађара, 1.778 Словака, 705 Румуна и 551 Русин. Наставу на српском језику похађало је: 2.733 Мађара, 1.409 Словака, 505 Румуна и 479 Русина. Ученици који су завршили основну школу на неком од језика националних мањина, различито су се опредељивали за наставак школовања на матерњем језику: 93,76% ученика који су основну школу завршили на мађарском наставном језику су се школске 2006/2007. године определили за наставак школовања на мађарском језику, 23,72% ученика на словачком језику, 42,04% ученика на румунском језику и 21,87% ученика на русинском језику.

Обухват ученика Мађара наставом на матерњем језику у средњим школама је 70,35% (за 0,94 мање него прошле школске године), Словака 20,75% (за 1,26% мање него прошле школске године), Русина 12,52% (за 1,26% мање него прошле школске године), а Румуна 28,37% (за 2,93% више него прошле школске године).

12.3.2. Једнака могућност образовања на нивоу високог школства

СТУДЕНАТИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ПРЕМА НАЦИОНАЛНОЈ ПРИПАДНОСТИ У ШКОЛСКОЈ 2006/2007. ГОДИНИ

Школска година	Укупно	Према националној припадности																			
		Срби	Црногорци	Југословени	Албанци	Бугари	Буњевци*	Власи	Грци*	Мађари	Македонци	Муслимани	Роми	Румуни	Русини	Словаци	Словенци	Турци	Хрвати	Шокци*	Остали
2002/03	197322	181658	4070	2853	63	111	178	25	13	2967	438	1196	57	235	319	691	62	19	579	2	1786
2003/04	203909	188028	4168	993	79	125	155	48	17	3230	480	1813	81	257	348	664	75	26	673	5	2644
2004/05	218508	201735	3838	754	88	101	198	18	10	3365	483	1831	108	274	353	727	91	4	758	5	3767
2005/06	229355	209775	3450	648	84	114	175	63	11	3532	474	594	129	286	318	696	79	8	957	2	7960
2006/07	238710	221276	3281	271	71	130	157	16	13	3453	468	638	149	260	319	671	74	3	914	6	6540

СТУДЕНТИ УНИВЕРЗИТЕТА У НОВОМ САДУ ПРЕМА НАЦИОНАЛНОМ САСТАВУ У ШКОЛСКОЈ 2006/2007. ГОДИНИ															
	ПОЉОПРИВРЕДНИ	ФИЛОЗОФСКИ	ТЕХНОЛОШКИ	ПРАВНИ	МЕДИЦИНСКИ	ТЕХНИЧКИХ НАУКА	ЕКОНОМСКИ	ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ	АКАДЕМИЈА УМЕТНОСТИ	ТФ "МИХАЛЛО ПУПИН"	ГРАЂЕВИНСКИ	СПОРТ И ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ	ПЕДАГОШКИ	УЧИТЕЉСКИ	УКУПНО НА УНС

Срби	2735	3280	928	4394	2625	7068	4812	3529	586	2523	362	1063	537	0	34442
Црногорци	118	280	57	174	120	214	260	86	16	25	11	51	24	0	1436
Мађари	140	166	38	180	156	291	533	261	85	129	139	37	20	171	2346
Словаци	51	16	23	28	44	80	41	58	3	14	4	7	48	0	417
Румуни	6	42	4	22	5	20	13	12	1	24	0	0	1	0	150
Русини	19	16	6	12	31	12	23	44	4	3	3	4	2	0	179
Хрвати	67	111	19	28	29	79	118	63	3	11	29	10	24	0	591
Југословени	136	13	31	123	89	26	190	104	9	33	40	9	4	1	808
Буњевци	8	9	6	7	3	3	29	4	2	0	15	4	4	0	94
Шокци	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Роми	0	5	0	9	2	3	3	4	3	1	0	1	1	2	34
Албанци	1	0	0	0	0	13	1	1	0	0	2	0	0	0	18
Украјинци	11	0	2	3	6	15	7	5	0	0	1	1	0	0	51
Македонци	11	4	3	17	8	57	17	6	2	8	2	0	1	0	136
Словенци	6	0	1	1	4	5	3	1	1	2	2	1	0	0	27
Немци	6	1	3	3	2	12	4	4	1	0	0	2	0	0	38
Чеси	1	0	2	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	7
Јевреји	1	3	1	3	1	4	0	0	2	0	1	1	0	0	17
Бошњаци/Муслимани	3	20	0	6	16	7	13	6	1	34	4	1	7	0	118
Неизјашњени	13	94	40	58	19	237	66	156	4	53	4	5	22	0	771
Неопређени	2	0	4	6	0	6	86	0	49	0	2	1	0	0	156
Остали	5	0	1	4	31	34	6	6	0	2	7	3	3	0	102
УКУПНО	3340	4060	1169	5079	3192	8186	6227	4351	772	2862	628	1201	698	174	41939

СТУДЕНТИ ПРВЕ ГОДИНЕ УНИВЕРЗИТЕТА У НОВОМ САДУ ПРЕМА НАЦИОНАЛНОМ САСТАВУ У ШКОЛСКОЈ 2006/2007. ГОДИНИ															
	ПОЉОПРИВРЕДНИ	ФИЛОЗОФСКИ	ТЕХНОЛОШКИ	ПРАВНИ	МЕДИЦИНСКИ	ТЕХНИЧКИХ НАУКА	ЕКОНОМСКИ	ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ	АКАДЕМИЈА УМЕТНОСТИ	ГРАЂЕВИНСКИ	ТФ "МИХАЈЛО ПУТИН"	СПОРТ И ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ	ПЕДАГОШКИ	УЧИТЕЉСКИ	УКУПНО НА УНС
Срби	809	781	220	1117	549	1530	990	919	130	67	532	326	138	0	8108
Црногорци	30	87	8	23	11	22	32	13	5	1	0	12	6	0	250
Мађари	43	45	13	44	25	51	77	81	20	43	11	13	8	34	508
Словаци	18	3	7	4	9	9	9	13	0	1	4	3	14	0	94

Румуни	1	7	2	4	1	3	1	2	0	0	0	0	1	0	22
Русини	3	4	1	3	4	6	5	10	0	0	0	2	0	0	38
Хрвати	24	33	5	10	7	14	22	20	0	8	1	4	9	0	157
Југословени	11	0	3	1	5	6	6	7	0	4	0	0	3	0	46
Буњевци	2	1	0	0	0	3	2	0	0	5	0	2	2	0	17
Шокци	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Роми	0	3	0	5	1	3	1	2	0	0	1	0	1	2	19
Албанци	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2
Украјинци	6	0	0	0	1	3	1	2	0	0	0	0	0	0	13
Македонци	3	2	0	1	3	2	5	0	0	0	0	0	1	0	17
Словенци	2	0	1	0	1	2	1	0	0	1	0	0	0	0	8
Немци	3	1	1	1	0	3	2	2	0	0	0	0	0	0	13
Чеси	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Јевреји	1	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Бошњаци/Муслимани	3	7	0	2	1	4	1	1	0	0	4	0	0	0	23
Неизјашњени	5	45	7	13	3	66	9	11	0	0	12	3	4	0	178
Неопређени	0	0	1	2	0	2	0	0	32	1	0	0	0	0	38
Остали	1	0	1	1	4	4	3	2	0	1	0	1	2	0	20
УКУПНО	967	1020	271	1234	625	1733	1167	1086	187	133	565	366	189	36	9579

СТУДЕНТИ ВИШИХ ШКОЛА У ВОЈВОДИНИ ПРЕМА НАЦИОНАЛНОМ САСТАВУ У ШКОЛСКОЈ 2006/07. ГОДИНИ											
НАЦИОНАЛНИ САСТАВ	ВИША ТЕХН. ШК. НОВИ САД	ВИША ТЕХН. ШК. СУБОТИЦА	ВИША ТЕХН. ШК. ЗРЕЊАНИН	ВИША ПОСЛОВНА ШКОЛА	ВШОВ НОВИ САД	ВШОВ КИКИНДА	ВШОВ ВШОВ СР.МИТРОВИЦА	ВШОВ СУБОТИЦА	ВШОВ ВРШАЦ	УКУПНО	
Срби	956	244	872	3300	428	300	560	242	368	7270	
Црногорци	10	19	38	102	17	1	1	32	0	220	
Мађари	83	613	148	100	53	15	4	153	10	1179	
Словаци	29	4	9	48	7	2	8	1	2	110	

Румуни	3	2	46	4	1	1	0	0	64	121
Русини	10	14	6	22	6	1	5	8	0	72
Хрвати	65	39	1	35	8	2	7	36	0	193
Југословени	32	20	0	17	0	1	0	8	0	78
Буњевци	0	23	1	4	0	0	0	12	0	40
Шокци	0	6	0	0	0	0	0	0	0	6
Роми	0	0	0	7	9	1	0	1	0	18
Албанци	0	1	0	2	0	0	0	0	0	3
Украјинци	0	1	0	4	2	1	1	1	0	10
Македонци	0	0	1	6	1	0	0	1	8	17
Словенци	0	1	0	0	1	0	0	0	0	2
Немци	0	2	0	0	0	0	0	1	0	3
Чеси	0	0	0	0	1	0	1	0	1	3
Бошњаци/Муслимани	0	6	0	3	1	1	0	2	1	14
Неизјашњени	43	33	9	0	0	0	0	11	1	97
Неопредељени	13	8	1	0	4	8	0	28	0	62
Остали	47	6	0	88	0	3	3	0	0	147
УКУПНО	1291	1042	1132	3742	539	337	590	537	455	9665

СТУДЕНТИ ПРВЕ ГОДИНЕ ВИШИХ ШКОЛА У ВОЈВОДИНИ ПРЕМА НАЦИОНАЛНОМ САСТАВУ У ШКОЛСКОЈ 2006/07. ГОДИНИ											
	ВИША ТЕХН. ШК. НОВИ САД	ВИША ТЕХН. ШК. СУБОТИЦА	ВИША ТЕХН. ШК. ЗРЕЊАНИН	ВИША ПОСЛОВНА ШКОЛА	ВШОВ НОВИ САД	ВШОВ КИКИНДА	ВШОВ СР.МИТРОВИЦА	ВШОВ СУБОТИЦА	ВШОВ ВРШАЦ	УКУПНО	
Срби	461	96	311	1115	194	127	147	103	111	2665	
Црногорци	3	6	6	42	3	0	0	14	0	74	
Мађари	28	228	48	38	24	8	1	44	3	422	
Словаци	12	1	2	14	4	0	3	0	0	36	
Румуни	0	1	18	1	0	0	0	0	21	41	
Русини	5	4	2	9	4	0	2	4	0	30	
Хрвати	21	16	0	13	2	1	1	12	0	66	
Југословени	14	7	0	3	0	0	0	5	0	29	
Буњевци	0	14	0	2	0	0	0	4	0	20	
Шокци	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	
Роми	0	0	0	7	8	1	0	1	0	17	
Албанци	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	
Украјинци	0	1	0	3	1	1	0	0	0	6	
Македонци	0	0	0	2	0	0	0	0	3	5	
Словенци	0	1	0	0	1	0	0	0	0	2	

Немци	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Чеси	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Бошњаци/Мусл.	0	3	0	2	0	0	0	0	0	0	5
Неизјашњени	17	8	2	0	0	0	0	0	11	1	39
Неопредељени	4	6	0	0	2	6	0	0	1	0	19
Остали	19	0	0	33	0	3	1	0	0	0	56
УКУПНО	584	394	389	1284	243	147	155	200	139	139	3535

Члан 13.

1. У оквиру својих образовних система стране уговорнице ће признати право припадницима националних мањина да установљавају и воде сопствене приватне институције за образовање и обуку.

2. Вршење тог права не повлачи никакву финансијску обавезу за потписнице.

Став 1.

13.1. Право припадника националних мањина да оснивају приватне образовне институције

Члан 79. Устава Србије каже да припадници националних мањина имају право *на оснивање приватних образовних установа.*

Право припадника националних мањина на оснивање и вођење сопствених приватних институција за образовање и оспособљавање предвиђено је и чланом 15. Закона о заштити права и слобода националних мањина. У том члану Закона је утврђено да припадници националних мањина имају право да оснују и одржавају приватне образовне установе, школе или универзитет, где ће се образовање организовати на језицима националних мањина или двојезично, у складу са законом.

У члану 31. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања стоји да *образовну установу може да оснује Република, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе, друго правно или физичко лице.*

У члану 40. став 1. Закона о високом образовању стоји да *самосталну високошколску установу могу основати Република, правно и физичко лице, у складу са законом.*

Став 2.

13.2. Финансирање приватних образовних институција

Оквирна конвенција предвиђа да вршење права припадника националних мањина на оснивање и вођење сопствених приватних институција за образовање и оспособљавање не повлачи никакве финансијске обавезе за државу. Закон о заштити права и слобода националних мањина предвиђа да у финансирању образовања на језицима националних мањина могу да учествују и домаће и стране организације, фондације и приватна лица у складу са законом, те да ће у случају финансијске и друге донације *држава обезбедити одређене олакшице или ослобађање од дажбина.*

Члан 14.

1. Стране уговорнице се обавезују да признају да сваки припадник националне мањине има право да учи свој мањински језик.

2. У областима насељеним припадницима националних мањина традиционално или у знатном броју, ако има довољно захтева, стране уговорнице ће настојати да обезбеде, у мери у којој је то могуће и у оквиру својих образовних система, да припадници тих мањина имају одговарајуће могућности да уче језик мањине или да се обучавају на том језику.

3. Став 2. овог члана примениће се без штете по изучавање званичног језика или наставе на том језику.

Став 1.

14.1. Право на учење матерњег језика

Устав Републике Србије у члану 79. предвиђа да припадници националних мањина имају право на школовање на свом језику.

Закон о заштити права и слобода националних мањина у члану 13. став 1. утврђује да припадници националних мањина имају право на васпитање и образовање на свом језику у институцијама предшколског, основног и средњег васпитања и образовања.

За право припадника националних мањина да уче матерњи језик и имају наставу на матерњем језику од посебног је значаја одредба члана 13. став 2. Закона о заштити права и слобода националних мањина којом се прецизира да је држава дужна да створи услове за организовање образовања на језику националне мањине, уколико у тренутку доношења тог закона не постоји образовање на језику националне мањине у оквиру система јавног образовања. До тог времена је дужна да обезбеди двојезичну наставу или изучавање језика националне мањине са елементима националне историје и културе за припаднике националне мањине. Изложеном одредбом Закона о заштити права и слобода националних мањина омогућено је да се настава на матерњем језику организује и за оне националне мањине које до сада нису имале ту могућност.

Закон о заштити права и слобода националних мањина у члану 13. став 3. утврђује да се за остваривање образовања на језицима мањина може прописати одређени минималан број ученика, с тим да тај број може да буде мањи од минималног броја ученика који је законом прописан за обезбеђење одговарајућих облика наставе и образовања. Другим речима, Закон утврђује да се мањинска настава може организовати и када нема довољног броја ученика који се иначе тражи за организовање редовне наставе на језику већинске популације.

О другим решењима Закона о заштити права и слобода у овој материји (програм наставе за потребе мањинског образовања, с уважавањем националног садржаја тј. историје, уметности и културе националне мањине; израда наставног

плана и програма уз обавезно учешће националних савета националне мањине и др.) било је речи у коментару остваривања члана 12. Оквирне конвенције.

Став 2.

14.2. Могућност школовања на мањинским језицима

Према Закону о основној школи Републике Србије, настава на језицима националних мањина или двојезична настава организује се у срединама где постоји најмање 15 пријављених ученика за упис у први разред. На основу одредбе члана 5. став 2. настава се може организовати и за мањи број ученика уз одобрење министра просвете.

Начин двојезичног остваривања наставног плана и програма у основним школама у Републици Србији прописује министар просвете.

Чланом 12. Закона о утврђивању одређених надлежности аутономне покрајине, између осталог, предвиђено је да сагласност на остваривање наставног плана и програма на језицима националних мањина за мање од 15 ученика, на територији Аутономне Покрајине Војводине дају покрајински органи.

Целокупно основно образовање на *албанском језику* постоји у три општине на југу Србије.

У Општини Бујановац у школској 2006/2007. години настава се одвијала у шест основних школа:

ШКОЛА	БРОЈ УЧЕНИКА
О.Ш. «Наим Фрашери»	543
О.Ш. «Сами Фрашери»	560
О.Ш. «Мухарем Кадриу»	1179
О.Ш. «Десанка Максимовић»	549
О.Ш. «Миђени»	292
О.Ш. «Али Бектаси»	484
УКУПНО:	3.607

У Општини Прешево у школској 2006/2007. години настава се одвијала у седам основних школа:

ШКОЛА	БРОЈ УЧЕНИКА
О.Ш. «15. новембар» Прешево	2452
О.Ш. «А. Красница» Миратовац	688
О.Ш. «С. Халачи» Ораовица	757
О.Ш. «З. Хајдини» Раинци	352
О.Ш. «Дитуриа» Црнотинац	492
О.Ш. «Миђени» Церевајка	114
О.Ш. «9. мај» Рељан	619
УКУПНО:	5.474

У Општини Медвеђа се у школској 2006/2007. години у три основне школе реализовала настава на албанском језику:

РАЗРЕД	БРОЈ УЧЕНИКА
Први	12
Други	7
Трећи	9
Четврти	12
Пети	13
Шести	17
Седми	14
Осми	8
УКУПНО:	92

Укупан број ученика који су наставу у основној школи слушали на албанском језику био је **9.173**.

У школској 2006/2007. години у Основној школи «Георги Димитров» у Босилеграду отворено је једно одељење у којем се целокупна настава одвијала на **бугарском језику**, а похађало ју је **11 ученика**.

У школској 2006/2007. години целокупна настава на **мађарском језику** изводила се у 27 општина, у 79 основних школа.

ОПШТИНА - ШКОЛА	РАЗРЕД									број школа
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	СВЕГА	
1) АДА										
"Чех Карољ"	94	100	116	99	114	107	97	83	810	1
"Н. Радоњић"	28	35	35	46	44	42	28	38	296	1
УКУПНО	122	135	151	145	158	149	125	121	1106	2
2) АПАТИН										
"Ј. Атила"	12	14	16	18	17	13	19	20	129	1
"К. Ференц"	5	6	4	7	9	6	7	3	47	1
УКУПНО	17	20	20	25	26	19	26	23	176	2
3) БАЧКА ТОПОЛА										
"Братство - јединство"	20	15	26	22	23	19	17	18	160	1
*"Д. Ђерђ"	21	19	22	28	17	19	20	23	169	1
"Ч. Лајош"	41	58	58	66	67	69	51	46	456	1
"М. Пијаде"	16	14	20	15	18	24	17	11	135	1
"Н. Тесла"	26	24	38	39	24	36	29	32	248	1
*"С. К. Ђула"	38	40	54	48	39	41	34	35	329	1
*"18. октобар"	14	17	20	26	22	19	14	15	147	1
УКУПНО	176	187	238	244	210	227	182	180	1644	7
4) БЕЛА ЦРКВА										
"Ђ. Малетић"	1		4	1					6	1
УКУПНО	1	0	4	1	0	0	0	0	6	1
5) БЕЧЕЈ										

"Ш. Михаљ"	57	54	58	62	64	58	50	50	453	1
"П. Шандор"	34	34	52	42	38	35	44	25	304	1
"С. Ђуркић"	17	8	9	10	12	8	15	11	90	1
"З. Гложански"	11	14	15	13	25	18	19	16	131	1
"С. Марковић"	28	19	35	27	32	30	21	23	215	1
"Ш. Михаљ" БПС	44	60	52	46	64	50	48	37	401	1
УКУПНО	191	189	221	200	235	199	197	162	1594	6
6) ЖИТИШТЕ										
"Св. Сава"	3		3						6	1
"М. Црњански"	8	12	13	13	18	14	9	15	102	1
"Н. Тесла"	20	18	20	27	23	19	23	23	173	1
УКУПНО	31	30	36	40	41	33	32	38	281	3
7) ЗРЕЊАНИН										
"Братство - јединство"	4		5	3					12	1
"С. Маринковић"	25	27	32	22	27	29	25	28	215	1
"С. Михаљ"	39	46	71	55	41	51	54	38	395	1
УКУПНО	68	73	108	80	68	80	79	66	622	3
8) КАЊИЖА										
"10. октобар"	86	89	87	86	82	74	73	81	658	1
"Ј. Ј. Змај"	97	97	111	147	143	133	104	92	924	1
**"К. Ференц"	37	47	57	49	53	56	47	61	407	1
УКУПНО	220	233	255	282	278	263	224	234	1989	3
9) КИКИНДА										
"Г. Попов"	8	10	10	6	17	10	13	12	86	1
**"М. Карољ"	5	12	12	14	9	18	16	14	100	1
"Св. Сава"	11	7	9	14	14	15	11	13	94	1
"Ф. Клара"	13	11	6	9	8	9	11	8	75	1
УКУПНО	37	40	37	43	48	52	51	47	355	4
10) КОВАЧИЦА										
"М. Пијаде"	23	27	14	22	27	15	18	21	167	1
УКУПНО	23	27	14	22	27	15	18	21	167	1
11) КОВИН										
**"Ж. Зрењанин"	13	27	19	30	35	26	33	31	214	1
УКУПНО	13	27	19	30	35	26	33	31	214	1
12) КУЛА										
"Вељко Влаховић"		1	1						2	1
"Петефи бригада"	14	9	15	12	14	18	14	17	113	1
УКУПНО	14	10	16	12	14	18	14	17	115	2
13) МАЛИ ИЂОШ										
"Н. Ђурковић"	20	18	32	35	22	30	25	33	215	1
"А. Ендре"	50	44	62	57	49	41	52	54	409	1
УКУПНО	70	62	94	92	71	71	77	87	624	2
14) НОВА ЦРЊА										
"П. Шандор"	14	21	20	24	19	20	37	18	173	1
УКУПНО	14	21	20	24	19	20	37	18	173	1
15) НОВИ БЕЧЕЈ										
"Ђ. Јоановић"	5	1	10	8					24	1
"М. Чиплић"	22	25	32	29	31	31	34	24	228	1

УКУПНО	27	26	42	37	31	31	34	24	252	2
16) НОВИ КНЕЖЕВАЦ										
"Ј. Ј. Змај"	19	24	30	24	28	22	30	29	206	1
УКУПНО	19	24	30	24	28	22	30	29	206	1
17) НОВИ САД										
"Н. Тесла"	7	3	8	7	6	7	11	7	56	1
"П. Шандор"	7	9	6	5	9	7	7	12	62	1
"С. Маринковић"	4	11	7	14	7	7	8	8	66	1
"Ј. Атила"	12	10	12	13	13	19	13	13	105	1
"И. Андрић"	8	9	9	10	15	6	9	15	81	1
"Св. Сава"	6	3	2	6	7	4	6	3	37	1
УКУПНО	44	45	44	55	57	50	54	58	407	6
18) ОЦАЦИ										
"Ј. Атила"	7	10	6	12	5	7	11	5	63	1
УКУПНО	7	10	6	12	5	7	11	5	63	1
19) ПАНЧЕВО										
"Братство - јединство"		1	7	2			8		18	1
УКУПНО	0	1	7	2	0	0	8	0	18	1
20) ПЛАНДИШТЕ										
"Доситеј Обрадовић"	7	7	5	6	10	9	11	5	60	1
УКУПНО	7	7	5	6	10	9	11	5	60	1
21) СЕНТА										
"Стеван Сремац"	167	178	247	234	261	231	224	212	1754	1
УКУПНО	167	178	247	234	261	231	224	212	1754	1
22) СЕЧАЊ										
"Б. Стефановић"		4		8					12	1
УКУПНО	0	4	0	8	0	0	0	0	12	1
23) СОМБОР										
"Братство - јединство" Сомбор	11	6	5	11	6	8	12	10	69	1
"Братство - јединство" СМ	9	10	7	8	18	9	8	12	81	1
"К. Ференц"	18	10	17	10	15	18	4	20	112	1
"Братство - јединство" Бездан	17	20	18	15	15	21	21	13	140	1
"П. Шандор"	12	5	8	6	3	5	4	3	46	1
УКУПНО	67	51	55	50	57	61	49	58	448	5
24) СРБОБРАН										
"Ј. Ј. Змај"	29	30	30	35	33	33	42	18	250	1
УКУПНО	29	30	30	35	33	33	42	18	250	1
25) СУБОТИЦА										
"М. Антић"	46	56	59	67	68	62	50	58	466	1
"М. Црњански"	8	9	9	10	7	16	15	15	89	1
"В. Карацић"	7	26	18	19	18	17	12	15	132	1
"Ђ. Салај"	10	7	4	10	14	8	6	14	73	1
"И. Г. Ковачић"	16	12	13	13	23	22	23	16	138	1
"С. Иштван"	62	76	70	86	72	67	55	63	551	1
"Ј. Ј. Змај"	18	22	23	14	14	24	16	19	150	1
"Ј. Микић"	21	12	24	18	18	23	15	11	142	1
"К. Иштван"	21	18	23	25	20	21	26	21	175	1
"М. Вуковић"		2	7						9	1

"С. Маринковић"		5	11	9	11	6	5	7	54	1
"10. октобар"	7	11	8	9	9	7	8	12	71	1
"Мајшански пут"	45	54	49	49	44	48	47	40	376	1
"Св. Сава"		3	4	2				6	15	1
*"Петефи Шандор"	28	47	45	42	42	44	46	37	331	1
"Народни хероји"	80	50	82	102	103	93	101	88	699	1
УКУПНО	369	410	449	475	463	458	425	422	3471	16
26) ТЕМЕРИН										
*"Јокан Имре"	54	46	61	59	81	58	57	54	470	1
"П. Кочић"	13	12	23	22	25	19	27	15	156	1
УКУПНО	67	58	84	81	106	77	84	69	626	2
27) ЧОКА										
"Др Тихомир Остојић"	13	11	16	11	16	14	13	14	108	1
"Ј. Поповић"	30	24	45	35	33	32	32	30	261	1
"С. Михаљ"	12	12	12	12	14	25	19	20	126	1
УКУПНО	55	47	73	58	63	71	64	64	495	3
УКУПНО	1855	1945	2305	2317	2344	2222	2131	2009	17128	79

У Сурдулици је у школској 2006/2007. години у четири основне школе и два истурена одељења укупно 244 ученика од првог до четвртог разреда похађало двојезичну наставу - наставник држи наставу на српском, а ромски асистент им помаже у савладавању градива на *ромском језику*.

У школској 2006/2007. години целокупна настава на *румунском језику* изводила се у девет општина, у осамнаест основних школа.

ОПШТИНА - ШКОЛА	РАЗРЕД									број школа
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	СВЕГА	
1) АЛИБУНАР										
"Братство - јединство"	11	7	3	15	12	13	13	13	87	1
*"2. октобар"	17	12	11	15	12	11	8	11	97	1
"1. мај"	13	21	15	20	16	14	16	12	127	1
*"3. октобар"	20	21	17	33	20	24	22	14	171	1
УКУПНО	61	61	46	83	60	62	59	50	482	4
2) БЕЛА ЦРКВА										
*"М. Садовенау"	13	5	16	11	7	9	5	12	78	1
УКУПНО	13	5	16	11	7	9	5	12	78	1
3) ВРШАЦ										
"Бранко Радичевић" Уљма	15	10	13	6					44	1
"Бранко Радичевић"	1	3		4					8	1
*"Кориолан Добан"	16	12	8	13	13	19	17	15	113	1
"Олга Петров Радишић"	16	23	19	20	26	34	31	35	204	1
"Моша Пијаде"	4	1	4	2					11	1
УКУПНО	52	49	44	45	39	53	48	50	380	5
4) ЖИТИШТЕ										
"Свети Сава"	9	11	14	26	24	12	13	14	123	1
УКУПНО	9	11	14	26	24	12	13	14	123	1

5) ЗРЕЊАНИН										
Др Александар Сабовљев"	9	7	6	9	7	6	7	5	56	1
"Б. Јакшић"	1	1	2	3					7	1
УКУПНО	10	8	8	12	7	6	7	5	63	2
6) КОВАЧИЦА										
"Свети Георгије"	23	21	24	12	16	13	19	13	141	1
УКУПНО	23	21	24	12	16	13	19	13	141	1
7) ПАНЧЕВО										
"Аксентије Максимовић"	7	2	4	8					21	1
"Жарко Зрењанин" БНС	13	10	9	14	15	8	14	14	97	1
УКУПНО	20	12	13	22	15	8	14	14	118	2
8) ПЛАНДИШТЕ										
Доситеј Обрадовић"	5	5	5	7	5	7	8	12	54	1
УКУПНО	5	5	5	7	5	7	8	12	54	1
9) СЕЧАЊ										
"Иво Лола Рибар"			3	2					5	1
УКУПНО	0	0	3	2	0	0	0	0	5	1
УКУПНО	193	172	173	220	173	170	173	170	1444	18

У школској 2006/2007. години целокупна настава на *русинском језику* изводила се у три општине, у три основне школе.

ОПШТИНА - ШКОЛА	РАЗРЕД									СВЕГА
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII		
ВРБАС										
"Братство - јединство" Куцура	12	18	11	13	16	20	22	15	127	
УКУПНО	12	18	11	13	16	20	22	15	127	
ЖАБАЉ										
"Ј.Ј.Змај Ђурђево	9	11	6	9	12	10	11	8	76	
УКУПНО	9	11	6	9	12	10	11	8	76	
КУЛА										
*"Петро Кузмјак"Руски Крстур	41	38	58	46	55	63	52	51	404	
УКУПНО	41	38	58	46	55	63	52	51	404	
УКУПНО	62	67	75	68	83	93	85	74	607	

У школској 2006/2007. години целокупна настава на *словачком језику* изводила се у 12 општина, у 17 основних школа.

ОПШТИНА - ШКОЛА	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	СВЕГА	
1) АЛИБУНАР										
*"Т. Г. Масарик"	11	10	11	16	6	12	11	14	91	1
УКУПНО	11	10		16	6	12	11	14	91	1
2) БАЧ										
*"Ј. Колар"	31	33	43	36	42	34	33	39	291	1

УКУПНО	31	33	43	36	42	34	33	39	291	1
3) БАЧКА ПАЛАНКА										
"15. октобар"	21	22	31	25	29	27	22	34	211	1
"Браћа Новаков"	7	2	8	7					24	1
УКУПНО	28	24	39	32	29	27	22	34	235	2
4) БАЧКИ ПЕТРОВАЦ										
"Ј. Чајак"	68	42	62	55	59	57	78	61	482	1
"Ј. А. Коменски"	20	26	20	19	24	21	21	21	172	1
*"Ј. Марчок"	17	15	30	22	18	30	20	15	167	1
УКУПНО	105	83	112	96	101	108	119	97	821	3
5) БЕОЧИН										
"Ј. Поповић"	9	15	5	9					38	1
УКУПНО	9	15	5	9	0	0	0	0	38	1
6) ЗРЕЊАНИН										
"Братство"	5	8	12	6	10	11	6	7	65	1
"Братство - јединство"			5	4					9	1
УКУПНО	5	8	17	10	10	11	6	7	74	2
7) КОВАЧИЦА										
*"М. Тито"	78	68	95	73	70	73	74	72	603	1
"Млада поколења"	50	41	60	46	47	50	44	64	402	1
УКУПНО	128	109	155	119	117	123	118	136	1005	2
8) ИНЂИЈА										
"22. јул"		5	2						7	1
УКУПНО	0	5	2	0	0	0	0	0	7	1
9) НОВИ САД										
"Људовит Штур"	33	41	53	54	46	41	50	28	346	1
УКУПНО	33	41	53	54	46	41	50	28	346	1
10) ОЦАЦИ										
"Нестор Жучни"	6		5	3					14	1
УКУПНО	6	0	5	3	0	0	0	0	14	1
11) СТАРА ПАЗОВА										
*"Херој Јанко Чмелик"	41	40	39	31	39	52	42	51	335	1
УКУПНО	41	40	39	31	39	52	42	51	335	1
12) ШИД										
"Сава Шумановић"	6	3	3	6					18	1
УКУПНО	6	3	3	6	0	0	0	0	18	1
УКУПНО	403	371	473	412	390	408	401	406	3275	17

Целокупна настава на *хрватском језику* у школској 2006/2007. години изводила се у једној општини, у пет основних школа.

ОПШТИНА - ШКОЛА	РАЗРЕД								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	СВЕГА
СУБОТИЦА									
"В. Назор"	2	4		1	13				20
"И. Милутиновић"	13	8	16	6	11				54
"М. Губец"	9		7		14				30
"Свети Сава"		7	5						12
"М. Вуковић"	22	9	19	10	21				81
УКУПНО	46	28	47	17	59	0	0	0	197

Образовање на језицима мањина у средњошколским установама у Републици Србији регулише Закон о средњој школи, на основу којег је за остваривање наставног плана и програма на језицима националних мањина потребан минимум од 15 ученика у одељењима првог разреда гимназија, стручних и уметничких школа (члан 5. став 1.)²⁷. За остваривање наставе на језицима мањина за мањи број ученика потребна је сагласност министра просвете. Изложене одредбе Закона као услов за остваривање права на средњошколско образовање на језицима мањина прописују да се за такву наставу изјасни 15 ученика у већ формираном одељењу. Имајући у виду да је у већ формираним одељењима која су мешовитог националног састава тешко постићи да 15 ученика затражи наставу на мањинском језику, средње школе изјашњавање ученика о настави на мањинским језицима спроводе приликом уписа ђака.

Одредбе члана 5. Закона о средњој школи Републике Србије обавезују средње школе да, у срединама где је настава само на језицима националних мањина, обезбеде услове за остваривање плана и програма из српског језика.

Чланом 12. Закона о утврђивању одређених надлежности аутономне покрајине, између осталог, предвиђено је да сагласност на остваривање наставног плана и програма на језицима националних мањина за мање од 15 ученика, на територији Аутономне Покрајине Војводине дају покрајински органи.

Доње табеле показују број ученика средњих школа који су похађали целокупну наставу на мањинском језику у току школске 2006/2007. године.

АЛБАНСКИ ЈЕЗИК	
ШКОЛА	БРОЈ УЧЕНИКА
Средња техничка школа «Сезаи Сурои», Бујановац	986
Техничка школа Медвеђа	18
Средњој техничкој школи «Прешево»	827
Гимназија «Скендербег», Прешево	1.041
	2.872

МАЂАРСКИ ЈЕЗИК		
Гимназије		
ОПШТИНА – ШКОЛА	Број одељења	Број ученика
НОВИ КНЕЖЕВАЦ		
1.Гимназија	4	43

²⁷ Школовање у њима траје, зависно од врсте средње школе 3-4 године.

СЕНТА		
2. Гимназија	12	303
3. Гимназија за талентоване ученике природно-математичког усмерења са домом ученика	4	71
ЗРЕЊАНИН		
4. Зрењанинска гимназија	4	101
СУБОТИЦА		
5. Гимназија «Светозар Марковић»	12	270
6. Филолошка гимназија «Деже Костолањи»	7	122
СОМБОР		
7. Гимназија «Вељко Петровић»	3	30
БЕЧЕЈ		
8. Гимназија	4	103
НОВИ САД		
9. Гимназија «Светозар Марковић»	4	76
УКУПНО:	54	1119

МАЂАРСКИ ЈЕЗИК		
Средње стручне школе		
ОПШТИНА – ШКОЛА	Број одељења	Број ученика
АДА		
1. Техничка школа	22	433
КАЊИЖА		
2. Пољопривредно-технички средњошколски центар «Беседеш Јожеф»	28	538
НОВИ КНЕЖЕВАЦ		
3. Средња школа «Доситеј Обрадовић»	6	96
СЕНТА		
4. Економско-трговинска школа	11	314
5. Средња медицинска школа	9	290
ЧОКА		
6. Хемијско-прехранбена средња школа	10	185
ЗРЕЊАНИН		
7. Медицинска школа	4	115
8. Средња пољопривредна школа	2	24
9. Електротехничка и грађевинска школа «Никола Тесла»	5	107
БАЧКА ТОПОЛА		
10. Пољопривредна школа	21	313
11. Техничка школа	10	179

«Шинковић Јожеф»		
СУБОТИЦА		
12. Економска средња школа «Боса Милићевић»	11	315
13. Средња медицинска школа	10	246
14. Политехничка школа	15	313
15. Хемијско-технолошка средња школа «Лазар Нешић»	16	305
16. Техничка школа	26	627
СОМБОР		
17. Средња медицинска школа «Др Ружица Рип»	4	89
18. Средња техничка школа	6	75
БЕЧЕЈ		
19. Економско-трговинска школа	10	238
20. Техничка школа	7	148
НОВИ САД		
21. Медицинска школа «7. април»	4	114
22. Пољопривредна школа са домом ученика	2	18
23. Електротехничка школа «Михајло Пупин»	4	74
ТЕМЕРИН		
24. Техничка школа	6	70
УКУПНО:	249	5226

МАЂАРСКИ ЈЕЗИК		
Остале школе		
ОПШТИНА – ШКОЛА	Број одељења	Број ученика
БАЧКА ТОПОЛА		
1. Гимназија и економска школа «Доситеј Обрадовић»	8	185
СУБОТИЦА		
2. Музичка школа	4	73
УКУПНО:	12	258

РУМУНСКИ ЈЕЗИК		
Гимназије		
ОПШТИНА – ШКОЛА	Број одељења	Број ученика
ВРШАЦ		
1. Гимназија «Борислав Петров – Браца»	4	93
УКУПНО:	4	93

РУМУНСКИ ЈЕЗИК Средње стручне школе		
ОПШТИНА – ШКОЛА	Број одељења	Број ученика
АЛИБУНАР		
1. Економско-трговинска школа «Доситеј Обрадовић»	4	107
УКУПНО:	4	107

РУСИНСКИ ЈЕЗИК Гимназије		
ОПШТИНА – ШКОЛА	Број одељења	Број ученика
КУЛА		
1. Гимназија «Петро Кузмјак» у Руском Крстуру	4	75
УКУПНО:	4	75

СЛОВАЧКИ ЈЕЗИК Гимназије		
ОПШТИНА – ШКОЛА	Број одељења	Број ученика
КОВАЧИЦА		
1. Гимназија «Михајло Пупин»	4	121
БАЧКИ ПЕТРОВАЦ		
2. Гимназија «Јан Колар» са домом ученика	10	258
УКУПНО:	14	379

Члан 80. став 2. Закона о високом образовању каже да *високошколска установа може организовати и изводити студије, односно поједине делове студија, као и организовати израду и одбрану докторске дисертације, на језику националне мањине и на страном језику.*

СТУДЕНТИ УНИВЕРЗИТЕТА У НОВОМ САДУ ПРЕМА НАСТАВНОМ ЈЕЗИКУ У ШКОЛСКОЈ 2006/2007. ГОДИНИ						
	НАСТАВНИ ЈЕЗИК					
	српски	мађарски	румунски	словачки	русински	укупно
ПОЉОПРИВРЕДНИ	3340	0	0	0	0	3340
ФИЛОЗОФСКИ	3852	124	43	21	20	4060
ТЕХНОЛОШКИ	1169	0	0	0	0	1169
ПРАВНИ	5079	0	0	0	0	5079
МЕДИЦИНСКИ	3192	0	0	0	0	3192
ТЕХНИЧКИХ НАУКА	8186	0	0	0	0	8186
ЕКОНОМСКИ	6095	132	0	0	0	6227
ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ	4335	16	0	0	0	4351
АКАДЕМИЈА УМЕТНОСТИ	756	16	0	0	0	772

ГРАЂЕВИНСКИ	559	69	0	0	0	628
ТФ "МИХАЈЛО ПУПИН"	2862	0	0	0	0	2862
СПОРТ И ФИЗИЧКО ВАСП.	1201	0	0	0	0	1201
ПЕДАГОШКИ	661	0	0	37	0	698
УЧИТЕЉСКИ на мађарском	0	174	0	0	0	174
УКУПНО	41.287	531	43	58	20	41.939

ПОЛАГАЊЕ КЛАСИФИКАЦИОНОГ ИСПИТА НА УНИВЕРЗИТЕТУ У НОВОМ САДУ НА ЈЕЗИЦИМА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА У ШКОЛСКОЈ 2006/2007. ГОДИНИ						
	НАСТАВНИ ЈЕЗИК					
	мађарски	румунски	словачки	русињски	хрватски	укупно
ПОЉОПРИВРЕДНИ	2	0	0	0	0	2
ФИЛОЗОФСКИ	33	5	1	5	0	44
ТЕХНОЛОШКИ	2	1	0	0	0	3
ПРАВНИ	22	0	2	1	0	25
МЕДИЦИНСКИ	12	0	0	0	0	12
ТЕХНИЧКИХ НАУКА	20	0	0	0	0	20
ЕКОНОМСКИ	56	0	0	0	0	56
ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ	19	0	0	0	0	19
АКАДЕМИЈА УМЕТНОСТИ	0	0	0	0	0	0
ГРАЂЕВИНСКИ	36	0	0	0	0	36
ТФ "МИХАЈЛО ПУПИН"	0	0	0	0	0	0
СПОРТ И ФИЗИЧКО ВАСП.	0	0	0	0	0	0
ПЕДАГОШКИ	1	0	11	0	0	12
УЧИТЕЉСКИ на мађарском	81	0	0	0	0	81
УКУПНО	284	6	14	6	0	310

СТУДЕНТИ ВИШИХ ШКОЛА У ВОЈВОДИНИ ПРЕМА НАСТАВНОМ ЈЕЗИКУ У ШКОЛСКОЈ 2006/07. ГОДИНИ				
НАЗИВ ВИШЕ ШКОЛЕ	НАСТАВНИ ЈЕЗИК			
	Српски	Мађарски	Румунски	Свега
Виша техничка школа у Новом Саду	1291	0	0	1291
Виша техничка школа у Суботици	547	495	0	1042
Виша техничка школа у Зрењанину	1132	0	0	1132
Виша пословна школа у Новом Саду	3742	0	0	3742
Виша школа за образ. васпитача Нови Сад	511	28	0	539

Виша школа за образ.васпитача Кикинда	337	0	0	337
Виша школа за образ.васп. Ср. Митр.	590	0	0	590
Виша школа за образ.васп. Суботица	423	114	0	537
Виша школа за образ.васп. Вршац	391	0	64	455
УКУПНО	8964	637	64	9665

ПОЛАГАЊЕ КЛАСИФИКАЦИОНОГ ИСПИТА НА ВИШИМ ШКОЛАМА У ВОЈВОДИНИ У ШКОЛСКОЈ 2006/07. ГОДИНИ						
НАЗИВ ВИШЕ ШКОЛЕ	НАСТАВНИ ЈЕЗИК					
	Мађарски	Словачки	Румунски	Русински	Хрватски	Свега
Виша техничка школа у Новом Саду	0	0	0	0	0	0
Виша техничка школа у Суботици	160	0	0	0	0	160
Виша техничка школа у Зрењанину	0	0	0	0	0	0
Виша пословна школа у Новом Саду	9	0	0	0	0	9
Виша школа за образ. васпитача Нови Сад	11	0	0	0	0	11
Виша школа за образ.васп. Кикинда	0	0	0	0	0	0
Виша школа за образ.васп. Ср. Митр.	0	0	0	0	0	0
Виша школа за образ.васп. Суботица	34	0	0	0	0	34
Виша школа за образ.васп. Вршац	0	0	21	0	0	21
УКУПНО	214	0	21	0	0	235

Став 3.

14.3. Учење српског језика

Утврђујући право припадника националних мањина да се образују на свом матерњем језику односно да уче тај језик као посебан предмет, српски правни систем предвиђа обавезно учење српског језика, као званичног језика земље и уједно средства међусобне комуникације разних етничких заједница.

У прилог томе довољно је навести одредбу члана 13. став 4. Закона о заштити права и слобода националних мањина која изричито утврђује да образовање на језику националне мањине не искључује обавезно учења српског језика.

Члан 15.

Стране уговорнице ће створити услове потребне за делотворно учешће припадника националних мањина у културном, друштвеном и економском животу и јавним односима, посебно оним који се на њих односе.

15. 1. Уставне одредбе

Ефикасно учешће припадника националних мањина у културном, социјалном и економском животу и јавним пословима у Републици Србији осигурано је одредбама Устава Републике Србије. Устав Републике Србије који је према Преамбули усвојен полазећи од државне традиције српског народа и равноправности свих грађана и етничких заједница у Србији, одређује Републику Србију као државу српског народа и свих грађана који у њој живе, засновану на владавини права и социјалној правди, начелима грађанске демократије, људским и мањинским правима и слободама и припадности европским принципима и вредностима. Према члану 2. став 1. Устава, сувереност потиче од грађана који је врше референдумом, народном иницијативом и преко својих слободно изабраних представника. Учешће грађана, па тиме и припадника националних мањина у политичком животу земље и формирању политичке воље, загарантовано је уставним одредбама о изборном праву и слободи удруживања. Сходно члану 52. став 1. и 2. Устава Републике Србије, сваки пунолетан, пословно способан држављанин Србије има право да бира и да буде биран. Изборно право је опште и једнако, избори су слободни и непосредни, а гласање је тајно и лично.

Осим одредбе о носиоцу суверености која се односи и на припаднике мањина као грађане Републике Србије, нови Устав је у члану 77. став 1. изричито предвидео да припадници националних мањина имају, под истим условима као остали грађани, право да учествују у управљању јавним пословима и да ступају на јавне функције. Штавише, у ставу 2. истог члана Устава, предвиђено је да се при запошљавању у државним органима, јавним службама, органима аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе води рачуна о националном саставу становништва и одговарајућој заступљености припадника националних мањина. Осим општих одредаба, Устав садржи и посебна решења која стварају услове за ефикасно учешће припадника мањина у појединим видовима друштвеног живота и јавних послова.

15.2. Стварање услова за учешће припадника националних мањина у представничким телима

Устав Републике Србије садржи посебне одредбе којима се ствара правни основ за учешће припадника националних мањина у представничким телима на свим нивоима организовања јавне власти. Према члану 100. став 2. Устава, у Народној скупштини Републике Србије, као највишем представничком телу и носиоцу уставотворне и законодавне власти, обезбеђује се равноправност и заступљеност представника националних мањина. Устав предвиђа у члану 180. став 4. да се у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе у којима живи становништво мешовитог националног састава омогућује сразмерна

заступљеност националних мањина у скупштинама, у складу са законом. Такође, у Републици Србији су одредбама закона, покрајинским одлукама и практичним мерама створени услови за ефикасно учешће припадника националних мањина у представничким телима на различитим нивоима организовања јавне власти.

Законом о избору народних посланика у Народну скупштину Републике Србије утврђено је да у расподелу мандата учествују само изборне листе које су добиле најмање 5% гласова од укупног броја бирача који су гласали у изборној јединици. Политичке странке националних мањина и коалиције политичких странака националних мањина, према члану 81. став 2. Закона, учествују у расподелу мандата и кад су добиле мање од 5% гласова од укупног броја бирача који су гласали. Закон о избору народних посланика у ставу 3. истог члана предвиђа да се политичким странкама националних мањина сматрају све странке чији је основни циљ представљање и заступање интереса националне мањине и заштита и побољшање права припадника националних мањина, у складу са међународним стандардима, док се у ставу 4. истог члана предвиђа да одлуку о томе да ли подносилац изборне листе има положај политичке странке националне мањине, односно коалиције странака националних мањина, одлучује Републичка изборна комисија при проглашењу изборне листе, а на предлог подносиоца листе. Решења предвиђена изборним законом су знатно повољнија у односу на претходни период и афирмативна су за припаднике националних мањина, јер им олакшавају избор њихових представника у Народну скупштину Републике Србије.

У Аутономној Покрајини Војводини истоветно решење у погледу расподеле мандата садржи Одлука о избору посланика у Скупштину Аутономне Покрајине Војводине. Одлука предвиђа у члану 74. став 4. да политичке странке националних мањина и коалиције политичких странака националних мањина учествују у расподелу мандата за Скупштину АП Војводине на изборима у оном делу у којем се избори спроводе по пропорционалном систему и када су добиле мање од 5% гласова од укупног броја бирача који су гласали. Према ставу 5. истог члана Одлуке, политичке странке националних мањина су све оне политичке странке чији је основни циљ представљање и заступање интереса националне мањине и заштита и промовисање права припадника националних мањина у складу са домаћим и међународним стандардима. Одлука предвиђа, у ставу 6. истог члана, да о томе да ли подносилац листе има положај политичке странке, односно коалиције политичких странака националних мањина, одлучује Покрајинска изборна комисија при проглашењу изборне листе, а на предлог подносиоца листе.

Према члану 8. став 1. и 2. важећег Закона о локалним изборима који треба да буде усаглашен са новим Уставом, избор одборника обавља се у општини као јединственој изборној јединици, а одборнички мандати расподељују се између изборних листа сразмерно броју добијених гласова који је освојила свака од изборних листа. Таквим решењем олакшава се учешће припадника националних мањина у представничким телима на локалном нивоу.

15.3. Културна аутономија националних мањина

Национални савети националних мањина су облик културне аутономије националних мањина и функционалне децентрализације уведен у правни поредак 2002. доношењем Закона о заштити права и слобода националних мањина.

Према члану 19. став 1. тог закона, *припадници националних мањина могу изабрати националне савете ради остваривања права на самоуправу у области службене употребе језика и писма, образовања, информисања и културе.*

Национални савет националне мањине је правно лице и према ставу 7. истог члана Закона *представља националну мањину у области службене употребе језика, образовања, информисања на језику националне мањине и културе, учествује у процесу одлучивања или одлучује о питањима из тих области и оснива установе из ових области.*

Закон предвиђа различите облике учешћа националних савета у процесу одлучивања. Најпре, Закон у ставу 8. истог члана, предвиђа *обавезу органа државе, територијалне аутономије или јединице локалне самоуправе, да приликом одлучивања о питањима из области службене употребе језика, образовања, информисања на језику националне мањине и културе затраже мишљења савета.* Савети националних мањина могу да се обрате органима власти на свим нивоима њеног организовања у вези са свим питањима која утичу на права и положај националне мањине. Штавише, *јавна овлашћења у области службене употребе језика и писма, образовања, културе и информисања на језицима националних мањина могу се поверити саветима, а држава ће обезбедити финансијска средства потребна за вршење ових надлежности.* Финансирање националних савета се врши из буџета на различитим нивоима организовања јавне власти и из донација. Националне савете из свог буџета финансира Република Србија и АП Војводина, као и поједине локалне самоуправе. У досадашњој примени Закона о заштити права и слобода националних мањина омогућено је учешће представника националних савета мањина у појединим телима која су значајна за заштиту и унапређење положаја мањина (нпр. Савет Републике Србије за националне мањине), у међународној сарадњи (нпр. мешовите комисије за заштиту националних мањина), као и непосредно учешће у одлучивању о поједним питањима од значаја за остваривање мањинских права (нпр. предлагање наставних планова и програма, одлучивање о традиционалним називима насељених места, итд).

Право на избор националних савета националних мањина је конституционализовано. Нови Устав Републике Србије из 2006. јемчи у члану 75. *колективна мањинска права на основу којих припадници националних мањина, непосредно или преко својих представника учествују у одлучивању или сами одлучују о појединим питањима везаним за своју културу, образовање, обавештавање и службену употребу језика и писма, у складу са законом.* Став 3. истог члана Устава предвиђа да *припадници националних мањина, у складу са законом, могу да изаберу своје националне савете ради остварења права на самоуправу у култури, образовању, обавештавању и службеној употреби језика и писма.*

До израде Другог државног извештаја о спровођењу Оквирне конвенције за заштиту националних мањина, своје националне савете изабрали су припадници бошњачке, бугарске, буњевачке, влашке, грчке, египатске, мађарске, македонске, ромске, румунске, русинске, словачке, украјинске и хрватске националне мањине.

15.4. Стварање услова за учешће представника националних мањина у заштити и унапређењу положаја мањина и међународној билатералној сарадњи

Влада Републике Србије усвојила је Уредбу о образовању Савета Републике Србије за националне мањине, као тела које ће се бавити очувањем, унапређењем и заштитом националних, етничких, верских, језичких и културних посебности припадника националних мањина у Републици Србији. Надлежности Савета изложене су у делу Извештаја који садржи одговоре на додатна питања Саветодавног комитета. Чланови Савета су: председник Владе, министар за државну управу и локалну самоуправу, министар културе, министар просвете, министар вера, министар правде и министар унутрашњих послова, као представници Владе, председници националних савета, образованих у складу са Законом о заштити права и слобода националних мањина и председник Савеза јеврејских општина који има положај као председник националног савета. Председник Владе је председник Савета. Савет доноси одлуке већином гласова свих представника Владе и већином гласова свих председника националних савета. На захтев председника две трећине националних савета, председник Савета дужан је да сазове седницу Савета. До времена писања извештаја одржано је 6 седница националног савета, на којима је разматрано много питања која се односе на унапређење и заштиту права националних мањина.

Извршно веће АП Војводине је донело Одлуку о образовању Покрајинског савета националних заједница, као повремениог радног тела Извршног већа које се стара о очувању, унапређењу и заштити националних, етничких, верских, језичких и културних посебности припадника националних мањина на територији АП Војводине. Покрајински савет има председника, заменика и 17 чланова. Председник, заменик председника и 8 чланова савета су представници Извршног већа, који се именују посебним решењем, а 9 чланова су председници националних савета националних мањина, које имају седиште на територији Покрајине и председник Савета за интеграцију Рома Извршног већа. На захтев две трећине председника националних савета националних мањина, председник је дужан да сазове седницу Покрајинског савета.

Према одредбама члана 63. Закона о локалној самоуправи, у национално мешовитим општинама предвиђено је оснивање савета за међунационалне односе, који чине представници свих националних и етничких заједница. Национално мешовитим општинама, у смислу овог закона, сматрају се општине у којима једна национална заједница чини више од 5% од укупног броја становника или све заједнице чине више од 10% према последњем попису становништва. Представнике у савету за међунационалне односе могу имати заједнице са више од 1% учешћа у укупном становништву општине. Према Закону, савет разматра питања остваривања, заштите и унапређивања националне равноправности, у складу са законом и статутом. Савет о својим ставовима и предлозима обавештава скупштину општине која је дужна да се о њима изјасни на првој наредној седници, а најкасније у року од 30 дана. Скупштина општине је дужна да предлоге свих одлука које се тичу права националних и етничких заједница претходно достави на мишљење савету за међунационалне односе. Савет за међунационалне односе има

право да пред Уставним судом Републике Србије покрене поступак за оцену уставности и законитости одлуке или другог општег акта скупштине општине, ако сматра да су њима непосредно повређена права националних и етничких заједница представљених у савету за међунационалне односе. Под истим условима Савет има право да пред Управним судом покрене поступак за оцену сагласности одлуке или другог општег акта скупштине општине са статутом општине. Делокруг, састав и начин рада савета за међунационалне односе уређује се одлуком скупштине општине. Информације о спровођењу Закона о локалној самоуправи у делу који се односи на рад савета за међунационалне односе налазе су у делу Извештаја који садржи одговоре на додатна питања Саветодавног комитета.

Република Србија, као сукцесор, спроводи и поштује раније закључене билатералне споразуме о заштити права националних мањина, којима се обезбеђује очување и развој националног, језичког, културног и верског идентитета националних мањина, према принципима и одредбама докумената ОУН-а, КЕБС/ОЕБС-а и Савета Европе. То су следећи споразуми:

- Споразум између Србије и Црне Горе и Републике Македоније о заштити српске и црногорске националне мањине у Републици Македонији и македонске националне мањине у Србији и Црној Гори

Члан 14. наведеног споразума предвиђа установљење посебне међувладине мешовите комисије, која прати спровођење споразума. Према Споразуму, уговорне стране делегирају исти број представника у комисији, а обавезно представнике мањина. Комисија доноси закључке на основу сагласности обеју страна, и овлашћена је да подноси владама обе земље препоруке везане за остваривање споразума. Комисија која је предвиђена овим споразумом још увек није образована.

- Споразум између Србије и Црне Горе и Републике Мађарске о заштити права мађарске националне мањине која живи у Србији и Црној Гори и српске националне мањине која живи у Републици Мађарској

Чланом 16. наведеног споразума установљена је посебна Међувладина мешовита комисија о националним мањинама, која прати спровођење споразума. Важно је напоменути да уговорне стране именују једнак број чланова комисије, уз обавезно учешће представника националних мањина. Чланови комисије који су представници мађарске националне мањине у оквиру делегације Републике Србије именују се на предлог Националног савета мађарске националне мањине. Комисија одлуке доноси на бази сагласности обе стране и овлашћена је за давање препорука владама обе земље у вези са спровођењем споразума. У досадашњем периоду одржане су две седнице Међувладине мешовите комисије, и то: 13. децембра 2004. године у Будимпешти и 10. новембра 2005. године у Суботици.

- Споразум између Савезне владе Савезне Републике Југославије и Владе Румуније о сарадњи у области заштите националних мањина

Наведени споразумом чланом 11. установљава посебну међувладину мешовиту комисију, која прати спровођење споразума. Уговорне стране делегирају исти број представника у комисији, уз обавезно учешће представника националних мањина. Предвиђено је да комисија доноси закључке на основу сагласности обеју страна, и овлашћена је да подноси владама обе земље препоруке везане за остваривање споразума. Комисија која је предвиђена овим споразумом још увек није образована.

- Споразум између Србије и Црне Горе и Републике Хрватске о заштити права српске и црногорске мањине у Републици Хрватској и хрватске мањине у Србији и Црној Гори

Чланом 16. наведеног споразума установљен је посебан Међувладин мешовити одбор, која прати спровођење споразума. Уговорне стране делегирају исти број представника у одбору, међу којима се налазе и представници мањина. Чланови одбора који су припадници мањина именују се на препоруку кровних координационих тела националних мањина. Одбор доноси одлуке усаглашавањем обеју страна, и овлашћен је да подноси владама обе земље препоруке везане за остваривање споразума. Комисија која је предвиђена овим споразумом је оформљена.

15.5. Учешће припадника националних мањина у извршној власти и управним органима

Будући да је у Републици Србији установљен парламентарни систем власти, учешће припадника националних мањина у извршној власти начелно је олакшано изменама изборног законодавства које је повећало могућности учешће странака које окупљају припаднике националних мањина у законодавној власти. Вреди подсетити и да је чланом 20. Закона о заштити права и слобода националних мањина утврђено је да се приликом запошљавања у јавним службама, укључујући полицију, води рачуна о националном саставу становништва, одговарајућој заступљености и о познавању језика којим се говори на подручју органа или службе.

Информације о активностима које је држава предузела за повећање присуства представника националних мањина у извршним органима могу се наћи у делу Извештаја у којем су садржани одговори на додатна питања Саветодавног комитета. Посебно треба указати да је Влада Републике Србије 12. маја 2006. године донела Закључак о мерама за повећање учешћа припадника националних мањина у органима државне управе, којим је предвиђено да ће Влада, непосредно и преко својих надлежних органа и служби, трајно предузимати мере ради повећања учешћа припадника националних мањина у државној управи. Служба за људска и мањинска права је, у координацији са Службом за управљање кадровима, утврдила план активности на имплементацији Закључка Владе Републике Србије о мерама за повећање учешћа припадника националних мањина у органима државне управе и предузела конкретне мере у циљу његове реализације.

У Републици Србији се предузимају посебне мере чији је циљ повећање ефикасног учешћа припадника националних мањина у појединим државним органима од посебног значаја за националне мањине.

Влада Републике Србије донела је августа 2007. године Уредбу о уређењу Координационог тела Србије за општине Прешево, Бујановац и Медвеђа, као тела које, између осталог, треба да обезбеди унапређење положаја националних мањина у тим општинама, а посебно интеграцију албанске националне мањине у друштвени живот Републике Србије. Координационо тело има председника, заменика председника и 6 потпредседника, а председници општина Прешево, Бујановац и Медвеђа су потпредседници по положају. У шири састав Координационог тела улазе представници ресорних министарстава и Службе за људска и мањинска права које именује Влада, а по положају, у шири састав улазе и председници и заменици председника скупштина општина Прешево, Бујановац и Медвеђа, заменици председника општина Прешево и Бујановац, као и представник ромске националне мањине кога именује Национални савет ромске националне мањине.

Извршно веће АП Војводине је 2. марта 2005. године донело Одлуку о образовању Савета за интеграцију Рома у АП Војводини, као повремених тела, које би пратило, сагледавало и давало мишљења о мерама и активностима које предузима Извршно веће и покрајински органи управе у процесу интеграције Рома у АП Војводини и остваривало сарадњу са Националним саветом ромске националне мањине. На седници савета одржаној у септембру 2007. године у Извршном већу АП Војводине образована је комисија за реализацију пројекта Покрајинског секретаријата за рад, запошљавање и равноправност полова, за подстицање запошљавања Рома у АП Војводини.

Један од приоритета Владе Републике Србије је интеграција и давање нових овлашћења ромској националној мањини. Република Србија је фебруара 2005. године приступила регионалној иницијативи «Декада укључења Рома». На основу релевантних домаћих и међународних докумената израђени су акциони планови у области образовања, запошљавања, становања, здравства, социјалне заштите, информисања, културе и медија, као и акциони планови који се односе на лична документа и специфичан положај жена. Влада Републике Србије је у буџету за 2006. годину определила средства за имплементацију акционих планова. Секретаријат за ромску националну стратегију Службе за људска и мањинска права, у чијем саставу су и припадници ромске националне мањине, иницирао је формирање радних група за акционе планове у оквиру ресорних министарстава, чији су основни задаци планирање приоритета, буџета, програма и праћење реализације.

15.6. Учешће припадника националних мањина у судској власти

Учешће припадника националних мањина у судској власти олакшано је посредством службене употребе језика и писама националних мањина у раду судова. Систематизацијом радних места у појединим судовима предвиђено је знање мањинских језика који су у службеној употреби на подручју месне надлежности суда.

15.7. Учешће припадника националних мањина у јавним пословима у пракси

Учешће припадника националних мањина у представничким телима, извршној и судској власти се остварује у пракси.

15.7.1. Учешће припадника националних мањина у представничким телима

Заступљеност припадника националних мањина у представничким телима се остварује у пракси, како на нивоу Републике, тако и на нивоу локалне самоуправе.

У Народној скупштини Републике Србије, од 250 посланика колико их по Уставу Скупштина броји, 10 посланика су припадници националних мањина који су чланови политичких странака које, углавном, окупљају припаднике националних мањина – 3 посланика су чланови Савеза војвођанских Мађара, 3 посланика су чланови Санџачке демократске партије, по један посланик је представник Уније Рома Србије и Ромске партије, а са по једним послаником су заступљени и Демократски савез Хрвата у Војводини, Бошњачка демократска странка Санџака и Партија за демократско деловање, која углавном окупља припаднике албанске националне мањине. Поједине од наведених странака су мандате освојиле применом мера афирмативне акције која је садржана у Закону о избору народних посланика, док су поједине странке посланичке мандате освојиле у коалицији са другим странкама. Осим посланика који су чланови политичких странака које окупљају припаднике националних мањина, у Народној скупштини Републике Србије има посланика, припадника националних мањина који су чланови грађанских странака, тако да је број припадника појединих националних мањина у Народној скупштини Републике Србије већи од броја посланика националних странака – нпр. 7 посланика су Мађари, 6 посланика су Бошњаци, 3 су Словаци, 1 је Румун, итд. Важно је нагласити да је у оквиру Народне скупштине Републике Србије формирана посебна посланичка група припадника националних мањина коју чине посланици Савеза војвођанских Мађара, Бошњачке демократске странке Санџака, Партије за демократско деловање и Уније Рома Србије. Припадници националних мањина су укључени у састав одбора Скупштине Србије. Одбором за међунационалне односе председава припадник словачке националне мањине, а Одбором за рад, борацка и социјална питања припадник бошњачке националне мањине. У оквиру Одбора за међунационалне односе формиран је пододбор за разматрање спровођења регионалног пројекта "Декада укључења Рома". У сталним делегацијама Народне скупштине Републике Србије у међународним парламентарним институцијама заступљени су и припадници националних мањина. Такође, један од потпредседника Народне скупштине Републике Србије припадник је бошњачке националне мањине.

У Скупштини Аутономне Покрајине Војводине, од 120 посланика колико их укупно има, 24 посланика су припадници мађарске националне мањине, 2 посланика су припадници словачке националне мањине, 1 посланик је припадник буњевачке националне мањине, итд. Такође, један од потпредседника Скупштине Аутономне Покрајине Војводине је припадник мађарске националне мањине, а један словачке националне мањине. Скупштина Аутономне Покрајине Војводине је

формирала 20 одбора, а један од њих је Одбор за међунационалне односе, који разматра предлоге аката и друга питања која се односе на остваривање међунационалних односа и права на образовање, културу, информисање припадника националних мањина, а председник Одбора је припадник мађарске националне мањине.

У представничким телима локалне самоуправе, према резултатима локалних избора у Републици Србији одржаних 2004. године, за одборнике је изабрано 698 припадника националних мањина, што износи 11,5 % у односу на укупан број одборника у Републици Србији.

Учешће припадника националних мањина у представничким телима локалне самоуправе (2004 год.)

НАЦИОНАЛНА МАЊИНА	БРОЈ ОДБОРНИКА Република Србија	Процент учешћа у укупном броју одборника (који је 6.634)
Албанци	66	0,99
Македонци	6	0,09
Румуни	25	0,38
Власи	22	0,33
Муслимани	3	0,05
Чеси	4	0,06
Бошњаци	148	2,2
Русини	14	0,21
Бугари	66	0,99
Мађари	234	3,53
Роми	20	0,30
Словаци	68	1,02
Хрвати	22	0,33
УКУПНО	698	11,5

Табела садржи податке о припадницима националних мањина који су изабрани за одборнике у представничким телима локалне самоуправе на локалним изборима одржаним 2004. године.²⁸

15.7.2. Учешће припадника националних мањина у извршној власти и управним органима

Учешће припадника националних мањина у извршној власти и органима управе се остварује у пракси.

У Влади Републике Србије један од министара је припадник бошњачке националне мањине, а одређени број државних секретара су такође припадници националних мањина.

У органима државне управе је за потребе вођења кадровске евиденције спроведена анонимна анкета, између осталог, и о националној припадности, али се

²⁸ Напомена: подаци за општине у којима су накнадно одржани ванредни избори нису обухваћени табелом.

велики број државних службеника није изјаснио о својој националној припадности. Ипак, у истој анкети, службеници су се изјаснили о матерњем језику и познавању језика, тако да доњи подаци могу да буду од значаја за сагледавање учешћа припадника и говорника мањинских језика у органима државне управе.

Подаци о говорницима и познавању мањинских језика у органима државне управе и службама Владе Републике Србије (2006. година):

Број запослених у институцијама извршне власти са познавањем мањинских језика			
Редни број	Институција	мањински језик	Укупан број запослених са познавањем овог језика
1	Министарство здравља		
	Укупан број запослених		353
		албански	1
		бугарски	1
		немачки	5
2	Министарство финансија		
	Укупан број запослених		214
		бугарски	1
		мађарски	1
		македонски	2
		немачки	27
		словачки	1
		хрватски	1
3	Министарство за капиталне инвестиције²⁹		
	Укупан број запослених		301
		албански	3
		бугарски	4
		мађарски	5
		македонски	6
		немачки	39
		румунски	5
		словачки	1
		хрватски	2
4	Министарство пољопривреде		
	Укупан број запослених		1000
		албански	9
		бугарски	10

²⁹ Министарство за капиталне инвестиције је постојало у доба анкете. Већина запослених је сада у Министарству инфраструктуре.

		мађарски	26
		македонски	16
		немачки	89
		румунски	10
		словачки	3
5	Министарство рада, запошљавања и социјалне политике		
	Укупан број запослених		548
		албански	4
		бугарски	3
		мађарски	4
		македонски	8
		немачки	68
		румунски	2
		русински	1
		словачки	2
		украјински	2
		чешки	1
6	Министарство трговине, туризма и услуга		
	Укупан број запослених		797
		албански	4
		бугарски	8
		мађарски	10
		македонски	7
		немачки	64
		румунски	5
		словачки	1
		украјински	1
		хрватски	1
7	Министарство рударства и енергетике		
	Укупан број запослених		55
		албански	1
		немачки	14
8	Министарство вера		
	Укупан број запослених		6
		немачки	1
9	Министарство за државну управу и локалну самоуправу		
	Укупан број запослених		67

		немачки	8
10	Министарство за економске односе са иностранством		
	Укупан број запослених		108
		мађарски	1
		немачки	7
11	Министарство културе		
	Укупан број запослених		58
		немачки	7
		чешки	1
12	Министарство за дијаспору		
	Укупан број запослених		38
		албански	2
		мађарски	1
		немачки	5
13	Управа за заједничке послове		
	Укупан број запослених		1014
		албански	2
		бугарски	2
		мађарски	1
		македонски	5
		немачки	46
		румунски	2
		словачки	2
		чешки	1

У анкети су службеницима Службе за људска и мањинска права били посебно понуђени одговори за бошњачки/босански и хрватски језик, тако да је број службеника који познаје ове језике далеко већи него у другим органима.

14	Служба за људска и мањинска права		
	Укупан број стално запослених и сарадника по уговору		55
		албански	3
		бошњачки/босански	55
		бугарски	4
		влашки	1
		македонски	15
		немачки	5
		ромски	6
		словачки	2
		украјински	3

	хрватски	55
	чешки	2

Подаци о учешћу припадника националних мањина у Министарству унутрашњих послова Републике Србије су достављени у одговорима на додатна питања које је Савет министара СЦГ доставио Саветодавном комитету у току првог циклуса извештавања. Доња табела садржи податке о променама у учешћу припадника националних мањина у полицијским управама на територији АП Војводине. Након тога, изложени су подаци о учешћу припадника националних мањина у организационим јединицама републичких органа на територији АП Војводине.

МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

Подаци за седам полицијских управа на територији АП Војводине (Нови Сад, Сремска Митровица, Панчево, Кикинда, Зрењанин, Суботица, Сомбор) Министарства унутрашњих послова Републике Србије, са укупно 7.251 запосленим.

Национална припадност	2005. година		2006. година		% у нац. структури становника у АПВ
	број	%	број	%	
Срби	6143	78,38%	5554	76,6%	65,05
Југословени	545	6,99%	492	6,76%	2,45
Мађари	453	5,81%	361	4,98%	14,28
Црногорци	235	3,02%	196	2,7%	1,75
Словаци	111	1,42%	95	1,31%	2,79
Хрвати	80	1,03%	69	0,95%	2,78
Македонци	47	0,6%	31	0,43%	0,58
Румуни	43	0,55%	35	0,48%	1,5
Русини	41	0,53%	24	0,33	0,77

РЕПУБЛИЧКИ ГЕОДЕТСКИ ЗАВОД

Подаци из Служби за катастар непокретности на подручју АП Војводине. Укупно је 343 запослених.

Национална припадност	број запослених	2006. година
Срби	208	65,8%
Мађари	35	11,1%
Југословени	7	2,2%
Војвођани	9	2,8%
Црногорци	12	3,8%
Словаци	10	3,2%
Хрвати	4	1,3%
Русини	6	1,9%

**МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ-УПРАВА ЦАРИНА
(Царинарнице и царинске испоставе са подручја АП Војводине)**

У царинарницама и царинским испоставама на подручју АП Војводине, по подацима добијеним од Управе царина, укупно је 818 запослених.

Национална припадност	број запослених	2006. година
Срби	663	18,1
Мађари	43	5,3
Југословени	37	4,5
Војвођани	3	0,4
Црногорци	31	3,8
Словаци	4	0,5
Хрвати	15	1,8
Румуни	4	0,5

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРАЊЕ

У Републичком заводу за здравствено осигурање – Покрајинском заводу Нови Сад, укупно је 493 запослених

Национална припадност	број запослених	2006. година
Срби	369	74,8
Мађари	38	7,7
Југословени	13	2,6
Војвођани	11	2,2
Црногорци	17	3,4
Словаци	10	2,0
Хрвати	11	2,2
Русини	5	1,0
неопредељени	6	1,2

**РЕПУБЛИЧКИ ФОНД ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ –
ФИЛИЈАЛА НОВИ САД**

Национална припадност	број запослених	2006. година
Срби	78	61,9
Мађари	2	1,6
Југословени	2	1,6
Војвођани	5	4,0
Црногорци	10	7,9
Словаци	1	0,8
Хрвати	2	1,6
неопредељени	7	5,6

РЕПУБЛИЧКИ ФОНД ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ САМОСТАЛНИХ ДЕЛАТНОСТИ

У Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање самосталних делатности, подручна јединица на територији АП Војводине, укупно је 47 запослених.

Национална припадност	број запослених	2006. година
Срби	33	70,2
Мађари	1	2,1
Војвођани	7	14,9
Црногорци	3	6,4
Хрвати	1	2,1
неопредељени	2	4,3

МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
(Окружни затвори и Казнено-поправни завод са територије АПВ)

У окружним затворима у Суботици, Новом Саду, Зрењанину и Панчеву и казнено поправним заводима у Сомбору и Сремској Митровици, према подацима добијеним од Министарства правде Републике Србије, Управе за извршење заводских санкција, укупно је 910 запослених.

Национална припадност	број запослених	2006. година
Срби	842	92,5
Мађари	16	1,8
Југословени	9	1,0
Војвођани	9	1,0
Црногорци	4	0,4
Словаци	4	0,4
Хрвати	1	0,1
Русини	7	0,8
неопредељени	11	1,2

НАЦИОНАЛНА СЛУЖБА ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

У подручним јединицама Националне службе за запошљавање Републике Србије, у Суботици, Новом Саду, Зрењанину, Панчеву, Сомбору, Кикинди и Сремској Митровици је укупно 456 запослених .

Национална припадност	број запослених	2006. година
Срби	362	79,4
Мађари	26	5,7
Румуни	7	1,5
Југословени	7	1,5
Војвођани	10	2,2
Црногорци	7	1,5
Словаци	11	2,4

Хрвати	11	2,4
Русини	4	0,9
неопредељени	5	1,1

У Извршном већу АП Војводине, од 18 чланова, 4 су припадници мађарске националне мањине и налазе се на функцијама секретара Секретаријата за прописе, управу и националне мањине, Секретаријата за образовање и културу, Секретаријата за приватизацију, предузетништво, мала и средња предузећа и Секретаријата за заштиту животне средине и одрживи развој. Такође, два од четири потпредседника Извршног већа су припадници мађарске националне мањине.

Податке о националној структури запослених у покрајинским органима управе садржи доња табела.

НАЗИВ ОРГАНА	Непозната припадност	Буњевац	Хрват	Мађар	Македонац	Муслиман	Немац	Ром	Румун	Русин	Словак	Украјинац	Укупно
ПС за архитектуру, урбанизам и градитељство	6												19
ПС за демографију, породицу и друштвену бригу о деци	1		1	2									15
ПС за енергетику и минералне сировине	10			2									23
ПС за финансије	24			1					1		1		84
ПС за информације	14			2									28
ПС за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу	11		1								1		22
ПС за науку и технолошки развој	6												13
ПС за образовање и културу	29		1	13					1		1		82
ПС за пољопривреду, водопривреду и шумарство	11		1	1									29
ПС за приватизацију, предузетништво, мала и средња предузећа	3			1									7
ПС за привреду	10			2									33
ПС за прописе, управу и националне мањине	15		3	10				1	5	4	7		62
ПС за рад, запошљавање и равноправност полова	7			2									19
ПС за спорт и омладину	7												19
ПС за заштиту животне средине	20			1								1	33

и одрживи развој													
ПС за здравство и социјалну политику	13	2	3	2		1				1			110
Секретаријат Извршног већа АПВ	14			1			1						34
Секретаријат за регионалну и међународну сарадњу	7									1			12
Служба за опште и заједничке полове покрајинских органа	46	1	5	12	1		1		2	1	3		311
Стручна служба за реализацију програма привредног развоја АПВ	2												4
Дирекција за робне резерве АПВ	11												13
Укупно	267	3	15	52	1	1	2	1	9	7	13	1	972
Процент	27.47	0.31	1.54	5.35	0.10	0.10	0.21	0.10	0.93	0.72	1.34	0.10	

Структура запослених у покрајинским органима на основу знања мањинских језика, јануар 2006. године

РБ	ОРГАН	ПАСИВНО	%	АКТИВНО	%	НЕМА	%	НЕПОЗНАТО	%	УКУПНО
1.	ПС за архитектуру, урбанизам и градитељство					19	100,00			19
2.	ПС за демографију, породицу и друштвену бригу о деци	1	6,67	3	20,00	11	73,33			15
3.	ПС за енергетику и минералне сировине			2	8,70	20	86,96	1	4,35	23
4.	ПС за финансије			6	7,14	75	89,29	3	3,57	84
5.	ПС за информације			5	17,86	23	82,14			28
6.	ПС за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу			3	13,64	18	81,82	1	4,55	22
7.	ПС за науку и технолошки развој	1	7,69			12	92,31			13
8.	ПС за	1	1,22	17	20,73	63	76,83	1	1,22	82

	образовање и культуру									
9.	ПС за пољопривреду, водопривреду и шумарство			5	17,24	24	82,76			29
10.	ПС за приватизацију, предузетништво, мала и средња предузећа			2	28,57	5	71,43			7
11.	ПС за привреду	1	3,03	4	12,12	28	84,85			33
12.	ПС за прописе, управу и националне мањине			33	53,23	29	46,77			62
13.	ПС за рад, запошљавање и равноправност полова			2	10,53	17	89,47			19
14.	ПС за спорт и омладину			1	5,26	16	84,21	2	10,53	19
15.	ПС за заштиту животне средине и одрживи развој	4	12,12	1	3,03	26	78,79	2	6,06	33
16.	ПС за здравство и социјалну политику	4	3,64	10	9,09	94	85,45	2	1,82	110
17.	Секретаријат Извршног већа АПВ	1	2,94	5	14,71	27	79,41	1	2,94	34
18.	Секретаријат за регионалну и међународну сарадњу			4	33,33	8	66,67			12
19.	Служба за опште и заједничке полове покрајинских органа	10	3,22	22	7,07	275	88,42	4	1,29	311
20.	Стручна служба за реализацију програма привредног развоја АПВ					4	100,00			4
21.	Дирекција за робне резерве АПВ					10	76,92	3	23,08	13
	УКУПНО	23	2,37	125	12,86	804	82,72	20	2,06	972

Припадници националних мањина заступљени су у извршној власти на нивоу локалне самоуправе, а налазе се и на функцијама председника општина, и то: Мађари (Бачка Топола, Бачки Петровац, Мали Иђош, Суботица, Ада, Кањижа, Сента), Бошњаци (Нови Пазар, Тутин, Сјеница, Пријепоље) и Албанци (Бујановац, Прешево).

Подаци о говорницима и познавању мањинских језика у органима локалне самоуправе доступни су само за територију АП Војводине. Подаци су из децембра 2004. године.

Структура запослених на основу матерњег језика у јединицама локалне самоуправе на територији АП Војводине

ОПШТИНА	бугарски	хрватски	хрватско-српски	мађарски и хрватски	мађарски и немачки	мађарски и српски	мађарски	македонски	немачки	нема података	остали	ромски	румунски и српски	румунски	русињски	словачки и српски	словачки	српско-хрватски	украјински	УКУПНО
Град Нови Сад							28			1	1	1			3		8	3		673
Општина Ада							41													50
Општина Алибунар	1						2							31			2			94
Општина Апатин							7													70
Општина Бач							1										5			47
Општина Бачка Паланка							1										5			135
Општина Бачка Топола							54													80
Општина Бачки Петровац																	33			43
Општина Бечеј							41											2		90
Општина Бела Црква					1			1						1						39
Општина Беочин		1															2			63
Општина Чока							40													60
Општина Инђија						1	1										1			101
Општина Ириг							5													49
Општина Кањижа						1	71													74
Општина Кикинда						1	7		1								1			136
Општина Ковачица							8							9			37			82
Општина Ковин						1	8							5						110
Општина Кула							8			1					15				2	92
Општина Мали Иђош						1	20													30
Општина Нова Црња							7													34
Општина Нови Бечеј							11	1												61
Општина Нови Кнежевац							1													23
Општина Озаци						1	5								2		4			78
Општина Опово																				13
Општина Панчево							9	4		1			1	2			6			298
Општина Пећинци										2										66
Општина Пландиште							5	1						2	1		2			50
Општина Рума							1			1										119
Општина Сечањ							4													72
Општина Сента							77													87
Општина Сомбор							20	1						1				1		117
Општина Србобран						2	6													46
Општина Сремска Митровица		2							1									1		180
Општина Сремски Карловци																				37
Општина Стара Пазова								1		1							15	1		130
Општина Суботица		10	1	1		6	13 8			1					1		2	11		275

Општина Темерин						1	21										1					68	
Општина Тител							1																51
Општина Врбас							8									10							104
Општина Вршац						2	7	3		1				2	0								174
Општина Жабаљ																1							64
Општина Житиште		1				1	7			1					5								89
Општина Зрењанин							45			7					1							13	322
УКУПНО	1	14	1	1	1	18	716	13	1	17	1	1	3	91	33	1	136	19	2			4676	

15.7.3. Учешће припадника националних мањина у судској власти

Заступљеност припадника националних мањина у судској власти се остварује у пракси. Будући да се у раду судова остварује службена употреба мањинских језика, у судовима су вршене анкете о матерњем језику судија, на основу којих се донекле може стећи и увид у националну структуру, односно учешће припадника мањина у судској власти.

Податке о матерњим језицима судија општинских судова (који су се приликом анкете изјаснили за предложене језике) садржи доња табела.

Назив органа	Број судија	Матерњи језик							
		српски	мађарски	словачки	румунски	русински	хрватски	албански	бугарски
Општински суд Ада	3		3						
Општински суд Алибунар	6	2		1	2				
Општински суд Апатин	5	5							
Општински суд Бачка Паланка	14	13	1						
Општински суд Бачка Топола	9	6	3						
Општински суд Бечеј	8	6	2						
Општински суд Бела Црква	6	6							
Општински суд Инђија	10	10							
Општински суд Кањижа	5	1	4						
Општински суд Кикинда	14	14							
Општински суд Ковин	7	7							
Општински суд Ковачица	6	1		3	2				
Општински суд Кула	6								

Општински суд Нови Бечеј	6	6							
Општински суд Нови Кнежевац	5	4	1						
Општински суд Нови Сад	87	67	1	1	1				
Општински суд Озаци	5	4		1					
Општински суд Панчево	30	26	1	2	1				
Општински суд Рума	18	18							
Општински суд Сента	7	3	4						
Општински суд Шид	7	7							
Општински суд Сомбор	22	10	1			1			
Општински суд Сремска Митровица	18	18							
Општински суд Стара Пазова	8	8							
Општински суд Суботица	34	24	5						
Општински суд Темерин	4	3	1						
Општински суд Тител	4	3	1						
Општински суд Вршац	14	13			1				
Општински суд Врбас	10	9	1						
Општински суд Зрењанин	33	28	5						
Општински суд Босилеград	5	-							5
Општински суд Бујановац	9	8						1	
Општински суд Димитровград	4	1							3
Општински суд Прешево	5	2						3	
УКУПНО	434	333	34	8	7	1	0	4	8

Националну структуру носилаца правосудних функција у окружним судовима на територији АП Војводине, по подацима из августа 2006. године, показује доња табела.

Рб	НАЗИВ ОРГАНА	Број носилаца правосудне функције	Национална структура												
			Србин	Црногорац	Мађар	Словак	Румун	Русин	Хрват	Бугевац	Војвођанин	Југословен	неопредељен	неће да се изјасни	Друга припадност
1	Окружни суд Нови Сад	27	19	1	1			1			2	2	1		
2	Окружни суд Панчево	13	12												1
3	Окружни суд Сомбор	9	6												
4	Окружни суд Сремска Митровица	15	15												
5	Окружни суд Суботица	12	4		3									5	
6	Окружни суд Зрењанин	13	12												
	Укупно	89	68	1	4	0	0	1	0	0	2	2	1	5	1
	%		76,4	1,1	4,5	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	2,2	2,2	1,1	5,6	1,1

Националну структуру судија у општинским судовима у АП Војводини приказује следећа табела.

Рб	НАЗИВ ОРГАНА	Број судија	НАЦИОНАЛНА СТРУКТУРА													
			Србин	Црногорац	Мађар	Словак	Румун	Русин	Хрват	Буњевац	Војвођанин	Југословен	неопредељен	неће да се изјасни	Друга припадност	
1	Општински суд Ада	3			3											
2	Општински суд Алибунар	6	2			1	2									1
3	Општински суд Апатин	5	3	1								1				
4	Општински суд Бачка Паланка	14	12		1											1
5	Општински суд Бачка Топола	9	6		3											
6	Општински суд Бечеј	8	5		2								1			
7	Општински суд Бела Црква	6	6													
8	Општински суд Инђија	10	10													
9	Општински суд Кањижа	5	1		4											
10	Општински суд Кикинда	14	13		1											
11	Општински суд Ковин	7	6												1	
12	Општински суд Ковачица	6	1			3	2									
13	Општински суд Кула	6	3	2											1	
14	Општински суд Нови Бечеј	6	2		2							1	1			
15	Општински суд Нови Кнежевац	5	4		1											
16	Општински суд Нови Сад	87	59	1	1	1	1		1				4	17	2	
17	Општински суд Озаци	5	4			1										
18	Општински суд Панчево	30	22		1	2	2					1		1	1	
19	Општински суд Рума	18	18													
20	Општински суд Сента	7	2		4											
21	Општински суд Шид	7	7													
22	Општински суд Сомбор	22	8	3	1				1							
23	Општински суд Сремска Митровица	18	18													
24	Општински суд Стара Пазова	8	7													1
25	Општински суд Суботица	34	16	2	5					5		1	1	1	2	1
26	Општински суд Темерин	4	2		1											1
27	Општински суд Тител	4	3		1											

28	Општински суд Вршац	14	11				1				1	1			
29	Општински суд Врбас	10	4	5	1										
30	Општински суд Зрењанин	33	27		5						1				
	УКУПНО	411	282	14	37	8	8	1	6	0	3	5	7	22	8
	%		68.6	3.4	9.0	1.9	1.9	0.2	1.5	0.0	0.7	1.2	1.7	5.4	1.9

Податке о националној структури судија у трговинским судовима на територији АП Војводине показује доња табела.

Рб	НАЗИВ ОРГАНА	Број носилаца правосудне функције	Национална структура												
			Србин	Црногорац	Мађар	Словак	Румун	Русин	Хрват	Буњевац	Војвођанин	Југословен	неопредељен	неће да се изјасни	Друга припадност
1	Трговински суд Нови Сад	17	16									1			
2	Трговински суд Панчево	7	5					1							1
3	Трговински суд Сомбор	6	4			1								1	
4	Трговински суд Сремска Митровица	8	6	1								1			
5	Трговински суд Суботица	8	1		3	1						1	1	1	
6	Трговински суд Зрењанин	10	8			1						1			
	Укупно	56	40	1	5	1	1	0	0	0	0	4	2	2	0
	%		71,4	1,8	8,9	1,8	1,8	0,0	0,0	0,0	0,0	7,1	3,6	3,6	0,0

Члан 16.

Стране уговорнице ће се уздржати од мера које мењају сразмеру становништва у областима насељеним припадницима националних мањина, а имају за циљ ограничавање права и слобода које произлазе из принципа уграђених у ову Оквирну конвенцију.

16.1. Спречавање мера које мењају однос становништва

Устав Републике Србије чланом 78, који се односи на забрану насилне асимилације, забрањује предузимање мера које би проузроковале вештачко мењање националног састава становништва на подручјима где припадници националних мањина живе традиционално и у значајном броју.

Закон о заштити права и слобода националних мањина у члану 22. забрањује мере које мењају однос становништва у областима насељеним националним мањинама и које отежавају уживање и остваривање права припадника националних мањина. За разлику од члана 16. Оквирне конвенције који уговорним странама намеће обавезу да се *уздрже* од мера које мењају однос становништва у областима насељеним националним мањинама, Устав Републике Србије и Закон о заштити права и слобода националних мањина такве мере *забрањују*.

Тумачењем одредбе члана 78. Устава Републике Србије и члана 22. Закона о заштити права и слобода националних мањина може се закључити да у складу са чланом 16. Оквирне конвенције, *не забрањују све мере* које за последицу имају или могу да имају промену односа становништва (понекад су такве мере просто неизбежне), *већ само оне које вештачки, неприродно мењају национални састав становништва, односно потичу од јавне власти и које отежавају уживање и остваривање права припадника националних мањина.*

Према одредби Закона о заштити права и слобода националних мањина, да би мере које мењају однос становништва у областима које су насељене припадницима националних мањина биле забрањене, *није потребно да постоји вољни елемент који је предвиђен чланом 16. Оквирне конвенције, односно није потребно да се такве мере предузимају са циљем да се постигне ограничавање права и слобода припадника мањина. За забрану мера које мењају однос становништва у областима које су насељене припадницима националних мањина је довољна објективна опасност да се њиховом применом отежа уживање или остваривање права.*

У правном систему Републике Србије, мало је мањинских права чије је уживање и остваривање условљено бројношћу националних мањина и њиховом учешћу у укупном броју становника Републике Србије или неког подручја на којем се то право остварује. Од учешћа мањина у укупном броју становника Републике Србије или јединица локалне самоуправе, зависи право на обраћање државним органима на матерњем језику и право да се на свом језику добије одговор на представке, предлоге и петиције (2% учешћа у укупном броју становника) и службену употребу језика и писма (15% учешћа у броју становника јединице локалне самоуправе). Извесне мере које би јавна власт предузела, а које би мењале однос становништва у појединим случајевима објективно не би могле да угрозе

остваривање мањинских права, тим пре што се не може нарушити уживање и остваривање појединих од тих права која су посредством института стечених права задржана на снази, уколико су стечена на основу прописа који су се примењивали до ступања на снагу Закона о заштити права и слобода националних мањина. Тако је службена употреба мањинских језика која је постојала у доба доношења Закона о заштити права и слобода националних мањина задржана независно од процента учешћа припадника националне мањине у броју становника јединице локалне самоуправе. У том смислу, било каква промена у броју становника у јединицама локалне самоуправе не би могла да утиче на службену употребу језика и писма која је постојала у доба доношења Закона, па чак и да је број припадника мањине чији је језик у службеној употреби био мањи од 15% или је током времена опао испод тог процента, независно од узрока који су довели до смањења учешћа припадника националне мањине у укупном броју становника на том подручју.

Штавише, нови Устав Републике Србије у члану 20. став 2. усваја начело према коме се и при ограничавању људских и мањинских права достигнут ниво мањинских права не може смањивати. Територијално регулисање подручја која су насељена националним мањинама се није мењало од шездесетих година двадесетог века. Од промена 2000. године, избори на свим нивоима спроведени су по пропорционалном систему у једној изборној јединици тако да није било етнички мотивисаног дискриминисаног геримандеринга. Треба указати да су поједина решења у изборним законима промењена у циљу олакшаног учешћа припадника мањина у представничким телима (видети коментар члана 15).

У Републици Србији је било и још има примера насељавања становништва које за последицу има одређену промену етничког односа становништва у областима насељеним припадницима националних мањина. Такве мере не утичу на права мањинских заједница и њихових припадника. Реч је било о насељавању избеглица и интерно расељених лица, који су се услед ратних дејстава, доселили на територију Југославије из бивших република СФР Југославије (сада суверених држава) или са територије АП Косово и Метохија. Посебно треба истаћи да се повратници по основу потписаних споразума о реадмисији, најчешће враћају у места свог ранијег пребивалишта или се насељавају у економски развијенијим областима. Држава размештај лица која припадају тој категорији није планирала нити предузимала са циљем ограничавања права и слобода националних мањина.

Члан 17.

1. Стране уговорнице се обавезују да не ометају право припадника националних мањина да оснивају и одржавају слободне и мирољубиве прекограничне контакте са лицима која законито бораве у другим државама, посебно оним с којима имају заједнички етнички, културни, језички или верски идентитет или заједничко културно наслеђе.

2. Стране уговорнице се обавезују да не ометају право припадника националних мањина да учествују у активностима невладиних организација, како на националном тако и на међународном нивоу.

Став 1.

17.1. Право на одржавање слободних и мирољубивих прекограничних контаката

Право припадника националних мањина да оснивају и одржавају слободне и мирољубиве контакте преко границе са лицима која законито бораве у другим државама, посебно са онима са којима имају заједнички етнички, културни, језички или верски идентитет или заједничко културно наслеђе утврђено је, пре свега, Уставом.

Устав Републике Србије чланом 80. гарантује право припадницима националних мањина на несметане везе и сарадњу са сународницима изван територије Републике Србије.

Закон о заштити права и слобода националних мањина у члану 6. такође утврђује да припадници националних мањина имају право да слободно заснивају и одржавају мирољубиве односе унутар Републике Србије и ван њених граница с лицима која законито бораве у другим државама, посебно са онима са којима имају заједнички етнички, културни, језички и верски идентитет или заједничко културно наслеђе. Одредбом из става 2. истог члана предвиђено је да држава може предвидети олакшице у циљу остваривања овог права.

Сарадња припадника мањина са лицима која законито бораве у другим државама, а имају исти етнички, културни, језички или верски идентитет се остварује и посредством културно-просветних удружења припадника мањина. Веома разгранате међународне контакте и сарадњу са сународницима у свету имају национални савети националних мањина и матице националних мањина.

Управо у циљу одржавања контаката и у оквиру међудржавне сарадње уведена је пракса да у званичној делегацији Владе Републике Србије приликом посета матичним државама националних мањина буду и представници националних савета националних мањина.

Став 2.

17.2. Право на оснивање и учествовање у раду невладиних организација

Право припадника националних мањина да оснивају невладине организације и учествују у раду таквих организација следи из оних прописа који регулишу оснивање и рада удружења грађана, а који се под једнаким условима односе на све грађане, па тако и на припаднике мањина. Поред тога, посебно је утврђено њихово право да оснивају посебне културне, уметничке и научне установе, друштва и удружења, о чему је било речи у коментару остваривања члана 5. Оквирне конвенције. Разуме се да се то право односи и на учествовање у раду невладиних организација и на међународном плану.

Члан 18.

1. Стране уговорнице ће настојати да, тамо где је то потребно, закључе билатералне и мултилатералне споразуме са другим државама, посебно суседним државама, како би осигурале заштиту припадника односних националних мањина.

2. Тамо где је то релевантно, стране уговорнице ће предузети мере за подстицај прекограничне сарадње.

18.1. Билатерални споразуми

Република Србија је, страна уговорница билатералних споразума о заштити националних мањина са Мађарском, Румунијом, Македонијом и Хрватском. Споразумима је предвиђено формирање међувладиних мешовитих комисија, које су до сада формиране са Мађарском и Хрватском. У току су преговори о формирању мешовитих комисија са Македонијом и Румунијом. Билатерални споразуми о културној и просветној сарадњи, које је до сада закључила Република Србија, доприносе побољшању и унапређењу добросуседских и пријатељских односа међу државама (видети члан 1. Извештаја).

Члан 19.

Стране уговорнице се обавезују да ће поштовати и примењивати принципе уграђене у постојећу Оквирну конвенцију намећући, тамо где је то потребно, само она ограничења, рестрикције или одступања која су предвиђена међународним правним инструментима, посебно Конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода у мери у којој су она релевантна за права и слободе које проистичу из поменутих принципа.

19.1. Ограничења права

Устав Републике Србије у члану 20. став 1. одређује да људска и мањинска права зајемчена Уставом *могу законом бити ограничена* ако ограничење допушта Устав, у сврхе ради којих га Устав допушта, у обиму неопходном да се уставна сврха ограничења задовољи у демократском друштву и без задирања у суштину зајемченог права. Члан 20. став 2. одређује да се достигнути ниво људских и мањинских права не може смањивати, док став 3. истог члана одређује дужност за све државне органе, а нарочито судове, да при ограничавању људских и мањинских права воде рачуна о суштитни права које се ограничава, важности сврхе ограничења, природи и обиму ограничења, односу ограничења са сврхом ограничења и о томе да ли постоји начин да се сврха ограничења постигне мањим ограничењем права.

Осим ограничења људских права, Устав Републике Србије чл. 200. и 201. предвиђа и могућност одступања од људских и мањинских права *у доба ванредног и ратног стања*. Мере одступања од људских и мањинских права у доба ванредног стања и ратног стања прописује Народна скупштина Републике Србије. Ако Народна скупштина није у могућности да се састане за време ванредног стања мере одступања прописује Влада Републике Србије уредбом уз супотпис председника Републике, односно у доба ратног стања мере одступања заједно утврђују председник Републике, председник Народне скупштине и председник Владе. Члан 202. Устава одређује да је то одступање дозвољено само у обиму у којем је то неопходно и да те мере одступања нису дозвољене у погледу зајамчених уставних права на слободу мисли, вероисповести, приговор савести, слободу изражавања националне припадности, забрану изазивања расне, националне и верске мржње, забрану насилне асимилације, итд.

Изложена решења која омогућавају ограничење и дерогацију појединих права су у складу са релевантним међународно-правним документима. Посебан значај за спровођење овог члана има одредба члана 18. став 3. Устава која предвиђа да се уставне одредбе тумаче у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење.

Члан 20.

У вршењу права и слобода која произлазе из принципа уграђених у ову Оквирну конвенцију, сваки припадник националне мањине поштоваће националне законе и права других посебно припадника већине или других, националних мањина.

20.1. Поштовање националног законодавства и права других

Законом о заштити права и слобода националних мањина, чланом 7. став 1. предвиђено је да је забрањена злоупотреба Законом предвиђених права, која је усмерена на насилно рушење уставног поретка, нарушавање територијалне целокупности Републике Србије, зајемчених слобода и права човека и грађанина и изазивање националне, расне и верске нетрпеливости и мржње. Ставом 2. истог члана утврђено је да се права која су предвиђена Законом не смеју користити ради испуњења циљева који су супротни начелима међународног права или су уперени против јавне безбедности, морала или здравља људи. Члан 7. став 3. Закона о заштити права и слобода националних мањина прецизира да остваривање права која су гарантована Законом не може утицати на дужности и одговорности које проистичу из држављанства.

У Републици Србији није било случајева да је остваривање права која припадници националних мањина уживају на основу Оквирне конвенције самостално или у заједници са другима нарушило права припадника већинске нације, припадника других мањина или странаца који живе у Србији.

Члан 21.

Ништа садржано у овој Оквирној конвенцији неће се тумачити да значи право ангажовања у некој активности или вршењу неког дела супротно основним принципима међународног права, а посебно сувереној једнакости, територијалном интегритету и политичкој равноправности држава.

Члан 22.

Ништа садржано у овој Оквирној конвенцији неће се тумачити тако да представља ограничење или одступање од било којих људских права и основних слобода које могу бити осигуране законима било које стране уговорнице или било којим другим споразумом чија је она потписница.

Члан 23.

Права и слободе које произлазе из принципа уграђених у ову Оквирну конвенцију уколико су предмет одговарајуће одредбе у Конвенцији за заштиту људских права и основних слобода или у пратећим протоколима, сматраће се сагласним тим одредбама.

У Уставним и законским решењима није било промена које се односе на имплементацију чланова 21, 22. и 23. Оквирне конвенције за заштиту националних мањина у односу на први Извештај.

Члан 30.

1. Свака држава може у време потписивања или депоновања својих инструмената ратификације, прихватања, одобравања или приступања одредити територију или територије за чије је међународне односе одговорна, а на које ће се ова Оквирна конвенција примењивати.

2. Свака држава може касније, изјавом упућеном генералном секретару Савета Европе, проширити примену ове Оквирне конвенције на било коју другу територију наведену у изјави. У односу на ту територију, Оквирна конвенција ступиће на снагу првога дана у месецу након истека периода од три месеца од датума пријема те изјаве од стране генералног секретара.

3. Свака изјава дата у складу са претходна два параграфа може за било коју територију одређену у таквој изјави, бити повучена обавештењем упућеним Генералном секретару. Повлачење ће ступити на снагу првог дана у месецу након истека периода од три месеца од датума пријема таквог обавештења од стране Генералног секретара.

30.1. Територијална примена

У Првом извештају о спровођењу Оквирне конвенције који је СР Југославија поднела 2002. истакнуто је да приликом депоновања ратификационих инструмената није одређена територија на којој се примењује Оквирна конвенција и да се, у том смислу, Оквирна конвенција примењује на читавој територији СР Југославије. Извештај изричито садржи изјаву да од стационирања снага КФОР-а на Косову и Метохији на основу Резолуције 1244 СБ та покрајина Републике Србије *de facto* није под контролом домаћих власти и да, у том смислу, органи власти у Републици Србији не спроводе одредбе Оквирне конвенције на територији АП Косова и Метохије.

Од подношења Првог извештаја о спровођењу Оквирне конвенције у СР Југославији, Савет Европе и УНМИК закључили су Споразум о техничким аранжманима у вези са Оквирном конвенцијом. Споразумом је изричито предвиђено да „УНМИК у своје име и у име привремених институција самоуправе потврђује да ће њихове надлежности бити вршене у складу са принципима садржаним у Оквирној конвенцији“.³⁰ Штавише, Споразумом се предвиђа истоветан систем извештавања као и за остале стране уговорнице Оквирне конвенције. Уважавајући улогу коју УНМИК администрација на основу Резолуције

---

³⁰ У оригиналу члан 1. Споразума гласи: UNMIK affirms on behalf of itself and the Provisional Institutions of Self-Government that their respective responsibilities will be exercised in compliance with the principles contained in the Framework Convention.

1244 има на Косову и Метохији и високо ценећи заштиту националних мањина у складу са принципима садржаним у Оквирној конвенцији, као и улогу Саветодавног комитета и Комитета министара у надгледању спровођења Конвенције, треба ипак истаћи да се у случају закључивања Споразума између УНМИК-а и Савета Европе, од стране уговорних страна пренебрегла чињеница да Конвенција предвиђа да стране уговорнице могу да буду само државе. Заштита и промовисање мањинских права која је нужна на Косову и Метохији и чији бенефицијар треба да буду припадници националних мањина традиционално присутних на Косову и Метохији (Турци, Горанци, Роми, итд) не сме да буде чинилац потискивања суверених права Републике Србије на Косову и Метохији, баш као што ни оправдано интересовање међународне заједнице и међународних организација под чијим окриљем су усвојени најзначајнији међународни уговори о заштити људских и мањинских права о тешком положају Срба на Косову и Метохији не мора да имплицира да су Срби на Косову и Метохији национална мањина у сопственој држави.³¹

---

³¹ као што се чини у Извештају који је о спровођењу Конвенције поднела УНМИК администрација – стр. 43 Извештаја

ДЕО ТРЕЋИ

III. ОДГОВОРИ НА ПИТАЊА САВЕТОДАВНОГ КОМИТЕТА ОКВИРНЕ КОНВЕНЦИЈЕ

1. ИНФОРМАЦИЈЕ О САСТАВУ, ПРОЦЕДУРАМА ИМЕНОВАЊА, ФУНКЦИЈИ И ОВЛАШЋЕЊИМА СЛУЖБЕ ЗА ЉУДСКА И МАЊИНСКА ПРАВА

Служба за људска и мањинска права Владе Републике Србије формирана је 8. јуна 2006. Службу је формирала Влада Републике Србије својом Уредбом. Према члану 2. Уредбе о оснивању Службе за људска и мањинска права, Служба обавља стручне послове који се односе на: заштиту и унапређење људских и мањинских права; учешће у припреми прописа о људским и мањинским правима; праћење усаглашености домаћих прописа с међународним уговорима и другим међународноправним актима о људским и мањинским правима и иницирање измена домаћих прописа; заступање Републике Србије пред Европским судом за људска права; подношење извештаја о спровођењу међународних уговора о људским и мањинским правима ако је то њима предвиђено; одговоре на појединачне представке међународним телима чију је надлежност прихватила Република Србија; положај националних мањина које живе на територији Републике Србије и остваривање мањинских права; успостављање веза националних мањина с матичним државама; положај и остваривање надлежности националних савета националних мањина; предлагање Министарству финансија да одобри потребна буџетска средства која су потребна за текуће трошкове рада националних савета националних мањина, као и средства која су потребна за спровођење пројеката националних савета националних мањина. Према ставу 2. истог члана Уредбе, Служба припрема за Владу акте којима се надзире, усмерава и усклађује рад министарстава и посебних организација који усклађују домаће прописе с међународним уговорима и другим међународноправним актима о заштити људских и мањинских права, док према ставу 3. истог члана Уредбе, Служба пружа стручну и техничку подршку Савету Републике Србије за националне мањине и обавља послове за потребе Фонда за националне мањине који су предвиђени прописима којима се уређује делатност Фонда. Служба може да обавља и друге послове везане за људска и мањинска права које јој Влада повери. Члан 3. Уредбе о оснивању службе за људска и мањинска права предвиђа да Службом руководи директор Службе, кога поставља Влада на пет година, на предлог председника Владе. Према ставу 2. члана 3. Уредбе, Директор Службе је одговоран Влади и председнику Владе, док је према ставу 4. истог члана Уредбе, директор Службе по положају секретар Савета Републике Србије за националне мањине. Члан 4. Уредбе предвиђа да директор Службе има заменика, кога сам предлаже, а кога поставља Влада на пет година. Заменик директора Службе, према ставу 2. члана 4. Уредбе, помаже директору Службе у оквиру овлашћења која му он одреди и замењује га ако је одсутан или спречен. Заменик директора Службе је по положају заступник Републике Србије пред Европским судом за људска права. Члан 5. Уредбе о оснивању Службе за људска и мањинска права предвиђа да директор Службе има помоћнике, које поставља Влада на пет година, на његов предлог. Према Правилнику о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места Служба садржи три сектора, један одсек и једну групу односно: Сектор за

правне и опште послове, Сектор за међународну сарадњу, Сектор за националне мањине, припрему прописа и извештаја о спровођењу конвенција, Одсек за нестала лица, Група за послове заступања Републике Србије пред Европским судом за људска права. У Сектору за правне и опште послове образоване су уже унутрашње јединице: Одсек за правне, стручне и административне послове и Група за финансијско-материјалне послове, у Сектору за националне мањине, припрему прописа и извештаја о спровођењу конвенција образовани су Одсек за унапређење људским и мањинских права и спровођење конвенција и Одсек за националне мањине. Са преузимањем посла од Министарства за људска и мањинска права, преузети су и послови Секретаријата за националну ромску стратегију који учествује као унутрашња организациона јединица Службе у обављању послова из делокруга Службе који се односе на ромску националну мањину и њене припаднике. Канцеларија у Бујановцу, која је основана при Министарству за људска и мањинска права, наставља да ради као унутрашња јединица Службе, према делокругу Службе и њеном правилнику.

2. ИНФОРМАЦИЈЕ О САСТАВУ, ПРОЦЕДУРАМА ИМЕНОВАЊА, ФУНКЦИЈИ И ОВЛАШЋЕЊИМА САВЕТА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ

Чланом 2. Уредбе о образовању Савета Републике Србије за националне мањине предвиђено је да Савет: 1. потврђује националне симболе, знамења и празнике националних мањина, на предлог националних савета националних мањина (у даљем тексту: национални савети); 2. разматра нацрте закона и других прописа значајних за остваривање права националних мањина и о томе даје мишљење Влади; 3. прати и разматра стање остваривања права националних мањина у Републици Србији и стање међунационалних односа у Републици Србији; 4. предлаже мере за унапређење пуне и делотворне равноправности припадника националних мањина и разматра мере које у те сврхе предложе други органи и тела; 5. прати остваривање сарадње националних савета са надлежним органима Републике Србије, аутономних покрајина и општина, градова и града Београда; 6. разматра услове за рад националних савета; 7. разматра остваривање међународних обавеза у погледу остваривања права припадника националних мањина у Републици Србији и међународну сарадњу националних савета и 8. врши и друге послове одређене законом. Према члану 3. Уредбе о образовању Савета Републике Србије за националне мањине, чланови Савета су председник Владе, министар за државну управу и локалну самоуправу, министар културе, министар просвете, министар вера, министар правде и министар унутрашњих послова, као представници Владе, председници националних савета образованих у складу са Законом о заштити права и слобода националних мањина и председник Савеза јеврејских општина Србије, који има положај као председник националног савета. Према ставу 2. истог члана, председник Владе је председник Савета. Члан 4. Уредбе предвиђа да кад Савет у своме раду доноси одлуке, одлука је донесена већином гласова свих представника Владе и већином гласова свих председника националних савета.

3. ДА ЛИ ЈЕ ОДСУСТВО МИНИСТАРСТВА КОЈЕ БИ СЕ БАВИЛО МАЊИНСКИМ ПРАВИМА ИМАЛО УТИЦАЈ НА ТРЕТИРАЊЕ ОВИХ ПИТАЊА НА НИВОУ ДРЖАВНЕ ПОЛИТИКЕ?

Према члану 123. Устава Републике Србије, Влада Републике Србије утврђује и води политику. Према члану 136. став 1. Устава Републике Србије послове државне управе обављају министарства и други органи државне управе одређени законом, док се према ставу 2. истог члана Устава, послови државне управе и број министарстава одређују законом. Законом о државној управи предвиђено је да послови државне управе обухватају: учествовање у обликовању политике Владе, праћење стања, извршавање закона, других прописа и општих аката, инспекцијски надзор, старање о јавним службама, развојни послови и остали стручни послови. У организационом смислу, министарства и органи управе у њиховом саставу првенствено врше извршне и са њима повезане стручне послове, док се службе, у које спада и Служба за људска и мањинска права, баве стручним пословима који су од значаја за више министарстава. Према члану 31. став 1. Закона о Влади Републике Србије, Влада уредбом оснива службе за стручне или техничке послове за своје потребе или за послове заједничке за све или више органа државне управе, и прописује њихово уређење и делокруг. Имајући у виду да је према Уредби о оснивању Службе за људска и мањинска права та Служба, између осталог, надлежна да учествује у припреми прописа о људским и мањинским правима и да припрема за Владу акте којима се надзире, усмерава и усклађује рад министарстава и посебних организација који усклађују домаће прописе с међународним уговорима и другим међународноправним актима о заштити људских и мањинских права, јасно је да одсуство министарства које би се бавило мањинским правима није имало утицај на третирање ових питања на нивоу државне политике. Изложени закључак је јаснији уколико се сагледа да према Уредби о образовању савета Републике Србије за националне мањине, Савет у чијем су саставу и председници националних савета националних мањина учествује у креирању политике Владе, између осталог, кроз надлежност да разматра нацрте закона и других прописа значајних за остваривање права националних мањина и о томе даје мишљење Влади, да прати и разматра стање остваривања права националних мањина у Републици Србији и стање међунационалних односа у Републици Србији, као и да предлаже мере за унапређење пуне и делотворне равноправности припадника националних мањина и разматра мере које у те сврхе предложе други органи и тела. Да одсуство министарства које би се бавило мањинским правима нема утицаја на третирање тих питања на нивоу државне политике најбоље сведочи упоређивање надлежности у области мањинских права и унапређења положаја националних мањина некадашњег Министарства за људска и мањинска права Србије и Црне Горе са надлежностима Службе за људска и мањинска права Владе Републике Србије и Савета Републике Србије за националне мањине у тој области које је садржано у доњој табели.

Надлежности Министарства за људска и мањинска права СЦГ	Надлежности Службе за људска и мањинска права Владе Републике Србије	Надлежности Савета Републике Србије за националне мањине
1. Послови који се односе на	1. Стручни послове који се	1. Прати и разматра стање

<p>остваривање и праћење Уставном повељом државне заједнице Србија и Црна Гора, Повељом о људским и мањинским правима и грађанским слободама, међународним уговорима и законима зајемчених права националних мањина.</p>	<p>односе на заштиту и унапређење људских и мањинских права; стручни послови који се односе на положај националних мањина које живе на територији Републике Србије и остваривање мањинских права.</p>	<p>остваривања права националних мањина у Републици Србији и стање међунационалних односа у Републици Србији.</p>
<p>2. Послови који се односе на праћење стања и предлагање мера за унапређење правног система у области права националних мањина сагласно међународно-правним актима у тој области и координирање рада са органима држава чланица на спровођењу и поштовању међународних конвенција о заштити људских и мањинских права.</p>	<p>2. Стручни послови који се односе на учешће у припреми прописа о људским и мањинским правима; праћење усаглашености домаћих прописа с међународним уговорима и другим међународноправним актима о мањинским правима и иницирање измена домаћих прописа; припрема за Владу акте којима се надзире, усмерава и усклађује рад министарстава и посебних организација који усклађују домаће прописе с међународним уговорима и другим међународноправним актима о заштити мањинских права.</p>	<p>2. Предлаже мере за унапређење пуне и делотворне равноправности припадника националних мањина и разматра мере које у те сврхе предложе други органи и тела; разматра остваривање међународних обавеза у погледу остваривања права припадника националних мањина у Републици Србији.</p>
<p>3. Подношење извештаја о спровођењу међународних уговора о људским и мањинским правима када је то предвиђено одредбама међународних уговора.</p>	<p>3. Подношење извештаја о спровођењу међународних уговора о људским и мањинским правима ако је то њима предвиђено.</p>	<p>3. Разматра остваривање међународних обавеза у погледу остваривања права припадника националних мањина у Републици Србији.</p>
<p>4. Послови који се односе на успостављање веза националних мањина са матичним државама.</p>	<p>4. Стручни послови који се односе на успостављање веза националних мањина с матичним државама.</p>	<p>4. Разматра међународну сарадњу националних савета.</p>
	<p>5. Стручни послови који се односе на положај и остваривање надлежности националних савета националних мањина; предлагање Министарству финансија да одобри буџетска средства која су потребна за текуће трошкове рада националних савета националних мањина, као и средства која су потребна за спровођење пројеката националних савета националних мањина.</p>	<p>5. Прати остваривање сарадње националних савета са надлежним органима Републике Србије, аутономних покрајина и општина, градова и града Београда; и разматра услове за рад националних савета.</p>
<p>5. Други послови утврђени законима, ратификованим</p>	<p>6. Обавља и друге послове везане за мањинска права које</p>	<p>6. Врши и друге послове одређене законом.</p>

споразумима и другим правним актима у области људских и мањинских права.	јој Влада повери.	
--	-------------------	--

Једина разлика која постоји између надлежности бившег Министарства за људска и мањинска права СЦГ са једне, и Службе за људска и мањинска права Владе Републике Србије и Савета за националне мањине Републике Србије, са друге стране састоји се у вођењу регистра националних савета националних мањина. Будући да је вођење регистра и уписивање националних савета у Регистар националних савета посао који по својој правној природи спада у извршавање закона, Служба и Савет за националне мањине нису могли да буду надлежни за ту врсту послова. Након формирања Владе Републике Србије и доношења новог Закона о министарствима у мају 2007. предвиђено је да Министарство за државну управу и локалну самоуправу обавља послове државне управе који се односе на вођење Регистра националних савета националних мањина.

4. САДАШЊИ ПРАВНИ СТАТУС ПОВЕЉЕ О ЉУДСКИМ И МАЊИНСКИМ ПРАВИМА

Повеља о људским и мањинским правима и грађанским слободама била је један од уставних аката државне заједнице Србија и Црна Гора. Повељу је усвојила Савезна скупштина СР Југославије на седници Већа грађана од 28. фебруара 2003. године и на седници Већа република од 28. фебруара 2003. године. Престанком постојања државне заједнице услед отцепљења Републике Црне Горе из државне заједнице, Република Србија је постала независна држава у којој је и даље на снази био Устав донесен 1990. У октобру 2006. грађани Републике Србије усвојили су на референдуму нови Устав Републике Србије. Нови Устав у већини одредби које су посвећене мањинским правима садржи истоветна решења која су била садржана и у Повељи о људским и мањинским правима и грађанским слободама СЦГ, истовремено предвиђајући у члану 20. став 2. да се достигнути ниво мањинских права не може смањивати. Штавише, нови Устав у погледу мањинских права садржи и значајне новине којих није било у Повељи о људским и мањинским правима и грађанским слободама СЦГ. У том смислу, може се истаћи да је ниво мањинских права која су била загарантована Повељом о људским и мањинским правима и грађанским слободама СЦГ очуван и унапређен, иако је Повеља формалноправно престала да важи престанком постојања државе чији је уставни акт била. Очување и унапређење нивоа мањинских права која су била загарантована Повељом о људским и мањинским правима и грађанским слободама СЦГ посредством одредби новог Устава Републике Србије може се сагледати упоређивањем одредби Повеље и новог Устава које је садржано у доњој табели.

Повеља о људским и мањинским правима и грађанским слободама СЦГ	Устав Републике Србије
<u>Члан 47. став 2.</u>	<u>Члан 75. став 1.</u>
Припадници националних мањина имају индивидуална и колективна	Припадницима националних мањина, поред права која су

права, права која остварују појединачно или у заједници с другима, у складу са законом и међународним стандардима.	Уставом зајемчена свим грађанима, јемче се додатна, индивидуална или колективна права. Индивидуална права остварују се појединачно, а колективна у заједници са другима, у складу са Уставом, законом и међународним уговорима.
<u>Члан 47. став 3.</u> Колективна права подразумевају да припадници националних мањина, непосредно или преко својих изабраних представника, учествују у процесу одлучивања или одлучују о појединим питањима која су везана за њихову културу, образовање, информисање и употребу језика и писма, у складу са законом.	<u>Члан 75. став 2.</u> Путем колективних права припадници националних мањина, непосредно или преко својих представника, учествују у одлучивању или сами одлучују о појединим питањима везаним за своју културу, образовање, обавештавање и службену употребу језика и писма, у складу са законом.
<u>Члан 47. став 4.</u> Ради остваривања права на самоуправу у области културе, образовања, информисања и службене употребе језика и писма, припадници националне мањине могу изабрати своје националне савете, у складу са законом.	<u>Члан 75. став 3.</u> Ради остварења права на самоуправу у култури, образовању, обавештавању и службеној употреби језика и писма, припадници националних мањина могу изабрати своје националне савете, у складу са законом.
<u>Члан 48.</u> Јемчи се слобода изражавања националне припадности. Нико није дужан да се изјашњава о својој националној припадности.	<u>Члан 47.</u> Изражавање националне припадности је слободно. Нико није дужан да се изјашњава о својој националној припадности.
<u>Члан 49. став 1.</u> Припадницима националних мањина јемчи се равноправност пред законом и једнака законска заштита.	<u>Члан 76. став 1.</u> Припадницима националних мањина јемчи се равноправност пред законом и једнака законска заштита.
<u>Члан 49. став 2.</u> Забрањена је било каква дискриминација по основу припадности националној мањини.	<u>Члан 76. став 2.</u> Забрањена је било каква дискриминација због припадности националној

	мањини.
<u>Члан 49. став 3.</u> Неће се сматрати дискриминацијом они прописи, мере и акције које су усмерене на обезбеђивање права припадника националних мањина, када се налазе у неједнаком положају, да би им се омогућило пуно уживање права под једнаким условима.	<u>Члан 76. став 3.</u> Не сматрају се дискриминацијом посебни прописи и привремене мере које Република Србија може увести у економском, социјалном, културном и политичком животу, ради постизања пуне равноправности између припадника националне мањине и грађана који припадају већини, ако су усмерене на уклањање изразито неповољних услова живота који их посебно погађају.
<u>Члан 50.</u> Забрањена је насилна асимилација припадника националних мањина. Државе чланице и државна заједница Србија и Црна Гора дужне су да заштите припаднике националних мањина од сваке акције усмерене ка таквој асимилацији.	<u>Члан 78. став 1. и 2.</u> Забрањена је насилна асимилација припадника националних мањина. Заштита припадника националних мањина од сваке радње усмерене ка њиховој насилној асимилацији уређује се законом.
<u>Члан 51.</u> Забрањено је и кажњиво свако изазивање и подстицање националне, расне, верске или друге неравноправности, као и изазивање и распиривање националне, расне, верске и друге мржње и нетрпељивости.	<u>Члан 49.</u> Забрањено је и кажњиво свако изазивање и подстицање расне, националне, верске или друге неравноправности, мржње и нетрпељивости.
<u>Члан 52. став 1. ал. 1.</u> Припадници националних мањина имају право на изражавање, чување, неговање, развијање и јавно испољавање националне и етничке, културне и верске посебности.	<u>Члан 79.</u> Припадници националних мањина имају право на изражавање, чување, неговање, развијање и јавно изражавање националне, етничке, културне и верске посебности.
<u>Члан 52. став 1. ал. 2.</u> Припадници националних мањина имају право на употребу својих	<u>Члан 79.</u> Припадници националних мањина имају право на

симбола на јавним местима.	употребу својих симбола на јавним местима.
<u>Члан 52. став 1. ал. 3.</u> Припадници националних мањина имају право на слободну употребу свог језика и писма.	<u>Члан 79.</u> Припадници националних мањина имају право на коришћење свог језика и писма.
<u>Члан 52. став 1. ал. 4.</u> Припадници националних мањина имају право да у срединама са значајном мањинском популацијом, државни органи воде поступак и на језику националне мањине која чини значајни део популације.	<u>Члан 79.</u> Припадници националних мањина имају право да у срединама где чине значајну популацију, државни органи, организације којима су поверена јавна овлашћења, органи аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе воде поступак и на њиховом језику.
<u>Члан 52. став 1. ал. 5.</u> Припадници националних мањина имају право на школовање на свом језику у државним установама.	<u>Члан 79.</u> Припадници националних мањина имају право на школовање на свом језику у државним установама и установама аутономних покрајина.
<u>Члан 52. став 1. ал. 6.</u> Припадници националних мањина имају право на оснивање приватних образовних установа на свим нивоима.	<u>Члан 79.</u> Припадници националних мањина имају право на оснивање приватних образовних установа.
<u>Члан 52. став 1. ал. 7.</u> Припадници националних мањина имају право да сопствено име и презиме користе на свом језику.	<u>Члан 79.</u> Припадници националних мањина имају право да на своме језику користе своје име и презиме.
<u>Члан 52. став 1. ал. 8.</u> Припадници националних мањина имају право да у срединама са значајном мањинском популацијом, традиционални локални називи, имена улица и насеља, као и топографске ознаке буду исписани и на језику мањине.	<u>Члан 79.</u> Припадници националних мањина имају право да у срединама где чине значајну популацију, традиционални локални називи, имена улица, насеља и топографске ознаке буду исписане и на њиховом језику.

<p><u>Члан 52. став 1. ал. 11.</u></p> <p>Припадници националних мањина имају право на потпуно и непристрасно информисање на свом језику, укључујући право на изражавање, примање, слање и размену информација и идеја.</p>	<p><u>Члан 79.</u></p> <p>Припадници националних мањина имају право на потпуно, благовремено и непристрасно обавештавање на свом језику, укључујући и право на изражавање, примање, слање и размену обавештења и идеја.</p>
<p><u>Члан 52. став 1. ал. 11.</u></p> <p>Припадници националних мањина имају право да оснивају сопствена средства јавног информисања.</p>	<p><u>Члан 79.</u></p> <p>Припадници националних мањина имају право на оснивање сопствених средстава јавног обавештавања.</p>
<p><u>Члан 53.</u></p> <p>Припадници националних мањина имају право на оснивање просветних и културних организација и удружења, чије је финансирање добровољно.</p> <p>Организацијама и удружењима припадника националних мањина се признаје посебна улога у остварењу права припадника националних мањина.</p>	<p><u>Члан 80. став 1. и 2.</u></p> <p>Припадници националних мањина могу да оснивају просветна и културна удружења, која добровољно финансирају.</p> <p>Република Србија признаје просветним и културним удружењима националних мањина посебну улогу у остваривању права припадника националних мањина.</p>
<p><u>Члан 54.</u></p> <p>Припадници националних мањина имају право да остварују несметане везе и да сарађују са својим сународницима који су ван територије државне заједнице Србија и Црна Гора.</p>	<p><u>Члан 80. став 3.</u></p> <p>Припадници националних мањина имају право на несметане везе и сарадњу са сународницима изван територије Републике Србије.</p>
<p><u>Члан 55. став 1. и 2.</u></p> <p>Обавеза је држава чланица да, где год је то потребно, усвајају одговарајуће мере за унапређење пуне и ефективне равноправности између припадника националне мањине и оних који припадају већини, у свим областима економског, социјалног, политичког и културног живота.</p> <p>Мере из става 1. овог члана, када то буде потребно, предвиђају уклањање изразито неповољних услова живота који посебно погађају припаднике одређене.</p>	<p><u>Члан 76. став 3.</u></p> <p>Не сматрају се дискриминацијом посебни прописи и привремене мере које Република Србија може увести у економском, социјалном, културном и политичком животу, ради постизања пуне равноправности између припадника националне мањине и грађана који припадају већини, ако су усмерене на уклањање изразито неповољних услова живота који их посебно.</p>

националне мањине.	погађају.
<u>Члан 55. став 3.</u> Државна заједница Србија и Црна Гора у оквиру надлежности утврђених Уставном повељом и државе чланице гарантују припадницима националних мањина право да, равноправно са осталим грађанима, учествују у вођењу јавних послова, укључујући право гласања и кандидовања за носиоце јавних функција.	<u>Члан 77. став 1.</u> Припадници националних мањина имају, под истим условима као остали грађани, право да учествују у управљању јавним пословима и да ступају на јавне функције.
<u>Члан 56.</u> У области образовања, културе и информисања државна заједница Србија и Црна Гора и државе чланице подстичу дух толеранције и међукултурног дијалога и предузимају ефикасне мере за унапређење узајамног поштовања, разумевања и сарадње међу свим људима који живе на њеној територији, без обзира на њихов етнички, културни, језички или верски идентитет.	<u>Члан 81.</u> У области образовања, културе и информисања Србија подстиче дух толеранције и међукултурног дијалога и предузима ефикасне мере за унапређење узајамног поштовања, разумевања и сарадње међу свим људима који живе на њеној територији, без обзира на њихов етнички, културни, језички или верски идентитет.
<u>Члан 52. став 1. ал. 9.</u> Припадници националних мањина имају право на одређен број мандата у скупштини државе чланице и Скупштини Србије и Црне Горе, полазећи од принципа непосредне репрезентације, сагласно законима држава чланица.	<u>Члан 100. став 2.</u> У Народној скупштини обезбеђују се равноправност и заступљеност представника националних мањина, у складу са законом.
<u>Члан 52. став 1. ал. 10.</u> Припадници националних мањина имају право на одговарајућу заступљеност у јавним службама, органима државне власти и локалне самоуправе.	<u>Члан 180. став 4.</u> У аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе у којима живи становништво мешовитог националног састава, омогућује се сразмерна заступљеност националних мањина у скупштинама, у складу са законом.

	<p><u>Члан 77. став 2.</u></p> <p>При запошљавању у државним органима, јавним службама, органима аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе води се рачуна о националном саставу становништва и одговарајућој заступљености припадника националних мањина.</p>
<p>_____</p>	<p><u>Члан 78. став 3.</u></p> <p>Забрањено је предузимање мера које би проузроковале вештачко мењање националног састава становништва на подручјима где припадници националних мањина живе традиционално и у значајном броју.</p>

5. ИНФОРМАЦИЈЕ О ЗНАЧАЈНИЈИМ ПРОМЕНАМА У ВЕЗИ СА УСТАВНОМ ЗАШТИТОМ НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА НАКОН УСВАЈАЊА НОВОГ УСТАВА СРБИЈЕ

Уколико се пажљивије сагледа горња табела може се доћи до закључка да нова уставна решења у погледу мањинских права почивају делом на одредбама, односно начелима Мале повеље (нпр. изричито гарантовање права на удруживање припадника мањина, право на сарадњу са сународницима у иностранству, право на употребу симбола, забрана насилне асимилације, службена употреба језика и писма, итд) тако да доношење новог Устава Републике Србије, у сфери мањинских права, представља како одржавање нивоа права стечених након демократских промена, тако и даљи развој јер нови Устав садржи и одредбе којих није било у Повељи о људским и мањинским правима и грађанским слободама (нпр. забрану вештачког мењања националног састава становништва на подручјима где припадници националних мањина живе традиционално и у значајном броју, омогућавање сразмерне заступљености националних мањина у скупштинама аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе у којима живи становништво мешовитог националног састава, итд). У Закључку свог Мишљења о Уставу Србије Европска комисија за демократију путем права (Венецијанска комисија) истакла је да „Устав садржи бројне позитивне елементе, укључујући и... детаљан списак основних права“.³² Нови Устав предвиђа и делотворнији систем уставносудске заштите људских права посредством института уставне жалбе коју претходни устав Републике Србије из 1990. није предвиђао, а која, за време постојања државне заједнице Србија и Црна Гора, није била делотворно правно средство пред Судом

³² Видети Мишљење бр. 405/2006 од 19.03.2007. – CDL-AD(2007)004

Србије и Црне Горе. У члану 170. нови Устав предвиђа да се уставна жалба може изјавити против појединачних аката или радњи државних органа или организација којима су поверена јавна овлашћења, а којима се повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободе зајемчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства за њихову заштиту.

6. ДА ЛИ СУ И НА КОЈИ НАЧИН ПРЕДСТАВНИЦИ НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА БИЛИ УКЉУЧЕНИ У ПРОЦЕС ИЗРАДЕ УСТАВА?

Устав Републике Србије усвојен је 2006. године, након шеснаест година важења претходног Устава. За време важења претходног Устава, у стручној и политичкој јавности биле су честе расправе и трибине о потреби измене појединих решења која је тај устав садржавао, односно о потреби доношења потпуно новог Устава. У таквим расправама и дебатама учествовали су и стручњаци из реда националних мањина, као и политичке странке које окупљају припаднике националних мањина. Усвајање Повеље о људским и мањинским правима и грађанским слободама Србије и Црне Горе означило је у извесном смислу напуштање решења садржаних у Уставу Републике Србије из 1990. године нарочито у сфери мањинских права и њихове заштите и било је широко прихваћено од стране политичких представника националних мањина. Нови Устав Републике Србије, као што је истакнуто, у сфери мањинских права, одржава ниво права стечених након демократских промена, али представља и даљи развој јер садржи и одредбе којих није било у Повељи о људским и мањинским правима и грађанским слободама. У доба пред усвајање Устава, председник Владе Републике Србије у својству председника Савета Републике Србије за националне мањине, образложио је председницима националних савета решења која у области мањинских права садржи нови Устав. У референдумској кампањи за усвајање новог Устава Републике Србије поједини национални савети националних мањина изричито су позвали припаднике мањине које представљају да у својству грађана подрже нови устав, односно да на референдуму гласају за усвајање новог Устава.

7. САДАШЊИ ПРАВНИ СТАТУС ЗАКОНА О ЗАШТИТИ ПРАВА И СЛОБОДА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА

Закон о заштити права и слобода националних мањина је након престанка постојања државне заједнице Србија и Црна Гора постао закон Републике Србије. Штавише, и за време постојања државне заједнице на основу одредбе члана 64. став 2. Уставне повеље која је предвиђала да ће се закони Савезне Републике Југославије изван послова Србије и Црне Горе примењивати као закони држава чланица, до доношења нових прописа од стране држава чланица, осим закона за које скупштина државе чланице одлучи да се не примењује, поједине одредбе Закона о заштити права и слобода националних мањина примењиване су као законске норме Републике Србије и од стране органа Републике Србије. У том смислу, треба истаћи да је Влада Републике Србије, за време постојања државне заједнице СЦГ, 16.9.2004. године усвојила Уредбу о образовању Савета Републике

Србије за националне мањине на основу члана 18. Закона о заштити права и слобода националних мањина.

8. НОВИЈА ЗАКОНСКА РЕШЕЊА И РАЗВОЈ У ВЕЗИ СА САВЕТИМА ЗА НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ И ПЛАНОВИ ЗА НОВЕ ЗАКОНЕ

Закон о заштити права и слобода националних мањина није прецизно одредио надлежности националних савета националних мањина у области образовања, културе, информисања и службене употребе језика и писма. Појединим законским и подзаконским актима који су усвојени након доношења Закона о заштити права и слобода националних мањина, а који регулишу поједине области друштвеног живота од значаја за националне мањине, донекле су утврђене надлежности националних савета националних мањина (нпр. Законом о основама система образовања и васпитања, Одлуком о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писма АП Војводине, итд). Ипак, такво нормативно регулисање није довољно и несумњиво је да постоји потреба да се материја надлежности националних савета националних мањина прецизно и кодификовано законски уреди, нарочито након доношења новог Устава Републике Србије који је конституционализовао право припадника мањина да изаберу националне савете који су носиоци самоуправе националних мањина у области образовања, културе, информисања и службене употребе језика и писма. Изложени став се *a fortiori* односи на материју избора националних савета који се према важећим решењима садржаним у прелазним и завршним одредбама Закона о заштити права и слобода националних мањина бирају у складу са подзаконским актом који уређује само прве и евентуалне ванредне изборе националних савета националних мањина.

Полазећи од својих овлашћења, Служба за људска и мањинска права Владе Републике Србије, након усвајања новог Устава Републике Србије, сачинила је у новембру 2006. радну верзију нацрта закона о изборима и овлашћењима националних савета националних мањина и упутила га координацији националних савета на мишљење. Служба за људска и мањинска права, посредством Канцеларије Савета Европе у Београду, упутила је радну верзију нацрта закона на мишљење и стручњацима Савета Европе. У организацији Службе за људска и мањинска права и Канцеларије Савета Европе у Београду је 24. маја 2007. одржан Округли сто о предложеним решењима на којем је своју стручну оцену радне верзије нацрта закона изложио и г. Хофман, експерт Савета Европе. Након формирања нове Владе Републике Србије, послове у вези са припремом нацрта закона о изборима и овлашћењима националних савета преузело је Министарство за државну управу и локалну самоуправу које је у октобру 2007. формирало посебну радну групу коју, осим представника Министарства, сачињавају независни експерти и представници Секретаријата за законодавство Републике Србије и Службе за људска и мањинска права Владе Републике Србије. Основни задатак радне групе је да полазећи од постојећих радних верзија које су понуђене стручној и политичкој јавности, сачини текст који ће се упутити националним саветима на мишљење.

9. СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ О ИСТРАГАМА, ПРОЦЕСУИРАЊИМА И ПРЕСУДАМА У ВЕЗИ СА ЕТНИЧКИ МОТИВИСАНИМ КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА, КЛАСИФИКОВАНИ ПО ГОДИНИ, РЕГИОНУ И НАЦИОНАЛНОЈ МАЊИНИ

У правном поретку Републике Србије кривичним делима која су етнички мотивисана могу се, према Кривичном законикау сматрати изазивање националне, расне и верске мржње и нетрпељивости (члан 317), повреда равноправности грађана (члан 128), повреда слободе изражавања националне или етничке припадности и културе (члан 130), расна дискриминација (члан 387). Осим кривичних дела, поједина дела која су етнички мотивисана могу да буду и прекршајне природе, уколико не испуњавају биће кривичног дела предвиђено КЗ-ом. У Републици Србији води се стална евиденција о свим инцидентима у којима су учесници припадници различитих националности, или који су проузроковани на штету припадника националних мањина, односно који у најширем смислу могу да изазову сумњу о етничким мотивима, чак иако се у каснијој истрази или кривичном поступку докаже да дела нису била етнички мотивисана.

**Преглед
евидентираних инцидената извршених на територији Републике Србије
у 2006. години који у најширем смислу могу да изазову сумњу о етничким
мотивима**

	тотал	ОД ТОГА <u>У ВОЈВОДИНИ</u>	У СРБИЈИ, <u>ОСИМ ВОЈВОДИНЕ</u>
Сви евидентирани догађаји	276	162	114
Физички напади	20	5, и то на штету: 4 Мађара (2 од Срба, 1 од Рома и 1 од НН лица); 1 Рома (од НН лица).	15, и то на штету: 1 Горанца (од НН лица); 10 Рома (6 од Срба, 4 од НН лица); 2 Србина (1 од Рома, 1 од Албанца); 1 католичке часне сестре (од НН лица); 1 израелског држављанина (од Србина и Американца).
Међусобне туче	7	1 туча српских и мађарских припадника.	6, између: 2 Албанца и Срба; 2 Рома и Срба; 2 Муслимана и Срба.
Вербални сукоби	36	23, и то на штету: 5 Мађара (4 од Срба, 1 од Хрвата); 6 Срба (3 од Мађара, 3 од Хрвата); 4 Албанца (3 од Срба, 1 од НН лица); 2 Рома (од Срба); 3 Хрвата (од Срба);	13, и то на штету: 6 Срба (од 3 Албанца, 2 Муслимана, 1 НН лица); 3 Рома (од 1 Србина и 2 НН лица); 3 Муслимана (од 2 Србина, 1 НН лица); 1 лица црнопуте расе.

		1 Муслимана (од Југословена); 1 Турчина (од Србина); 1 Словака (од Србина).	
Анонимне претње	4	4, и то на штету: 2 Хрвата (од НН лица); 1 Србина (од НН лица); 1 Јеврејина (од НН лица).	/
Оштећење гробова и сл.	17	16, од тога: 7 на католичком гробљу; 6 на православном гробљу; 2 на мешовитом гробљу; 1 на евангелистичком гробљу.	1 од тога: 1 на католичком гробљу.
Скрнављење верских објеката	25	14, од тога на штету: 6 мањих верских заједница; 6 Римокатоличке цркве; 1 Српске православне цркве; 1 Словачко-евангелистичке.	11, од тога на штету: 6 мањих верских заједница; 1 Римокатоличке цркве; 2 Српске православне цркве; 1 Исламске верске заједнице; 1 Јеврејске синагоге.
Оштећење албанских објеката	22	22	/
Оштећење ромских објеката	4	/	4
Оштећење осталих објеката	3	2	1
Прекривање табли са називом насељеног места	5	5	/
Пароле, симболи и сл.	130	67 случајева усмерених против: 7 Албанаца; 3 Муслимана; 1 Бугарина; 4 Мађара; 8 Рома; 10 Хрвата; 2 Јеврејина; 3 Србина; 1 Турчина; 1 Рома и Албанаца; 1 Јевреја и Мађара. 18 нацистичких обележја; 2 расистичка; 1 истицање НДХ; 5 остало.	63 случаја усмерена против: 5 Албанаца; 6 Муслимана; 4 Србина; 2 Румуна; 5 Хрвата; 4 Јеврејина; 9 Рома; 1 Влаха; 1 Јеврејина и Рома. 14 нацистичких обележја; 4 расистичка; 6 остало; 2 усмерено против верских слобода.
Остали случајеви нетрпељивости	3	3	/

Државни органи су били ангажовани на расветљавању наведених случајева. Доња табела садржи преглед предузеих мера поводом претходно наведених инцидената.

П р е г л е д
покрнутих и остварених мера у вези са инцидентима у Републици Србији
у 2006. години

Предузете мере	тотал	ОД ТОГА <u>У ВОЈВОДИНИ</u>	У СРБИЛИ, <u>ОСИМ ВОЈВОДИНЕ</u>
Поднете кривичне пријаве	93	68 поднетих кривичних пријава	25 поднетих кривичних пријава
Структура кривичних дела	/	19 уништења и оштећења туђе ствари из члана 212. КЗ; 27 изазивања националне, расне и верске мржње из члана 317. КЗ; 1 удруживање ради противуставне делатности из члана 319. КЗ; 2 лаке телесне повреде из члана 122. КЗ; 2 угрожавања оруђем у тучи или свађи из члана 124. КЗ; 1 ометање овлашћеног лица из члана 23. ЗОЈРМ; 1 спречавање службеног лица из члана 322. (4) КЗ; 1 угрожавање безбедности из члана 138. КЗ; 1 лажно пријављивање из члана 334. КЗ; 13 повреда гроба из члана 354. КЗ.	2 уништење и оштећење туђе ствари из члана 212. КЗ; 16 изазивања националне, расне и верске мржње из члана 317. КЗ; 1 удруживање ради противуставне делатности из члана 319. КЗ; 1 повреда угледа народа и етничких група СЦГ из члана 174. КЗ; 2 лаке телесне повреде из члана 122. КЗ; 1 тешка телесна повреда из члана 121. КЗ; 1 изазивање опште опасности из члана 278. КЗ; 1 насилничко понашање из члана 344. КЗ.
Расветљено кривичних дела	45	27, и то за: 7 уништења и оштећења туђе ствари (члан 212. КЗ); 13 изазивања националне, расне и верске мржње (члан 317. КЗ); 1 удруживање ради противуставне делатности (члан 319. КЗ); 1 лака телесна повреда (члан 122. КЗ); 2 угрожавања оруђем у тучи (члан 124. КЗ); 1 спречавање службеног лица (Члан 322. (4) КЗ); 1 ометање овлашћеног лица (члан 23 ЗОЈРМ); 1 лажно пријављивање (члан 334. КЗ).	18, и то за: 12 изазивања националне, расне и верске мржње (члан 317. КЗ); 1 повреда угледа народа и етничких група СЦГ (члан 174. КЗ); 1 тешка телесна повреда (члан 121. КЗ); 2 лаке телесне повреде (члан 122. КЗ); 1 насилничко понашање (члан 344. КЗ); 1 повреда гроба (члан 354. КЗ). (НАПОМЕНА: Односи се на Војводину, али МУП податак приказује изван Покрајине)
Приведено лица	33	9	24

Задржано лица	16	1	15
Лишено слободе	9	1	8
Бр. пријављених лица	80	42	38
Национална припадност извршилаца кривичних дела		32 Србина; 4 Мађара; 2 Румуна; 1 Хрват; 3 лица се нису национално изјаснила; Поред наведеног у помоћни уписник заведено је 25 кривичних пријава (24 против НН лица и једна против познатог извршиоца), због 26 кривичних дела, по <u>приватној тужби</u> и то: 25 уништења и оштећења туђе имовине 1 ситна крађа, утаја и превара Од тога је расветљено једно кривично дело, извршено на штету лица албанског порекла, извршено у октобру 2006.године од стране једног Србина	28 Срба; 5 Муслимана; 2 Рома; 2 Албанца; 1 амерички држављанин;
Прекршајне пријаве	41	15 пријава	26 пријава
Национална припадност извршилаца прекршаја		16 Срба 4 Мађара 6 Хрвата 1 Југословен 27 УКУПНО	36 Срба 12 Рома 13 Муслимана 9 Албанаца 70 УКУПНО

Служба за људска и мањинска права Владе Републике Србије израдила је упоредни преглед оваквих инцидената и догађаја у 2006. години и за права четири месеца 2007.године. На основу тога, израђена је посебна табела:

Приказ броја	2006. година	јануар-април 2007.	однос 2006/2007 (прва 4 месеца)
--------------	--------------	--------------------	------------------------------------

инцидената	Војводина (162 случаја)	изван Војводине (114 случајева)	total (276)	Војводина (71 случај)	изван Војводине (58 случаја)	total (129)	Војводина 45%	изван Војводине 51%	total 48%
Физички напади	5	15	20	2	15	17	20%	100%	85%
Међусобне туче	1	6	7	1	4	5	100%	65%	70%
Анонимне претње	4	/	4	1	/	1	25%	/	25%
Вербални сукоби	23	13	36	8	7	15	35%	55%	45%
Оштећење гробних места	16	1	17	5	2	7	32%	150%	40%
Оштећење верских места	14	11	25	16	7	23	115%	65%	90%
Оштећење албанских објеката	22	/	22	4	/	4	17%	/	17%
Оштећење ромских објеката	/	4	4	/	3	3	/	75%	75%
Оштећење осталих објеката	2	1	3	1	1	2	50%	100%	65%
Пароле, симболи	64	66	130	30	17	47	45%	27%	52%
Префарбавање табли	5	/	5	/	/	/	0	/	0
Остали случајеви	3	/	3	3	2	5	100%	200%	165%
Предузете мере									
Кривичне пријаве	68	25	93	44	13	57	62%	55%	57%
	Осим ових пријава, поднето је још 25 кривичних пријава по приватној тужби. Расветљено је једно кривично дело.			Поред тога, поднето је још 7 кривичних пријава по приватној тужби. Даље, против 2 службеника полиције у Београду покренут је дисциплински поступак, као и против једног службеног лица у Врбасу уз кривичну пријаву.					
Расветљена кривична дела			45			34			75%
Приведено лица			33			8			23%

Задржано лица		16		5		33%
Лишено слободе		9		5		55%
Број пријављених лица		80		36		45%
	<u>национална припадност извршилаца кривичних дела:</u>		<u>национална припадност извршилаца кривичних дела:</u>			
	- Срби (60)		- Срби (25)			
	- Муслимани (5)		- Словаци (3)			
	- Роми (2)		- Муслимани (1)			
	- Албанци (2)		- Мађари (4)			
	- Мађари (4)		- Роми (2)			
	- Румуни (2)		- Турци (1)			
	- Хрвати (1)					
	- Американци (1)					
Поднете прек. пријаве	15 26 41		10 14 24		<u>65%</u>	<u>55%</u>
	<u>национална припадност извршилаца прекршајних дела:</u>		<u>национална припадност извршилаца прекршајних дела:</u>			<u>60%</u>
	- Срби (52)		- Срби (38)			
	- Роми (12)		- Албанци (2)			
	- Муслимани (13)		- Муслимани (2)			
	- Албанци (9)		- Роми (30)			
	- Хрвати (6)		- Мађари (1)			
	- Мађари (4)					
	- Југословени (1)					

10. АКТИВНОСТИ НА ПОЉУ УНАПРЕЂИВАЊА ПРИСУСТВА ПРЕДСТАВНИКА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА У ИЗВРШНИМ ОРГАНИМА

У периоду од подношења Првог извештаја о остваривању Оквирне конвенције у СР Југославији, власти Републике Србије предузеле су значајне кораке на унапређивању присуства припадника националних мањина у органима државне власти. У том смислу треба истаћи да су у јануару 2004. усвојене измене Закона о избору народних посланика којима је укинут изборни цензус за странке које окупљају припаднике националних мањина чиме је олакшано учешће припадника националних мањина у законодавној власти и чиме су створене боље могућности за учешће припадника националних мањина у органима извршне власти. Штавише, поједини сектори извршне власти у којима број припадника националних мањина није био задовољавајући, предузели су активности на његовом повећању. Тако је Министарство унутрашњих послова, осим стварања и одржавања мултиетничке полиције на југу Србије о чему је Комитет извештен у Првом државном извештају о спровођењу Конвенције, започело објављивање конкурса за заснивање радних односа у појединим мањинским медијима, обезбедило тестове за проверу знања за заснивање радног односа на мањинским језицима, а у сарадњи са ОЕБС-ом и другим организацијама покренуло је многе пројекте чији крајњи резултат, између осталог, треба да буде и повећање учешћа припадника националних мањина у полицијским снагама као што су: «Полиција у мултиетничкој средини», «Полиција и ромска заједница», «Рад полиције са маргинализованим, мањинским и социјално рањивим групама» итд. На основу Резолуције Комитета министара Савета Европе о спровођењу Оквирне конвенције

у Србији и Црној Гори,³³ Влада Републике Србије у мају 2006. усвојила је Закључак о мерама за повећање учешћа припадника националних мањина у органима државне управе. У тачки 1. Закључка истиче се да ће, са циљем вођења политике у области стварања услова за унапређење активног укључивања припадника националних мањина у рад органа државне управе, Влада непосредно и преко својих надлежних органа и служби трајно предузимати мере ради повећања учешћа припадника националних мањина као државних службеника и намештеника у органима државне управе. Тачком 8. Закључка предвиђено је да ће приликом попуњавања слободних радних места јавним конкурсом, Служба за управљање кадровима јавни конкурс објавити и на језицима националних мањина, нарочито када се оглашава попуна слободног радног места у подручној јединици органа државне управе која је образована за територију на којој претежно и традиционално живе припадници националних мањина. У тачки 9. Закључак прописује да ће органи државне управе код којих је предвиђено да више од 1/3 укупног броја систематизованих извршилаца ради у подручним јединицама које су образоване за територију на којој је, у складу са одлукама надлежних органа јединица локалне самоуправе, у службеној употреби и језик једне или више националних мањина, предузети мере да се у Правилнику о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места предвиди одређени број радних места код којих је као услов за обављање послова радног места за поједине извршиоце потребно и знање бар неког од језика и писама националне мањине који су у службеној употреби на територији за коју је образована подручна јединица, а према одлукама јединица локалне самоуправе са те територије. О овоме ће Влада посебно водити рачуна приликом давања сагласности на правилнике о унутрашњем уређењу у систематизацији радних места. Посебна мера за повећање учешћа припадника националних мањина у органима државне управе предвиђена је у тачки 10. Закључка којом се прописује да када је у току спровођења изборног поступка по јавном конкурсном за попуна слободног радног места у подручним јединицама из тачке 9. Закључка предвиђена писмена провера стручне оспособљености, знања и вештина кандидата, кандидатима ће се тестови или други видови писмене провере учинити доступним и на одговарајућем језику националне мањине. У тачки 11. Закључак предвиђа да су приликом сачињавања листе за избор и избора кандидата по спроведеном јавном конкурсном, конкурсна комисија, односно руководилац органа државне управе дужни да се, у оквиру примене принципа професионализације, који подразумева стручну оспособљеност, знање и вештине кандидата за обављање послова органа државне управе као основни критеријум за избор, међу једнаким кандидатима, посебно води рачуна о заступљености припадника националних мањина у укупној структури запослених у органу. Служба за људска и мањинска права и Служба за управљање кадровима Владе Републике Србије предузеле су конкретне мере за имплементацију изложених решења која су садржана у Закључку. У том смислу, договорено је да се сви јавни конкурси за попуњавање слободних радних места упућују националним саветима националних мањина на превођење, као и да ће о трошку буџета бити објављени на мањинским језицима у медијима које одреде национални савети националних мањина.

---

³³ видети Resolution ResCMN(2004)12 бр. 1. алинеја 5.

11. ЕФЕКТИ ПРОЦЕСА ЛЕГАЛИЗАЦИЈЕ ГРАЂЕВИНСКИХ ОБЈЕКТА ПО РОМЕ У СРБИЈИ И РЕЛЕВАНТНА СТАТИСТИКА О СУДСКИМ ИЗВРШЕЊИМА

У циљу унапређивања положаја Рома, Влада Републике Србије је у оквиру регионалног програма „Декада укључења Рома 2005-2015. године“ усвојила и Акциони План за унапређивање становања Рома³⁴, који је израђен на основу нацрта стратегије за интеграцију и давање нових овлашћења Ромима и истраживања „Роми, услови животи и могућности интеграције“, по коме је у Србији 2002. евидентирано 593 ромских насеља.

У августу 2006. године, Секретаријат за ромску националну стратегију Службе за људска и мањинска права иницирао је формирање Радне групе у Министарству за капиталне инвестиције (сада Министарство за инфраструктуру). Радна група је образована ради реализације и праћења активности из Акционог плана о становању Рома, у циљу повећања ефикасности спровођења на нивоу јединица локалне самоуправе³⁵ и стварања одговарајућих услова за обезбеђивање континуитета спровођења планираних активности. Радном групом председава ресорни помоћник министра.

Служба за људска и мањинска права и Министарство за капиталне инвестиције у сарадњи са Мисијом ОЕБС-а у Србији, Саветом Европе и ОЕБС-Организацијом за демократске институције и људска права организовали су Конференцију „Консолидација и легализација ромских насеља и становања“ 20. и 21. новембра 2006. године у Београду. На Конференцији су учествовали представници локалних самоуправа, ромских невладиних организација, међународних организација.

Закључци Конференције били су следећи:

1. Да Министарство за капиталне инвестиције (МКИ) у циљу израде Смерница за унапређивање и легализацију ромских насеља у оквиру Радне групе за Акциони план за становање Рома формира посебну експертску групу која ће непосредно радити на припреми Смерница и до 24. децембра 2006. године израдити финални документ. Смернице за унапређивање и легализацију ромских насеља и становања ће постати подзаконски акт - упутство за предузимање мера за унапређивање и легализацију ромских насеља, који ће потписати министар за капиталне инвестиције. Овај документ експертска група ће израдити на основу предлога за смернице који је представљен на Конференцији и сугестија и примедби изнетих на истој.
2. Да Влада Републике Србије одобри буџетску линију МКИ за имплементацију мера и активности Акционог плана за становање Рома у складу са предлогом који је израдила Радна група за Акциони план за становање Рома.

---

³⁴ Акциони план о становању Рома је усвојен Закључком Владе 05 бр. 90-451/2005-001, од 28. 1.2005. године

³⁵ Локална самоуправа је надлежна за припремање и реализацију програма уређивања грађевинског земљишта за станоградњу, као и припрему неопходних урбанистичких планова за станоградњу и санирање нехигијенских насеља. Локална самоуправа је надлежна и за решавање социјалних стамбених питања (потреба) на својој територији, те би она у највећој мери била надлежна за спровођење активности из Акционог плана о становању Рома.

3. Да у складу са предложеним буџетом МКИ за 2007. годину општине израде 20 урбанистичких планова за ромска насеља у оквиру циља 3. Акционог плана за становање Рома – регулисање имовинско-правног статуса стамбених објеката у ромским насељима.
4. Да се у складу са предложеним буџетом МКИ за 2007. годину спроведе мера изградње инфраструктурне и путне мреже за 10 насеља, што је предвиђено циљем 2 Акционог плана за становање Рома - свеобухватна и одржива обнова и унапређење живљења у ромским насељима, коју ће финансирати МКИ, а реализовати општине.
5. Да у складу са предложеним буџетом МКИ за 2007. годину, општине и друга надлежна тела спроведу и друге мере предвиђене за побољшање ромских насеља, а у складу са предлогом који је израдила Радна група за Акциони план за становање Рома.

Радна група Министарства за капиталне инвестиције оформила је експертску групу која је припремила нацрт смерница за унапређење и легализацију ромских насеља, које је у јануару 2007. године усвојило Министарство за капитане инвестиције. Смернице за унапређење и легализацију ромских насеља (Смернице) представљају упутства о начину реализације активности из Акционог плана о становању Рома у области санације сиромашних и нехигијенских насеља, како би се створили услови и за правно регулисање и интеграцију у постојеће урбано окружење, тамо где је то могуће учинити. Смернице су уједно и оквир за реализацију конкретних програма и пројеката у овој области.

Законски и стратешки оквир за израду Смерница представљају: Закон о Просторном плану Републике Србије (СГРС, бр 13/96)³⁶, Закон о заштити права и слобода националних мањина (СЛСРЈ бр.11/02, 57/02), Акциони план за интеграцију и давање нових овлашћења Ромима за: образовање, здравство становање и запошљавање, Стратегија за смањење сиромаштва, као и одговарајући међународни документи, од којих треба поменути: Декларацију о проглашењу Декаде укључивања Рома 2005-2015 године и Бечку декларацију о неформалним насељима.

Радна група Сачинила је предлог средстава потребних за спровођење активности дефинисаних на Конференцији који је упућен министарству финансија за планирање буџетских средстава за ове потребе у 2007. години.

За 2007. годину планиране су следеће активности из Акционог плана о становању Рома:

У оквиру постављеног циља 3. из Акционог плана за становање Рома – регулисање имовинско-правног статуса стамбених објеката у ромским насељима, за 2007. годину се предлаже спровођење планиране мере на изради одговарајућих урбанистичких планова за око 20 насеља. Предрачунска вредност за спровођење ове активности се базирала на неким просечним величинама ромских насеља и просечним вредностима израде урбанистичког плана у ванградском подручју

---

³⁶ Закон о просторном плану Републике Србије у делу VII – Примена и спровођење просторних планова, под тачком 4. – Смернице за примену Просторног плана у другим просторним и урбанистичким плановима, обухвата меру 4.10. – Мера санације и обнове стамбеног фонда сиромашних и нехигијенских насеља

Београда, на основу чега се дошло до суме од 350.000 евра за реализацију ове активности.

У оквиру постављеног циља 2. Акционог плана за становање Рома – свеобухвана и одржива обнова и унапређење живљења у ромским насељима, за 2007. годину се предвиђа спровођење мере изградње инфраструктурне мреже за око 10 насеља која су покривена одговарајућим плановима. Предрачунска вредност се такође базирала на просечним вредностима величине насеља, величине објеката и вредности инфраструктурних радова за увођење водоводне, канализационе, уличне и електро мреже, што укупно износи 2.685.000 евра за реализацију ове активности.

Служба за људска и мањинска права и Министарство за инфраструктуру послали су информацију свим општинама у Србији о могућности аплицирања за подршку у изради планске документације за ромска насеља. Да би учествовали у реализацији ове активности, потребно је да општине до 30. октобра 2007. године пошаљу пријаве Секретаријату за ромску националну стратегију Службе за људска и мањинска права и Министарству за инфраструктуру.

Из пројекта који реализује у сарадњи са Програмом за развој УН, а који је подржан од Шведске агенције за међународни развој (СИДА), Служба за људска и мањинска права је издвојила средства за додатну инструктажу локалних самоуправа и ромских невладиних организација о примени Смерница и реализацији наведене мере, јер су у питању активности са којима се општине углавном по први пут сусрећу .

Подаци о судским извршењима и подаци о легализацији нису тако систематизовани да се могу издвојити само они који се односе на Роме. Генерално, процес легализације се у Србији не реализује у пуном обиму, а основни разлози за овакво стање су стандарди за легализацију, изостанак одговарајућих кадрова у општинама, као и чињеница да је тај процес за многе грађане скуп.³⁷

12. ОБЈАШЊЕЊЕ НОВИНА САДРЖАНИХ У НОВОМ ЗАКОНУ О ЦРКВАМА И ВЕРСКИМ ЗАЈЕДНИЦАМА У ВЕЗИ СА ЕФЕКТИМА НАВЕДЕНОГ ЗАКОНА ПО СТАТУС И АКТИВНОСТИ ВЕРСКИХ ИНСТИТУЦИЈА МАЊИНА У ШКОЛАМА, КАО И У ДРУГИМ ОКОЛНОСТИМА

Осим новина садржаних у Закону о црквама и верским заједницама које су објашњене у делу Извештаја који се односи на извршавање члана 8. Конвенције, треба истраћи да нови Закон о црквама и верским заједницама, донесен 2006. године, у члану 1. став 2. дефинише да слобода вероисповести обухвата, између осталог, и слободу да се појединачно или у зједници са другима, јавно или приватно, испољава веровање или верско уверење поуком и наставом, а у члану 40. јемчи право на верску наставу у државним и приватним основним и средњим школама, у складу са законом. Извођење верске наставе у основним и средњим школама, регулисано тзв. просветним законима – Законом о основној школи,

---

³⁷ У вези са ефектима процеса легализације на ромску популацију постоји само презентација „Informal Roma and Non Roma settlements in a comparative framework“, приредила Злата Вуксановић, УН-НАВИТАТ, за Трећи регионални састанак у вези са прегледом Бечке декларације, Тирана, 4-5 мај 2006. године

Законом о средњој школи и Законом о основама система образовања и васпитања. Тим законима је утврђено да је један од обавезних изборних предмета верска настава за чију реализацију у основне и средње школе наставнике упућују традиционалне цркве и верске заједнице са утврђене листе за сваку годину.

Традиционалне цркве и верске заједнице (Српска православна црква, Исламска заједница, Католичке црква, Словачка евангеличке цркве а.в., Јеврејска заједница, Реформатска хришћанска црква и Евангеличка хришћанска црква а.в) у поменутих просветним законама означене су као предлагачи наставног плана и програма верске наставе у основним и средњим школама у Републици Србији. Закон о црквама и верским заједницама је, на основу историјског и стеченог правног континуитета по основу посебних закона, установио листу верских институција које имају статус традиционалне цркве и верске заједнице. У члану 10. тог закона као традиционалне цркве утврђене су: Српска православна црква, Римокатоличка црква, Словачка евагенлистичка црква а.в., Реформатска хришћанска црква и Евангеличка хришћанска црква а.в., а као традиционалне верске заједнице: Исламска верска заједница и Јеврејска верска заједница. Наведене цркве и верске заједнице окупљају и припаднике националних мањина у Републици Србији (видети део Извештаја који се односи на имплементацију члана 8. Конвенције).

Сагласно закону, Влада Републике Србије је образовала Комисију за верску наставу у основним и средњим школама, коју чине представници следећих цркава и верских заједница: Српске православне цркве, Римокатоличке цркве, Исламске заједнице у Србије, Исламске заједнице Србије, Словачке евангеличке цркве а.в., Реформатске хришћанске цркве, Евангеличке хришћанске цркве а.в., Јеврејске верске заједнице, као и по три представника министарстава просвете и вера. Надлежности те комисије су: усаглашавање предлога наставног плана и програма верске наставе које споразумно доносе министри просвете и вера; предлагање уџбеника и других наставних средстава за верску наставу, које одобрава министар просвете; давање предлога (заједничког са министарством вера) за врсту образовања наставника верске наставе, коју прописује министар образовања; предлагање листе наставника верске наставе коју утврђује министар просвете; праћење организовања и остваривања програма верске наставе.

У основним и средњим школама организује се, од 2002. године, верска настава и за ученике припаднике националних мањина који су окупљени у оквиру традиционалних цркава и верских заједница. За ученике припаднике бугарске, влашке и ромске националне мањине, верску наставу изводи Српска православна црква. На основу договора између Епархије банатске Српске православне цркве и Викаријата Румунске православне цркве, за ученике припаднике румунске националне мањине у Банату, верску наставу на румунском језику изводи Викоријат Румунске православне цркве. Римокатоличка црква изводи верску наставу на мађарском и хрватском језику за ученике припаднике националних мањина римокатоличке вероисповести. Поред Римокатоличке цркве, верску наставу на мађарском језику за ученике мађарске националне мањине изводе и Реформатска хришћанска црква и Евангеличка хришћанска црква а.в. За ученике припаднике русинске националне мањине, верску наставу изводи на русинском језику Грkokатоличка црква, коју у Комисији Владе Републике Србије за верску наставу у основним и средњим школама, заступа Римокатоличка црква. Две

исламске верске заједнице које делују у Републици Србији изводи верску наставу на бошњачком/босанском, албанском и српском језику за ученке припаднике националних мањина исламске вероисповести. Словачка евангеличка црква а.в. изводи верску наставу за припаднике словачке националне мањине. Јеврејска верска заједница верску наставу изводи на српском језику за ученике припаднике јеврејске националне мањине. У школској 2007 години није било ученика основних и средњих школа припадника јеврејске националне мањине, па се верска настава и не изводи.

13. ИНФОРМАЦИЈЕ О АКТУЕЛНИМ РАЗВОЈНИМ МЕРАМА У ЕКОНОМСКИ МАЊЕ РАЗВИЈЕНИМ ОБЛАСТИМА СА КОМПАКТНОМ МАЊИНСКОМ ПОПУЛАЦИЈОМ

Влада Републике Србије предузела је значајне активности на југу Србије у општинама Прешево и Бујановац у којима живе припадници албанске и ромске националне мањине. Влада Републике Србије је на седници 11. јануара 2007. године усвојила Стратегију дугорочног економског развоја југа Србије – општина Прешево, Бујановац и Медвеђа, коју је израдио Економски тим за Косово и Метохију и југ Србије, који се налази у саставу Координационог тела Србије за општине Прешево, Бујановац и Медвеђа. Ово је први стратешки документ који је Влада усвојила, а који се односи на три општине које су насељене Србима, Албанцима и Ромима. Приоритет стратегије је економски развој, који ће се спроводити кроз неколико програма, од којих су најважнији програми развоја путне инфраструктуре, програм развоја пословне инфраструктуре, образовање и изградња институција.

- Фонд за развој Републике Србије уврстио је општине Прешево, Бујановац и Медвеђа, као најнеразвијеније општине Србије у Програм распореда и коришћења средстава за развој предузећа и предузетништва у најнеразвијенијим општинама у Републици Србији. Издвојена средства за реализацију овог програма су 1.300.000,00 динара.
- Републичка агенција за развој малих и средњих предузећа је за развој предузетништва у општинама на југу Србије, обезбедила старт-ап кредите у вредности од 5.000 до 15.000 евра, код којих држава преузима готово комплетан ризик, како би подстакла људе да започну сопствени посао.
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде је у програму за 2007.годину, општини Прешево доделила статус девастиране општине и посебне услове и погодности са програм коришћења подстицајних средстава за развој села кроз инвестирање у пољопривредну опрему и механизацију, програм коришћења подстицајних средстава за развој села кроз инвестирање у рурални туризам и програм коришћења подстицајних средстава за развој села кроз инвестирање у основно стадо и товни материјал.
- Општина Прешево је одлуком Владе проглашена за девастирано подручје.

Од децембра 2000. године до 2007. године држава Србија је заједно са међународним донаторима уложила преко три и по милијарде динара у развој ове три општине, што је преко 45 милиона еура. Досадашња улагања су била усмерена

пре свега на развој инфраструктуре, а буџет за следећу годину треба да обухвати и пројекте економског развоја и запошљавања. Предлог буџета Координационог тела већином се формира на основу захтева које достављају локалне самоуправе, односно градоначелници ове три општине.

Координационо тело за општине Прешево, Бујановац и Медвеђа, реорганизовано је 2007. године ради стварања услова за усмеравање рада на одређене области. У оквиру Координационог тела основане су три радне групе, од којих је једна за интеграције и социјална питања.

Координационо тело, у сарадњи са међународним институцијама и невладиним сектором, реализује пројекте који доприносе укључивању Албанаца у друштвени живот и развијању мултиетничког друштва на југу Србије. Тако је са Центром за интегративну медијацију (CSSP) са седиштем у Берлину, потписан Меморандум разумевања, којим су дефинисани циљеви и будуће активности. Основни циљеви су: промовисање пројеката који доприносе дијалогу и решавању конфликта на локалном нивоу на југу Србије; подржавање локалне заједнице у јужној Србији у разумевању вредности различитости и ненасилног решавања проблема; посредовање по потреби и стварање средине у којој би посредовање било прихватљиво; развијање локалних капацитета у посредовању, као и истраживање могућности развијања процеса интеграционог посредовања на југу Србије.

14. УТИЦАЈ НЕДАВНИХ ДОГАЂАЈА У РЕГИОНУ НА ПРЕКОГРАНИЧНУ САРАДЊУ И НА ДРУГЕ ЕЛЕМЕНТЕ У ОКВИРУ ЗАШТИТЕ МАЊИНА УТИЦАЈ ЦРНОГОРСКОГ ОСАМОСТАЉИВАЊА НА ОСТВАРИВАЊЕ МАЊИНСКИХ ПРАВА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Најзначајнији догађаји у региону у периоду 2002-2007. састоје се у приступању појединих држава региона Европској унији. Приступање појединих држава у региону које су матичне државе неких националних мањина у Републици Србији Европској унији није непосредно утицало на заштиту националних мањина у Републици Србији у складу са унутрашњим правним прописима Републике Србије и у духу Оквирне конвенције за заштиту националних мањина Савета Европе. Приступање тих држава Европској унији имало је изванредан посредан утицај на остваривање контаката припадника националних мањина из Србије са њиховим сународницима у земљама које су постале чланице ЕУ и које су увеле визни режим за све грађане Републике Србије. Ипак, будући да се визе добијају у краткотрајном поступку, може се закључити да догађаји у региону немају значајнијих негативних утицаја на заштиту националних мањина у Републици Србији.

Осамостаљивање Црне Горе отворило је могућност да се лица црногорске националности сматрају припадницима посебне националне мањине у Републици Србији. Имајући у виду да је према одређењу националне мањине које је садржано у Закону о заштити права и слобода националних мањина, држављанство један од основних критеријума припадништва националној мањини у Републици Србији (видети део Извештаја који се односи на члан 3. Конвенције), може се истаћи да је отцепљење Републике Црне Горе оставило отворено питање регулисања

држављанства лица црногорске националности која су живели у Републици Србији, а имала су држављанство СЦГ. Према члану 17. став 3. Закона о изменама и допунама Закона о држављанству Републике Србије који је усвојен у септембру 2007, држављанином Републике Србије, у смислу овог закона, сматра се и црногорски држављанин који је на дан 3. јуна 2006. године имао пријављено пребивалиште на територији Републике Србије, ако поднесе писмену изјаву да се сматра држављанином Републике Србије и захтев за упис у евиденцију држављана Републике Србије. На изложени начин створене су правне претпоставке да лица црногорске националности која су имала држављанство СЦГ, а живе у Републици Србији, могу да као држављани Републике Србије, у духу члана 3. Оквирне конвенције, изабере да се према њима Република Србија у различитим областима друштвеног живота, односи као према припадницима националне мањине. Ипак, лица црногорске националности која имају држављанство Републике Србије нису у реалности друштвеног живота исказала бригу да заједно одржавају свој заједнички идентитет, укључујући културу, традицију, језик или религију, што се према Закону о заштити права и слобода националних мањина сматра условом постојања националне мањине у Републици Србији, а што се у случају других група држављана која имају статус националне мањине испољава кроз процес избора националног савета, стварање политичких странака и удружења грађана која окупљају припаднике мањине, подношење захтева за остваривање права у области образовања, итд. Будући да између Републике Србије и Црне Горе не постоји визни режим, осамостаљивање Републике Црне Горе није имало никаквог утицаја на прекограничну сарадњу.

15. ИЗВЕШТАЈ О СПРОВОЂЕЊУ ЗАКОНА О ЛОКАЛНОЈ САМОУПРАВИ ИЗ 2002. У ДЕЛУ КОЈИ СЕ ОДНОСИ НА МАЊИНСКУ ЗАШТИТУ, УКЉУЧУЈУЋИ И РАД САВЕТА ЗА МЕЂУНАЦИОНАЛНЕ ОДНОСЕ

Закон о локалној самоуправи садржи поједина решења која су значајна за заштиту националних мањина. Део Закона о локалној самоуправи који се непосредно односи на мањинску заштиту садржан је у члану 18. т. 28. и 29. и у члану 63. Чланом 18. т. 28. и 29. предвиђа се да је општина, између осталог, одговорна да се, преко својих органа, у складу са Уставом и законом стара о заштити и остваривању личних и колективних права националних мањина и да утврђује језике и писма националних мањина који су у службеној употреби на територији општине. Према члану 63. став 1. Закона о локалној самоуправи у национално мешовитим општинама оснива се савет за међунационалне односе који чине представници свих националних и етничких заједница. Национално мешовитим општинама, у смислу тог Закона, сматрају се општине у којима једна национална заједница чини више од 5% од укупног броја становника или све заједнице чине више од 10% према последњем попису становништва у Републици Србији. Члан 63. став 3. Закона предвиђа да представнике у савету за међунационалне односе могу имати заједнице са више од 1% учешћа у укупном становништву општине. Према ставу 4. истог члана закона, савет разматра питања остваривања, заштите и унапређивања националне равноправности, у складу са законом и статутом. Савет о својим ставовима и предлозима обавештава

скупштину општине која је дужна да се о њима изјасни на првој наредној седници, а најкасније у року од 30 дана. Став 6. истог члана закона прописује да је скупштина општине дужна да предлоге свих одлука који се тичу права националних и етничких заједница претходно достави на мишљење савету за међунационалне односе. Савет за међунационалне односе, према члану 63. став 7. Закона о локалној самоуправи, има право да пред Уставним судом покрене поступак за оцену уставности и законитости одлуке или другог општег акта скупштине општине ако сматра да су њима непосредно повређена права националних и етничких заједница представљених у савету за међунационалне односе и право да под истим условима пред Управним судом покрене поступак за оцену сагласности одлуке или другог општег акта скупштине општине са статутом општине. Закон предвиђа да се делокруг, састав и начин рада савета за међунационалне односе уређује се одлуком скупштине општине, у складу са статутом.

Извештај о спровођењу Закона о локалној самоуправи у делу који се односи на старање јединица локалне самоуправе о заштити и остваривању индивидуалних и колективних права националних мањина и о спровођењу службене употребе језика и писма националних мањина изложен је у делу Извештаја који се односи на спровођење чланова 10. и 11. Конвенције. Према критеријумима из члана 63. Закона о локалној самоуправи у Србији постоји 68 мултиетничких општина од којих се 41 налази у Војводини, а 27 у централној Србији.

Општине у Републици Србији у којима су према Закону о локалној самоуправи испуњени услови за установљавање савета за међунационалне односе

ОПШТИНЕ	УКУПНО СТАНОВНИКА	УКУПНО ПРИПАДНИКА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА	%
Ада	18.994	15.297	80,54
Алибунар	22.954	8.711	37,95
Апатин	32.813	10.384	31,65
Бабушница	15.734	1.219	7,75
Бач	16.268	7.743	47,60
Бачка Паланка	60.966	10.703	17,56
Бачка Топола	38.245	24.912	65,14
Бачки Петровац	14.681	10.412	70,92
Бела Паланка	14.381	1.272	8,85
Бечеј	40.987	22.423	54,71
Бела Црква	20.367	3.652	17,93
Беоцин	16.086	4.230	26,30
Бојник	13.118	1.391	10,60
Бољевац	15.849	4.663	29,42
Бор	55.817	12.758	22,86
Босилеград	9.931	7.378	74,29
Бујановац	43.302	27.656	63,87
Врање	87.288	5.436	6,23
Врбас	45.852	10.025	21,86
Вршац	54.369	12.337	22,69

Голубац	9.913	1.051	10,60
Димитровград	11.748	6.433	54,76
Дољевац	19.561	1.106	5,65
Жабалъ	27.513	3.153	11,46
Жагубица	14.823	3.378	22,79
Житиште	20.399	7.038	34,50
Житорађа	18.207	1.171	6,43
Зрењанин	132.051	26.168	19,82
Инђија	49.609	5.211	10,50
Ириг	12.329	1.670	13,55
Кањижа	27.510	24.964	90,75
Кикинда	67.002	12.792	19,09
Ковачица	27.890	17.775	63,73
Ковин	36.802	7.098	19,29
Коцељева	15.636	875	5,60
Кула	48.353	13.325	27,61
Кучево	18.808	5.476	29,12
Мајданпек	23.703	3.145	13,27
Мали Иђош	13.494	8.008	59,34
Медвеђа	10.760	2.951	27,43
Неготин	43.418	3.877	8,93
Нова Варош	19.982	1.680	8,41
Нова Црња	12.705	3.478	27,38
Нови Бечеј	26.924	7.119	26,44
Нови Кнежевац	12.975	4.884	37,64
Нови Пазар	85.996	67.612	78,62
Нови Сад	299.294	48.366	16,16
Оџаци	35.582	4.455	12,52
Панчево	127.162	22.279	17,52
Петровац	34.511	4.324	12,53
Пландиште	13.377	5.406	40,41
Прешево	34.904	31.487	90,21
Прибој	30.377	7.187	23,66
Пријеполје	41.188	17.221	41,81
Сента	25.568	21.895	85,63
Сечањ	16.377	4.050	24,73
Сјеница	27.970	21.232	75,91
Сомбор	97.263	30.140	30,99
Србобран	17.855	5.127	28,71
Сремски Карловци	8.839	1.422	16,09
Стара Пазова	67.576	10.075	14,91
Суботица	148.401	102.330	68,96
Сурдулица	22.190	3.306	14,90
Темерин	28.275	9.284	32,83
Тител	17.050	1.883	11,04
Тутин	30.054	28.605	95,18
Чока	13.832	8.091	58,49
Шид	38.973	7.210	18,50

У појединим општинама завршен је процес образовања савета за међунационалне односе.

Општине у којима су установљени савети за међунационалне односе

Ада
Апатин
Бачка Паланка
Бачка Топола
Бела Црква
Беоцин
Бечеј
Бор
Врбас
Вршац
Жабалъ
Житиште
Зрењанин
Кањижа
Ковачица
Ковин
Нови Бечеј
Нови Сад
Нова Црња
Оџаци
Пландиште
Прибој
Пријепоље
Нови Кнежевац

У раду именованих општинских савета за међунационалне односе у Републици Србији учествују лица буњевачке, македонске, мађарске, румунске, ромске, словачке, црногорске, хрватске, и српске националности.

Општине Бач, Бујановац, Босилеград, Димитровград, Ириг, Кула, Мало Црниће, Нова Варош, Панчево, Сента, Србобран, Сремска Митровица, Сремски Карловци и Тител статутима су предвиделе оснивање савета за међунационалне односе, али до сада нису донеле одлуке о њиховом формирању и решења о именовању или избору чланова савета.

ПРИЛОГ
Националне мањине у Републици Србији –
општи подаци